

VLAAMSE RAAD

, ZITTING 1993-1994

9 JUNI 1994

ONTWERP VAN DECREET

betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap

HOORZITTINGEN

VERSLAG

namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heer P. Hostekint

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer C. Moors.

Vaste leden : de heer J. De Meyer, mevrouw A. Leysen en de heren L. Martens, C. Moors en G. Vanleenhove ;

de heren P. Hostekint, A. Schellens, R. Swinnen en I. Verleyen ;

de heer R. Deswaene, mevrouw J. Leduc en mevrouw A.-M. Neyts-Uyttebroeck ;

de heer G. Annemans ;

de heer L. Appeltans ;

de heer J. Tavemier.

Plaatsvervangers:

de heren P. Breyne, H. Candries, P. Deprez, F. Sarens en M. Van Peel ;

de heren E. Baldewijns, E. Pinoie, W. Seeuws en R. Vanlerberghe ;

de heren E. Beysen, A. Denys en J. Eeman ;

mevrouw M. Dillen ;

de heer R. Van Hooland ;

de heer M. Maertens.

Zie :

546 (1993-1994)

— Nr. 1 : Ontwerp van decreet

— Nrs. 2 tot 8 : Amendementen

INHOUD

1. Samenstelling van de delegaties	
1. Prof. dr. Walter Nonneman	5
2. De inrichtende machten en koepels	6
3. De Vlaamse Onderwijsraad	6
4. De erkende onderwijsvakbonden	6
5. Directies uit betrokken HOKT- en HOLT-scholen	6
6. Vertegenwoordigers van specifieke belangengroepen uit het veld	7
7. Regionale netwerken	
8. Vertegenwoordigers van het personeel	
9. Vertegenwoordigers van de studenten	
 II. De visie van prof. Nonneman	
1. De voorgestelde hervorming van het hoger onderwijs buiten de universiteit : uiteenzetting	
A. De huidige situatie	8
B. Het hervormingsvoorstel van de Vlaamse regering	10
C. Conclusie	12
2. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider	14
 III. Visie van de inrichtende machten en koepels	
A. WKHO	
1. Inleiding door een delegatie van het WKHO — algemene items	16
2. Kritische bemerkingen van de delegatie van het VVKHO	18
3. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	21
B. ARGO	
1. Inleiding door een delegatie van ARGO	23
2. Bijlage : advies van de Centrale Raad	27
3. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	28
C. OVSG	
1. Standpunt van het OVSG	31
2. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider	33
 IV. Visie van de Vlaamse Onderwijsraad	
1. Inleiding door de secretaris van de Vlaamse Onderwijsraad	35
2. Bijlage 1 : Centraal register	37
3. Bijlage 2 : Vergelijking bevoegdheden VLOR hogescholendecreet 23.10.91, VLOR ontwerpdecreet hogescholen 29.10.93 en VLIR/VLOR universitair decreet 12.06.91	38
4. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider	39
 V. Visie van de representatieve onderwijsvakbonden	
A. ACOD	
1. Visie ACOD	
1. Inleiding	41
2. Principiële opmerkingen	41
3. Specifieke opmerkingen	43
4. Conclusie	47
II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	48

B. COC	
1. Visie COC	49
II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	50
VI. Visie van directies uit betrokken HOKT- en HOLT-scholen	
A. Vhokt	
1. Standpunten van de Vhokt in verband met het HOBV-decreet	53
II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	59
B. Vholt	
1. Inleiding door woordvoerders van de Vholt	60
II. Inleiding door een vertegenwoordiger van de groep T	65
III. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	66
C. Hoger Kunstonderwijs	
1. Visie van de heer Guy Foqué, directeur St-Lukas Hoger Instituut voor Beeldende Kunsten Brussel	67
II. Visie van de heer M. Scheck, directeur van het KNC te Antwerpen	73
III. Visie van de heer Huys, directeur van het KMC te Gent	75
IV. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	78
VII. Visie van vertegenwoordigers specifieke belangengroepen uit het veld	
A. KVIV	
1. Visie van de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging VZW	
A. Kwaliteitsbewaking en verbetering in het technisch hoger onderwijs	80
B. Amendement bij art. 128 § 1 toegelicht door de heer Monserez	87
II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider	89
B. VIK en NUT1	
1. Visie van de Vlaamse Ingenieurskamer	90
II. Visie van de Nederlandstalige en Technische Ingenieur VZW	93
III. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	96
VIII. Visie van de regionale netwerken	
1. Visie van vertegenwoordigers van het Regionaal Netwerk Gent	97
II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	111
IX. Visie van vertegenwoordigers van het personeel	
1. Inleiding door vertegenwoordigers van Forum	
1. Inleiding	112
2. De fundamentele kritieken van Forum	113
3. Amendementsvoorstellen, toelichtingen en standpunten	114
4. HOKT en HOLT scheiden	125
5. Het nieuwe voorstel van bijzonder decreet d.d. 06.05.94 is in strijd met de Grondwet	127
II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders	130

X. Visie van vertegenwoordigers van de studenten

A. HOLT

- 1. Visie van de studenten WS-HOLT 131
- II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider 135

B. HOKT

- 1. Visie van een HOKT-student, juffrouw Christine Ost 136
- II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders 137

DAMES EN HEREN,

In het kader van de hervormingsplannen voor het Hoger Onderwijs buiten de Universiteit (HOBu) en het voorliggende ontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap (Stuk 546 (1993-1994) — Nrs. 1 en 2), het voorstel van decreet van de heren J. Tavernier en L. Appeltans houdende regeling van de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap (Stuk 522 (1993-1994) — Nrs. 1 en 2), het voorstel van decreet van de heren J. Tavernier en L. Appeltans houdende regeling van de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap (Stuk 522 (1993-1994) — Nr. 1), het voorstel van bijzonder decreet van de heren J. Tavernier en L. Appeltans houdende inrichting van het bestuur van de Vlaamse autonome hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap (Stuk 519 (1993-1994) — Nr. 1) en het voorstel van bijzonder decreet van mevrouw A. Leysen en de heren R. Swinnen, L. Appeltans en J. Tavernier houdende inrichting van het bestuur van de Vlaamse autonome hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap (Stuk 541 (1993-1994) — Nr. 1) organiseerde de commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid van de Vlaamse Raad op dinsdag 31 mei 1994 en woensdag 1 juni 1994 een tweede reeks van hoorzittingen met de betrokken onderwijsinstanties. Een eerste reeks hoorzittingen vond plaats op 16 februari 1993. Het verslag hiervan is terug te vinden in Stuk 293 (1992-1993) — Nr. 1.

Achtereenvolgens kregen professor Nonneman, afgevaardigden van de inrichtende machten en de onderwijskoepels, de Vlaamse Onderwijsraad, de erkende onderwijsvakbonden, specifieke belangengroepen uit het veld (kunstonderwijs en de ingenieursverenigingen NUTI, VIK en KVIV), directies van de betrokken hogescholen (Vhokt en Vholt), vertegenwoordigers van studenten (WS) en personeel (Forum) van de desbetreffende hogescholen en medewerkers uit de regionale netwerken de mogelijkheid om gedurende een kwartier hun visie op de hervormingsplannen van het HOBu uiteen te zetten. De commissieleden kregen de mogelijkheid om gedurende een half uur met elke delegatie van gedachten te wisselen.

Op het tijdstip van de hoorzittingen waren naast het rapport van 23 oktober 1992 van de Ambtelijke Commissie en de beleidsnota van 17 december 1992 van de minister de hierboven opgesomde stukken beschikbaar.

1. SAMENSTELLING VAN DE DELEGATIES**1. Professor dr. Walter Nonneman**

Ufsia Antwerpen

Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen (03/220.41.60)

- gewoon hoogleraar, faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen en faculteit Rechtsgeleerdheid Ufsia Antwerpen
- lid van de Ambtelijke Commissie (HOLT-decreet van 23 oktober 1991)
- auteur van het SESO-rapport „De kosten van instellingen van hoger onderwijs buiten de universiteit” (Ufsia, SESO-rapport 93/294, 1993)

2. De inrichtende machten en koepels

- ARGO (Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs)
Belliardstraat 12, 1040 Brussel (02/505.17.11)
- * de heer P. Steenhaut, voorzitter van de ARGO
- * de heer P. Cottenie, ondervoorzitter van de ARGO
- VVKHO (Vlaams Verbond van het Katholiek Hoger Onderwijs)
Sainte-Adresseplein 12, 1070 Brussel (02/529.04.29)
- * de heer L. Genoe, secretaris-generaal van het WKHO
- * de heer J. Hannes, directeur van de dienst onderwijsadministratie van het VVKHO
- OVSG (Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap)
Ravensteingalerij 3 - bus 7,1000 Brussel (02/502.09.05)
- * de heer E. Dewaele, algemeen directeur van het OVSG

3. De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR)

Jozef II-straat 68, 1040 Brussel (02/231.00.17)

- * de heer J. Perquy, algemeen secretaris van de VLOR

4. De erkende onderwijsvakbonden

- ACOD (Algemene Centrale der Openbare Diensten)
Fontainasplein 9-11, 1000 Brussel (02/514.14.00)
- * de heer G. Vansweevelt, algemeen secretaris ACOD
- * mevrouw E. Eeckhout, gewestelijk secretaris ACOD
- COC (Christelijke Onderwijscentrale)
Oudergemselaan 26, 1040 Brussel (02/238.72.68)
- * de heer G. Van Dongen, secretaris-generaal COC
- * de heer R. Schepens, algemeen secretaris COC

5. Directies uit betrokken HOKT- en HOLT-scholen

- VHOKT (Vlaamse Hogescholen van het Korte Type)
- * de heer A. Muylle, directeur van het Hoger Instituut voor Binnenhuisarchitectuur St. Lucas te Brussel, voorzitter Vhokt
- * de heer J. Boven, coördinator Sociale Hogeschool Geel
- * de heer R. Vermeesch, directeur Hoger Instituut Economisch, Paramedisch en Sociaal Onderwijs Kortrijk
- VHOLT (Vereniging Hoger Onderwijs van het Lange Type)
- * professor S. Vandenhoeck, directeur van de Vlaamse Economische Hogeschool van Brussel (Vlekho), voorzitter van de Vholt
- * de heer H.-J. Vermeylen, algemeen directeur van de Erasmusschool
- * de heer A. D'Huys, Bestuurder Adjunct-Directeur Groep T – Industriële Hogeschool Leuven

— Hoger Kunstonderwijs

* de heer G. Foqué, directeur Sint-Lucas Hoger Instituut voor Beeldende Kunsten Brussel

* de heer M. Scheck, directeur van het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen

* de heer J. Huys, directeur van het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Gent

6. Vertegenwoordigers van specifieke belangengroepen uit het veld

— KVIV (Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging vzw)

* ir. L. Monserez, hoogleraar aan de Katholieke Industriële Hogeschool **WestVlaanderen** te Oostende

— VIK (Vlaamse Ingenieuskamer)

* de heer G. Roymans, secretaris-generaal VIK

* de heer R. Frandmunt, algemeen voorzitter VIK

* de heer E. Aelbrecht, vice-voorzitter VIK

— NUTI (Nederlandstalige Unie van Technisch en Industrieel Ingenieur vzw)

* de heer A. Vekemans, Ir. afgevaardigd-bestuurder

* de heer Verheyden, algemeen voorzitter

* de heer Van Goethem

7. Regionale Netwerken

Regionaal Netwerk Gent (Studentenvoorzieningen voor het hoger onderwijs buiten de universiteit) 09/225.23.64

* de heer Van Wassenhove, coördinator regionaal netwerk Gent

* de heer Hanebalke, medewerker regionaal netwerk Gent

8. Vertegenwoordigers van het personeel

Forum (Forum Hogescholen in Vlaanderen)

* de heer De Groeve, hoogleraar Industriële Hogeschool van de Vlaamse Gemeenschap te Gent (BME)

* mevrouw M. Ratinckx, Assistente Vlekko

* de heer P. Waumans, docent aan het Scola Para Medicorum te Antwerpen

9. Vertegenwoordigers van de studenten

WS (Vereniging van Vlaamse studenten)

— VVS-HOLT : de heer Wim Desloovere, student Economische Hogeschool St. Aloysius Brussel (Ehsal)

— voor het HOKT : mevrouw Christine Ost, studente HIPB Gent

II. DE VISIE VAN PROFESSOR NONNEMAN

1. De voorgestelde hervorming van het hoger onderwijs buiten de universiteit : uiteenzetting

In de uiteenzetting van professor Nonneman die de HO-BU-hervorming vooral op vlak van het financieringsluis be-nadert, wordt eerst beknopt ingegaan op de bijzonderste kenmerken van het huidige systeem en de gevolgen ervan en op de fundamentele elementen in het hervormingsvoorstel. Tenslotte wordt door de inleider een persoonlijke beoorde-ling gegeven van het hervormingsvoorstel.

A. De huidige situatie

Bijzondere kenmerken (centralistische reglementering en kleinschaligheid)

Bijna de helft van alle 18-jarigen studeren verder na het secundair onderwijs. Ongeveer 70 percent gaat naar het ho-ger onderwijs buiten de universiteit ; 30 percent schrijft in voor verdere studie op de universiteit. In principe voorziet de universiteit in academische opleidingen (min. 4 jaar stu-die) ondersteund door fundamenteel wetenschappelijk on-derzoek, terwijl het HOBU zich toelegt op hoger beroepson-derwijs (3 jaar studie of meer) eventueel ondersteund door toegepast onderzoek.

1. In tegenstelling tot de universiteiten, die steeds een verregaande autonomie inzake curriculum, personeelsbe-heer, interne organisatie en financiën hebben weten te be-houden, vallen de HOBU-instellingen onder een centralis-tische reglementering, die vergelijkbaar is met de wet- en regelgeving voor het basis- en secundair onderwijs.

Een essentieel kenmerk van het centralistisch organisatie-model is dat de directe financiële verantwoordelijkheid van de instellingsbesturen beperkt blijft tot niet-personeels-uitgaven. HOBU-instellingen krijgen, op grond van het aan-tal studenten ingeschreven in de opleidingen waartoe ze ge-machtigd zijn, het recht tot het inrichten van een maximaal aantal lestijden. De instellingen kunnen op grond van dit maximaal aantal lestijden personeel tewerkstellen, rekening houdend met de statutaire regels. Dit rechtmatig in dienst zijnde personeel wordt dan rechtstreeks betaald door de cen-trale overheid. De prikkels die uitgaan van dergelijk systeem zijn niet bevorderlijk voor een goed efficiënt bestuur. Onder-wijsinstellingen zijn organisaties waarin het personeel een belangrijke stem heeft in het beheer van de instellingen. In sommige instellingen is de inspraak zo verregaand dat ze als het ware geleid worden door het personeel of zijn vertegen-woordigers. Het vrijwaren van de tewerkstelling van het be-staande personeel is daarom in vele instellingen prioritair. In een systeem met centrale betaling door de overheid, waar in hoofde van de instellingen een „derde betaler” de kosten draagt, hebben de instellingsbesturen geen redenen om reke-ning te houden met mogelijke kostenbesparende substituties tussen onderwijskrachten. Ze zullen geneigd zijn om de regle-mentair toegelaten tewerkstellingsmogelijkheden volledig te benutten.

Dit centralistisch systeem staat in sterk contrast met enve-loppe-financiering, zoals toegepast in de universitaire sector. Bij financiering door middel van een globale enveloppe wor-den de instellingen ten volle budgettair verantwoordelijk, ook voor de personeelsuitgaven. Ze zijn gedwongen om som-mige kostenbesparende substituties tussen arbeidskrachten

aan te wenden om binnen het budget toch de noodzakelijke onderwijsprestaties te kunnen verrichten.

2. De bestaande regelgeving voor het hoger onderwijs buiten de universiteit inzake lestijden leidt tot kleinschaligheid van instellingen. De belangrijkste oorzaak is dat lestijden die een school kan organiseren minder dan proportioneel stijgen met het studentenaantal. Er zijn verschillende redenen die dit degressief verband tussen lestijden en studenten rationaliseren. Schaalvoordelen¹ rechtvaardigen dalende staf/student verhoudingen naarmate het aantal studenten toeneemt. Om de keuzevrijheid — confessioneel/niet-confessioneel onderwijs — te garanderen worden zeer kleine instellingen toch gehandhaafd met minimum bestraffing.

Gevolgen : kwaliteitsproblemen, prijs en billijkheid

Het resultaat van deze wet- en regelgeving is dat Vlaanderen voor circa 85.000 hogeschoolstudenten meer dan 160 instellingen van hoger onderwijs telt. De meerderheid van deze scholen is gespecialiseerd in één opleiding. Drie kwart van de scholen biedt opleidingen van het korte type (3 jaar) ; de rest een curriculum van het lange type (4 jaar of meer).

De kleinschaligheid van de scholen is duidelijk uit de frequentieverdeling naar schoolgrootte (figuur 1). De gemiddelde schoolgrootte is ongeveer 500 studenten per school. De verdeling is echter scheef. De modale school is heel wat kleiner en telt ongeveer 250 studenten.

1. Kleinschaligheid leidt tot kwaliteitsproblemen, in het bijzonder in de kleinere scholen. Kleinere scholen laten minder specialisatie van staf en uitrusting toe, ontberen vaak een stabiele pedagogische kern, zijn kwetsbaar voor variaties in studentenaantallen, zijn zo goed als niet te herstructureren om tegemoet te komen aan nieuwe behoeften, en administratief en logistiek zwakker. Kleinschaligheid belet ook de aansluiting met de beweging tot internationalisering (vooral in Europees verband) van het hoger onderwijs.

Afgezien van de kwaliteitsproblemen in de kleinere scholen, is de kleinschaligheid van het HOBU kostelijk en onbillijk.

2. Kleinere scholen zijn aanzienlijk duurder voor de overheid dan grote scholen. Dit valt te illustreren met een grafiek waarop voor iedere Vlaamse hogeschool de gemiddelde kost per student (verticale as) wordt uitgezet tegen de schoolgrootte in aantal studenten (horizontale as) (figuur 2 — data academiejaar 1991/1992). De tendens van met schoolgrootte dalende gemiddelde kost is duidelijk. Zo is de kost per student in de modale school (ongeveer 250 studenten) circa 200.000 Belgische frank. In een school van 1.000 studenten is de gemiddelde kost circa 172.500 Belgische frank of 14 percent minder geringer. Door een beleid dat gericht is op schaalvergroting zijn aanzienlijke besparingen of efficiëntie

---

¹ Onderzoek toont aan dat er schaalvergrotingen zijn in administratieve en logistieke diensten (administratie, studentendiensten, onderhoud en exploitatie gebouwen, bibliotheek, computerfaciliteiten, labo's enz.). Onderwijs (bij gelijkblijvende klasgrootte) is een technologie met constante meeropbrengsten.

winsten te realiseren². Een simulatie leert dat, mocht de overheid met de bestaande reglementering een minimum schoolgrootte van 500 studenten opleggen, dit zou leiden tot een besparing van 1,8 miljard frank (1992) of 13 percent van de HOB-uitgaven³.

3. Men kan zich ook vragen stellen over de billijkheid van het huidige systeem. Er zijn zeer grote verschillen in de besteding van overheidsmiddelen per student. De frequentieverdeling van de gemiddelde kost per student (figuur 3) leert dat de subsidie per hogeschoolstudent varieert van minder dan 100.000 Belgische frank tot meer dan 400.000 Belgische frank. Statistische analyse leert dat 1/3 van deze variatie kan worden uitgelegd door verschillen in schoolgrootte, 1/5 kan toegeschreven worden aan verschillen in de aard van de opleiding en 1/6 aan het feit of de school georganiseerd wordt door de staat zelf of door het gesubsidieerd circuit. De gemiddelde kost per student in het staatsonderwijs (na controle voor schoolgrootte en opleiding) is ongeveer 1/3 hoger dan in het gesubsidieerd onderwijs.

Het bestaand centralistisch systeem van bestuur en de regressieve staf/student verhouding leidt tot kleine scholen, inferieure kwaliteit (bijzonder in de kleinere scholen), kosteneffectief gebruik van de middelen en een onbillijke verdeling van de openbare middelen.

B. Het hervormingsvoorstel van de Vlaamse regering

Het hervormingsvoorstel van de Vlaamse regering beoogt de bevordering van de onderwijskwaliteit, een verhoging in de kosten-effectiviteit en een meer billijke verdeling van de ingezette middelen. Het hervormingsvoorstel maakt daarbij meer gebruik van „markt-type” bestuursvormen in plaats van centralistische regulering („command-and-control”).

Cruciale aspecten van het hervormingsvoorstel zijn m.i. :

1. het toekennen van de bestuurlijke en volle financiële verantwoordelijkheid aan de hogeschool en
2. het nieuwe financieringsmechanisme.

Decentralisatie

Een school zal uitgebreide bestuurlijke autonomie genieten over onderwijsorganisatie, curricula, personeel, investeringen in uitrusting, enz. vergelijkbaar met de autonomie van de universiteiten. Een school zal een jaarlijkse budget ontvangen dat alle uitgaven moet dekken – personeel zowel als werking – zodat het schoolmanagement de volle financiële verantwoordelijkheid draagt. De controle door de overheid over het gebruik van de publieke middelen is ex-post eerder dan ex-ante of continu. Dit systeem van autonomie en decentralisatie is een fundamentele verandering. Het zal een dramatische wending betekenen in de motivatie van het schoolmanagement omdat de overheid niet langer optreedt als derde betalende van het personeel. Arbeidskosten wor-

² Bij schaalvergroting kan naar een besparing in overheidsuitgaven worden gestreefd als de vrijgekomen middelen door vermindering van personeel, werkingsuitgaven en investeringen niet worden gerecycleerd in de sector. De door schaalvergroting vrijgekomen middelen kunnen ook gereïnvesteed worden in de sector ter bevordering van kwaliteit, nieuwe initiatieven, enz.

³ Tot mijn verbazing inspireerde deze simulatie oefening (W. Nonneman, De kosten van instellingen van hoger onderwijs, SESO-rapport, januari 1993) de VLD tot een alternatief hervormingsvoorstel.

den een onderdeel van het schoolbudget en de schoolmanagers worden ingeschakeld in het zoeken naar doelmatig gebruik van arbeid.⁴

Schaalvergroting via financieringsmechanisme

In het nieuwe financieringsmechanisme ontvangt de school een jaarlijks budget dat bestaat uit een vast deel en een variabel deel. Het variabel deel is proportioneel met de onderwijsbelasting die een school op zich neemt. De onderwijsbelasting (uitgedrukt in OBES) is een gewogen studenten-aantal, waarbij iedere student gewogen wordt met een puntengewicht dat de relatieve marginale kost van zijn opleiding uitdrukt.

Het vast deel van het budget voorziet in een financiële prikkel tot fusievorming en schaalvergroting. Het vast deel hangt af van het gemiddeld aantal studenten in de instelling (of in de fusie) drie jaar voor het van start gaan van de hervorming. Om schaalvergroting te stimuleren is het vast bedrag (het semi-forfait) progressief met het studentenaantal in de basisjaren, maar begrensd tot een maximum studenten-aantal.⁵

Het financieringsmechanisme is budgettair **neutraal**⁶. De parameters van het nieuwe financieringssysteem zijn zodanig dat een (in reële termen) vaste begrotingsenveloppe voor het hoger onderwijs buiten de universiteit bij maximale fusie volledig wordt **aangewend**.⁷

---

⁴ Het kiezen voor een gedecentraliseerd bestuursstelsel noodzaakt ook professionalisering van het management op niveau van een instelling. Het zou inefficiënt zijn de noodzakelijke administratieve structuur op te zetten in meer dan 160 instellingen. Daarom is schaalvergroting een noodzakelijk gevolg van deze keuze.

⁵ Er zijn diverse varianten voor dit semi-forfait bedacht. De variant (figuur 4) die de meest aantrekkelijke eigenschappen heeft is de volgende :

1. progressief verloop van het semi-forfait tot 4.000 studenten ;
2. lineair verloop tussen 4.000 en 6.000 studenten en
3. constant semi-forfait boven 6.000 studenten.

Het progressief en lineair verloop garandeert een prikkel tot fusie naar scholen in de rangen van 4.000 tot 6.000 studenten. Bij maximale samenwerking komt men dan tot een 20-tal scholen in Vlaanderen. Iedere provincie kan dan minstens 2 scholen dragen (minimum één niet-confessioneel, minimum één confessioneel) waardoor met hedendaagse normen van mobiliteit van jongeren het principe van vrije schoolkeuze kan worden gehandhaafd. Het begrenzen van het semi-forfait ontnemt prikkels tot verder fusie, zodat een minimum aantal scholen per regio wordt behouden en voldoende competitie tussen scholen wordt gegarandeerd hetgeen een absolute vereiste is voor een student-georiënteerd (i.p.v. leerkracht-georiënteerd) onderwijsstelsel.

⁶ In principe en op korte termijn. In geval van minder dan maximale fusies wordt het voorziene budget niet uitgeput. De kostprijs van het HOBUS bij ongewijzigd beleid ligt ongetwijfeld hoger dan de kostprijs met de hervorming. Ongewijzigd beleid zou de schaalverkleining (en kostprijs/school) verhogen, leidt niet tot beheersing van personeelskosten in het bijzonder tot beheersing van de afwijking budgettaire vs. organieke ambten.

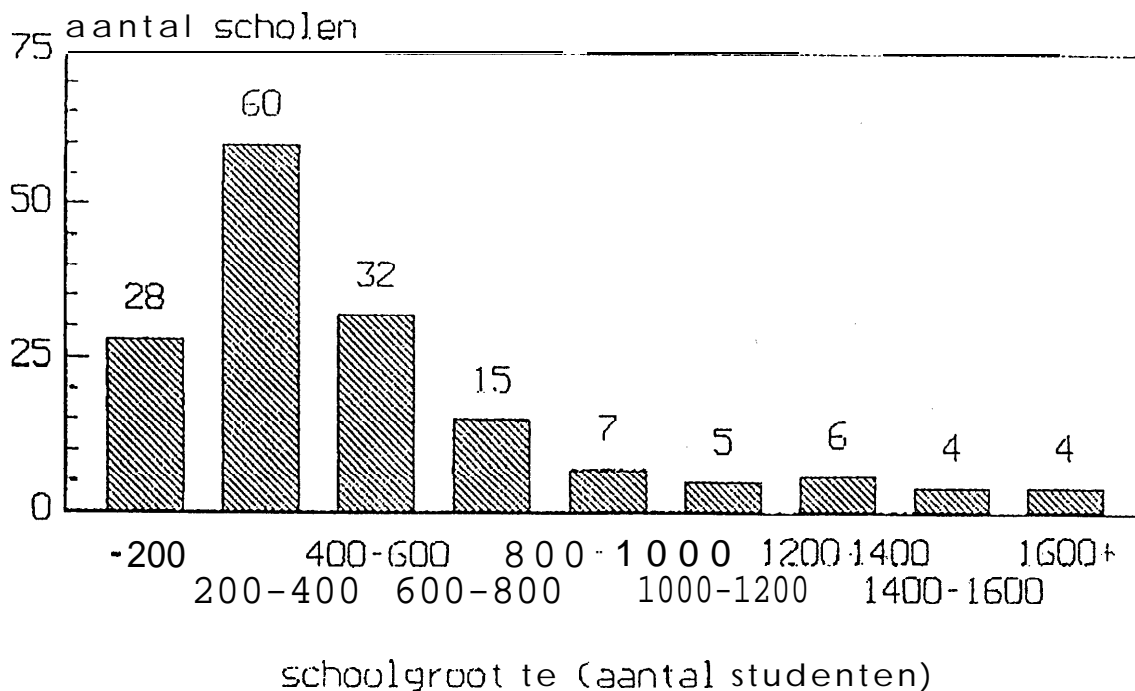
⁷ Hier wijkt het stelsel voor het HOBUS principieel af van het stelsel van de universiteiten. Het HOBUS wordt onder een gesloten globale enveloppe geplaatst, waarbij het bedrag per OBE jaarlijks wordt aangepast om de enveloppe te sluiten. Voor het universitaire onderwijs geldt een open budget.

Gelet op de anticiperende reacties van de scholen en inrichtende machten, kan men verwachten dat het voorgestelde mechanisme schaalvergroting effectief zal bewerkstelligen.

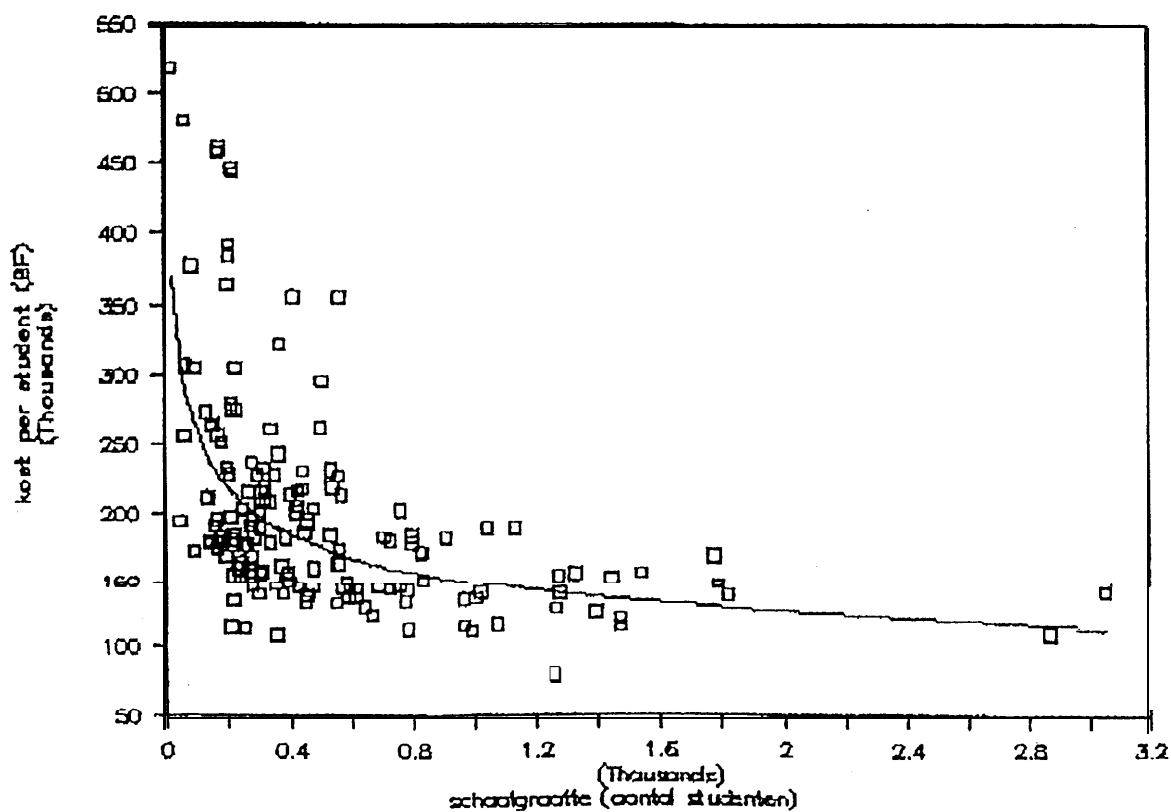
C . Conclusie

Het hervormingsvoorstel van de Vlaamse regering voor het hoger onderwijs buiten de universiteit biedt m.i. ruime mogelijkheden tot een meer doelmatige en kosten-effectieve aanwending van de middelen op korte termijn. Op lange termijn is het voorstel een kosten-besparende organisatie van dit onderwijs in vergelijking met ongewijzigd beleid. Afgezien van de overgangperiode, leidt dit voorstel tot een uniforme regeling voor alle netten en tot meer billijkheid en gelijkheid. Het voorstel versterkt de beheersautonomie en verantwoordelijkheid van de scholen en beperkt centrale bureaucratische controle, wat ten goede kan komen aan het dynamisch aanpassingsvermogen van dit onderwijssegment en aan de kwaliteit van het HOBU-onderwijs in brede zin. Tegelijk bevordert het voorstel het pluralistisch karakter van het onderwijsbestel en het beginsel van de vrije schoolkeuze. Het gedooft tevens een gezonde competitie tussen scholen zodat het onderwijsbestel student-gericht blijft.

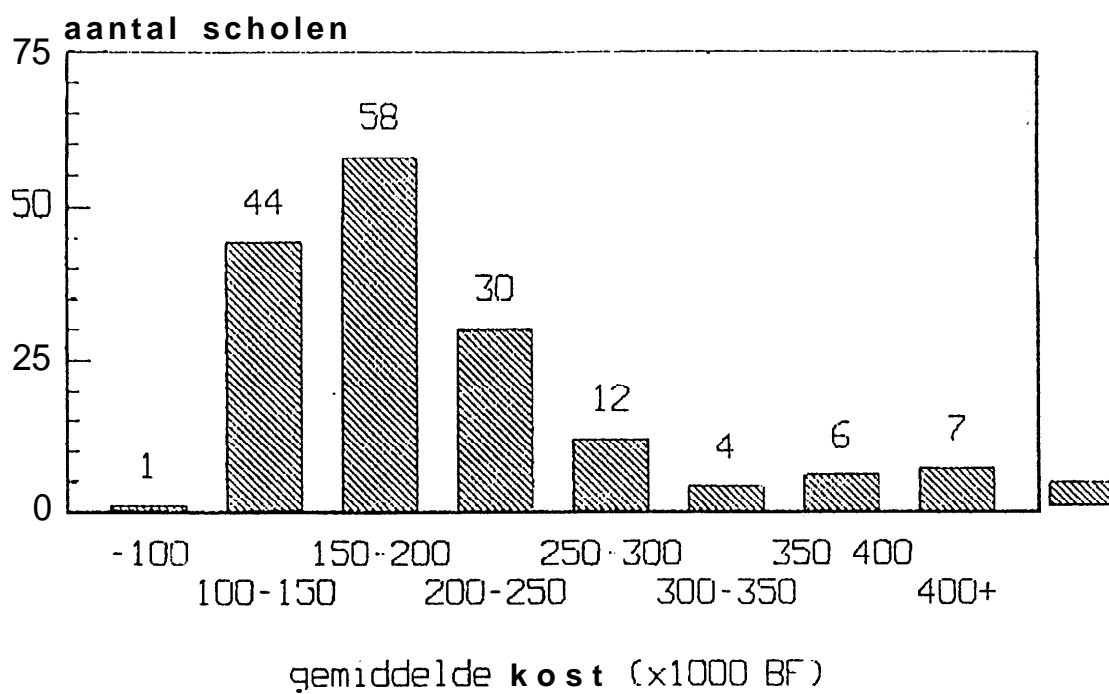
Figuur 1
Frequentieverdeling van de schoolgrootte

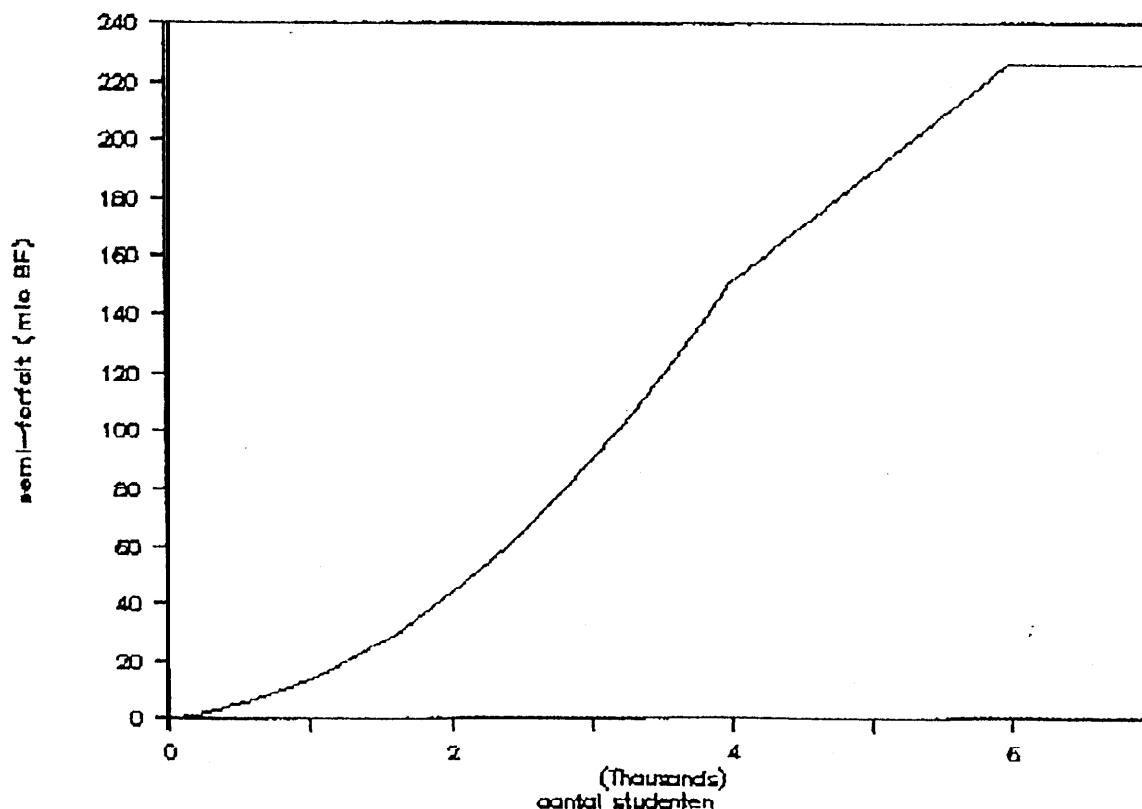
Figuur 2
Kost/student vs schoolgrootte

Figuur 3
Frequentieverdeling van de gemiddelde kost per student

Figuur 4
Semi-forfait vs schoolgrootte

2. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider

De heer Denys die de inleider feliciteert met zijn research rond de kostprijs van het hoger onderwijs, betreurt dat professor Nonneman het niet had over het begrip Minimale Efficiënte Schoolgrootte (MES). Hetzelfde lid stelt dat de VLD achter het idee van de enveloppefinanciering staat.

De VLD is het er ook mee eens dat er stimuli tot schaalvergroting moeten komen. Maar het lid vindt dat de overgang op zich naar de enveloppefinanciering voldoende is als prikkel (dat heeft het voordeel dat men inspeelt op vrijwilligheid). De heer Denys stelt zich vragen over de drempel (bovenop de enveloppefinanciering) voor de **maximumfinanciering** (de drempel is 3.500 studenten) die in het **financieringsmechanisme** van het voorliggend ontwerp wordt ingebouwd. De VLD staat achter het studentenaantal (500 tot 600) dat het studierapport van Nonneman als aantal weerhoudt als minimumnorm (MES-norm) die gehanteerd wordt als minimum-schaalgrootte (een verdubbeling van het aantal zou maar een besparing van 5 percent betekenen) voor de leefbaarheid van een hogeschool.

In dat verband stelt hetzelfde lid een aantal vragen :

Ten eerste, is de inleider het eens met het idee om een maximumfinanciering in te voeren per student onafgezien van het aantal studenten (hoe meer studenten, hoe groter de financiering). Dit lijkt de VLD een voldoende prikkel tot schaalvergroting op een meer vrijwillige basis. Hetzelfde lid wil verder een verduidelijking over de stelling van professor Nonneman dat de gemiddelde kost per student in het onderwijs ingericht door de Vlaamse Gemeenschap 1/3 hoger is dan in het gesubsidieerd onderwijs. Als men binnen dezelfde enveloppe blijft, en bij een meer lineair financieringssysteem (dat objectief is), betekent dit dan geen verschuiving (een transfer) van de middelen van het officiële naar het vrije net ?

Professor Nonneman stelt duidelijk dat er een onderscheid moet gemaakt worden tussen zijn SESO-studie (kostprijs per school) en zijn opdracht in de Ambtelijke Commissie.

In de SESO-studie wordt gepoogd een verklaring te geven van de gemiddelde kost per instelling en vooral het kostprijsverschil (zijn de verschillen te wijten aan schoolgrootte, opleidingsmix, net.. .), verder wordt gepoogd de marginale kost per student te berekenen naar verschillende opleidingen. De derde bedoeling van de SESO-studie is de kost van de kleinschaligheid te berekenen. In dit verband wordt het begrip „Minimum Efficiente Schaal” gehanteerd : als de gemiddelde kost bij verdubbeling met minder dan 5 percent (weliswaar een zeer arbitraire keuze) daalt, is de grens bereikt. Op basis van die berekening met dat criterium, komt men tot een uitgave van de kleinschaligheid van 1, 8 miljard frank. Uit die studie besluiten dat het inefficiënt is scholen met minder dan 500 studenten te organiseren, vindt professor Nonneman verregaand. Het is dan ook jammer dat men aan die wetenschappelijke simulatie een hervormingsvoorstel knoopt.

In de Ambtelijke Commissie was de vraag aan de orde hoever men met de schaalvergroting moet gaan, verduidelijkt de inleider. Waarom is het verstandig om te opteren voor een financieringsmechanisme met eerst een progressief en dan een lineair syteem ? Aan de kostenzijde, vanuit het standpunt van de overheidsuitgaven, kan men besparend werken door de schaal zo groot mogelijk te maken (hoe groter de school, hoe kleiner de gemiddelde kost). Uit puur kosten oogpunt, moet men dus de schaal zo groot mogelijk maken (grote regionale scholen - regionaal model). Nadeel bij té grote schaalvergroting (één hogeschool per regio) is vooral het opgeven van het pluralistisch karakter van het onderwijs en het creëren van monopolievorming. Té kleine schaalvergroting (500 tot 600 studenten) geeft dan weer managementsproblemen (vergt vrij grote eenheden) en een probleem van controle (een systeem van controle ex-post vergelijkbaar met de universiteiten organiseren, vergt eveneens grotere eenheden dan 500 tot 600 studenten).

Conclusie is dat er enerzijds argumenten zijn voor een grote schaalvergroting (kwetsbaarheid van kleine entiteiten, management, internationalisering.. .), anderzijds zijn er ook elementen die contra een té grote schaalvergroting (monopolievorming, . . .) pleiten. De schaalvergroting moet dan ook gelimiteerd worden . Op de vraag van de heer Denys of de overheid dat moet doen en daar een getal moet opplakken, antwoordt de inleider dat als men dat niet doet en een lineair syteem invoert (met een minimum forfait), er veel scholen zullen blijven hangen op 300 tot 500 studenten omdat ze op dat aantal kunnen overleven. Op de opmerking van de heer Denys waar de rationalisatie in het nieuwe systeem met het behoud van vestigingsplaatsen zit, repliceert professor Nonneman dat op korte termijn wellicht de vestigingsplaatsen blijven bestaan, maar dat de rationalisering vooral speelt op langere termijn (het systeem wordt efficiënter door de inschakeling van schoolmanagement).

Op de tweede vraag van de heer Denys inzake de billijkheid (de meerkost van het officiële net), antwoordt de inleider dat het evident is dat bij een uniform en objectief systeem – er is weliswaar voorzien in een overgangperiode van tien jaar in het ontwerp- er een transfer is.

De heer L. Appeltans vraagt een verduidelijking bij figuur 2 uit het rapport (Kost/student vs schoolgrootte) : welke elementen beïnvloeden het sterkst de kost per school ? De inleider stelt dat hij zich gebaseerd heeft op cijfers (van de Ambtelijke Commissie) voor het academiejaar 1991-1992 : elementen daarin zijn personeelsuitgaven (de loonkost, de arbeidskost met uitzondering van de structureel boventalligen) ; een zwak punt in de cijfers vormen de exacte werkings-

kosten van het gemeenschapsonderwijs (er gebeurde een raming naar analogie met het vrij onderwijs). De verschillen in kostprijs zijn ook te wijten aan verschillen in schoolgrootte, opleiding, het net ; de helft van de variatie is niet verklaarbaar : het betreffen verschillen van school tot school (school-specifieke factoren).

De heer Denys beklemtoont dat de VLD destijds op basis van de simulatie van de SESO-studie van professor Nonneman gekomen is tot het cijfer van 500-600, de MES-norm, als redelijk criterium voor schaalvergroting.

III. VISIE VAN DE INRICHTENDE MACHTEN EN KOEPELS

A. VVKHO (Vlaams Verbond van het Katholiek Hoger Onderwijs)

1. Inleiding door een delegatie van het WKHO — algemene items

1.1. Een Vlaams beleid voor het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen

Sinds de staatshervorming van 1988 voert de Vlaamse Gemeenschap haar eigen onderwijsbeleid. Vanaf het eerste ogenblik is de Vlaamse regering actief bezig met het hoger onderwijs. Het voorliggende ontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap vormt hiervan een zoveelste voorbeeld. Het ontwerp van decreet zal voor een echt Vlaams beleid voor het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen zorgen. Hiermee toont de Vlaamse regering dat haar aandacht niet alleen toegespitst is op het academisch onderwijs (decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap), maar tevens ook uitgaat naar het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen.

Het VSKO-VVKHO is ervan overtuigd dat het ontwerp van decreet het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen op middellange termijn maximale ontplooiingskansen zal bieden. De nieuwe hogescholen zullen duidelijk hun plaats in het hoger onderwijslandschap innemen. Grotere hogescholen zullen zich kunnen opstellen als volwaardige partners van de universiteiten.

1.2. Geen verplichte fusies

Een belangrijk aspect van het ontwerp van decreet is dat bestaande hogescholen niet tot fuseren verplicht worden. Iedere hogeschool kan vrij beslissen al dan niet tot een nieuwe hogeschool toe te treden. Elke hogeschool kan vrij zijn eventuele fusiepartners kiezen, wat perfect aansluit bij het principe van vrijheid van onderwijs.

De inrichtende machten van het katholiek hoger onderwijs, aangesloten bij het VVKHO, formuleerden met betrekking tot de herstructurering van het hoger onderwijs o.a. dat de herstructurering binnen het eigen net dient te gebeuren. In de persmededeling van 19 februari 1993 vindt men hierover het volgende terug : „De inrichtende machten van het katholiek hoger onderwijs zullen de herstructurering van het hoger onderwijs, de schaalvergroting en fusies mee helpen realiseren op de volgende voorwaarden : de herstructurering van het hoger onderwijs, schaalvergroting en fusies zijn enkel aanvaardbaar indien ze de eigenheid en de kwaliteit van het hoger onderwijs en de specificiteit van het katholiek vor-

mingsproject bevorderen. Fusies van inrichtende machten en fusies van hogescholen moeten de specificiteit van het katholiek vormingsproject, ook na de fusieoperatie, vrijwaren. Ze gebeuren dus binnen het eigen net”. Het ontwerp van decreet biedt de nodige garanties om het ingenomen standpunt waar te maken.

1.3. Deregulering, autonomie en professioneel management

De hogescholen zullen in grote mate bevrijd worden van de traditionele bevoogding door de overheid (overregulering). Het ontwerp van decreet betreffende de hogescholen biedt een nieuw kader waarbinnen het hoger onderwijs zich dynamisch kan ontplooien.

Het schaalvergrotingsproces zal een verruiming van de autonomie en de verantwoordelijkheid van de hogescholen te weegbrengen. Dit vertaalt zich o.a. in een grotere financiële verantwoordelijkheid (enveloppe-financiering), in de mogelijkheid tot het voeren van een dynamisch personeelsbeleid, in het scheppen van een aangepaste organisatie van de studies.

Niet alleen organisatorische aspecten, maar ook onderwijskundige aspecten (o.a. het ontwikkelen van een eigen curriculumuitbouw) zijn hierbij belangrijk.

Het VVKHO beseft duidelijk dat de nieuwe hogescholen een professioneel beheer nodig hebben. Het huidige leidendevend personeel heeft zich reeds in ruime mate en zal zich moeten bijscholen in moderne managementstechnieken.

In het verleden heeft het WKHO op dit vlak reeds haar sporen verdiend via het inrichten van diverse managementcursussen. Het WKHO heeft, in hoofde van de pedagogische begeleidingsdiensten hoger onderwijs, voldoende expertise in huis om de toekomstige hogeschoolmanagers professioneel te vormen. We vragen dan ook dat de huidige personeelsformatie van de pedagogische begeleidingsdiensten behouden blijft.

1.4. Eenheid van hoger onderwijs

Het hoger onderwijs vormt een eenheid waarbinnen een gedifferentieerd aanbod bestaat. Op dit vlak sluit het WKHO aan bij het advies van de Vlaamse Onderwijsraad. Deze pleit ook voor één globaal reglementair en onderwijskundig kader waarin het hele hoger onderwijs een plaats vindt. Het WKHO is zich ervan bewust dat deze discussie op dit ogenblik nog niet kan gevoerd worden. Het WKHO stelt het echter op prijs dat de nieuwe regelgeving voor het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen zoveel mogelijk afgestemd wordt op de universitaire regelgeving. Harmonisatie van de regelgeving is een flinke stap in de goede richting.

1.5. Sociale voorzieningen

Sociale voorzieningen voor alle hogeschoolstudenten wordt door het ontwerp van decreet geregeld. Uiteindelijk krijgen ook deze studenten sociale toelagen die hun universitaire collega's reeds lang verworven hadden. Op dit vlak zal het WKHO blijven ijveren voor een gelijke behandeling.

1.6. Kwaliteitszorg

Het VVKHO is er zich van bewust dat veel aandacht moet uitgaan naar de kwaliteitszorg. Inzake kwaliteitszorg en -bewaking moet men zowel de rol van de instelling als van de

overheid duidelijk profileren. Het concept uitgetekend in het ontwerp van decreet voldoet hieraan. Het WKHO hoopt dat voor gans het hoger onderwijs gestreefd wordt naar een eenvormig systeem van kwaliteitszorg. D'it vloeit voort uit de eenheid van het hoger onderwijs. De pedagogische begeleidingsdiensten voor het hoger onderwijs kunnen ook op dit domein nuttig werk verrichten.

1.7. De vernieuwde lerarenopleiding

Het VVKHO drukt de wens uit dat in het kader van de nieuwe hogescholen voor het dossier van de vernieuwde lerarenopleiding een totaaloplossing uitgewerkt wordt. Is deze context is het VVKHO bereid constructief mee te werken aan de verdere uitwerking van de decretale bepalingen terzake.

Het VVKHO dringt erop aan dat het voorliggende ontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap — zij het mits aanpassing op bepaalde punten — door de Vlaamse Raad goedgekeurd wordt. De besprekingen rond de herstructurering van onze katholieke hogescholen zijn in een vergevorderd stadium gekomen en tal van concrete afspraken werden reeds gemaakt.

2. Kritische bemerkingen van de delegatie van het VVKHO

2.1. Studiegebieden en basisopleidingen

Het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen bevat basisopleidingen bestaande uit één cyclus en basisopleidingen bestaande uit twee cycli. Hierdoor vervalt de artificiële opsplitsing in hoger onderwijs van het lange type en hoger onderwijs van het korte type.

Dit past volledig in het kader van de eenheid van hoger onderwijs. De hogescholen kunnen hun basisopleidingen organiseren in studiegebieden. Hiermee stemt men de organisatie van de opleidingen volledig af op hetgeen ook aan de universiteiten geldt.

De onderwijsbevoegdheid inzake basisopleidingen en opties van de nieuwe hogescholen wordt aan diverse criteria onderworpen. Initieel stelde het WKHO voor, dat het de gefusioneerde hogeschool is die beslist of een opleiding op meer dan één plaats wordt aangeboden. Uit de tekst van het ontwerp blijkt dat dit standpunt niet gerealiseerd is.

Nochtans kan men zich akkoord verklaren met de gehanteerde criteria omdat deze voldoende mogelijkheden bieden. Men voorziet immers in een ruime overgangsperiode voor het afbouwen van éénzelfde opleiding in éénzelfde vestiging. In de mogelijkheid éénzelfde opleiding binnen de nieuwe hogeschool aan te bieden, is voorzien, zij het beperkt tot twee vestigingsplaatsen. Bovendien voorziet men in inruilmogelijkheden voor basisopleidingen.

Het ontwerp van decreet bepaalt dat hogescholen hun onderwijsbevoegdheid inzake opties kunnen wijzigen. VVKHO wijst erop dat men steeds, en nog, voorstander is dat hogescholen opties vrij kunnen toevoegen aan hun onderwijsbevoegdheid. Dit zou onmiddellijk moeten kunnen. Zeker voor basisopleidingen van één cyclus voor het studiegebied handelswetenschappen en bedrijfskunde. Deze hogescholen hebben sinds het academiejaar 1990-1991, ten gevolge van de herstructurering van het economisch hoger onderwijs van het korte type, geen enkele uitbreiding inzake onderwijsbevoegdheid gekend.

Het ontwerp van decreet voorziet in geen enkele mogelijkheid tot uitbreiding van de onderwijsbevoegdheid inzake opties voor vestigingsplaatsen met minder dan 600 studenten. Dit betekent dat een hogeschool, gehuisvest op het grondgebied van een geïsoleerde gemeente, een gemeente die niet grenst aan een andere gemeente waarin een hogeschool gevestigd is, gedwarsboomd wordt door de gehanteerde definitie van vestigingsplaats. Voor dergelijke vestigingen wenst WKHO de mogelijkheid in bijkomende opties te voorzien. In dit geval stellen ze echter dat bijkomende opties elders in de hogeschool niet mogen aanwezig zijn. Een opleiding in een vestiging met minder dan 600 studenten waar de infrastructuur aanwezig is hoeft niet per definitie verplaatst te worden naar een grotere vestiging. Het hogeschoolbestuur kan hierin dan zijn verantwoordelijkheid nemen.

Het VVKHO vindt het spijtig dat het bestaande hoger onderwijs voor sociale promotie buiten het ontwerp van decreet blijft. Het is voor de hand liggend dat bepaalde opleidingen binnen het hoger onderwijs voor sociale promotie kunnen omgevormd worden tot basisopleidingen of voortgezette opleidingen van het hoger onderwijs.

2.2. Voortgezette opleidingen

De hogescholen kunnen, zoals de universiteiten, voortgezette opleidingen aanbieden. Terwijl deze opleidingen aan de universiteiten volledig gefinancierd worden, voorziet het ontwerp van decreet voor de hogescholen slechts in een beperkte financiering (50 miljoen frank in 1996, 100 miljoen frank in 1997 en 150 miljoen frank op kruissnelheid in 1998).

Het WKHO vindt dit een discriminatie op grote schaal en wenst voor de voortgezette opleidingen aan de hogescholen een analoge financiering als aan de universiteiten.

2.3. Inschrijvingsgeld en examengeld

Het vastleggen van een minimum en een maximum inschrijvingsbedrag is een goede zaak. Het invoeren van de begrippen beursstudent en bijna-beursstudent gebeurt naar analogie met de universiteiten. WKHO vindt het logisch dat beurs- en bijna-beursstudenten minder inschrijvingsgeld moeten betalen, maar vindt het ongeoorloofd dat de hogeschool hiervoor financieel moet opdraaien. Voor vele hogescholen betekent dit een groot financieel verlies. Het aantal beursstudenten en bijna-beursstudenten in het hoger onderwijs van de hogescholen is groot (juiste cijfers ontbreken, men schat het aantal op ongeveer één derde van de totale studentenpopulatie).

Het VVKHO wenst dat het stelsel van de studietoelagen herzien wordt en dat men in Vlaanderen komt tot een integraal financieringssysteem voor deze categorie van studenten.

2.4. Organisatie van de studies

Het ontwerp van decreet opent perspectieven voor een verregaand autonoom onderwijskundig beleid van de hogescholen. Zo staan ze in volle verantwoordelijkheid in voor het bepalen van hun opleidingsaanbod, voor de keuze van de diverse onderwijs- en studieactiviteiten. Ook wordt de verhouding tussen de hogescholen als opleidingsaanbieders en de studenten-contractanten open en duidelijk verhelderd.

2.5. Kwaliteitszorg

Het systeem beschreven in het ontwerp van decreet beschrijft duidelijk de rol van de hogeschool enerzijds en de rol van de overheid anderzijds. De hogeschool zorgt voor de interne en de externe kwaliteitszorg. De overheid ziet toe op de kwaliteitszorg. Het VVKHO pleit voor het overheids-toezicht voor een eenvormig systeem voor gans het hoger onderwijs.

2.6. Samenwerkingsakkoorden

De samenwerkingsakkoorden creëren een ontmoetingsveld tussen de universiteiten en de hogescholen. Samenwerking zal op deze manier bevorderd worden wat zowel de hogescholen als de universiteiten ten goede zal komen.

2.7. Rechtspositieregeling personeel

Het VVKHO is verheugd dat het huidig decreet betreffende de rechtspositie niet meer van toepassing is. Het is positief dat de rechtspositieregeling los komt van de regelgeving van het basis- en secundair onderwijs. Positief is ook de evaluatieregeling voor het personeel waaraan rechtsgevolgen kunnen gekoppeld worden. Bovendien wordt de vlakke loopbaanstructuur doorbroken.

Negatief zijn echter de verschillende taakomschrijvingen voor de ambten. Ze zijn niet op mekaar afgestemd. Het zou beter zijn in éénzelfde ruime taakomschrijving te voorzien voor alle ambten. De opdeling van de ambten in drie groepen wijst men af. WKHO stelt voor dat alle ambten zowel verleend kunnen worden in het hoger onderwijs van één cyclus als in het hoger onderwijs van twee cycli. Het behoort tot de autonomie van de hogeschool te bepalen welke ambten en welk aantal ze ervan inricht.

Tevens betreurt men dat voor bepaalde personeelsleden, in het studiegebied kunst, in een aantal afwijkende bepalingen wordt voorzien.

2.8. Enveloppe-financiering

De enveloppe-financiering is een globale en forfaitaire financiering. Globaal, omdat personeel en werking in de enveloppe zitten. Forfaitair omdat de overheid niet meer als derde betaler optreedt. Op termijn zal de enveloppe-financiering leiden tot een objectieve financiering.

Het VVKHO betreurt dat het totale bedrag bestemd voor het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen naar de toekomst toe ongewijzigd blijft (index-aanpassingen niet inbegrepen). Wanneer de studentenaantallen in het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen stijgen dan neemt het bedrag dat de hogescholen per student ontvangen af. Het totale budget blijft immers ongewijzigd.

Het VVKHO betreurt dat het hogeschoolonderwijs, dat op dit ogenblik per student goedkoper is dan het academisch onderwijs en zelfs het secundair onderwijs, op deze wijze mogelijk bij komend financieel gestraft worden.

Het VVKHO vraagt daarom een enveloppe-systeem analoog aan de universiteiten ; het budget voor hogeschoolonderwijs fluctueert dan mee met het studentenaantal. Als het aantal participanten aan het hoger onderwijs stijgt, zal het budget toenemen. Daalt het aantal echter dan zal ook het budget afnemen.

Een bijkomend probleem is het financieringssysteem voor het studiegebied kunst. Het voorstel houdt duidelijk geen

rekening met de huidige situatie van de betrokken hogescholen. Hogescholen die in het verleden dankzij kwalitatief hoogstaande opleidingen, een bepaalde grootte hebben bereikt, zullen via het voorliggende systeem financieel gewurgd worden. Het WKHO pleit dat voor de kunsthogescholen een nieuw financieringssysteem wordt ontwikkeld dat rekening houdt met de huidige situatie waarin deze hogescholen zich bevinden.

2.9. Investerings

In het verleden hebben verschillende hogeschoolbesturen gebouwd met behulp van het Waarborgfonds. Wanneer hogescholen fuseren, zal dit aanleiding geven tot het samenstellen van nieuwe hogeschoolbesturen. Hiermee kunnen overdrachten van eigendommen gepaard gaan. De nieuwe hogeschoolbesturen zullen in dit geval fiscale verplichtingen hebben ten bedrage van 11,5 percent van de venale waarde. Het WKHO vraagt om een regeling zodat deze bijkomende financiële aderlating kan vermeden worden.

2.10. Bestuur en medezeggenschap in de gesubsidieerde hogescholen

Elke vrije katholieke hogeschool neemt het statuut van een aparte privaatrechterlijke rechtspersoon aan. Krachtens de Grondwet is de overheid niet bevoegd het bestuur van een vrije hogeschool te regelen. Het ontwerp van decreet houdt hiermee duidelijk rekening. Het ontwerp van decreet betreffende de hogescholen voorziet in een definitieve regeling van de medezeggenschap. Er komen onderhandelingscomités, een academische raad, in voorkomend geval departementale raden en een studentenraad. Het ontwerp van decreet biedt de nodige garanties dat de medezeggenschap in de vrije katholieke hogescholen geen dode letter blijft. Vanuit het WKHO zal men ernaar streven dat in alle katholieke hogescholen deze medezeggenschap optimaal zal functioneren.

Besluit :

Het VVKHO dringt erop aan dat het voorliggende ontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap – zij het mits aanpassing op bepaalde punten – door de Vlaamse Raad goedgekeurd wordt. De besprekingen rond de herstructurering van de katholieke hogescholen zijn in een vergevorderd stadium gekomen en tal van concrete afspraken werden reeds gemaakt.

3. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Denys wenst verduidelijkingen inzake de problematiek van de vrijwillige netoverschrijding. Het lid verwijst naar een debat dat in mei 1993 in de Vlaamse Raad plaatsvond en waar een meerderheid zich voor vrijwillige netoverschrijding uitsprak, ook omwille van de meerkost van de verzuiling en de vernetting. Hetzelfde lid stelt dat bij de vorige hoorzittingen de vertegenwoordiger van het VSKO, de heer Van Horebeek, niet geneigd was tot vrijwillige netoverschrijding en zei dat uitsluitend de inrichtende machten daarover beslissen. De heer Denys wil in dat verband weten hoe men nu in het VSKO tegenover de idee van netoverschrijding staat en wie daarover uiteindelijk beslist. Krijgt de basis (het personeel, de studenten) inspraak ? En zo ja, is dit een advies- of een overlegbevoegdheid ? De heer Tavernier sluit zich daarbij aan, in die optiek dat het concept „Vlaamse Autonome Hogeschool” ingevoerd werd met als oogmerk netoverschrijdende initiatieven te bevorderen. Is er

een bereidheid binnen VSKO om daarin te participeren ? Aansluitend benadrukt hetzelfde lid dat het enige wat wezenlijk verschillend is tussen de verschillende netten de bestuursstructuur is van enerzijds de Vlaamse Autonome Hogeschool en anderzijds de vrije gesubsidieerde hogeschool. Uiteindelijk is de essentie dat het personeel in het kader van de medezeggenschap – een subtiel evenwicht noemt het VSKO dat – minder garanties heeft in het vrij gesubsidieerd onderwijs. Wat heeft het VSKO als tegenargumenten tegen een bestuursstructuur uitgetekend voor de Vlaamse Autonome Hogeschool in het ontwerp ? De heer L. Appeltans sluit zich hierbij aan en stelt dat er bij het personeel juist over het pakket medezeggenschap een zeer grote onrust leeft. Welke richtlijnen geeft het VSKO terzake aan de scholen om maximale garantie te geven dat er vanuit het personeel een zo groot mogelijke zeggenschap is en wie beslist uiteindelijk ? Gaat men inzake participatie verder gaan -weliswaar op vrijwillige basis- dan in dit ontwerp van decreet ingeschreven is ?

De heer Genoe verwijst voor wat de netoverschrijding betreft uitdrukkelijk naar het standpunt van februari 1993 dat stelt dat fusies enkel aanvaardbaar zijn indien ze de eigenheid en de kwaliteit van het hoger onderwijs en de specificiteit van het katholiek vormingsproject bevorderen en ook na de fusie-operatie vrijwaren. De heer Genoe stelt dat terzake iedere inrichtende macht vrij is en dat er inrichtende machten zijn waarvan men denkt dat ze een andere keuze maken. Wat de beslissing tot fusieering betreft, antwoordt de inleider dat het de inrichtende macht is die beslist. Wat de medezeggenschap van het personeel betreft, verwijst het VSKO naar Onderwijsdecreet-IV waar bepaald wordt dat overlegcomités zullen opgericht worden in hogescholen waar geen ondernemingsraden zijn. Van zodra dit HOBU-decreet er is, krijgt men geëigende kanalen (zoals de academische raad, de studentenraad, de onderhandelingscomités..). Wat de bereidheid tot netoverschrijding betreft, stelt het VSKO dat men niet wenst dat iemand gedwongen wordt om toe te treden. De argumenten hiervoor put men uit de Grondwet die de vrijheid van vereniging waarborgt.

Wat de ongerustheid van het personeel betreft, stelt VSKO dat men reeds in het najaar van 1993 een mededeling aan alle hogescholen heeft gedaan om overlegcomités te creëren zodanig dat huidige gesprekken over nakende fusies daar kunnen besproken worden.

De heer Denys stelt dat hij een duidelijk pleidooi van het VSKO hoort om het geld van de sociale voorzieningen niet te geven aan regionale netwerken (die het voordeel hebben netoverschrijdend en kostenbesparend te werken), men wil het geld aan de scholen geven. Waarom die filosofie vooropstellen ?

VSKO staat erop dat sociale voorzieningen per student worden toegekend aan de hogescholen omdat binnen toekomstige grote entiteiten van 3.000 tot 4.000 studenten men beter de noden kent dan in de regionale netwerken.

De heer Tavernier vindt het eigenaardig dat het VSKO in het kader van de schaalvergroting nog pleit voor het behoud van de huidige personeelsformatie van de eigen netgebonden pedagogische begeleidingsdienst. De heer Appeltans wil cijfers over die personeelsformatie en vraagt of men pleit voor een aparte financiering van die begeleidingsdienst. De heer Genoe repliceert dat die formatie slechts 4 FT-ambten telt, dat deze begeleiders een zeer grote know-how hebben en een wezenlijke taak kunnen vervullen bij de begeleiding van de fusie-operaties en daarna ingeschakeld kunnen worden bij de interne kwaliteitsbewaking.

De heer Deswaene wil verduidelijking over de wijze van samenstelling van de onderhandelingscomités. Terzake verwijst het lid naar de geldende praktijk in de participatieraden : daar was enkel voordracht van personeel mogelijk via aanduiding door de vakbonden . Het lid wijst op de daling van de syndicalisatiegraad in het onderwijs. De heer Deswaene wil weten hoe de op te richten onderhandelingscomités zullen samengesteld worden. De heer Genoe stelt dat de afgevaardigden van het personeel in de onderhandelingscomités zullen voorgedragen worden door de representatieve vakbewegingen (hetzelfde geldt voor de ondernemingsraden). Nu is er blijkbaar een engagement van de vakbonden om geen kandidaten aan te duiden voor de ondernemingsraden. De inrichtende machten stellen echter wel dat ze liever een representatief staal van het personeel hebben. Voor de samenstelling van de andere bestuursstructuren gebeurt er wel een democratische verkiezing onder alle personeelsleden.

De heer Martens peilt naar de ervaring van de koepel inzake de rationalisatie van het normaalonderwijs, een aantal vestigingsplaatsen werden toen opgehouden. De heer Genoe antwoordt dat deze formule werkzaam was, er is geen bezwaar dat op basis van het nieuwe decreet er gespreide vestigingen van een multisectoriële school werkzaam zijn.

Hetzelfde lid wil verduidelijking over de toekomstige rol van de koepel ten aanzien van de hogescholen die in de toekomst veel autonomer zullen zijn ? De vertegenwoordigers van het VSKO stellen dat de situatie van de koepel anders zal zijn, alleen al door het feit dat het aantal inrichtende machten dat nu een 100-tal bedraagt, zal dalen tot een 10 tot 12-tal. In die optiek zal de structuur van het verbond zeker moeten herbekeken worden.

B. ARGO (Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs)

1. Inleiding door een delegatie van ARGO

1.1. Enkele bedenkingen

— De voorliggende ontwerpdecreten hebben een lange weg afgelegd. Een eerste versie die bijna de Vlaamse Raad heeft gehaald, dateert van oktober 1993. Het was de versie waarbij sprake was van de oprichting van twee soorten hogescholen : de vrije gesubsidieerde en de officiële hogescholen.

Deze laatste hogescholen betekenden in de feiten een volledig samengaan van het hoger gemeenschapsonderwijs met het stedelijk en provinciaal hoger onderwijs. Een frisse gedachte, een boeiende uitdaging, waardoor het HOBU-veld er plots veel eenvoudiger ging uitzien en bovenal waardoor — met uitzondering van één provincie, met name West-Vlaanderen — in Vlaanderen van officiële zijde krachtige, leefbare hogescholen ontstonden die tevens geografisch goed en strategisch verspreid waren.

Vandaag liggen gewijzigde ontwerpdecreten op tafel. De uniciteit van de officiële hogeschool is niet meer. De verscheidenheid aan inrichtende machten is geconsolideerd, zij het dat een nieuwsoortige publiekrechtelijke rechtspersoon wordt opgevoerd, de zogenaamde Vlaamse Autonome Hogeschool (VAH), die het mogelijk maakt dat meerdere partners samen in de onderwijs toekomst stappen ;

Deze aanpak heeft ongetwijfeld iets innovatiefs, maar mist terzelfdertijd de relevantie van de eerste versie. Het

betekent wel dat Vlaanderen kiest voor voorzichtigheid, voor een langzamer evolutie. Maar dit zal wellicht eigen zijn aan onze doordachte volksaard.

— Het gemeenschapsonderwijs telt 33 hoger onderwijsinstellingen die goed zijn voor in totaal 18.327 financierbare studenten op 1 februari 1994. Dit betekent 4.635 studenten in het HOLT, 9.849 studenten in het HOKT en 3.843 studenten in het hoger kunstonderwijs (HOLT + HOKT).

Inzake geografische spreiding van instellingen en opleidingen tekent zich een vrij onevenwichtig beeld af. Daar waar zich in de provincie Oost-Vlaanderen en meer in het bijzonder in de universiteitsstad Gent een bijzonder sterke HOBUC-concentratie, zowel in aanbod als in studentenaantallen — situeert, oogt de situatie minder mooi in de provincies Brabant en Antwerpen, waar naast een sterkere versnippering, ook minder cohesie bestaat inzake aanbod. Het zijn niet toevallig twee provincies met een belangrijke onderwijskunstpool. De relatie tussen het HOLT en HOKT ligt er iets scherper. De drang naar eigenheid is groter.

Dit soort problemen stelt zich minder in West-Vlaanderen en Limburg. Hier zijn het veeleer de studentenaantallen welke in relatie met het hogeschooldecreet, de nodige zorgen opleveren. Mede op historische gronden valt op hoe het hoger onderwijs in deze beide provincies (universitair onderwijs inclusief) veel minder is uitgebouwd. Dit zorgt vandaag voor de nodige problemen bij de implementatie van het voorliggend ontwerp-decreet. In beide provincies haalt het gemeenschapsonderwijs, in overigens dynamische onderwijsinstellingen, nauwelijks 2.000 studenten. Maar daarop komen we later nog terug.

— Vlaanderen heeft van zodra de staatshervorming gerealiseerd was, gewerkt aan de herstructurering van zijn hoger onderwijs. Het zogenaamd universitair decreet van 12 juni 1991 is daarvan de meest overtuigende exponent.

Voor het HOLT werd het kaderdecreet van 23 oktober 1991 door de Vlaamse Raad goedgekeurd. Het HOKT bleef in de kou staan en moest het verder rooien met een sterk op het secundair onderwijs afgestelde regelgeving. Vandaag zoekt men de oplossing in het samengaan van HOLT en HOKT in een zelfde regelgeving die op vele punten raakvlakken vertoont met de regelgeving van de universiteiten.

De ARGO heeft zich nooit verzet tegen deze gedachte, maar heeft steeds beklemtoond dat deze beide hogeropvormen een eigenheid hebben die gekoppeld is aan een typische roeping. Voor de ARGO bestaat de rijkdom van zijn hoger onderwijs mede uit de gevarieerdheid van het aanbod en derhalve mag de voorliggende operatie geenszins neerkomen op een vermenging en verschraling.

Een gezonde LAT-relatie (living apart together) biedt nochtans perspectieven voor een meer optimaal benutten van het intellectueel en infrastructureel potentieel en dit in eerste orde ten bate van de studenten. Deze redenering, deze visie geldt nochtans evenzeer in de richting van een samengaan onder één bestuur van het HOLT en/of het HOKT met bepaalde universiteiten. De voorbeelden waar dit vanuit een bepaalde logica kon, zijn legio. Hij citeert alleen de studiegebieden gezondheidszorg, onderwijs (lerarenopleiding), architectuur en taalkunde. Maar hij zou ook voor elk van de andere studiegebieden een aantal logische elementen pro deze redenering kunnen aanhalen. Hij begrijpt nochtans dat op dit ogenblik de weerstand ten aanzien van zulke innovatie te groot is. In het decreet ziet men momenteel meer heil in

het uitwerken van samenwerkingsverbanden, die er in de praktijk, maar vaak met minder woorden, ook al zijn.

– Tot slot van dit inleidend gedeelte dient opgemerkt dat in de documenten voor zover ze bekend zijn een deel vaagheid blijft bestaan als gevolg van het ontbreken van de bijlagen bij het decreet. Het is toch enigszins onwaarschijnlijk dat de onderwijsproducenten en de onderwijsconsumenten geen zicht hebben op de laatste door de administratie uitgewerkte voorstellen inzake indeling van het HOLT en HOKT over studiegebieden, opleidingen en opties, over de vestigingsplaatsen en de daaraan gelieerde opleidingen. Dit stoort, omdat het wijst op ofwel een tekort aan openheid ofwel een ontwijken van de confrontatie met het onderwijsveld. Het weze nochtans duidelijk dat dit voor de inrichtende machten en zeker voor de ARGO delicate en strategische informatie betreft, die samen met de ontwerp-decreten dient te worden gelezen.

1.2. Het voorstel van bijzonder decreet

– De ARGO heeft steeds verklaard bereid te zijn met elke partner samen op weg te gaan. Het voorbije jaar werden gesprekken gevoerd met zowel provinciale, stedelijke als privaatrechtelijke besturen. Vooral in regio's met een onevenwichtig hoger onderwijsaanbod kan zulks betere toekomstperspectieven bieden en worden daardoor sterkere sociaaleconomische en culturele garanties geboden aan jongeren, maar ook aan het bedrijfsleven, de openbare besturen en de dienstverlenende sectoren.

In die optiek heeft ARGO geopteerd om zijn hoger onderwijs bij voorkeur over te dragen naar openbare instellingen met rechtspersoonlijkheid, in het decreet aangeduid als de Vlaamse Autonome Hogescholen. Hierbij speelde voornamelijk de overweging dat het hoger onderwijs geen centralisme behoeft. Het doorschuiven van het beslissingsniveau naar het lokaal bestuur is – zeker in het hoger onderwijs – zeer gewenst. Het moet leiden tot responsabilisering, maar ook tot meer dynamiek inzake pedagogisch, financieel, infrastructureel en personeelsbeleid. Dit vergt nochtans een nieuwe beslissings- en inspraakcultuur van de instellingen en dient daarom maximaal en optimaal te worden begeleid.

In die optiek is het van belang dat in een veilige overgangperiode wordt voorzien en dit mede op het vlak van de implementatie van een nieuw financieringssysteem.

In zijn advies aan de Vlaamse regering pleit de Centrale Raad, mede na consultatie van de lokale raden van bestuur, voor het spreiden van de invoering van de enveloppefinanciering over een periode van 10 jaar.

Bij de meeste raden van bestuur van de ARGO-hogescholen leeft overigens de vrees voor belangrijke verschuivingen van de financiering van de ene opleiding en/of van de ene instelling en/of onderwijsvorm (lang of kort) naar de andere. Zonder de ernstige aanpak van het Departement Onderwijs administratie Hoger Onderwijs in twijfel te trekken, is hier grote omzichtigheid nodig wil men mogelijke ongewenste neveneffecten voorkomen. Daarom heeft de Centrale Raad voorgesteld om eind 1996 een evaluatie van het financieringssysteem door te voeren teneinde na te gaan of de beschikbaar gestelde enveloppes, inzonderheid de Vlaamse Autonome Hogescholen zullen toelaten de doelstellingen van het hogeschooldecreet in de praktijk te realiseren.

In hetzelfde advies (zie verder) heeft de Centrale Raad zijn bezorgdheid geuit met betrekking tot de bestuursstructuren van de VAH. Deze zorg is dubbel.

Vooreerst is er de vraag of een ruime vertegenwoordiging van personeelsleden in de raden van bestuur de efficiëntie van het beslissingsorgaan verhoogt. Het omgekeerde valt te verwachten. De hogescholen hebben immers weinig of geen ervaring met dergelijke beheersformule en bovendien dreigt overlapping en belangenmenging met het hogeschool- en het departementaal onderhandelingscomité.

1.3. Het ontwerp-decreet

*** Titel I : Algemene bepalingen**

Het is gewenst, zoniet noodzakelijk de definitie van het begrip „optie” te vervangen, derwijze dat wordt aangegeven dat benevens een gemeenschappelijk deel (1/3) minimaal een derde moet gedifferentieerd zijn. Dit om te vermijden dat men bijvoorbeeld met één uur verschil zou spreken van twee verschillende opties, wat leidt tot oneerlijke concurrentie.

*** Titel II : Organisatie van onderwijs, onderzoek en dienstverlening**

— Het decreet somt 10 studiegebieden op. Hier wil de ARGO twee bemerkingen formuleren. Vooreerst is er het probleem van het studiegebied Kunst. Dit is een studiegebied met een wel uitzonderlijk breed spectrum aan opleidingen die vaak geen enkele verwantschap betonen. Daarom is hier een zeer doordachte indeling in opleidingen en opties een must. Bij ontstentenis van de bijlagen hebben wij het raden naar wat komt.

Ten tweede pleit de ARGO voor een vervanging van de term landbouwkunde door biotechnische wetenschappen en technologie. In land- en tuinbouw is slechts 2,3 percent van de actieve bevolking tewerkgesteld. De biotechnische industrie waaronder de voedingsindustrie is de tweede grootste sector inzake tewerkstelling in Vlaanderen.

— In artikel 7 is sprake van onderwijs op afstand. Hieraan is ongetwijfeld een grote toekomst voorbehouden. Momenteel worden de middelen die de Vlaamse Gemeenschap hiervoor beschikbaar stelt nagenoeg integraal doorgesluisd naar de universiteiten. Hiervoor kon men begrip opbrengen zolang het HOBV-veld hopeloos versnipperd was. Wanneer morgen de situatie anders is, moet een billijke verdeling van de middelen over de universiteiten en hogescholen worden bepaald.

— Het decreet voorziet in de mogelijkheid om op relatief korte termijn, mits bepaalde voorwaarden, opleidingen te ruilen en bijkomend te programmeren. Wat betekent dit ten aanzien van unieke opleidingen waarvan de uniciteit precies garant staat voor betaalbare kwaliteit en voor het voortbestaan van deze opleiding (art. 175 § 2).

— Met betrekking tot de voortgezette opleidingen leeft de vrees dat dit, gelet op de financiering die slechts geldt voor drie jaar, zal leiden tot het sluiten van het Nhisk en van de opleidingen stedenbouw en monumentenzorg aan het Henry van de Velde-Instituut te Antwerpen. Het zoeken naar oplossingen voor deze problematiek via het aangekondigde decreet volwassenenonderwijs houdt risico's in voor het fataal opdoeken van deze kwaliteitsvolle opleidingen die sinds ruim 50 jaar bestaan.

— Het decreet voorziet in samenwerkingsverbanden tussen HO-instellingen. Zo wordt onder meer bepaald dat een hogeschool met één of meer hogescholen overeenkomsten kan sluiten voor de gezamenlijke organisatie van opleidingen

en onderwijsactiviteiten. Dit moet worden uitgebreid tot gezamenlijke organisatie met de universiteiten. Denk daarbij onder andere aan Architectuuropleidingen, **Taalkunde-opleidingen**, Economische lange type opleidingen, enzovoort. Het behoud van voormelde enge bepaling zal overigens de nu reeds jaren met succes verlopende samenwerking tussen onze lange type opleidingen en bepaalde buitenlandse universiteiten in het kader van Erasmus, Tempus en Lingua zwaar hypothekeren.

* Titel III : Rechtspositieregeling

— Het oprichten aan elke hogeschool van een college van beroep inzake evaluatie en een college van beroep inzake tucht zou, althans wat de Vlaamse Autonome Hogescholen betreft beter worden herleid tot één raad van beroep voor de VAH. Dit zou meer objectiviteit en professionalisme garanderen.

— Met betrekking tot het administratief personeel kan niet genoeg worden beklemtoond hoe belangrijk het is een competent middenkader te creëren. Of dit op het ogenblik van overtolligheid aan onderwijzend personeel (moet naar max. 80 percent van het budget worden herleid) een haalbare zaak wordt, is zeer de vraag.

* Titel IV : Financiering en beheer van de hogescholen

— De hogescholen dwingen in een globaal budgettair carcan van 16,727 miljard frank is onredelijk. Zeker wanneer het fixeren van de globale financiering niet geldt voor de andere onderwijsniveaus (basis- en secundair onderwijs) en de andere onderwijsvormen (het academisch onderwijs).

— De basisopleidingen worden opgedeeld in 4 financieringsgroepen. De puntengewichten die aan elke financieringsgroep worden gekoppeld, steunen in belangrijke mate op historische gronden.

Op termijn dient nochtans een en ander **opnieuw** geëvalueerd. Zo bijvoorbeeld zitten de opleidingen van het studiegebied gezondheidszorg in groep D met puntengewicht 1,6. Dit hoge puntengewicht is uitsluitend te wijten aan het feit dat de meeste paramedische onderwijsinstellingen momenteel een zeer kleine schaal hebben. In de ons omringende landen zitten deze opleidingen in de laagste financieringsschaal.

— Ten aanzien van het toekennen van forfaitaire onderwijsbelastingseenheden voor het kunstonderwijs blijft ARGO het onlogisch vinden dat een koppeling gemaakt wordt tussen beeldende kunst en audio-visuele kunst. Dit creëert een wanverhouding ten nadele van het RITS waar de nochtans meest bloeiende audio-visuele opleiding in Vlaanderen bestaat.

— Of 3.500 studenten voor een optimale financiering zaligmakend is, zal in de toekomst moeten blijken. Voor de ARGO hoeft een verlaging van de financieringsdrempel niet noodzakelijk tot ongewenste effecten te leiden.

2. Bijlage : advies van de Centrale Raad met betrekking tot het voorstel van bijzonder decreet tot wijziging van het bijzonder decreet van 19 december 1988 betreffende de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs

De Centrale Raad heeft in zijn zitting van 20 mei 1994 kennis genomen van de adviezen van de lokale raden van bestuur van de hoger onderwijsinstellingen van het gemeen-

schapsonderwijs met betrekking tot het voorstel van bijzonder decreet tot wijziging van het bijzonder decreet van 19 december 1988 betreffende de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs.

De Centrale Raad is van oordeel dat de overdracht van de hogescholen van het gemeenschapsonderwijs naar openbare instellingen met rechtspersoonlijkheid, het best aansluit bij de herstructurering van het hoger onderwijs, zoals voorzien in het ontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

Nochtans meent de Centrale Raad dat omwille van het zeer ingrijpende karakter van de voorgestelde herstructurering, het noodzakelijk is de termijn voor invoering van de enveloppefinanciering te spreiden over een periode van 10 jaar.

Tevens stelt de Centrale raad voor dat eind 1996 een evaluatie van het financieringssysteem wordt doorgevoerd teneinde na te gaan of de beschikbare gestelde enveloppes, de Vlaamse Autonome Hogescholen toelaten de doelstellingen van het hogeschooldecreet in de praktijk te realiseren.

Inzake de voorgestelde samenstelling van de raden van bestuur van de Vlaamse Autonome Hogescholen is de Centrale Raad van oordeel dat deze garanties moet bieden opdat deze als efficiënte en autonome inrichtende machten zouden kunnen optreden. Daarbij moet belangenvermenging worden voorkomen tussen de bestuursstructuren (de raad van bestuur en de departementsraad) en de onderhandelingscomités op het vlak van de hogeschool en van de departementen.

Tenslotte worden de leden van de Vlaamse regering verzocht kennis te nemen van de in bijlage te vinden adviezen ad hoc van de respectieve raden van bestuur van de hogescholen van het gemeenschapsonderwijs.

3. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Denys wenst een verduidelijking inzake de beslissing van de Centrale Raad van de ARGO m.b.t. het voorstel tot wijziging van het bijzonder decreet. Het lid stelt zich vraagtekens bij het fiat van de ARGO voor het voorliggend HOBU-decreet als „de Guimardstraat” enthousiast is over het hervormingsvoorstel. Hetzelfde lid is over het akkoord van de ARGO des te meer verwonderd omdat bij het overstappen van het huidige financieringsmechanisme naar het nieuwe enveloppesysteem in de geplande hervorming, er een transfer zal ontstaan van ARGO naar het vrij onderwijs (het lid citeert professor Nonneman als bron). Ook het gegeven dat de Centrale Raad het voorliggend ingediend voorstel van bijzonder decreet dat bijzonder beperkt is, goedkeurt, vindt hetzelfde lid naar procedure toe – alle modaliteiten werden in het gewone decreet opgenomen, alle aspecten die de leefbaarheid van het gemeenschapsonderwijs garanderen, kunnen derhalve gewijzigd worden door een toevallige meerderheid – een zeer gevaarlijk precedent. Tenslotte meent de heer Denys in de uiteenzetting van de heer Cottenie tijdens de vorige reeks van hoozittingen (februari 1993) waar deze pleitte voor geografische schaalvergroting (campusidee met corresponderende bestuursstructuren), daar waar het thans voorliggend decreet ondoorzichtig is qua bestuursstructuur, een bijkomend argument te vinden dat bij hem vraagtekens doet rijzen rond het engagement van de Centrale Raad. De heer Deswaene is eveneens uitermate verwonderd over de goedkeuring die de Centrale Raad geeft aan dit mini-bijzonder decreet, zonder zelfs te beschikken over de definitieve

versie van het gewone HOBU-decreet. Hij stelt zich zelfs de vraag of deze beslissing van ARGO mag beschouwd worden als een blanco-cheque en of dit fiat van de ARGO toch een aantal randvoorwaarden m.b.t. het inhoudelijke van het HOBU-decreet wil vervuld zien ?

De heer Tavernier sluit zich daarbij aan en wil weten of de Centrale Raad in zijn beslissing duidelijk bedoeld heeft dat men de hogescholen van het gemeenschapsonderwijs overdraagt naar openbare rechtspersonen in de vorm van het concept „Vlaamse Autonome Hogeschool” ?

De heer Cottenie repliceert dat schaalvergroting een *conditio sine qua non* is, het is een verworven idee . De inleider beseft dat het effect van een dergelijke operatie waarbij kleinere scholen moeten fuseren, hier en daar een inlevering inhoudt . ARGO gaat er nochtans van uit dat de gehele operatie in globo waarschijnlijk bijna een nuloperatie is. Indien niet, en mocht blijken dat de transfers dusdanig zijn dat bepaalde opleidingen in het gedrang komen, dan moeten er correcties komen, vandaar ook de eis van een evaluatie.

De woordvoerders van de ARGO hebben geen probleem naar procedure toe wat de beperktheid van het voorstel van bijzonder decreet betreft. Integendeel, de Centrale Raad wil niet in een carcan vastgeklonken worden. Omwille van de flexibiliteit wil men juist de modaliteiten vertaald zien in een gewoon decreet. De heer Steenhaut benadrukt dat het belangrijk is dat de bestuursstructuren en het financieringsmechanisme niet vastgeankerd worden in een bijzonder decreet : omwille van de efficiëntie en kwaliteit en als er bijstellingen inzake financiering noodzakelijk zijn, moeten die aanpassingen snel kunnen gebeuren. De woordvoerders pleiten wel voor een stuk voorzichtigheid omdat er een aantal onbekende parameters zijn ; de ervaring in Nederland met een quasi analoge schaalvergroting wijst uit dat een inschuiven op korte termijn niet gemakkelijk was. ARGO pleit daarom minimaal voor een overgangperiode van tien jaar en vraagt ten laatste tegen eind 1996 een grondige evaluatie van het hele decreet.

De heer Cottenie blijft achter het idee van geografische schaalvergroting staan maar beklemtoont dat de campusgedachte een proces is van geleidelijkheid. Hij betwist dat de Centrale Raad een blanco-cheque heeft gegeven ; men is voor de Vlaamse Autonome Hogeschool, maar er zijn ook randvoorwaarden aangebracht. Men is vragende partij voor een evaluatie met de opvolging van de evolutie van het financieringsmechanisme en men wil ook een evaluatie van de bestuursstructuur.

Op de vaststelling van de heer Denys dat ARGO blijkbaar alleen praat over netoverschrijding binnen het officieel net en of er contacten en gesprekken zijn met het katholieke net om tot netoverschrijdende fusies te komen, repliceert de heer Steenhaut dat de ARGO zeer duidelijk voorstander is van netoverschrijdende constructies ook naar het vrij gesubsidieerde net – bij het eerste ontwerp, waarvan de ARGO betreurt dat het geen doorgang vond, was dit gepland. ARGO blijft deze idee verdedigen maar stelt weliswaar vast dat langs katholieke zijde niet iedereen daartoe geneigd is. Op middellange termijn ziet men netoverschrijdende fusies – ook met het vrij gesubsidieerde net – toch van de grond komen. ARGO wil op korte termijn reeds kleine fusie-operaties uitproberen.

In dat verband wenst de heer Tavernier te vernemen wie uiteindelijk de beslissing zal nemen als ARGO-scholen in de Vlaamse Autonome Hogeschool instappen. De keuze ligt

weliswaar bij de Centrale Raad, maar hoe zwaar zal bij het kiezen van de partner de lokale school wegen in de besluitvorming, vraagt hetzelfde lid. De heer Cottenie verwijst naar afspraken die terzake met de hogere onderwijsinstellingen van de ARGO twee weken geleden gemaakt zijn. Men heeft de discussie bewust gescheiden gehouden : 90 percent zegt ja tegen een instappen in een dergelijke constructie ; de discussie over de samenstelling en clustering onderling zal echter later gevoerd worden. Het spreekt voor zich dat op dat tijdstip de lokale raden van bestuur in alle openheid om consult zullen gevraagd worden. De heer Steenhaut beklemtoont dat men sterk staat op een ruime inspraak vanuit de lokale gemeenschap. De operatie moet echter centraal gecoördineerd worden ook al omdat ARGO-centraal de taak heeft te zorgen dat er geen scholen in de kou komen te staan : iedereen moet een duidelijk toekomstperspectief hebben.

De heer Deswaene wil verduidelijking over wat de woordvoerders van ARGO vinden over de idee van de schaalgrootte die gekoppeld wordt aan de optimale financiering. Het lid stelt vast dat men in het gemeentelijk onderwijs twintig jaar geleden éénzelfde operatie met dezelfde argumenten (kostenbesparend en management) heeft doorgevoerd. Nu klinkt daar echter de roep naar defusionering. Hij is vooral voor een zelfde operatie bevreesd in het gemeenschapsonderwijs. De heer Appeltans wil weten of de ARGO een alternatief voorstel heeft voor wat zij 'het zaligmakend getal 3.500' noemt ? De heer Cottenie zegt dat hij ook voorbeelden kent uit het buitenland waar wordt gedefusioneerd, maar meent dat instellingen met 3.500 studenten geen mastodonten zijn.

De heer Martens heeft vragen naar de graad van autonomie van het concept 'Vlaamse Autonome Hogeschool', waar de hogescholen van het gemeenschapsonderwijs zullen toetreden. Hij wil weten hoe groot de betrokkenheid van de ARGO blijft in deze nieuwe structuur (rol van schoonmoeder). De heer Tavernier wil verduidelijking in dit verband over een zekere terughoudendheid bij ARGO-centraal t.a.v. die autonomie : gelooft ARGO-centraal niet in haar eigen personeel ?

De heer Cottenie repliceert dat de autonomie op vlak van de bestuursstructuur van de Vlaamse Autonome Hogeschool, in relatie tot ARGO-centraal, beperkt blijft tot mandaten die door de vroegere inrichtende macht kunnen ingevuld worden. De geest van het decreet impliceert dat deze instellingen echt autonoom zullen werken. Van een schoonmoeder is dus geen sprake ; trouwens vanuit ARGO is er geen controle noch een toezicht voorzien in het decreet. De opstelling van de ARGO is valabele mensen aan te duiden in de Vlaamse Autonome Hogeschool. Op de vraag van de heer Martens of er bij deze aanduiding ook zal rekening worden gehouden met de ideologische evenwichten die ook nu in de ARGO bestaan, antwoordt de heer Steenhaut dat kwaliteit niet in één zak te vinden is, het criterium van aanduiding moet de kwaliteit zijn .

Hetzelfde lid heeft bedenkingen bij de efficientie van de bestuursstructuren : er komt een vorm van 'Selbstbestimmung' ; dreigt men niet in de situatie van rechter en partij te komen (belangenvermenging) ? Is dit geen fundamenteel probleem ?

De heer Cottenie stelt dat ARGO vertrouwen heeft in haar mensen . Er is een traditie van medebeheer aan de universiteiten, de hogescholen kennen die niet . Belangrijker is dat men in Nederland aan de universiteiten een analoge bestuursstructuur kent als het concept van de Vlaamse Autonome Hogeschool. De hogescholen in Nederland kennen die

structuur niet. De meerwaarde van de besluitvorming aan de Nederlandse hogescholen is dat men 'flitsend' kan werken ; dat is niet het geval voor de Nederlandse universiteiten waar de besluitvorming eerder verlamdend en vertraagd werkt.

De heer Appeltans heeft vragen bij de delicate positie van de gemeenschapsscholen in West-Vlaanderen en Limburg en het feit dat ARGO geen inzage had in de bijlagen van het decreet. Hij vraagt of dit betekent dat men in dit stadium bij komende programmeringsmogelijkheden wil voor de instellingen die het moeilijk hebben met de leefbaarheid ?

De woordvoerders van de ARGO vragen dat de eigenheid inzake geografische spreiding van het gemeenschapsonderwijs een bezorgdheid van de Vlaamse Raad moet zijn. Voor ARGO primeert niet het getal, maar wel de kwaliteit. Dat moet de maatstaf zijn. De Vlaamse Autonome Hogeschool moet voor ARGO gespreid worden over het hele Vlaamse land ; in die zin is 3.500 geen zaligmakend getal, het kan lager. De heer Cottenie stelt dat de ARGO niet in de eerste plaats denkt aan bijkomende programmatiemogelijkheden maar dat de ARGO vooral interesse heeft voor de concordantie tussen de huidige situatie en de nieuwe situatie in de bijlagen bij het decreet.

De heer Appeltans stelt vast dat men pleit voor een evaluatie rond eind 1996 ; het lid vindt dat die evaluatie zeer terecht moet gebeuren en stelt dat daarom de amendementen spreken van een evaluatie rond 1 januari 1996. Hij vernam graag of ARGO daarmee kan instemmen. Uit de discussie blijkt dat ARGO pleit voor een grondige evaluatie ten laatste eind 1996. De evaluatie is vanzelfsprekend pas zinvol als men de structuren van de nieuwe hogescholen kent : dan heeft men immers ook zicht op de precieze financiering.

C. OVSG (Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap)

1. Standpunt van het OVSG

1.1. Het voorliggende ontwerpdecreet : situering

Primordiale doelstelling van het decreet is het creëren van grote autonome instellingen die zich in een Europese context kunnen bewegen en handhaven met een kwaliteitsaanbod. Een lovenswaardig initiatief.

In de aanvangsfase werden hoge criteria ingeschreven. Het moet toegegeven dat er in onderwijskringen druk werd gediscussieerd, en grenzen werden verlegd. Het advies van de Raad Hoger Onderwijs (VLOR) zoals uitgebracht door de niet-universitaire partners was een genuanceerd „ja”.

Aan enkele fundamentele opmerkingen – bijvoorbeeld de sociale voorzieningen – wordt tegemoetgekomen, en de participatie wordt versterkt. Andere fundamentele problemen, zoals het maximum budget van 16,7 miljard frank, blijven bestaan, en evenmin is er een oplossing voor het volwassenonderwijs.

Het nieuwe ontwerpdecreet

– legt de grootte voor een instelling vast op 3.500 studenten met 100 percent financiering, en op 2.000 met 95 percent financiering. In beide gevallen een lagere norm dan in de eerste versie.

– verleent toegang tot de investeringsfondsen bij 2.000 studenten (2.000 lijkt de nieuwe drempel te zijn).

– voorziet dat vestigingen – en „vestiging” is een nieuw begrip – met minder dan 200 studenten verdwijnen, die het studieaanbod in vestigingen met meer dan 200 en minder dan 600 studenten wordt bestendigd, en dat in vestigingen met meer dan 600 studenten aan programmatie kan worden gedaan. Men heeft vragen rond het begrip ‘vestiging’.

Dit resulteert waarschijnlijk in minder grote instellingen met de structuur en de autonomie van de grote instellingen, waarbij de vraag dient gesteld naar de totale verantwoordelijkheid voor het personeelsbeleid. Fluctuaties in de studiekeuze kunnen in kleinere instellingen boventalligheid van specialisten met zich brengen die zwaar wegen op de personeelsstructuur, en derhalve op de omkadering van de andere opleidingen. Kan dit opgevangen worden ?

1.2. Opmerkingen en vragen

1. Personeel

1.1. Onze vraag om voor het personeel de nodige voorzieningen uit te schrijven teneinde met een gemotiveerd korps verder te kunnen, heeft een positief antwoord gekregen.

Wel blijven er twijfels rond de situatie van de assistent met een opleiding van industrieel ingenieur : gezien deze geen rechtstreekse toegang heeft tot het doctoraat, heeft hij vooreerst drie jaar nodig om burgerlijk ingenieur te worden, en vervolgens minstens twee jaar om te doctoreren. Indien zo iemand een lesopdracht heeft, kan deze vlug devalueren tot een „nevenactiviteit”.

1.2. De vakantieregeling voor het personeel is vaag.

2. De gemeente als inrichtende macht

2.1. Vijf steden en gemeenten richten hoger onderwijs in : Antwerpen, Gent, Mechelen, Genk en Turnhout. Er mag worden aangenomen dat de twee laatstgenoemde gemeenten hun hoger onderwijs zullen onderbrengen in een hogeschool behorend tot de groep van de gesubsidieerde vrije hogescholen.

De drie andere inrichtende machten zien uit naar een oplossing in de officiële sfeer, en het werken aan schaalvergroting is geen voorrecht van het vrij onderwijs. Het College van Burgemeester en Schepenen van de Stad Antwerpen heeft reeds het besluit genomen om op 1 september 1994 het geheel van zijn hoger onderwijs onder te brengen in één instelling : de Antwerpse Stedelijke Hogeschool. Deze instelling, die ongeveer 1.900 studenten zal tellen, ressorteert uiteraard onder één directie. Bovendien zijn gesprekken aan de gang om met de stedelijke industriële hogeschool van Mechelen – die de rationalisatienormen niet haalt – tot een overeenkomst te komen.

Wanneer het voorliggende decreet wordt gestemd, ligt het voor de hand dat een Stedelijke Hogeschool in het Antwerpse zal worden behouden. Samenwerkingsverbanden met andere instellingen worden niet uitgesloten. Een overgang naar een Vlaamse Autonome Hogeschool wordt evenmin uitgesloten, maar zal pas worden overwogen en onderzocht als de stedelijke constructie onvoldoende blijkt en wanneer de beheersvorm van de Vlaamse Autonome Hogeschool voldoende garanties biedt ten aanzien van de huidige inrichtende macht en de beheersmogelijkheden.

Het stadsbestuur van Gent zou zijn hoger onderwijs, omwille van de mogelijkheden binnen de huidige regelgeving, voor het volgende academiejaar ongewijzigd behouden. Het is echter kleinschalig voor een ongewijzigd voortbestaan. De als „meest waarschijnlijk” aangeduide oplossing bestaat in de oprichting van een Vlaamse Autonome Hogeschool, maar het is op heden onmogelijk een zinnig antwoord te geven op de vraag naar de diverse partners in deze constructie.

Indien de inrichtende machten van het stedelijk onderwijs niet autonoom kunnen blijven bestaan, zullen zij zeker vragende partij zijn om opgenomen te worden in een Vlaamse Autonome Hogeschool.

2.2. Akkoord met de mogelijkheden geboden in het geamendeerd artikel 2, 4e met betrekking tot de gesubsidieerd officiële hogeschool, maar... het hogeschoolbestuur zoals aangeduid sub 6e/ is niet in concordantie te brengen met onderwijs ingericht door een gemeentebestuur. Bij nalezing van Hoofdstuk IV van het ontwerp-decreet „Beheer van een hogeschool” en de memorie van toelichting bij het decreet, blijkt dat het hogeschoolbestuur de inrichtende macht is. OVSG vraagt ter zake duidelijkheid : welk orgaan is de inrichtende macht (college, gemeenteraad) als de gemeente blijft onderwijs organiseren ?

3. De Vlaamse Autonome Hogeschool

3.1. In het bestuur van de Vlaamse Autonome Hogeschool zetelen vertegenwoordigers van de inrichtende macht(en). Bij meerdere inrichtende machten schrijft het decreet voor dat er 9 tot 12 mandaten kunnen ingevuld worden ; wanneer het één enkele inrichtende macht betreft, zijn 6 mandaten in te vullen, voor een termijn van vier jaar. En dat terwijl een legislatuur op Vlaams vlak 5 jaar duurt, en op gemeentelijk en provinciaal vlak zelfs 6 jaar.

3.2. Wie heeft de bevoegdheid de algemeen directeur te benoemen ? Dit staat niet ingeschreven in artikel 264, wel in artikel 274.

De voorzitter, zo bepaalt artikel 265, kan, indien nodig, snel beslissingen nemen. Is dit niet geënt op de ARGOSTRUC-structuur met een voltijdse voorzitter ?

De bevoegdheden van de algemeen directeur zijn sterk uitgehoud. Veel beslissingsbevoegdheden berusten in deze constructie bij de departementen enerzijds, en de voorzitter en het bestuurscollege anderzijds (artikel 275). De werkzaamheid daarvan stelt OVSG in vraag.

3.3. Artikel 278, § 2 voorziet voor de ARGOSTRUC in 2 afgevaardigden in de geleding sociaal-economische middelen. In het algemeen, en zeker in de Antwerpse constructie lijkt het onaanvaardbaar dat er geen vertegenwoordigers worden aangeduid voor het OGO voor de Stad Antwerpen.

3.4. Indien men komt tot een officieel gesubsidieerde hogeschool, dan kan de werking met een academische raad wel voor het gemeentelijk onderwijs.

2. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Denys is verrast dat de gemeenten en de steden nog niet beslist hebben om toe te treden tot de Vlaamse Autonome Hogeschool – de ARGOSTRUC heeft dat wel gedaan met zijn beslissing van vorige week. Het lid heeft de indruk

dat de steden er aan houden om in de toekomst zelf nog hoger onderwijs in te richten, meer nog dat de steden expliciet inrichtende macht willen blijven.

Het lid had nochtans de indruk dat de onderhandelingen op het terrein tussen ARGO en OVSG ver gevorderd waren. De heer Dewaele repliceert dat inderdaad op basis van het eerste ontwerp, waar in één officiële hogeschool per provincie was voorzien, er akkoorden waren afgesloten met ARGO.

De nieuwe gewijzigde situatie en het feit dat het voorliggend ontwerp expliciet het concept van „gesubsidieerde officiële hogeschool” inschrijft, verantwoordt dat steden en gemeenten kunnen blijven fungeren als afzonderlijke inrichtende machten.

Op de vraag van hetzelfde lid of OVSG garanties heeft dat het huidige personeelsbestand in dienst kan blijven omdat rationalisatie toch moet leiden tot boventalligheid, stelt de inleider dat er overgangsmaatregelen ingebouwd zijn in het decreet, ook voor het in dienst zijnd personeel. De heer Dewaele denkt dat de voorwaarden die voor het personeel ingeschreven waren, acceptabel waren. De inleider stelt dat deze garanties er zeker waren in het vorige ontwerp ; hij meent dat deze voorwaarden ook in het huidige decreet bedongen blijven.

De heer Tavernier uit zijn bezorgdheid over de mogelijkheid die het decreet biedt aan steden en gemeenten om in de toekomst nog zelf hoger onderwijs in te richten. Dit is wellicht een alibi om niet toe te treden tot de Vlaamse Autonome Hogeschool ? Het lid heeft daarbij vraagtekens ; ligt dit binnen de opdracht van een stad of gemeente ? De heer Tavernier vraagt of steden en gemeenten in de toekomst bereid zijn, als ze zelf optreden als inrichtende macht voor het hoger onderwijs, een bestuursstructuur aan te nemen die analoog is aan de Vlaamse Autonome Hogeschool ? Is men m.a.w. bereid terug te treden als overheid ; in dat verband vindt hetzelfde lid het trouwens ook niet wenselijk dat benoemingsperiodes van bestuurders in de bestuursorganen van de hogeschool samenvallen met legislaturen van een gemeentebestuur. Hetzelfde lid pleit voor een grotere autonomie van deze hogescholen, losser van de gemeente.

De inleider repliceert dat een stad hoger onderwijs moet kunnen aanbieden ; hij vindt dat a priori niet abnormaal en verwijst naar de Stad Rotterdam die als HOBU-inrichtende macht 16.000 studenten telt. Als het decreet terzake kansen biedt, waarom ze dan niet gebruiken ?

Wat de benoemingsperiode van de bestuurders van de hogeschoolorganen betreft, vindt de heer Dewaele dat deze wens logisch is als men in termen van een gemeente- of stadsbestuur denkt.

De heer Denys stelt zich vragen rond de betrokkenheid en de inspraak van het personeel bij eventuele fusie-operaties. De inleider benadrukt dat uiteindelijk het stadsbestuur de beslissing tot fusie zal nemen, maar er is sowieso minimaal in inspraak voorzien, zoals bepaald in de wet van 1974 (in elke stad is er een Basisoverlegcomité (BOC) waar zeker bilateraal gesprekken hierover tussen personeel en inrichtende machten over de fusie-operaties kunnen plaatsgrijpen).

IV. VISIE VAN DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD

1. Inleiding door de secretaris van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR)

De VLOR heeft op 15 oktober 1993 een advies gegeven over de voorontwerpen van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

De heer Perquy benadrukt dat bij een vergelijking van dit advies van de VLOR over het eerste ontwerp met het huidige voorliggend ontwerp, men op vele punten tegemoetgekomen is aan de opmerkingen van de Vlaamse Onderwijsraad. Met grote klem onderschrijft de VLOR de operatie schaalvergroting, de geplande harmonisering van het hoger onderwijs, de nieuwe beheersstructuren (die autonomie verlenen aan de instelling en voorzien in participatie), ook het personeelsstatuut kreeg een algemene overeenstemming. De kwaliteitsbewaking en de samenwerkingsmogelijkheden tussen hogescholen en universiteiten werden zeer positief beoordeeld. Tenslotte kon de rechtspositie van de studenten de goedkeuring wegdragen van de Raad voor het Hoger Onderwijs van de VLOR.

Aan de debetzijde blijven echter staan : de plafonnering van het globaal budget in vergelijking met de universiteiten en andere onderwijsniveaus. In verband hiermee wees men binnen de VLOR naar de ervaring in Nederland waar duidelijk bleek dat op korte termijn de operatie niet besparend is. Verder is er de vraag of de valorisering van het HOKT en het hoger kunstonderwijs haalbaar is binnen dit globaal budget van 16,7 miljard frank.

Tweede belangrijke kritiek van de VLOR betrof de inrichting van studie-inrichtingen in studiedomeinen (het voorstellen van studie-inrichtingen zelf en het toewijzen van studie-inrichtingen). Er was een negatief advies van de VLOR omdat er geen enkel objectief criterium voorhanden was (in het vroegere systeem kende men beroepsprofielen).

Daarnaast heeft de Raad voor het Hoger Onderwijs van de VLOR nog zes punten opgesomd waar zou kunnen aan verholpen worden.

a. deeltijds studeren en de integratie van het Hoger Onderwijs Sociale Promotie (HOSP) in het hogescholenonderwijs

Deeltijdse opleidingen beantwoorden aan een groeiende nood aan tweedekansonderwijs op het niveau van hoger onderwijs. Deeltijds hoger onderwijs richt zich ook tot studenten die tevens een beroep uitoefenen. Studenten die deeltijds onderwijs volgen, hebben een eigen profiel dat verschilt van dat van de voltijdse studenten.

De VLOR vraagt daarom dat deeltijdse opleidingen niet noodzakelijk de helft zouden bedragen van voltijdse opleidingen en dat programma's kunnen worden aangeboden die afwijken van deze van de voltijdse studenten. De VLOR pleit daarom ook voor het invoeren van modulaire stelsels.

b. de voortgezette opleidingen

De VLOR pleit ervoor dat de hogescholen op een volwaardige manier voortgezette opleidingen zouden kunnen organiseren die én aansluiten op hun basisopleidingen (waardoor hun specificiteit ten opzichte van de academische voortgezette opleidingen wordt geprofileerd) én beantwoorden aan een maatschappelijke behoefte. Dit impliceert echter een uitgebouwd financieringssysteem en een aangepaste programma-tieprocedure.

Het rapport van de Ambtelijke Commissie pleitte voor de integratie van het HOSP in het hogeschoolonderwijs mede om de hogescholen de kans te bieden om volwaardige specialisatie-, verbredings- en verdiepingsopleidingen aan te bieden. In zijn advies ging de Raad voor het Hoger Onderwijs met dit principe akkoord.

Ook binnen deze context pleit de VLOR voor het aansluiten van de scholen HOSP bij de hogescholen en voor een snelle realisatie van de integratie van het volwaardig HOSP in het hogeschoolonderwijs.

c. de academische raad

De VLOR is van oordeel dat het contact met de sociaal-economische en culturele wereld ook voor de vrije hogescholen een zeer belangrijk element vormt. De VLOR pleit er daarom voor dat in de academische raad vertegenwoordigers uit deze middens zouden worden opgenomen.

De VLOR pleit er tenminste voor dat de hogescholen de mogelijkheid tot het opnemen van vertegenwoordigers uit deze middens in de departementsraden effectief zouden benutten.

d. de toegangsvoorwaarde tot een ambt van het onderwijzend personeel

De VLOR is van oordeel dat een onderwijsopdracht in het hoger onderwijs een specifieke pedagogisch-didactische deskundigheid vereist.

De VLOR betreurt dat in het voorontwerp van decreet geen bewijs van pedagogisch-didactische bekwaamheid wordt vooropgesteld als toegangsvoorwaarde tot een ambt van het onderwijzend personeel.

De VLOR erkent dat vandaag geen uitgebouwd opleidingssysteem bestaat voor de onderwijsverstrekker in het hoger onderwijs.

De VLOR pleit ervoor dat concreet gestalte wordt gegeven aan zowel de initiële als de permanente opleiding van de onderwijsverstrekker in het hoger onderwijs. De VLOR pleit ervoor dat dit wordt opgenomen in het decreet over de lerarenopleiding.

e. de studievoortgang van de studenten

De VLOR is van oordeel dat de bepalingen in verband met de studievoortgang van de studenten en de daarmee verband houdende financiering van de hogescholen enkel correct kunnen worden uitgevoerd als de hogescholen en de overheid over exacte gegevens met betrekking tot de inschrijving van studenten kunnen beschikken.

De VLOR pleit daarom voor het invoeren van een centraal register (zie verder bijlage 1) waarin de studievoortgang van studenten zowel in het academisch onderwijs als aan de hogescholen wordt geregistreerd. In dat verband kan verwezen worden naar het voorbeeld van het Nederlandse centraal register m.b.t. de inschrijving in het hoger onderwijs zoals geconcipieerd in artikel 7.52 van de wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek van 8 oktober 1992.

f. een substantiële rol van de VLOR

De VLOR stelt vast dat in het voorontwerp van decreet de VLOR enkel een bevoegdheid wordt verleend met betrekking tot kwaliteitszorg.

De VLOR pleit ervoor dat met betrekking tot de hogescholen aan de Vlaamse Onderwijsraad analoge bevoegdheden zouden worden toegekend als aan de VLIR met betrekking tot het academisch onderwijs.

In de VLOR zetelen van rechtswege zowel de **onderwijsgeledingen** als de sociale partners. Dit is een belangrijk gegeven opdat de VLOR decretaal zou erkend blijven als het **advies- en overlegforum** met betrekking tot het **hoger-onderwijsaanbod**.

Een overzicht van de bevoegdheden van de VLOR in respectievelijk het decreet van 23 oktober 1991 en het voorontwerp van decreet van 29 oktober 1993 betreffende de hogescholen en de bevoegdheden van de VLIR in het **universiteitendecreet** van 12 juni 1991 is in bijlage 2 bijgevoegd.

2. Bijlage 1 : Centraal register

Paragraaf 3. Centraal register inschrijving hoger onderwijs

Artikel 7.52. Centraal register inschrijving hoger onderwijs

1. Er is een Centraal register hoger onderwijs, dat ten doel heeft :

a) de instellingsbesturen op hun verzoek de noodzakelijke informatie te verstrekken over de inschrijvingsduur van hen die wensen te worden dan wel zijn ingeschreven aan een instelling ;

b) onze minister van Onderwijs en Wetenschappen op diens verzoek ten behoeve van beslissingen op verzoeken om toekenning van studiefinanciering, informatie te verstrekken omtrent de inschrijvingsduur, en

c) onze minister op diens verzoek de noodzakelijke informatie te verstrekken ten behoeve van de planning en bekostiging van de instellingen.

2. Gegevens, opgenomen in het Centraal register inschrijving hoger onderwijs, waaraan informatie herleidbaar tot natuurlijke personen, kan worden ontleend, kunnen uitsluitend worden verstrekt aan de geregistreerde personen zelf of hun gemachtigden, alsmede aan de in het eerste lid bedoelde instellingsbesturen en bovendien, indien het betreft gegevens als bedoeld in het eerste lid onder b, aan onze minister van Onderwijs en wetenschappen. Andere gegevens, opgenomen in dat register, kunnen uitsluitend worden verstrekt aan onze minister en aan door deze aan te wijzen ambtenaren en instanties alsmede aan het Centraal Bureau voor de Statistiek.

3. Onze minister stelt met betrekking tot het Centraal register inschrijving hoger onderwijs een reglement vast. Op het reglement is het bepaalde bij en krachtens de artikelen 19 tot en met 21 van de wet op de persoonsregistraties (Stb. 1988, 655) van overeenkomstige toepassing.

4. De zorg voor het Centraal register inschrijving hoger onderwijs berust bij onze minister van Onderwijs en Wetenschappen. Hij wijst een ambtenaar aan als houder van dat register als bedoeld in de wet op de persoonsregistraties.

5. De instellingsbesturen stellen het Centraal register inschrijving hoger onderwijs telkenmale voor een door onze minister van Onderwijs en Wetenschappen te bepalen datum en op een door hem te bepalen wijze in kennis van elke door hen genomen beslissing die gevolgen heeft voor de openstaande inschrijvingsduur en van elke inschrijving als auditor en extraneus.

3. Bijlage 2 : Vergelijking bevoegdheden VLOR hogescholendecreet 23 oktober 1991, VLOR ontwerpdecreet hogescholen 29 oktober 1993 en VLIR/VLOR universitair decreet 12 juni 1991

Bevoegdheden VLOR hogescholendecreet 23 oktober 1991	Bevoegdheden VLOR ontwerp hogescholendecreet 29 oktober 1993	Bevoegdheden VLIR/VLOR universitair decreet 12 juni 1991
		Advies lijst academische graden van „doctor” (artikel 8 bis, aangevuld door artikel 47 van onderwijsdecreet V) (VLIR)
Advies lijst van opleidingen (artikel 8)		Advies lijst van opleidingen (artikel 20) (VLIR)
Advies aanvullen of wijzigen lijst opleidingen (artikel 9)		Advies aanvullen of wijzigingen lijst opleidingen (artikel 21) (VLIR)
		Kennisname van de geplande voortgezette academische opleidingen (artikel 31) (VLIR)
Advies wijze van berekenen van studiepunten (artikel 17)		Advies wijze van berekenen van studiepunten (artikel 13) (VLIR)
		Advies studieomvang academische lerarenopleiding (artikel 15) (VLIR)
		Advies bruggen Holt-Univ (artikel 15) (VLOR)
		Advies minimale voorwaarden overdracht examencijfers (artikel 53) (VLIR)
Advies organisatie en		werking examencommissies (artikel 54) (VLIR)
		Advies gelijkwaardigheid buitenlandse diploma's (artikel 60) (VLIR)
Voorstel procedure en modaliteiten van beoordeling interne en externe kwaliteitsbewaking door de instellingen (artikel 27)	Advies procedure en voorwaarden van beoordeling interne en externe kwaliteitsbewaking door de instellingen (artikel 56)	Advies procedure en voorwaarden van beoordeling interne en externe kwaliteitsbewaking door de instellingen (artikel 122, gewijzigd door artikel 271 § 1 van het ontwerpdecreet over de hogescholen) (VLIR)

Advies openbaar verslag door de commissie deskundigen i.v.m. de externe kwaliteitsbewaking door de overheid (artikel 28)	Kennisname openbaar verslag door de commissie deskundigen i.v.m. de externe kwaliteitsbewaking door de overheid zowel m.b.t. de hogescholen (artikel 57) als m.b.t. de universiteiten (artikel 271 §2	Kennisname openbaar verslag door de commissie deskundigen i.v.m. de externe kwaliteitsbewaking door de overheid (artikel 123, gewijzigd door artikel 271, § 2 van het ontwerpdecreet over de hogescholen) (VLIR)
--	---	--

Advies rapport
 Ambtelijke Commissie hervorming HOBV (artikel 33)
 Advies rapport
 Ambtelijke Commissie sociale toelagen (artikel 49)

Voorstel verdubbeling financiering van een specialisatieopleiding (artikel 132, 3°, d) (VLIR)

Voorstel unieke academische opleidingen i.v.m. programmatienormen (artikel 141 en 142) (VLIR)

Voorstel voortgezette academische opleidingen bij overeenkomst gezamenlijk georganiseerd door meerdere universiteiten (programmatienormen : artikel 141 en 142) (VLIR)

Advies verhogen programmatie- en rationalisatienormen (artikel 143) (VLIR)

4. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider

De heer Denys is ontgoocheld over het advies van de VLOR. Hij verwijt de VLOR een gebrek aan visie over een aantal fundamentele zaken in het HOBV-plan : zo stelt hij vast dat de VLOR geen uitspraak doet over de verhouding HOKT-HOLT ; over de evolutie van de toekomstige structuur van het hoger onderwijs -binair of drieledig- en over de aard van de schaalvergroting (multisectorieel of mono-sectorieel) .

De heer Perquy verwijst naar het merkwaardig advies van 1991 van de vroegere Vaste Raad waar duidelijk stelling wordt genomen pro een harmonisering van het hele hoger onderwijs. Men heeft dus niet in een vacuüm gewerkt. Voor

de schaalvergroting heeft de VLOR de optie van de Ambtelijke Commissie ten volle onderschreven. Dat er over de aard van de schaalvergroting geen duidelijke optie werd getroffen, klopt, maar men wenste rekening te houden met een aantal historische realiteiten (de twee modellen bestonden). De visie op de indeling van het hoger onderwijs in verschillende vormen bestond (er waren acht categorieën). De Raad heeft negatief geadviseerd voor het voorstel van nieuwe indelingen omdat er criteria noch enige verantwoording voorhanden was.

De heer Tavernier merkt op dat in de constructie van de Vlaamse Autonome Hogeschool voor de samenstelling van de vertegenwoordiging uit de sociaal-economische milieus, geopteerd wordt voor de SERV-formule. De SERV duidt deze vertegenwoordigers aan. Het lid heeft vragen over de wijze waarop de aanduiding gebeurt. Hoe ziet men dat praktisch gebeuren op alle geledingen ? De heer Perquy repliceert dat de VLOR geen advies heeft uitgebracht over het voorstel van bijzonder decreet waarin de formule 'Vlaamse Autonome Hogeschool' vervat zit. In algemene termen blijkt dat er geen ander instrument dan de SERV voorhanden is, omdat daar de georganiseerde verbanden zijn. Men zou een wezenlijke inbreng kunnen doen op vlak van het tewerkstellingsprofiel, maar de inleider vindt dat men daarvoor moet kunnen terugvallen op deze organisatie anders krijgt men een bijzondere particuliere inbreng.

De heer Tavernier refereert eveneens naar de kunstsector. De heer Perquy stelt dat men hier enige ervaring heeft, in die optiek dat de kunstsector nauwelijks georganiseerd is en dat men daardoor nog meer een inbreng heeft van de **aller-individueelste** emoties van de **aller-individueelste** expressie.

M.b.t. de opmerking van de VLOR inzake de plafonnering van het globaal budget, wenst de heer Martens te vernemen waar de VLOR de budgettaire ontsparingen, waarvoor men vreest, verwacht en of er suggesties zijn om dit te voorkomen.

Het financieringsmechanisme heeft als effect dat men de toekomstige ontwikkeling kwantitatief uitgomt, aldus de secretaris van de VLOR. Dit heeft juist te maken met het uitgangspunt : beheersbaarheid van het budget. De heer Perquy stelt vast dat het mechanisme geen rekening houdt met eventuele verschuivingen binnen in het globale hoger onderwijs : zo resulteert b.v. een verschuiving van 10 percent studenten van de universiteiten naar het HOBU in één **academiejaar** niet in een verhoging van het HOBU-budget ; de omgekeerde beweging geeft wel een wijziging : verhoging van het budget van de universiteiten en een meeruitgave voor de Vlaamse Gemeenschap. Structureel is er dus een probleem ; de meeruitgaven die men vreest, hangen samen met de herstructurering zelf (cfr. wat in Nederland gebeurde). Voorstellen om daaraan te verhelpen, heeft de VLOR niet geformuleerd.

De heer Martens heeft vragen naar de rol van de VLOR bij de uitbouw van het opleidingsaanbod. Hij meent begrepen te hebben dat de VLOR betreurt geen eerstelijnsrol te mogen spelen naar analogie met wat de VLIR op universitair vlak doet ? Is de situatie niet zo dat de VLIR als een onderonsje beslist ? Moet men, als de VLOR pleit voor éénzelfde functie, ook niet vragen dat de VLIR anders wordt georganiseerd om te komen tot een gelijke behandeling ?

Moet men dan **aansluitend** ook niet voor het universitair onderwijs pleiten voor een centraal register ³

Het voorstel voor een centraal register is duidelijk bestemd voor het hele hoger onderwijs met inbegrip van de **universi-**

teiten, aldus de heer Perquy. Wat de rol van de VLOR m.b.t. de creatie van nieuwe opleidingen betreft, is de inleider het eens dat in de Raad voor het Hoger Onderwijs zowel het aanbod van de universiteiten als dat van de hogescholen ter sprake moet komen ondermeer om te voorkomen dat er overlappingsen zijn.

De heer Deswaene heeft een aantal vragen en bedenkingen i.v.m. de kwaliteitszorg en de interne en externe kwaliteitsbewaking. Zo vraagt het lid zich af of de visitatiecommissies wel borg staan voor kwaliteitsbewaking en heeft hij vragen bij de lerarenopleiding in verband met de kwaliteitszorg. De VLOR adviseert het voorliggend dubbel stelsel van kwaliteitsbewaking positief. Er zijn een aantal nieuwe instrumenten die ook voor de universiteiten van toepassing worden : de visitatiecommissies zullen, zoals Nederland, rapporten uitbrengen en de Vlaamse regering kan sanctioneren ten aanzien van opleidingen die in gebreke blijven.

Wat de lerarenopleiding betreft, of dit nu voor of na dit ontwerp moest komen, laat de heer Perquy in het midden. Het verbaast hem alleen dat het lid dit in verband brengt met het hogeschooldecreet (dit hangt niet samen met de kwaliteit van de hogeschool, met uitzondering van de docentenopleiding, waar wel iets moet gebeuren).

V. VISIE VAN DE REPRESENTATIEVE ONDERWIJSVAKBONDEN

A. ACOD

1. Visie ACOD

1. Inleiding

Alhoewel het vorige ontwerp van decreet door de vakbonden werd afgesloten met een akkoord dient dit toch gerelativeerd te worden. De ACOD neemt hier zeker zijn vrijheid op een aantal punten terug.

Waarom ?

1. Op het terrein zelf bleek een en ander duidelijk minder in goede aarde te vallen bij de personeelsleden. Het betreft hier meer personeelsgebonden loopbaansituaties- en arbeidsvoorwaarden.

2. Bij het protocolakkoord werden door de ACOD — aansluitend gesteund door het VSOA — kritische opmerkingen geformuleerd over voornamelijk 3 punten.

3. De geamendeerde ontwerpen zijn op een aantal punten fundamenteel gewijzigd t.o.v. het regeringsontwerp van september 1993.

2. Principiële opmerkingen :

a) De inspraak :

Het is reeds meerdere malen dat de syndicale onderhandelingen over fundamentele personeelsaangelegenheden door hetzij de Vlaamse regering, hetzij de Vlaamse Raad omzeild worden, en dit met alle gevolgen vanden.

— DRP d.d. 27 maart 1991

— Onderwijsdecreet-V

— Decreet-Swinnen (supertijdelijken)

— HOBU (voorstel van bijzonder decreet — voorstellen van amendementen op het gewoon decreet)

Indien dit de stijl is van de Vlaamse overheid onder het label van democratische besluitvorming en openbaarheid en doorzichtigheid van bestuur, dienen dringend andere wegen bewandeld te worden. Heeft men angst voor de inspraak van het personeel ? Wie zijn uiteindelijk diegenen die de hervorming op het terrein dienen waar te maken ? Is het geen teken aan de wand dat het protest her en der — het dient gezegd soms door gebrek aan informatie en lokale inspraak — aanhoudt ?

De Vlaamse overheid heeft er alle belang bij om in dialoog te treden met de personeelsorganisaties en er de nodige aandacht en opvolging aan te geven.

b) Hervorming HOBU

Er dient voldoende studiewerk te gebeuren, kortom een wetenschappelijke correcte benadering van het probleem beoogd worden, om onomstotelijke argumenten te leveren dat de schaalvergroting, en de ermee gepaard gaande modaliteiten, in functie van een kwaliteitsverbetering van het HOBU staan.

Vergelijkingen met het buitenland worden te pas maar ook dikwijls te onpas gebruikt om schaalvergroting te verantwoorden. Enige relativiteit t.a.v. buitenlandse modellen lijkt mij nodig en gepast. Men kan met evenveel woorden kritische geluiden uit het buitenland laten horen over doorgevoerde schaalvergrotingen die verre van succesvol verlopen zijn.

c) De structuur, de beheersvorm, de werking, de grootte

Zoals vorig jaar, blijft de ACOD voorstander van een zo groot mogelijke democratische werking en bestuursvorm van de toekomstige hogescholen.

De ACOD wenst hogescholen die in hun directe werking zo dicht mogelijk aansluiten bij de respectievelijke departementen, waarin de raden maximaal door personeelsleden worden vertegenwoordigd.

Ook de hogeschoolbesturen dienen een meer democratische weerspiegeling te zijn van het onderwijsveld zelf. Dit betekent een paritaire beheersstructuur tussen enerzijds studenten- en personeelsvertegenwoordigers die rechtstreeks verkozen worden en anderzijds vertegenwoordiging van inrichtende **macht(en)** en sociaal-economische milieus, waarbij deze laatsten door alle andere leden gezamenlijk gecoöpteerd worden. Daarna kan door dit democratisch verkozen bestuur de voorzitter en algemene directeur verkozen worden.

Het aspect van campusvorming lijkt eerder een element dat op middelbare termijn kan groeien, letterlijk en figuurlijk. Alleszins is de huidige inplanting van scholen en de spreiding van de diverse opleidingen niet zo dat onmiddellijke campusvorming verantwoord is.

d) Financiering

ACOD-Onderwijs blijft een tegenstander van **enveloppefinanciering** en de blokkage van de middelen bij een gewijzigd beleid of toename van studenten. Indien deze toch doorgevoerd wordt, meent men dat het een absolute vereiste is na één jaar werking een ernstige evaluatie uit te voeren over de financiële situatie in de diverse hogescholen.

Bovendien stelt ACOD-Onderwijs vast dat het huidige financieringsmechanisme onvoldoende tegemoet komt aan de scholen die in een schaalvergrotingsmodel de 2.500 studenten halen — wat toch een leefbare entiteit is — en dat deze scholen voornamelijk in Limburg en West-Vlaanderen dreigen niet te overleven op termijn.

ACOD-Onderwijs wenst dat het financieringsmechanisme algemeen wordt aangepast zodat scholen van 2.500 en meer een faire kans krijgen. De huidige optimale financieringsdrempel van 3.500 studenten is niet aanvaardbaar en legt een zware hypotheek — maar ook verantwoordelijkheid — op de beslissing die de Vlaamse Raad hierover zal nemen.

e) Het specifiek ARGO-probleem

ACOD verwerpt met klem de wijze waarop de beslissing van de Centrale Raad van de ARGO is tot stand gekomen. Men stelt vast dat de adviezen van de lokale raden van bestuur welke voor 18 mei 1994 aan de Centrale Raad dienden overgemaakt te worden, op geen enkel raadplegingsprocedure van de personeelsleden zijn gesteund. De enkele adviezen waren eerder negatief.

Het advies van de Centrale Raad was trouwens gekoppeld aan een aantal voorwaarden die niet zonder enig belang zijn. Zal de Vlaamse Raad hiermee rekening houden, gelet op de politieke verantwoordelijkheid om de Centrale Raad als overkoepelende inrichtende macht te laten beslissen haar scholen over te dragen naar de VAH ?

Het is zelfs niet eens duidelijk of dit op dat ogenblik voor ale huidige ARGO-hogescholen het geval zal zijn. Dit is niet duidelijk in het ARGO-advies. Het is onaanvaardbaar mochten er twee soorten hogescholen met verschillende bestuursvorm en werking uit de wijziging aan het bijzonder decreet ontstaan.

3. Specifieke opmerkingen

Maart 1993 formuleerde de ACOD reeds zijn standpunt over de herstructurering van het hoger onderwijs, naar aanleiding van het verschijnen van een rapport van de Ambtelijke Commissie en een beleidsnota van de minister van Onderwijs. Dit standpunt is niet gewijzigd, hoogstens bijgeschaafd.

ACOD-Onderwijs meent nog steeds dat een herstructureringsplan van het hoger onderwijs in de eerste plaats moet beoordeeld worden in functie van het democratiseren van dat onderwijs. Het hoger onderwijs moet voor een zo groot mogelijke groep jongeren effectief toegankelijk worden en blijven. Of de sociale toelagen voor studenten de mogelijke hogere inschrijvings- en examengelden kunnen compenseren, zullen de studenten moeten uitmaken.

Bovendien wil ACOD-Onderwijs dat een herstructureringsplan van het hoger onderwijs het voortbestaan van de opleidingen van het officieel hoger onderwijs in elke regio garandeert.

Men bekeek het ontwerp van de Vlaamse regering dat ter onderhandeling werd voorgelegd en het geamendeerde ontwerp/voorstel en toetste deze teksten aan het standpunt van de ACOD.

3.1. Schaalvergroting

Schaalvergroting in het hoger onderwijs is en was voor ACOD bespreekbaar. Een mogelijke schaalvergrotingsoperatie mag echter geen blinde herstructureringsmaatregel zijn.

Elke herstructureringsoperatie moet geval per geval bekeken worden en moet telkens een aantoonbare kwaliteitsverbetering meebrengen.

Bij schaalvergroting moet elke opleiding apart bekeken worden. Van elke opleiding moeten de infrastructurele noden in rekening gebracht worden. Het samenvoegen van verschillende opleidingen in één school moet telkens vanuit het oogpunt van infrastructurele mogelijkheden, personeel, regionale inplanting, kwaliteit, enz. bekeken worden.

Bij een schaalvergrotingsoperatie moet het behoud van bestaande vestigingsplaatsen mogelijk blijven. Hierbij moet rekening gehouden worden met de bevolkingsdichtheid van een regio, met de mogelijkheden van openbaar vervoer, met eigenheden van de streek (bereikbaarheid officieel onderwijs), enz. Meer in het bijzonder is een aparte aandacht nodig voor het pedagogisch onderwijs. Het moet in de toekomst mogelijk blijven dat officiële scholen kandidaten recruterend uit officiële normaalscholen in hun streek. Bescherming van de uniciteit in een bepaald gebied is nodig.

Daar waar het nodig is dat om bovengenoemde redenen kleinere scholen/vestigingsplaatsen behouden blijven, moet de omkadering (respectievelijk de financiering) ook het effectief behoud van die scholen en/of vestigingsplaatsen mogelijk maken.

In het geamendeerde ontwerp bestaat voor scholen van het officieel onderwijs een grotere vrijheid om al of niet te fusioneren dan in het oorspronkelijke ontwerp. Die vrijheid kan een meer doordachte operatie mogelijk maken, maar botst op de grenzen bepaald door de enveloppefinanciering. In het geamendeerde ontwerp worden ook meerdere vestigingsplaatsen toegestaan. Men vreest dat de enveloppefinanciering, veel meer dan de minimumnormen het voortbestaan van vestigingsplaatsen zal bepalen.

3.2. Organisatie en structuur

Het hoger onderwijs (HOKT, HOLT, universiteiten) moet een eenheid vormen in die zin dat de studenten in de drie vormen van hoger onderwijs dezelfde sociale voordelen genieten, dat er tussen de drie vormen poorten bestaan enz. De drie vormen van hoger onderwijs moeten gelijk gewaardeerd worden.

Hoewel bij sommige opleidingen niet duidelijk een scheidingslijn kan getrokken worden, pleit ACOD voor het behoud van de driedigheid. HOKT-opleidingen, HOLT-opleidingen en universitaire opleidingen trekken immers in de regel telkens studenten aan met verschillende verwachtingen ten aanzien van hun studie en leiden tot diploma's met verschillende „gebruiks”-mogelijkheden.

ACOD gaat ermee akkoord dat het hoger onderwijs moet gekoppeld worden van het secundair onderwijs. Her en der vreezen we echter dat er door de herstructurering infrastructurele problemen kunnen ontstaan.

In het hoger onderwijs moeten voortgezette opleidingen aangeboden en voldoende omkaderd en gefinancierd worden. Om de onafhankelijkheid en de toegankelijkheid van dit onderwijs te garanderen, mag dit onderwijs niet aangeboden worden in de vorm van contractonderwijs.

3.3. Enveloppefinanciering

ACOD-onderwijs blijft ook na onderhandelingen de enveloppefinanciering van het personeel verwerpen.

In het geamendeerde **ontwerp/voorstel** (zoals overigens ook in het oorspronkelijke ontwerp) wordt het globale budget voor hoger onderwijs reëel bevroren op het huidige niveau. Mocht het totaal aantal studenten HOBUS stijgen of dalen, dan zou dat geen invloed hebben op het globale budget. Men begrijpt dat korte-termijn schommelingen worden weggevlakt. Men stelt zich echter vragen over tendenzen op lange termijn. Bij alle mogelijke constructies zouden ook financiële simulaties moeten gemaakt worden.

Daar een herstructurering van het hoger onderwijs geen bezuinigingsoperatie mag zijn, moet bij een **schaalvergrotingsoperatie** het totaal aantal ingerichte organieke ambten (van vast benoemden en van tijdelijken) na de operatie even groot zijn als voor de operatie. Daar de globale enveloppe hoger onderwijs bij uitvoering van de herstructurering even groot is als voor de herstructurering, is dit ook theoretisch mogelijk.

Op termijn vreest men echter dat de personeelsformatie zal ingekrompen worden. Nochtans is het hoger onderwijs buiten de universiteit nooit erg verwend geweest. Men vindt dan ook dat er inderdaad ook een minimumnorm moet zijn voor personeelsuitgaven zoals in het geamendeerde ontwerp/voorstel. Die norm vindt men wel laag.

Enveloppefinanciering van het personeel kan de kwaliteit van het onderwijs aantasten en heeft onaanvaardbare sociale gevolgen :

- Uit voorzichtigheidsoverwegingen zullen scholen hun personeelskader minimaal houden en daardoor de noodzakelijke dienstverlening en omkadering verminderen. Vooral tijdelijke personeelsleden kunnen hiervan het slachtoffer worden.

- Minder gefortuneerde scholen zullen, in plaats van gepast personeel aan te werven, hun personeel dwingen vakken te geven waarvoor ze geen geschikt bekwaamheidsbewijs en/of geschikte ervaring hebben.

- Het draagvlak van een school is niet groot genoeg om risico's van ziekteverlof te dragen. Risico's in het kader van een sociale zekerheid kunnen alleen in een onderlinge solidariteit gedragen worden. Die onderlinge solidariteit wordt op dit ogenblik op het niveau van het departement verzekerd. Aan de bekommernis omtrent vergoeding van **zwangerschapsverloven** en de gevolgen hiervan voor vrouwelijke **kandidaat-personeelsleden** werd tijdens de onderhandelingen tegemoet gekomen.

Het ACOD vindt nog steeds dat het door of namens de overheid georganiseerd onderwijs naar behoeften moet gefinancierd worden. Men stelt echter vast dat er in het ontwerp/voorstel geen sprake meer is van door of namens de Vlaamse Gemeenschap georganiseerd onderwijs.

3.4. Personeelsstatuut

ACOD-onderwijs stond ook tijdens de onderhandelingen zeer huiverachtig tegenover een deregulering van het **personeelsstatuut**. Deze syndicale huiver wordt vaak heel **karakteraal** voorgesteld. ACOD vindt niet dat elke mogelijke situatie in het onderwijsleven minutieus en tot in de kleinste details moet geregeld worden. Men vindt wel dat het personeel beschermd moet worden tegen persoonlijke willekeur, tegen vriendjes- en partijpolitiek bij aanstellingen, promotie en benoeming, . . . en in het algemeen tegen de mogelijkheid om andere belangen te laten primeren dan de belangen van het onderwijs. Dat laatste is vooral bij enveloppefinanciering

zeer belangrijk. Een deregulering was dan ook onlosmakelijk verbonden met een democratisering van de beheersstructuur.

Tijdens de onderhandelingen is men heel ver gegaan in het aanvaarden van soepelheid, te ver volgens een zeer groot aantal van de ACOD-leden. Vooral de deregulering van prestatie- en vakantieregeling heeft veel kwaad bloed gezet.

Men krijgt vaak te horen dat men toch eigenlijk niet zoveel moet werken, dat men veel vakantie heeft enz. **Onderwijs-**mensen worden vandaag de dag vaak geculpabiliseerd. ACOD denkt niet dat het enig nut heeft nogmaals te wijzen op het feit dat een onderwijsjob niet te vergelijken is met een kantoorjob, dat men meer doet dan alleen lesgeven enz. Laat men zich beperken tot een vergelijking : Wat vindt u ervan als mensen beweren dat uw werk zich beperkt tot plenaire vergaderingen van parlement of Vlaamse Raad, als men denkt dat het parlementair reces zuivere vakantie is ? Heeft u er ook genoeg van telkens opnieuw te moeten uitleggen dat er ook commissievergaderingen bestaan, dat wetsvoorstellen niet uit de lucht vallen, dat er met uw vergoeding ook kosten moeten betaald worden ? Het gras is altijd groener aan de overkant.

Aan de meeste beroepen zitten voor- en nadelen. De vakantie is één van de voordelen van het onderwijs. Dat voordeel moet trouwens niet overroepen worden : in de hele samenleving bestaat een tendens naar meer vakantie. ACOD vraagt dus enige decretale garantie dat de hele **herstructure-**ringsoperatie niet neerkomt op een naïjverig uitbreiden van de prestaties en inkrimpen van de vakantie.

Zoals men trouwens ook in het protocol van de onderhandelingen kan nalezen, blijft ACOD zich verzetten tegen de beperking van de vaste benoeming. Voor die beperking horen twee argumenten : de enveloppefinanciering en de roep naar flexibiliteit die volgens sommigen stimulerend zou werken. Op het eerste argument ging men reeds in in een vorig punt over enveloppefinanciering. Het tweede argument is betwistbaar en zelfs weerlegbaar.

Kan iemand, kan enige studie aantonen dat **werkonzeker-**heid stimulerend werkt ? Op zijn school stelt de ACOD-woordvoerder vast dat sommige van zijn tijdelijke collega's precies gedemotiveerd worden door hun eeuwige **tijdelijk-**heid. Vooral de mensen die aan het staartje bengelen, die weten dat ze door een daling van het studentenaantal volgend jaar zullen verdwijnen, hebben het moeilijk om zich nog met hart en ziel in een cursus in te werken. Men zag reeds meerdere waardevolle tijdelijke collega's verdwijnen naar de privé-sector omdat ze daar meer werkzekerheid kregen.

Bij de overgangsmaatregelen wil men er op wijzen dat daar waar de data van het geamendeerde ontwerp/voorstel met 1 jaar verschoven zijn, dit uitgerekend nog niet gebeurd is voor het personeel dat onder de overgangsmaatregelen valt. ACOD hoopt dat deze „vergetelheid” wordt rechtgezet.

3.5. Beleid en bestuur

De raad van bestuur van de nieuwe hogeschool moet volgens ACOD-Onderwijs, net zoals aan de universiteiten van de Vlaamse Gemeenschap, minstens voor de helft uit rechtstreeks verkozen personeel en studenten bestaan. De overige leden van de raad van bestuur worden uit sociale milieus, economische milieus en openbare machten gecoöpteerd door de rechtstreeks verkozenen. In het protocol van de onderhandelingen kan men nalezen dat ACOD vond dat op dit vlak onvoldoende werd toegegeven bij onderhandeling.

Men stelt vast dat het percentage personeel en studenten in de autonome hogeschool in de geamendeerde ontwerp/voorsteltekst hoger ligt dan in de officiële hogeschool uit het onderhandelde decreet. Het percentage blijft echter net onder de helft. In tegenstelling tot het vroegere ontwerp waarin de beheersstructuur werd opgelegd aan de officiële hogescholen, wordt de beheersstructuur in dit ontwerp niet opgelegd. Theoretisch blijft het dus mogelijk dat niemand zich tot deze Vlaamse Autonome Hogeschool bekeert. ACOD verneemt dat de Centrale Raad van de ARGO bereid is om haar hogescholen te laten toetreden tot de Vlaamse autonome hogescholen. ACOD begrijpt niet waarom het ARGO-decreet dan niet in die zin gewijzigd wordt.

Men stelt vast dat een iets democratischer structuur dan die van het oorspronkelijk ontwerp zal gelden voor minder hogescholen. Puur rekenkundig : een groter percentage van een kleinere personeelsgroep geeft dus een kleinere groep personeel die aan het bestuur van de hogescholen zal deelnemen.

3.6. Medezeggenschap

Het syndicaal statuut en de wet op de ondernemingsraden blijven uiteraard onverkort gelden in de nieuwe structuren. Men maakt dan ook een onderscheid tussen een syndicale vertegenwoordiging van het personeel en deelname van personeelsleden aan de raden van bestuur. Personeelsleden die deelnemen aan de raad van bestuur houden zich met het globale beleid van de school bezig en niet alleen met het personeelsbeleid. Syndicale afgevaardigden in de overleg- en onderhandelingscomité's overleggen en onderhandelen over personeelsaangelegenheden zoals bepaald in de syndicale wetgeving en overgenomen in de ontwerpen.

Herstructurerings die over de inrichtende machten van verschillende netten overwogen worden, dienen voorgelegd te worden in sectorcomité X.

3.7. Infrastructuur en investeringen

Bij financiering van de infrastructuur moet ook het aantal noodzakelijk te behouden vestigingsplaatsen en de noden van de opleidingen in rekening gebracht worden. Die bekommernis vindt ACOD niet terug in het ontwerp/voorstel.

4. Conclusie

ACOD-Onderwijs verzet zich niet tegen zinvolle hervormingen in het hoger onderwijs, ACOD-Onderwijs meent echter dat hervormingen slechts zinvol zijn als deze hervormingen :

- de democratisering van het hoger onderwijs bevorderen ;
- een aantoonbare kwaliteitsverbetering inhouden ;
- niet blind, maar weloverwogen en rekening houdend met alle relevante factoren (infrastructuur, uitrusting, personeelskader , regio, . . .) worden doorgevoerd ;
- gedragen worden door de mensen die ze op het terrein moeten waarmaken.

Om dit laatste mogelijk te maken, moet nog gesleuteld worden aan werkzekerheid, werkomstandigheden en inspraak.

II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Denys vond de uiteenzetting van de ACOD verrassend. Het lid is het niet eens met een aantal principiële opmerkingen : de rol van de vakbonden en het parlement, het verwerpen van de enveloppefinanciering en het verzet tegen de deregulering. Het lid verduidelijkt zijn bedenkingen. M.b.t. de verhouding parlement(de politieke wereld)-vakbonden (drukkingsgroepen) stelt de heer Denys vast dat de ACOD zijn akkoord gaf over het eerste ontwerp dat ook het systeem van de enveloppefinanciering inhield, de ACOD komt daar nu op terug. De VLD stelt dat indien zij regeringsverantwoordelijkheid dragen er een andere besluitvormingscultuur zal zijn : iedereen mag zijn visie geven, maar er worden geen onderlinge akkoordjes gemaakt. Ieder moet zijn rol spelen. De heer Vansweevelt is het eens dat iedereen zijn rol moet spelen, maar hij constateert dat de wet van 1974 die bepaalde zaken in de verhouding parlement/regering en syndicaten regelt, stelselmatig door de overheid wordt overtreden. Die nationale wet heeft een rol toegekend aan de vakbonden, maar de Vlaamse regering omzeilt die afspraken : zo krijgt de ACOD geen inspraak over fundamentele personeelszaken (de amendementen op het ontwerp worden niet voorgelegd aan de vakbonden). Inzake de enveloppefinanciering kan de heer Denys de ACOD niet volgen in het resoluut verwerpen van dit mechanisme, wel heeft hij oornaar de kritiek op de idee van de maximumfinanciering bovenop de enveloppe.

De woordvoerder van ACOD betwist dat men de enveloppefinanciering in het eerste ontwerp van decreet aanvaard heeft. Het blokkeren van het budget in de tijd, vindt de vakbond krankzinnig.

Inzake de problematiek van de deregulering, refereert de heer Denys naar het gemeenschapsonderwijs dat zijns inziens duurder kost aan de gemeenschap : dit heeft naar het gevoel van de heer Denys deels te maken met een overregulering binnen de ARGO. Om die reden zijn een aantal leden binnen de VLD-fractie voorstander om het gemeenschapsonderwijs 'te privatiseren'. De woordvoerder van ACOD stelt dat er andere redenen zijn die het gemeenschapsonderwijs in een zeer stringent keurslijf hebben geduwd en in een slechte positie hebben gebracht. ACOD verwijst ondermeer naar het politiek akkoord van november 1988 over de ARGO dat door de toenmalige vier grote Vlaamse partijen werd afgesloten en dat ondermeer aanleiding heeft gegeven tot overreglementering en de bureaucratisering waarvan de heer Denys gewag maakt. De ACOD beklemtoont trouwens dat het gemeenschapsonderwijs een fundamenteel andere rol heeft dan de andere onderwijsnetten ; in die optiek had dit net juist beter moeten gefinancierd worden naar behoeften toe.

De heer Denys heeft vragen bij het gegeven of de vertegenwoordigers van het personeel en in de inspraakorganen al dan niet uitsluitend vakbondsafgevaardigden moeten zijn. De woordvoerders van ACOD stellen dat men duidelijk een onderscheid moet maken tussen enerzijds de bestuursorganen van de hogescholen waar alle personeelsleden via democratische verkiezingen kunnen aan bod komen en anderzijds de syndicale organen (BOC, HOC..) die een andere rol te vervullen hebben en waar inderdaad de vakbond de vertegenwoordigers aanduidt. ACOD maakt duidelijk een verschil tussen het besturen van een school en de syndikale verdediging van de belangen van het personeel. Op de vraag van de heer Denys of in de onderhandelingscomités enkel vakbondsafgevaardigden kunnen zetelen, verwijst de ACOD

naar de wet van 1974 op het syndikaal statuut waar duidelijk bepaald is dat dit een syndicale materie is.

De heer Denys stelt vast dat de ACOD schaalvergroting verkoopt zonder personeelsafvloeiing ; hetzelfde lid poneert dat dit toch onvermijdelijk bij het gelijk blijven van het budget moet leiden tot boventalligen. Wat is de visie van ACOD terzake ? De woordvoester van de ACOD benadrukt dat schaalvergroting en afvloeiing van personeel niet noodzakelijk samengaan. Fusering van twee of drie scholen kan een betere arbeidsverdeling tot gevolg hebben. Met de som van de delen kan men beter en efficiënter werken met evenveel mensen. Schaalvergroting met evenveel mensen is voor ACOD een mogelijkheid. Op de repliek van de heer Denys dat dit toch niet haalbaar is in een systeem van enveloppe-financiering, antwoordt ACOD dat dit juist de fundamentele kritiek was om het systeem te verwerpen.

B. COC

1. VISIE COC

COC is dankbaar dat men een einde wil maken aan datgene wat COC een maand geleden nog „gehakketak” noemde.

Men rekent op een solied decreet dat Vlaanderen volwaardig laat meedraaien op Europees niveau. COC weigert te onderschrijven dat het HOBU in Vlaanderen niet goed zou zijn. Verschillen tussen scholen zijn er nu ontegensprekelijk en zullen er ook in de toekomst blijven. COC aanvaardt de stelling niet dat ons Vlaams HOBU slecht is ; men aanvaardt wel dat het voor verbetering vatbaar is.

In oktober 1993 bereikte men, na zowat de moeilijkste onderwijsonderhandelingen van het laatste decennium, een compromis dat leidde tot een protocol van akkoord met uitzondering van het artikel i.v.m. de benoemingsstop dat niet onderschreven werd, nu niet onderschreven wordt en nooit onderschreven zal worden.

Dit protocol mag niet geïnterpreteerd worden als een enthousiast akkoord over alle artikelen, wel als een eerlijk spel van „geven” en „krijgen” kortom een echt compromis. De COC heeft een aantal dereguleringselementen aanvaard, al weze het niet enthousiast, maar dan enkel en alleen op uitdrukkelijke voorwaarde van een solide medezeggenschapsregeling.

Het ontwerp van decreet (versie oktober) geeft een voldoende basis om – plaatselijk – op een behoorlijke wijze medezeggenschapsstructuren uit te bouwen. Het hoofdstuk „Medezeggenschap” was het sluitstuk om tot een compromis te komen. Wijzigen aan dit hoofdstuk, ontwricht het geheel en rijt het compromis aan flarden.

Het ontwerp-decreet bevat ontegensprekelijk positieve elementen voor vastbenoemde personeelsleden die om een of andere reden boventallig worden. Zij worden niet als nutteloos op een zijspoor gezet, maar opnieuw geïntegreerd.

COC onderschrijft de stelling niet dat alle tijdelijken m.i.v. 01.09.95 zonder werk zullen vallen. De vrees bij de tijdelijken is nochtans heel erg groot en enkel een positief tewerkstellingsbeleid van de hogescholen zal deze vrees kunnen wegnemen.

In dit kader toch dit : de onderhandelingen van oktober werden gevoerd in het duidelijke perspectief van 01.09.94 als startdatum. Deze datum is echter niet haalbaar gebleken.

In het nieuwe ontwerp worden alle data met één jaar opgeschoven. Het zou dan ook totaal onaanvaardbaar zijn indien de datum 15.01.93, als sleuteldatum om van het overgangsstelsel te kunnen genieten, niet omgezet wordt in 15.01.94. Deze aanpassing is een minimale eerlijkheid t.o.v. de vele jonge personeelsleden.

Bij dit alles stelt het veld vast dat het nieuwe artikel 316 een bijzondere clause omvat voor het pedagogisch hoger onderwijs. En al is deze clause de perfecte weergave van de onderhandelingen, toch wordt ze nu op het veld door andere categorieën van het hoger onderwijs als een discriminatie aangevoeld. Het is duidelijk dat COC niet vraagt deze overgangsmaatregel te schrappen, maar wel om hem uit te breiden tot personeelsleden van alle categorieën van het hoger onderwijs. De schrapping van het woord „pedagogisch” zou alleszins in dank aangenomen worden.

Het probleem van de burgerlijk ingenieur die in het huidige HOLT geen doctoraat nodig heeft, maar in de toekomstige hogeschool wel, is eenieder bekend. Tijdens de onderhandelingen bracht de minister wel begrip op voor de situatie, maar laat een oplossing over aan de wijsheid van de Vlaamse parlementairen. Waarom zou men al diegenen die in dienst getreden zijn onder de huidige reglementering niet vrijstellen. Op die manier worden hun loopbaanperspectieven niet geschaad.

De herstructurering van het hoger onderwijs zal onvermijdelijk „en cours de route” nog een aantal vragen oproepen, problemen doen rijzen. In eerste instantie is er het plaatselijk overleg inzake prestatie en verlofregeling. Zowel leden van het opvoedend hulppersoneel als docenten zijn terzake bevreesd. Hierbij aansluitend is het misschien toch wel te betreuren dat de decretale basis om paritaire comités op te richten radicaal geschrapt wordt. Zou men er niet beter aan doen om tenminste de mogelijkheid tot oprichting van paritaire comités – voor vrije hogescholen enerzijds en officiële hogescholen anderzijds – te laten bestaan.

Ten tweede was er de bovenliggende vrees dat enkele scholen, tezamen met hun personeel, als „lelijke eendjes” buiten spel zouden gehouden worden. In het officieel onderwijs is er een garantie, door de oprichting van de Vlaamse Autonome Hogescholen, maar deze garantie is er evenmin in het vrije net, waar ook eenieder een partner dient te zoeken.

Besluit

In de maand oktober '93 heeft de COC zijn verantwoordelijkheid opgenomen t.o.v. het radicaal hervormingsplan hoger onderwijs. Een meerderheid sprak zich positief uit, wat niet belet dat heel wat personeelsleden er „ongerust” bijlopen. Het sluitstuk „Medezeggenschap” moet onverkort gerespecteerd blijven.

Indien de Vlaamse parlementairen aandacht zouden willen schenken aan de enkele punten die men citeerde, dan zou COC hen daar erkentelijk voor zijn.

II. OPMERKINGEN EN VRAGEN VAN DE LEDEN MET ANTWOORD VAN DE INLEIDERS

De heer Denys constateert dat de COC in tegenstelling tot de ACOD consequent het vroegere protocol onderschrijft.

De heer Tavernier stelt vast dat voor COC de medezeggenschap het sluitstuk van het decreet is. Het lid wil vernemen of

door de aangebrachte amenderingen deze inspraak verbeterd is ?

De heer Appeltans wil aansluitend hierbij vernemen of COC evenals ACOD vindt dat de leerkrachten en de studenten nog té weinig vertegenwoordigd zijn. De politici uit de meerderheid en Agalev dachten dat ze reeds een krachtoer hadden verwezenlijkt door die vertegenwoordiging zo groot te maken. Hetzelfde lid stelt dat men kritiek krijgt dat een **gelij** kaardige vorm van medezeggenschap niet verwezenlijkt werd in alle hogescholen (ook in die van het vrij gesubsidieerd onderwijs). In welke mate is COC bereid om een dergelijke medezeggenschap te bepleiten in de vrije gesubsidieerde hogescholen ? De heer Denys meent dat het **voorlig**-gend ontwerp voorziet in de grootst mogelijk vrijwilligheid ; aan de basis zijn er tendenzen tot netoverschrijdende schaalvergroting, de inrichtende machten reageren echter eerder negatief. De heer Denys vraagt op welke wijze de COC zich in het kader van het medezeggenschap zal opstellen : op welke wijze zal de vakbond bij de keuze van de fusiepartner de stem van het personeel laten doorklinken ?

M.b.t. de medezeggenschap stelt de heer Schepers dat aan de regeling niets fundamenteel gewijzigd werd behalve dat er toezicht zal zijn van de commissarissen op de reële situatie en dat vindt COC wel een serieuze verbetering. De kritiek op de huidige medezeggenschap was essentieel dat, zelfs al was die decretaal verankerd, die niet afdwingbaar was. In de rand daarvan wijst COC toch op het voorstel van bijzonder decreet dat toelaat dat de **ARGO** zelf hoger onderwijs blijft organiseren : de tekst is niet sluitend. Als niet alle **ARGO**-hogescholen overgedragen worden naar de Vlaamse Autonome Hogescholen, is er een probleem voor de hogescholen die **ARGO**-scholen blijven. De medezeggenschap is daar immers niet geregeld.

COC blijft vaststellen dat in de bestuursorganen, alhoewel de vertegenwoordiging van het personeel werd opgetrokken, er een meerderheid van vertegenwoordigers van de oude inrichtende machten zetelt. Dat is belangrijk want uiteindelijk worden de beslissingen bij eenvoudige meerderheid genomen. COC blijft zich dan ook vragen stellen over de reële inspraak.

M.b.t. de inspraak in het vrij onderwijs pleit COC voor een echte medezeggenschap, alleszins is dit hoofdstuk cruciaal en moet het gehandhaafd blijven.

Op de expliciete vraag van de heer Denys naar de garantie van inspraak bij de keuze van een fusiepartner, verwijst COC naar het concept dat in Onderwijsdecreet IV was ingeschreven : er is overleg hetzij via een ondernemingsraad, **zoniet** — bij ontstentenis van ondernemingsraad — via een bilateraal overlegcomité waar overleg moet gepleegd worden over de zogenaamde ‘**voorafgaande faze**’ (de onderhandelingen voor de eigenlijke stichting van een nieuwe (fusie)-school) ; de praktijk — COC deed een steekproef — leert dat dit orgaan slechts in een zeer beperkt aantal scholen (een tweetal hogescholen) opgericht is.

COC stelt ook zijn hoop op de onderhandelingscomités die volgens het ontwerp van decreet op 1 januari 1995 kunnen in werking treden. Zo’n comité kan vanzelfsprekend pas functioneren als de fusie-operatie doorgang vindt. COC gelooft in het hogeschooldecreet maar stelt sterk zijn hoop op de volwaardige betrokkenheid van het personeel bij de **voor**-afgaandelijke besprekingen rond fusieoperaties.

Voor COC is een medezeggenschapsstructuur belangrijker dan een vertegenwoordiging in de raad van bestuur van de

bestuursorganen in de hogescholen. Op de vraag van de heer Appeltans of er een evaluatie is gemaakt over de wijze waarop die medezeggenschap thans au sérieux wordt genomen, antwoordt de heer Van Dongen dat in een aantal scholen inderdaad de medezeggenschap onbestaande is.

De heer Schepers benadrukt dat COC volop bezig is met de evaluatie van het huidig stelsel van de medezeggenschap waarvan de heer Appeltans gewag maakt : alle **participatie**-raden van het katholiek onderwijs worden op dit ogenblik bevestigd, dertien van de antwoorden is binnen en in het najaar hoopt men na verwerking van die gegevens een behoorlijk zicht te hebben. Ook in het kader van dit nieuwe decreet, zal COC de participatie op de voet volgen. Men krijgt nu voor de eerste keer echte onderhandelingscomités, daar waar er vroeger alleen in overleg was voorzien. COC zal constant die nieuwe inspraakorganen evalueren en indien noodzakelijk aansturen op bijsturing. Op de vraag van de heer Moors of er reeds overleg over de nieuwe structuren aan de basis plaatsvond, antwoordt COC dat de katholieke onderwijskoepel vanuit het centrale niveau zich niet kan mengen met die gang van zaken, het vrij initiatief van de lokale inrichtende machten speelt volkomen. COC betreurt dat in de voorafgaande **faze** het personeel niet betrokken is bij die operaties.

De heer Tavernier hoort COC pleiten voor de mogelijkheid tot het oprichten van paritaire comités . Houdt dit een pleidooi in voor centraal overleg, in die zin zelfs dat men vreest dat lokaal overleg onvoldoende garanties biedt voor het personeel of twijfelt COC aan de dossierkennis en het onvoldoende gevormd zijn en de aktiebereidheid van zijn militanten ? De heer Appeltans wil aansluitend weten waarom COC pleit voor twee duidelijk gescheiden paritaire comités.

COC is voorstander om bij deregulering toch op Vlaams niveau bepaalde afspraken te maken die algemeen bindend zijn voor alle hogescholen.

COC beaamt dat men vrees heeft dat inderdaad de afgevaardigden van de vakbond onvoldoende gevormd zijn om op te tornen tegen de directies ; het geheel is zo vernieuwend : men is onwetend of al de militanten voldoende gevormd zijn om die participatie aan te gaan , maar dit geldt evenzeer voor de directies. COC wil niet persé twee aparte paritaire comités, maar men meent dat één comité juridisch moeilijk haalbaar zal zijn.

De heer Tavernier wil in verband met de benoemingsstop vernemen of deze idee, los van de enveloppefinanciering, niet voor een deel aanvaardbaar is voor COC, juist om **ondermeer** fluctuaties in studentenaantallen bij de keuze van bepaalde studie-inrichtingen op te vangen ?

COC blijft de benoemingsstop zonder dat die gemoduleerd wordt, afwijzen omdat jongeren dan tien jaar geen kans tot benoeming krijgen ; de COC vindt de maatregel té radikaal geformuleerd om enige kans tot compromis te vinden .

De heer Appeltans meent dat het tweede ontwerp waar de keuze tot fusie werd ingeschreven in plaats van de verplichting, een verbetering betekent omdat fusies niet van bovenaf werd opgelegd ; hij vraagt hierover het standpunt van de christelijke vakbond.

COC meent dat voor het officieel onderwijs het eerste model beter was ; het was in ieder geval duidelijker, COC pleit er wel voor dat er niemand aan de kant wordt gezet.

M.b.t. de enveloppefinanciering stelt de heer Denys vast dat de COC consequent de enveloppefinanciering aanvaard heeft. Op welke wijze zal binnen dit kader het probleem van de boventalligheid opgelost worden ? De woordvoerder van COC verwijst naar de techniek van het decreet waarin wordt bepaald dat alle thans bestaande boventalligen door een voorafname op het budget solidair door alle hogescholen bekostigd worden. Naar de toekomst, zullen nieuwe boventalligen binnen de enveloppe van de eigen hogeschool worden gefinancierd.

De heer Annemans had verwacht dat de vakbonden zwaar zouden uithalen naar de effecten van de fusie-operatie op vlak van personeelsbeleid (mogelijke bezuinigingen en afvloeiingen). Het personeel is er blijkbaar gerust in ? De heer Van Dongen stelt dat het personeel er zeker niet gerust in is ; een paar weken geleden werd gelanceerd dat alle tijdelijken op 1 september 1995 eruit moeten, dat is niet juist maar COC zegt ook niet dat alle tijdelijken kunnen blijven.

De heer Denys is van oordeel dat COC té weinig inspeelt op de factoren onrust en onzekerheid. De eerste bekommernis van de vakbond is blijkbaar, erbij te zijn. De heer Schepers repliceert dat COC toch zeer duidelijk beklemt ond heeft dat het personeel ongerust is, vooral m.b.t. de overgangsmaatregelen (sommige tijdelijken dachten ten onrechte dat ze uit de boot zouden vallen er is weliswaar geen werkzekerheid gegarandeerd).

VI. VISIE VAN DIRECTIES UIT BETROKKEN HOKT- EN HOLTSCHOLEN

A. VHOKT

I. Standpunten van de Vhokt (Vlaamse hogescholen van het korte type) i.v.m. het HOBU-decreet

Globaal staat het Vhokt achter het decreet.

1. Het voorontwerp biedt kansen.

De schaalvergroting is nuttig en noodzakelijk om de kwaliteit van het onderwijs te bewaren en verder te verbeteren.

- Het aantal hogescholen is te groot.
- Een rationeler beheer wordt mogelijk.
- De meerwaarde vergroot.
- Multicategoriale werking kan men aanvaarden.
- De kwaliteit krijgt meer kansen.

Andere beleidsstructuren maken een meer efficiënt, dynamisch, eigentijds beleid mogelijk.

- Het voorontwerp biedt kansen tot meer autonomie.
- De deregulering biedt kansen tot een eigen beleid.
- De verantwoordelijkheid ligt meer bij de hogeschool dan bij het centrale beleid.
- Een vernieuwd personeelsstatuut is een aangepast instrument en ruimt eindelijk bijzonder hinderlijke en bureaucratische automatismen weg. Een dynamisch personeelsbeleid kan vanaf nu.

2. Beheersbaarheid van de middelen.

Men treedt de stelling bij dat de middelen beheersbaar moeten blijven. Zeker in een bredere maatschappelijke context wil men dit verdedigen.

Het kan echter niet dat alleen de hogescholen geblokkeerd blijven op hun huidig uitgavenbudget. Indien de overheid deze maatregel oplegt, verwacht men dat het beleid ook de universiteiten en de andere geledingen in het onderwijs op dezelfde manier behandelt.

Deze gelijke behandeling is des te belangrijker omdat het HOBu nu al erg weinig kost. De prijs per student is in het universitair onderwijs veel hoger. En ook een student uit het secundair onderwijs kost vele tienduizenden meer per jaar (ongeveer 50.000 frank).

Men pleit dan ook voor een grondig onderzoek naar de kostprijs van een student in het hoger onderwijs. Dit onderzoek is dringend nodig en moet, ook vanuit Europese vergelijkingen, objectieve normen voorstellen voor de subsidiëring van hogescholen en universiteiten. Het huidige verschil steunt op weinig of geen empirische gegevens en is dringend toe aan een grondig vergelijkend onderzoek.

3. Eenheid van het hoger onderwijs.

3.1. Goede stappen naar de eenheid van het hoger onderwijs

Het voorontwerp van decreet wil de eenheid van het hoger onderwijs bevorderen en het inschakelen in een Europees hoger onderwijsbestel. Terecht merkt de minister op dat een verregaand onderscheid tussen de verschillende geledingen van het hoger onderwijs niet zinvol meer is.

Men meent dat het huidig voorontwerp duidelijke stappen zet in die richting. De regelgeving benadert meer deze van de universiteiten. De opdracht van „de hogeschool nieuwe stijl” wordt uitgetekend, er komt een soepel kader en de regelgeving biedt de plaatselijke hogescholen ruimte om zelf een dynamisch beleid te voeren. Ook het personeelsstatuut biedt positieve elementen. De vlakke loopbaan wordt doorbroken en gedoctoreerden krijgen ook in opleidingen met één cyclus uitzicht op een behoorlijke loopbaan.

Het voorontwerp vertaalt de doelstellingen die men wil bereiken niet altijd even consequent. De indeling van de ambten in drie groepen is hiervan een goed voorbeeld.

3.2. Opleidingen met één cyclus en met twee cycli

Het voorontwerp deelt studiegebieden in opleidingen in. De verdere hiërarchiserende opdeling in opleidingen van één cyclus en andere van twee cycli is, zeker in een Europese context, duidelijk een gemiste kans.

Er bestaan uiteraard verschillen in het hoger onderwijs. De veelvormigheid en verscheidenheid is echter niet te vatten in een artificiële structuur van opleidingen met één cyclus en andere met twee cycli.

Ook binnen het lange en het korte type zelf bestaan er grote verschillen en is de verscheidenheid soms erg groot.

Dit is echter ook zo in andere sectoren van het onderwijs. In het secundair onderwijs is er bv. een verschil tussen een opleiding Latijn met 8 uur wiskunde enerzijds en een opleiding menswetenschappen anderzijds.

En ook aan de universiteit kent men deze verschillen, bv. tussen een licentiaat kine en een geneesheer.

Noch in het secundair onderwijs, noch aan de universiteit geeft dit echter aanleiding tot artificiële en hiërarchiserende indelingen.

3.3. Identiteit van de opleidingen met één cyclus

In art. 11 krijgen de opleidingen met twee cycli een definitie mee. In het vorig artikel, waar er gesproken wordt over opleidingen met één cyclus, gebeurt dit niet. Men stelt voor volgende definitie in te lassen.

„De basisopleidingen van één cyclus en de overeenkomstige graden zijn gestoeld op wetenschappelijke kennis en verlopen in nauw contact met de beroepsrealiteit. In het geheel dragen ze bij tot de algemeen menselijke vorming en zijn ze in het bijzonder gericht op de toepassing van de wetenschappen, het zelfstandig denken, het ontwikkelen van de creativiteit en praktische beroepsvaardigheid”.

3.4. Mogelijkheid om nieuwe basisopleidingen met twee cycli te organiseren

Heelwat opleidingen zijn in het verleden opgetrokken tot het lange type-niveau. Het blijft opmerkelijk dat opleidingen met twee cycli niet terug te vinden zijn in de „zachte sector”. De complexiteit van de problematiek waarmee deze afgestudeerden geconfronteerd worden, neemt steeds toe. De maatschappij vraagt dan ook van hen terecht basiscompetenties die erg hoog liggen. Daarom vraagt men dat het beleid expliciete ruimte laat om in de toekomst nieuwe basisopleidingen bestaande uit twee cycli te kunnen organiseren.

3.5. Onnodige indeling van de ambten

Het voorontwerp deelt de ambten van het onderwijzend personeel in in drie groepen. Deze indeling beantwoordt niet aan de uitgangspunten van het voorontwerp en is zeker geen deregulerende maatregel. Men vraagt één lijst met ambten voor het onderwijzend personeel. Elke hogeschool, elke opleiding met één cyclus of twee cycli moet dan op basis van haar eigen profiel en haar financiële mogelijkheden vrij kunnen kiezen uit deze ambten.

Men stelt voor dit artikel als volgt aan te passen :

„De ambten van het onderwijzend personeel zijn : de praktijklector, de hoofdpraktijklector, de lector, de hoofdlector, de assistent, de doctor-assistent, de werkleider, de docent, de hoofddocent, de hoogleraar en de gewoon hoogleraar”.

4. Planning van opties, afdelingen

Alhoewel men niet beschikt over concrete teksten, wil men toch in verband met geplande vestigingsplaatsen, **ruiloperaties**, optiemogelijkheden e . d. volgende punten beklemtonen.

— Een complete deregulering is in het kleine Vlaanderen onleefbaar. Men heeft nood aan hogeschooloverstijgend overleg en programmatie. Het zomaar loslaten van de mogelijkheid tot programmeren, ook eventueel via inruiloperaties, zal tot chaos leiden. Het aantal studenten blijft immers hetzelfde. Het inruilen van bepaalde opleidingen en het organiseren van bijkomende opties, zal enkel leiden tot het verschuiven van een aantal studenten. Het zal het nu reeds te groot aantal plaatsen waar een opleiding wordt aangeboden nog vergroten. Op deze wijze wordt een realistisch perso-

neelsbeleid voor de nieuwe hogeschool totaal onmogelijk, met alle gevolgen **vandien** zowel op financieel als op sociaal vlak.

— Men moet oppassen met het dereguleren naar de opties toe. Het helemaal vrij laten, zal enerzijds aanleiding geven tot opleidingen die minder herkenbaar zijn voor de student en anderzijds ook minder houvast geven aan het werkveld.

— Men pleit voor een strak beperken van de opties en vraagt een grondige definitie van het begrip optie. De grens tussen een mogelijke differentiatie via enkele keuzevakken enerzijds, of via een optie anderzijds moet klaar zijn. Een optie moet dan ook minimaal 33 percent van de **opleidings**-duur bevatten en maximaal 50 percent.

5. Voortgezette opleiding

Het voorontwerp voorziet in geen financiering voor de voortgezette opleidingen. Dezelfde opleidingen worden echter wel gesubsidieerd aan de universiteiten. Dit is onbegrijpelijk. In die geest bepleit men dan ook voor het HOBV een gelijke behandeling wat de voortgezette opleidingen betreft zoals aan de universiteiten.

6. Hogere onderwijsopleidingen uit het OSP horen thuis in de nieuwe hogeschool

Het voorontwerp van decreet maakt deeltijdse opleidingen en posthogeschoolvorming mogelijk. Dit is positief. De relatie met het huidige OSP-HO wordt echter erg onduidelijk. Men pleit er dan ook voor het hoger onderwijs dat zich situeert in het OSP, op te nemen in de hogescholen. Het is onbegrijpelijk dat dit niet gebeurt daar waar het decreet het hele hoger onderwijs juist grondig wil reorganiseren. In het OSP-HO kent men verschillende vormen : basisopleidingen, bijscholing en voortgezette opleidingen. Het bewaren van OSP-HO-opleidingen, naast en los van het onderwijs gegeven in de hogescholen, verhindert een zinvol en rationeel onderwijsaanbod.

Men formuleert hier graag volgende bedenkingen bij :

— de missie van de hogeschool omvat ook maatschappelijke dienstverlening. **Heelwat** bijscholingsactiviteiten zullen onder deze noemer vallen.

— het voorontwerp maakt ook deeltijdse opleidingen mogelijk. Het is logisch dat alle deeltijdse opleidingen in de hogeschool worden aangeboden. Door het OSP-HO te laten bestaan, dreigt men bepaalde opleidingen tweemaal aan te bieden en komt men in een erg verwarde situatie terecht.

— hetzelfde doet zich voor met voortgezette opleidingen (cfr. supra). Zij blijven ook aangeboden in OSP-HO. Anderzijds mag ook een hogeschool in de toekomst dit soort opleidingen organiseren.

— ook posthogeschoolvorming wordt mogelijk in de nieuwe hogeschool. Waar zal dan de grens liggen met cursussen die men in OSP-HO geeft ?

— de overheid zou dringend orde moeten scheppen in al de circuits waar onderwijs gegeven wordt. **Alwat** met onderwijs te maken heeft, biedt men ook het best aan in het onderwijs (OSP-opleidingen die thuis horen in het HO moeten in de hogeschool worden aangeboden).

7. Financieringsmechanisme

De financiering van de hogescholen is uiteraard een sleutelstuk in de hele operatie. Waar men in de eerste teksten duidelijk kon berekenen wat de uiteindelijke bedragen zouden worden die elke school zou ontvangen, is dit nu moeilijk tot onmogelijk.

— Het totale budget van 16.727 miljoen frank blijft gelijk, hier is er grote duidelijkheid.

— **Heelwat** posten die in mindering moeten gebracht worden, zijn onbekend, niet ingevuld. Men moet dus een raming maken naar wat er zal overblijven.

— Vergelijken met nu is moeilijk. Hierbij **mag** men ook niet te exclusief ingaan op individuele situaties.

— Het is duidelijk dat enerzijds kleine scholen zullen inleveren. Anderzijds opent het samengaan met anderen ook voor hen **heelwat** mogelijkheden.

— De grootte van de hogeschool is belangrijk. De grootte van elke opleiding is dat echter ook !

— De indeling in groepen A, B, C en D is nooit echt helemaal verklaard. De basis, zo beweert men, zou de huidige situatie zijn. Sommige aspecten blijven onbegrijpelijk. Waarom zit de grote groep van opleidingen van één cyclus van de studiegebieden industriële wetenschappen en technologie met coëfficiënt 1, 2 en niet met 1,4 zoals voor de industrieel ingenieurs met een opleiding van twee cycli in hetzelfde studiegebied ?

Kort de argumentatie nog even herhalen.

— Alle studiegebieden kennen een gelijke toelage voor gelijkaardige opleidingen met één of twee cycli. De opleidingen van het studiegebied landbouwkunde van één cycli krijgen evenveel als de gelijkaardige opleidingen van twee cycli. De opleidingen van het studiegebied handelswetenschappen en bedrijfskunde zitten ongeacht het aantal cycli in coëfficiënt 1.

— De missie van de hogeschool is voor iedereen dezelfde.

— Vooral voor opleidingen met één cyclus verwacht het **werkveld** dat de afgestudeerden direct inzetbaar zijn. De hogescholen met opleidingen van één cyclus zorgen ervoor dat de afgestudeerden direct startbekwaam zijn en dat de opleiding erg aansluit bij de praktijk. Dit vraagt echter training, oefeningen, labo's en methodiek sessies. Het zijn allemaal onderwijsactiviteiten die uiteraard in kleine groepen dienen te gebeuren en grotere personeelskosten meebrengen.

— De opleidingen met twee cycli kunnen hun **personeels**contingent gemakkelijker benutten. Deze opleidingen kennen immers polyvalente kandidaturen. Het is dus **heelwat** gemakkelijker om hier aan grote groepen les te geven en zo de personeelskost laag te houden. Het is pas in het derde en het vierde jaar, in de tweede cyclus dus, dat de afdelingen gesplitst zijn en meer docenten vragen. Dit argument wordt nog krachtiger door het feit dat het aantal studenten in de tweede cyclus **heelwat** kleiner is dan in de eerste. De groep opleidingen van één cyclus van het studiegebied industriële wetenschappen en technologie kent vanaf het eerste jaar een gescheiden ontwikkeling per opleiding en dit vraagt uiteraard meer docenten.

Structuur lange type

1					

Structuur korte type

2
3

— Tot einde 1996 is de enveloppe gebaseerd op de situatie van 1994-1995. Het is dan ook logisch dat voor volgend academiejaar alle bestaande regels gehandhaafd blijven. Eventuele besparingen kunnen enkel gebeuren op basis van de gegevens van 1 februari 1994.

8. Inschrijvingsgelden

Men pleit voor hetzelfde inschrijvingsgeld in de hogeschool. Ook deze maatregel zal bijdragen tot het **uniformiseren** van de regelgeving in het hoger onderwijs. Eventuele verschillen in het inschrijvingsgeld kunnen alleen maar hun oorsprong vinden in de particulariteit van de opleidingen en niet in het feit dat ze behoren tot opleidingen met één cyclus of met twee cycli.

Opleidingen met één cyclus kennen **heelwat** beursstudenten. De geformuleerde voorstellen kunnen tot gevolg hebben dat de hogescholen met dit soort opleidingen minder inkomsten zullen hebben, daar zij voor beursstudenten minder zullen ontvangen. Correcties tussen beurs- en **niet-beursstudenten** zouden via de studietoelagen moeten gebeuren.

9. Sociale voorzieningen

Men vraagt dringend de veralgemening van de sociale voorzieningen voor het hele hoger onderwijs. Op termijn moet het bedrag van de sociale voorzieningen hetzelfde zijn als aan de universiteit. Er zijn geen argumenten te vinden om een verschil te maken tussen universiteitsstudenten enerzijds en hogeschoolstudenten anderzijds.

10. Personeelsformatie

Enkele artikels regelen de vaststelling van de **personeelsformatie**. Men vraagt zich af of hier niet te regulerend wordt gewerkt.

10.1. Verantwoording personeelsformatie

De hogeschool moet haar personeelsformatie, indien deze meer dan 80 percent bedraagt van de jaarlijkse **werkingsuitkering**, bij de Vlaamse overheid verantwoorden. Indien dit bedrag hoger dan 85 percent wordt geraamd, worden alle benoemingen en aanstellingen geblokkeerd. Deze maatregelen gaan, rekening houdend met de huidige verhouding in het bestedingspatroon tussen personeelsuitgaven enerzijds en andere uitgaven anderzijds, op korte en halflange termijn tot onvermijdelijke moeilijkheden leiden. Onderzoek leert dat dit nu meestal boven de 85 percent ligt. Men stelt voor dit percentage te verhogen tot 90 percent en dit voor een periode van vijf tot tien jaar. Het gegeven dat opleidingen met één

cyclus beperkt zijn in het verwerven van bijkomende middelen vormt voor deze wijziging een bijkomend argument. De grootte van het inschrijvingsgeld is immers beperkt.

De universiteiten, waarop de regeling geënt is, beschikken over een belangrijk patrimonium en reserves terwijl dit in de hogescholen heelwat kleiner is.

10.2. Wat met de huidige directieleden ?

Het is opmerkelijk dat het ontwerpdecreet weinig spreekt over de plaats van de directieleden in de nieuwe hogescholen. Het is noodzakelijk dat men deze mensen opneemt in een lijn- of staffunctie. Zowel de functie van algemeen directeur als van departementshoofd moeten voor hen in aanmerking komen. Indien directieleden dit niet wensen op te nemen, of indien dit niet mogelijk is, moeten zij minimaal in het ambt van hoofdlector kunnen ingeschakeld worden. Directieleden zijn de dragende kracht in de hogeschool. Zij zijn belangrijk om de fusie op gang te trekken en waar te maken in de loop van de volgende jaren.

II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer J. Tavernier formuleert een aantal bedenkingen en vragen vertrekkende vanuit de vaststelling dat in het veld HOKT en HOLT tegen mekaar worden uitgespeeld.

Wat is het voordeel van het samenwerken tussen HOKT en HOLT ? De heer Vermeesch repliceert dat er een trend is tot samenwerking ; het HOKT moet volwaardig onderwijs worden.

Het is zeer goed dat in een eerste fase met het HOLT nauw samengewerkt wordt, op lange termijn, in de eenentwintigste eeuw, moet er zelfs naar een integratie met de universiteiten gestreefd worden. Het zich afzetten tegen mekaar (HOKT-HOLT) is meer te vinden in groepen die thans nog niet samenwerken.

Hetzelfde lid stelt de vraag of men de indruk heeft dat op basis van het voorgestelde financieringsmechanisme er een verschuiving van middelen zal optreden van het HOLT naar het HOKT in de ordegrrootte van 20 percent ? De heer Vermeesch antwoordt dat men voorstander is van het verhoogd en geleidelijk invoeren van de financiering, niet op een termijn van vier jaar, maar gespreid over acht tot tien jaar. Dat heeft ook positieve effecten op het personeelsbeleid (herstructureringen en afvloeiingen kunnen geleidelijk plaatsgrijpen). Het personeel zal ook een stuk rust kennen als men opteert voor die geleidelijkheid.

De inleider betwist dat er een transfer is van het HOLT naar het HOKT. Het lijkt hem eerder omgekeerd te zijn. Hij geeft toe dat in het huidige concept van betoelaging de kleinere scholen — vooral in het HOKT — meer krijgen dan grotere. In die zin is het logisch dat kleinere scholen meer moeten inleveren. Fusering is een middel om zich te verweren. De mogelijkheden in dit decreet zijn groter dan de bedreigingen.

De heer Denys stelt vraagtekens bij de financiering . Het verwondert hem dat men pleit voor schaalvergroting als men het effect van het financieringsmechanisme zelfs niet bij benadering kent ? Het lijkt hem dat Vhokt carte blanche geeft aan dit financieringsmechanisme ?

De heer Vermeesch repliceert dat de geleidelijke invoering van het financieringsmechanisme de kans geeft tot bijsturing. De schokken zullen zo minder groot zijn.

„Moet men uit uw reserves ten aanzien van het getal 3.500 afleiden dat Vhokt pleit voor een lineaire financiering ?”, vraagt de heer Denys. Wat het aantal 3.500 betreft, stelt de voorzitter van Vhokt zich ernstige vraagtekens waarop dit aantal wetenschappelijk en economisch gebaseerd is.

De heer Denys vindt het eigenaardig dat het Vhokt de grote pleitbezorger was voor het HOBU-decreet terwijl iedereen weet dat vooral in het HOKT de rationalisering (sluiting van scholen om de versnippering tegen te gaan) zal plaatsgrijpen. Het lid stelt zich in dat verband de vraag of men misschien zal gaan naar een systeem van vestigingen waardoor er de facto niets wijzigt ?

De heer Vermeesch, ondervoorzitter van het Vhokt benadrukt dat het HOKT tot op heden stiefmoederlijk werd behandeld (niet volwaardig uitgebouwd) ; het Vhokt moet aan schaalvergroting doen en dit houdt in dat na een bepaalde tijd bepaalde kleine mini-hogescholen (die meestal verbonden zijn met instellingen van secundair onderwijs) zullen uitdoven. Tenslotte vraagt de heer Denys of Vhokt een pleidooi houdt voor een systeem van medezeggenschap naar analogie met de universiteiten, eerder dan zich te spiegelen aan het stelsel in voege in het secundair onderwijs ? Is dit een correcte inschatting ? De voorzitter van de Vhokt repliceert en zegt ter illustratie dat hij als directeur van een vrije school een medezeggenschapsstructuur heeft van een pedagogische raad en van zijn studenten.

Mevrouw Leysen vraagt naar de visie van Vhokt ten aanzien van de diversie studie-opleidingen en opties die in de bijlagen bij het ontwerp weerhouden werden. Komt er terzake een voorstel tot vereenvoudiging vanuit de sector ? M.b.t. dezelfde materie vraagt de heer Denys of het HOKT nooit geen markstudie heeft gemaakt i.v.m. de tewerkstellingskansen (het beroepsprofiel). De heer Vermeesch repliceert dat het HOKT dit tot op heden niet in zijn bevoegdheid had, dit decreet geeft nu de mogelijkheid „projectmatig onderzoek” uit te voeren. Dat men in het veld gevoelig is voor trends in beroepsverschuiving, is overduidelijk. Dat de sector voor fusering is en dat dit een sanering van de opleidingen inhoudt, is correct.

De heer Deswaene stelt zich vragen i.v.m. de positie van het OSP in relatie tot het hoger onderwijs. Bij gebrek aan teksten daaromtrent benadrukt de inleider alleen dat OSP duidelijk in relatie met het hoger onderwijs moet bekeken worden.

Hetzelfde lid heeft een vraag naar de grootte van de inschrijvingsgelden en verschillen tussen het HOKT en HOLT. De delegatie van het Vhokt stelt dat onafgezien van de ingediende teksten van ontwerp van decreet, de inschrijvingsgelden moeten bepaald worden door de kost van de opleiding (dat moet de parameter zijn). Binnen het studiegebied vindt de delegatie van het Vhokt dat er geen onderscheid qua inschrijvingsgelden mag zijn tussen HOKT en HOLT.

B. VHOLT

1. Inleiding door woordvoerders van de Vholt

1. Inleiding

1. Het decreet van 23 oktober 1991 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap stelt enkele principes vast die moeten gerealiseerd worden namelijk

1. rationalisatie en programmatie desgevallend in verschillende fases ;
2. globale financiering ;
3. personeelsstatuut ;
4. sociale toelagen.

Gezien de Vholt akkoord was met dit kaderdecreet is men ook akkoord met een decreet dat uitvoering geeft aan deze opties. Een dergelijk decreet moet er komen.

2. De minister stelt als uitgangspunt voor de herstructurering van het hoger onderwijs een vijftal principes voorop, nl.

1. versterken van de profilering van het hoger onderwijs ;
2. verhogen van de kwaliteit van het hoger onderwijs ;
3. deregulering en dus grotere autonomie en responsabilisering van de hogescholen ;
4. enveloppefinanciering ;
5. beheersing van het onderwijsbudget.

Iedereen die het goed meent met het hoger onderwijs kan niet anders dan achter deze principes staan, ook organisaties die niet rechtstreeks met het onderwijs verbonden zijn zoals het VEV en het VKW.

De tekst van het ontwerp-decreet die er moet voor zorgen dat deze principes worden gerealiseerd geeft, evenwel aanleiding tot ernstige kritiek. Men twijfelt er sterk aan dat deze vijf uitgangspunten met de bekende tekst zullen of kunnen gerealiseerd worden.

Vholt had de eer op 16 februari 1993 tijdens een hoorzitting van de commissie (Stuk 293 (1992-1993) — Nr. 1 d.d. 14 maart 1993) zijn mening en zijn zorgen te vertolken over de verschillende aspecten van een herstructurering van het hoger onderwijs.

Vholt wenst hier kort drie punten te behandelen, nl. :

1. schaalvergroting en de daaraan gekoppelde financiering ;
2. deregulering ;
3. overgangsbepalingen.

2. Schaalvergroting en financiering

Verwijzend naar bovengenoemde hoorzitting, heeft Vholt zich een dubbele vraag gesteld nl. is de schaalvergroting in het hoger onderwijs noodzakelijk, en zo ja, welke voorwaarden moeten hieraan gekoppeld worden om deze te laten slagen (o.m. de financiering).

De Ambtelijke Commissie had een dubbel doel voor ogen, nl. een schaalvergroting op het niveau van de inrichtende machten en één op het niveau van de opleidingen.

Iedereen kan akkoord gaan over een schaalvergroting, maar er blijven evenwel veel vragen onbeantwoord.

1. Welke is de optimale schaalgrootte van een instelling ? Is het 5.000, 4.000 of 3.500 ? Waarop zijn deze cijfers gebaseerd ?

2. Waarom wordt er gedefusioneerd in het buitenland (Duitsland) en waarom streeft men naar nieuwe onderwijsvormen in het hoger onderwijs (Nederland) ?

3. Evolueren we naar mono- of multisectorale instellingen ?

4. Dreigen succesvolle hogescholen hun identiteit niet te verliezen in nieuwe constructies ?

Conclusie

Het feit dat er geen gefundeerd antwoord is op de gestelde vragen, bewijst dat er geen onderzoek geweest is, laat staan dat er een geïntegreerde visie is voor gans het hoger onderwijs.

Uit recente publikaties blijkt dat in veranderingsprocessen binnen de non-profit-sector enkel die methode succesvol is, die mikt op een zo breed mogelijk overzicht van de problemen en oplossingen en op betrokkenheid van de leiding en de medewerkers. Als dat wordt verzuimd, zijn de kansen op succes van de verandering reeds op middellange termijn **nefast**.

Daarom stelt Vholt voor gefaseerd te werk te gaan om het succes van een schaalvergroting te verzekeren :

1. In een eerste fase de minimale grootte van ongeveer 500, afhankelijk van de studiegebieden, die moet bereikt worden door fusie en dit met behoud van het huidig **financieringssysteem**. Deze minimale grootte is wetenschappelijk **onderbouwd**. Parallel hiermee kan de optimale grootte van de hogeschool onderzocht worden. Dit onderzoek kan gerealiseerd worden binnen een afgesproken termijn die nu reeds decretaal kan worden bepaald.

2. In een tweede fase moet naar deze wetenschappelijk gefundeerde optimale schaalgrootte toe gewerkt worden met implementatie van de nieuwe financieringswijze. Indien uit dit onderzoek mocht blijken dat de optimale norm 2.000 studenten is, is Vholt hiermee akkoord.

Aan dit gefaseerd werken zijn vele voordelen verbonden :

1. de onmiddellijke kostenbesparing ;
2. de geleidelijkheid waardoor men kan leren uit fouten gemaakt in het verleden ;
3. de mogelijkheid om een betere begeleiding van het **veranderingsproces** te organiseren ;
4. iedereen weet dat een mentaliteitswijziging tijd vraagt ; gefaseerd te werk gaan maakt dit mogelijk ; het bruusk opleggen van wijzigingen, waarvan de efficiëntie en adequaatheid nog niet vaststaat, is een groot gevaar.

Daarenboven moet een dergelijke herstructurering gepaard gaan met een aangepaste financiering en een aangepast financieringssysteem.

1. De bevrozing van het globaal budget op 16,7 miljard frank voor de hogescholen is onaanvaardbaar. Het is ontoelaatbaar dat Vlaanderen besparingen zou opleggen op zijn hoger onderwijs zonder rekening te houden met de kwantitatieve evolutie van de studentenpopulatie. Het argument van budgetbeheersing gaat niet op wanneer die niet slaat op het ganse hoger onderwijs, inclusief de universiteiten. Iedereen weet immers dat het HOBU per student nu reeds goedkoper is dan het secundair onderwijs en het universitair onderwijs en ook goedkoper is dan een student in de ons omringende landen.

2. De beperking van het globaal budget, gekoppeld aan de invoering van nieuwe bestedingsregels, zal leiden tot een vermindering van het personeelsbestand met 10 à 15 percent.

Daarom stellen wij voor om in de overgangsfase, zoals in Nederland, in meer middelen te voorzien om de schaalvergroting een ernstige kans op slagen te geven. Met een bijkomend budget in deze overgangsfase van minimum 3 percent kan de personeelsvermindering gebeuren door afvloeiing zonder afdankingen.

3. De nieuwe bestedingsregels die worden opgelegd, zullen enerzijds minder inkomsten voor de hogescholen genereren en anderzijds een **meerkost** veroorzaken indien men het huidige niveau van het verstrekte onderwijs wil behouden. Wij geven hier slechts enkele voorbeelden :

3.1. de vermindering van het inschrijvingsgeld voor de beursstudenten zonder dat de werkingsmiddelen van de hogescholen worden aangepast ;

3.2. de assistenten die willen doctoreren, moeten hiervoor halftijds worden vrijgesteld zonder dat de instellingen beroep kunnen doen op wetenschappelijke fondsen. Wanneer men weet dat minstens 35 percent van het personeelsbestand assistenten moeten zijn, betekent dit een noodzakelijke uitbreiding van het aantal onderwijzende personeelsleden met vele eenheden. Wie zal dat kunnen betalen ?

3.3. het toekennen van twee vrije halve dagen per week aan full-time personeelsleden vermindert eveneens het beschikbaar personeelsbestand met 20 percent.

Uit deze enkele voorbeelden van nieuwe **bestedingsregels** blijkt duidelijk dat er enerzijds minder inkomsten zullen zijn en anderzijds er een **meerkost** zal zijn om het huidige onderwijsniveau te handhaven.

4. Men stelt voor dat de hogescholen gefinancierd worden zoals de universiteiten nl. een vast bedrag per instelling vermeerderd met een bedrag per student. Zowel het vaste bedrag als het bedrag per student moeten elk jaar aangepast worden aan de stijgende kosten.

5. Het noodzakelijk sociaal vangnet mag niet ten laste vallen van de hogescholen door een voorafname op het globaal budget. Boventallige personeelsleden dienen uit een afzonderlijk budget door de overheid betaald te worden. **Zoniet** worden de lasten van het verleden afgewenteld op de nieuwe hogescholen.

6. De omvang van de voorafnamen op de totale begroting en op de begroting van elke nieuwe hogeschool is onbekend, zodat hierdoor een dergelijke planning mogelijk is en de financiële draagkracht in het gedrang kan komen.

7. Bij eventuele fusie moeten de financieringsnormen zodanig gesteld zijn dat ze algemeen toepasbaar zijn zodat geen specifieke regelingen nodig zijn. Hieruit volgt o.a. dat de norm voor de maximale financiering drastisch moet verlaagd worden.

8. Een specifiek probleem voor het vrije net is de overdracht van het patrimonium dat dringend een ernstige oplossing moet krijgen. Inderdaad voor de overdracht van het patrimonium van de huidige inrichtende machten naar de nieuwe inrichtende machten zullen zeer belangrijke registratie- en andere rechten moeten betaald worden. Hier zijn slechts twee mogelijke oplossingen : ofwel voorziet men in de overdracht om niet en zonder kosten zoals voor het gemeenschapsonderwijs, ofwel worden deze lasten gedragen door de overheid.

Uit deze acht punten blijkt duidelijk dat de voorziene financiering moet herdacht worden wil men de schaalvergroting enige kans op slagen garanderen.

3. *Deregulering*

1. In verschillende artikels worden een aantal regels opgelegd die gelden voor het vaststellen van de personeelsformatie, onder meer

1.1. slechts 25 percent van de assistenten kunnen vast benoemd worden ;

1.2. maximum 64 percent van het onderwijzend personeel mag vast benoemd worden ;

1.3. maximum 25 percent mogen hoofddocent of hoogleraar zijn ;

1.4. maximum 10 percent gastprofessoren ;

1.5. minimum 36 percent moeten assistenten zijn.

Al deze regels leggen onnodige belemmerende maatregelen op, die een dynamisch personeelsbeleid verhinderen en die andermaal de kwaliteit van het onderwijs zullen aantasten.

Daarom stelt Vholt voor dat er slechts twee regels worden behouden, namelijk

1. dat het aantal vastbenoemde leden van het onderwijzend personeel ten hoogste 64 percent mag bedragen van het totaal aantal leden van het onderwijzend personeel ;

2. dat de bezoldigingskosten niet hoger mogen zijn dan 80 percent van de jaarlijkse werkingsuitkeringen.

Binnen deze enge grenzen, en met de toch al beperkte financiering, kan de personeelsformatie onmogelijk ontspreiden.

2. Evenmin als de universiteiten hebben de hogescholen een behoefte aan bijzondere regels voor de aanstelling van een algemeen directeur, van een departementshoofd of van een bibliothecaris.

3. Het recht voor het onderwijzend personeel om gedurende de twee halve dagen per week afwezig te zijn, is volledig in strijd met de geest van het hoger onderwijs.

4. Er is geen reden om de vergoeding van een mandaat te beperken tot 20 percent van het salaris dat het personeelslid krijgt. Voor eenzelfde mandaat moet eenzelfde vergoeding kunnen betaald worden, ongeacht het salaris van het betrokken personeelslid.

5. De financiering van voortgezette opleidingen is strenger dan voor de universiteiten. Voor deze extra regel is er geen reden.

6. De universiteiten zijn niet verplicht omstandig de financiering te verantwoorden van elke opleiding als ze minder dan 200 studenten per opleiding telt. Er is geen reden om dit wel te eisen van de hogescholen.

7. De voorwaarden om een gewoon hoogleraar aan te stellen houden geen rekening met de eigenheid van het HOBU omdat de jury uitsluitend zal bestaan uit drie gewoon hoogleraren uitsluitend uit de universiteiten.

Voor de toekomst moet in de mogelijkheid voorzien worden dat ook gewoon hoogleraren van de hogescholen kunnen zetelen in de jury.

Conclusie

Het decreet streeft naar deregulering maar in werkelijkheid bevat het zoveel regels dat het eerder lijkt op een regle-

ment dan op een decreet. Zou er kunnen sprake zijn van enige begripsverwarring ?

4. Overgangsmatregelen

1. Teneinde toe te laten dat de overgangperiode tot toepassing van het decreet optimaal overbrugd wordt, pleit Vholt ervoor dat de in het academiejaar 1993-1994 georganiseerde opleidingen en opties behouden blijven tot op de datum van toepassing van het decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

2. De personeelsleden die in dienst zijn, dreigen het slachtoffer te worden van de strakke overgangsmatregelen en van de nieuwe regelingen van benoeming, bevordering, financiering. De Vholt stelt voor dat alle personeelsleden die op 15 januari 1993 in dienst waren alle rechten behouden van bevordering, aanstelling, benoeming en bezoldiging die ze tot nu toe hadden. De Vholt vraagt dit recht dus niet alleen voor de personeelsleden vermeld in artikel 277 en aanvaardt ook niet de beperking in opdrachtvolume waarover sprake is in artikel 278 par. 2 noch de beperkingen in de benoeming, vermeld in de artikels 281 en 282 par. 4 (dit van het document van 16 mei 1993).

3. De assistent die van de overgangsmatregel geniet, moet ook, in afwijking van artikel 120 par. 1 kunnen aangesteld worden voor hernieuwbare termijnen van ten hoogste zes jaar.

4. In afwijking van artikel 113 tenslotte moet voor het personeel dat van de overgangsmatregel geniet, elke combinatie van ambten toegelaten zijn indien ze deze ambten reeds combineerden op 31.12.1993.

II. Inleiding door een vertegenwoordiger van Groep T

De autonome opstelling die Groep T in het verleden gehad heeft binnen het vrij onderwijs is een bewuste keuze geweest en Groep T wenst dit als bewuste keuze te vrijwaren en veilig te stellen.

Op zich kan een dergelijke autonome opstelling niet als een negatief element worden beoordeeld. Integendeel.

Autonomie is niet strijdig met de geest van het ontwerp.

Behoud van deze autonome opstelling kan echter leiden — in de concrete situatie — tot isolement. Groep T is van het lange type. De rest in Leuven is van het korte type. Het autonoom karakter kan botsen met de gevestigde instellingen van het katholiek onderwijs.

Het gevaar van isolement is reeds vroeg in dit debat onderkend.

Met de SERV kan de vraag worden gesteld of wel voldoende waarborgen voorhanden zijn met betrekking tot de feitelijke afwikkeling van dit schaalvergrotingsproces.

Groep T wenst in het bijzonder op deze problematiek de aandacht te vestigen.

Zoals de SERV zeer terecht in zijn advies doet opmerken (Gedrukte Stukken, Vlaamse Raad, 1993-1994, nr. 546/1, 239) kan men bij de fusioneeringsoperaties in het vrij onderwijs tot situaties komen waarbij het fusieproces wordt geblokkeerd of bepaalde groepen bewust buiten de fusieoperatie worden gehouden. De SERV sloot daarbij zelfs niet uit dat dergelijke situaties een meer dan marginaal karakter zouden vertonen.

De SERV drong er daarom op aan „dat op zijn minst moet worden gezocht naar een of andere vorm van begeleiding van het fusieproces”.

In de rechtsleer werd de actieve onderwijsvrijheid, dat is de vrijheid om een school te openen en in te richten, reeds omschreven als een „toetredingsvrijheid”, dit naar het beeld van de toetredingscontracten van de nutsbedrijven.

Door de voorliggende regeling dreigt men daarenboven in een situatie te belanden dat van die „toetredingsvrijheid” op een ongelijke wijze kan gebruik worden gemaakt. Zulks zou strijdig zijn met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

Volgens gevestigde rechtspraak van Arbitragehof en Raad van State is een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen slechts verantwoord voorzover voor het criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat.

Het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

Toegepast op de hogervermelde probleemstelling kan worden geargumenteed dat wanneer geen rekening wordt gehouden met de hypothese dat geen fusiepartner bereid wordt gevonden er geen objectieve en redelijke verantwoording bestaat.

De vaststelling dat men al dan niet voor financiering als onderwijsinstelling in aanmerking komt, zou dan immers louter en alleen afhankelijk zijn van de fusiebereidheid in het betrokken net.

Een pasklare oplossing kunnen wij niet aandragen. Wel willen wij elementen voor een oplossing voorstellen.

Aan de overheid kan een rol van begeleiding worden toegekend die erin bestaat dat een marginale toetsing van de rechtmatigheid van de beslissing wordt ingevoerd.

Gelet op de concrete omstandigheid van het dossier kan beoordeeld worden of de weigeringsbeslissing van een of andere partij om tot fusie over te gaan — rekening houdend met het behoud van autonomie — kennelijk onredelijk is of niet. Hierbij moet een netoverschrijdende fusie niet uitgesloten worden.

In functie daarvan kan de overheid de bevoegdheid krijgen de partners op te dragen tot een fusie over te gaan en de maatregelen op te leggen die de autonomie moeten vrijwaren.

III. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

Op de vraag van de heer Tavernier of de Vholt die alle 39 HOLT-hogescholen vertegenwoordigt, een vereniging is van directies, inrichtende machten of personeel, repliceert men dat Vholt de directies groepeerd.

Op een verduidelijking van de heer Tavernier rond de wetenschappelijke onderbouw van het aantal van 500 studenten als minimale grootte voor een leefbare entiteit, verwijst Vholt expliciet naar de studie van professor Nonneman.

M.b.t. een persmededeling van Belga vraagt de heer Tavernier of Vholt niet principieel gekant is tegen samenwerking van HOKT en HOLT in één hogeschool. De delegatie beaamt dit. M.b.t. datzelfde persbericht beaamt men dat het

Vholt de cijfers die het Vandevelde-instituut heeft geciteerd, relativeert.

De heer Denys heeft de indruk dat Vholt fundamenteel het financieringsmechanisme van het ontwerp in vraag stelt. Vindt het Vholt dan dat het decreet er niet moet komen als het financieringsmechanisme niet wordt gewijzigd ? De voorzitter van de Vholt repliceert dat het financieringsstelsel moet aangepast worden om het succes van de herstructurering mogelijk te maken. Men verwijst naar Nederland waar 20 miljard frank supplementair voor de hervormingen zijn uitgetrokken. Dit is in Vlaanderen ook noodzakelijk : 10 tot 15 percent van het personeel zal anders afgedankt worden en dit kan niet. Vholt benadrukt dat men al tien jaar lang 10,6 percent op het referentiegetal van de wet van 1977 bespaart. Nog een bijkomende besparing opleggen, is onmogelijk.

De voorzitter van Vholt pleit voor een degelijk wetenschappelijk onderzoek om te bepalen welke de grens is van de juiste leefbaarheid van een school ; de spreker verwijst naar een analoge operatie in de ziekenhuissector. De heer Moors repliceert dat dergelijke studies heel vaak tijdsgebonden zijn.

De heer Tavernier stelt enerzijds dat het hervormingsvoorstel zoals het nu voorligt, een personeelsafvloeiing van 10 tot 15 percent zal teweegbrengen, anderzijds stelt Vholt dat één van de basisregels moet zijn dat men de bezoldigingskost beperkt tot 80 percent van de enveloppe. De tekst spreekt echter van sanering boven de 85 percent. Houdt het Vholt-voorstel dan nog geen grotere personeelsafvloeiing in ? De voorzitter van Vholt houdt het bij het principe van 80 percent dat in de tekst staat, men kan in de overgangsfase tot 85 percent gaan, mits verantwoording. Na twee, drie jaar moet men echter de 80 percent halen, de vraag is dan wie dat zal betalen.

De heer Appeltans verwijst naar het Nederlandse voorbeeld , waar men 20 miljard frank extra uittrok. Het lid vraagt als men een optelsom maakt van al de verlangens van Vholt, hoeveel dan de meerkost zal zijn in vergelijking met het huidig ontwerp dat een beheersingsoperatie van het budget impliceert. De voorzitter van Vholt licht toe dat het Vholt-voorstel minimaal 3 percent meer-uitgave (ongeveer 5 miljard frank) veronderstelt om de ontslagen te kunnen voorkomen.

De heer Denys richt zich tot de spreker van Groep T met de vraag als het ontwerp van decreet wordt gewijzigd in die zin dat de maximum-financiering niet gebonden wordt aan een bovennorm , dit aanvaardbaar is en garanties biedt voor het behoud van de autonomie. De Groep T-woordvoerder stelt dat de begrenzing van het aantal studenten een probleem kan zijn. De bedoeling moet zijn, aldus de woordvoerder van Groep T, dat men een kennelijk onredelijk gedrag moet sanctioneren.

C. Hoger Kunstonderwijs

1. Visie van de heer Guy Fokué, directeur Sint-Lukas Hoger Instituut voor Beeldende Kunsten Brussel

1. Hoger kunstonderwijs versus schaalvergroting

Vooreerst dient opgemerkt te worden dat het hoger kunstonderwijs geen vragende partij is inzake de schaalvergroting. Deze wordt door de Vlaamse overheid naar voor geschoven als essentiële hefboom van budgetbeheersing, het rationeel

gebruik van mensen en middelen en dienvolgens van kwaliteitsverbetering in het algemeen.

Zowel in het rapport van de Ambtelijke Commissie van oktober 1992 als in de studie-Nonneman van januari 1993 wordt duidelijk gemaakt dat deze redenering niet kan gebruikt worden ten aanzien van het hoger kunstonderwijs. Door het individueel karakter ervan brengt schaalvergroting hier geen vermindering van de gemiddelde kostprijs per student met zich mee.

Bovendien is het aanbod aan artistiek talent, noodzakelijk voor het succesvol beëindigen van een kunstopleiding van academisch niveau, beperkt. Daarnaast zijn ook de beroepsmogelijkheden voor afgestudeerden op de artistieke „arbeidsmarkt” (beeldende kunst, audiovisuele kunst, muziek, dramatische kunst) gelimiteerd. Kunsthogescholen zijn dus — in vergelijking met andere hogescholen — per definitie „kleinschalig” en dus de antipode van schaalvergroting.

In het buitenland ziet men dan ook vaak dat kunsthogescholen apart bestaan, naast grote multicategoriale hogescholen. In de angelsaksische landen, waar alle vormen van hoger onderwijs in een éénledige structuur zijn ondergebracht in universiteiten, vormen de kunsten een aparte faculteit. Indien kunsthogescholen desondanks zouden opgenomen worden in grote multicategoriale hogescholen is minorisering ervan in het beleid en het bestuur van de gehele hogeschool een reëel gevaar dat kan leiden tot een versnipperd profiel, vervaging van doelstellingen, en vermindering van kwaliteit en uitstraling.

Zo er al een schaalvergroting van het hoger kunstonderwijs nodig is, zou het wenselijk zijn om deze schaalvergroting in de eerste plaats tot stand te brengen door samenbrengen van kunsthogescholen in eenzelfde regio. De onderlinge samenwerking van de verschillende kunstdisciplines werkt gunstig in op het geheel, zowel wat betreft de diepgang en de kwaliteit van het curriculum van ieder studiegebied als voor wat betreft de persoonlijke ontplooiingskansen van iedere individuele student. Onderlinge uitwisseling van docenten en gebruik van materiële middelen kunnen binnen het eigen kader beter worden georganiseerd dan in een zeer heterogeen geheel van niet aan elkaar verwante opleidingen. In het geval van heterogene fusies is uitwisseling van docenten trouwens irrelevant, zij het al niet onbestaande. De samenwerking met buitenlandse kunstinstellingen kan efficiënter worden georganiseerd omdat het aanbod groter is en de vraag beter te kanaliseren. De mogelijkheden van Erasmusprogramma's krijgen hierdoor een bredere dimensie.

2. Het probleem van het optimaal aantal studenten in een hogeschool

Zonder hier te willen ingaan op de algemene discussie over dit aantal (6.000 ? 5.000 ? 3.500 ? 2.000 ? 600 ?), moet een bijzonder probleem in dit verband signaleerd worden ten aanzien van de kunstopleidingen.

In het huidig ontwerp moeten hogescholen minstens 3.500 studenten tellen om een maximum-financiering te bereiken. Aangezien de globale begroting voor het HOBV bevroren wordt op de huidige situatie, is deze maximum-financiering meteen ook de normaal leefbare financiering. Met andere woorden : hogescholen met minder dan 3.500 studenten zullen nauwelijks leefbaar zijn. Dit getal is moeilijk haalbaar voor hogescholen die onder meer het studiegebied Kunst inrichten, waar het decreet juist het studentenaantal wil afremmen. Het is totaal onhaalbaar voor een zuivere kunsthogeschool.

Gezien de gewilde kleinschaligheid van de kunstopleidingen zou het logisch zijn dat het studentenaantal, voor wat betreft het bereiken van de 3.500-norm, gepondereerd wordt met een coëfficiënt 3.

3. Financiering van de kunstopleidingen

De voorgestelde regeling heeft duidelijk tot doel het aantal studenten in dit studiegebied beperkt te houden : het puntengewicht 1 is immers volstrekt onvoldoende ter financiering van deze opleidingen, zodat de scholen ertoe zullen neigen om het studentenaantal niet te ver te laten stijgen boven het minimum, vanaf hetwelk men recht heeft op een forfaitair aantal OBE's. (De artistieke toelatingsproef is hier een middel toe). Principieel zou men hiermee akkoord kunnen gaan : de opleidingen zijn zeer duur en de afzetmarkt voor afgestudeerden is beperkt.

De regeling bouwt echter een aantal anomalieën in :

- Een leefbare financiering wordt afhankelijk gemaakt van een minimum aantal studenten, daar waar het juist de bedoeling is om een maximum in te bouwen. Aangezien de studenten boven dit minimum totaal onvoldoende gefinancierd worden (1 OBE per student) is dit minimum tevens een feitelijk maximum. Dit stemt niet overeen met de reële verschillen in studentenaantallen tussen de verschillende hogescholen (Audiovisuele Kunst : 50 versus 300 / Beeldende Kunst : 90 versus 600). Indien het de uitsluitende bedoeling is om het aantal studenten in de kunsten te beperken per hogeschool, volstaat een eenvoudige degressieve financiering zonder een daaraan gekoppeld minimum.

- De hogescholen met ofwel de opleiding „Beeldende Kunst”, ofwel de opleidingen „Beeldende Kunst” + „Audiovisuele Kunst” krijgen een gelijk forfaitair gedeelte. Dit betekent een aanzienlijke discriminatie van de scholen die de beide basisopleidingen inrichten ten overstaan van de scholen die slechts „Beeldende Kunst” inrichten. Zij krijgen allen een forfaitair gedeelte van 525 OBE's vanaf 300 studenten. Sint-Lukas Brussel en KASK Gent hebben elk meer dan 300 studenten „Beeldende Kunst”, net zoals Sint-Lucas Gent, KASK Antwerpen, Sint-Lucas Antwerpen, . . . In de voorliggende regeling hebben zij dus dezelfde financiering voor hun studenten „Beeldende Kunst” (525 OBE's vanaf 300 + puntengewicht 1), maar worden hun studenten „Audiovisuele Kunst” slechts gefinancierd volgens puntengewicht 1, zonder een forfaitair aantal OBE's. Het is niet mogelijk de opleiding Audiovisuele Kunst in te richten met uitsluitend een financiering van 1 OBE per student.

- Door de toekenning van het forfaitair gedeelte te koppelen aan een minimum aantal studenten, is het denkbaar dat, door een conjuncturele schommeling (weliswaar afgevlakt over 3 jaar), een opleiding in het studiegebied Kunsten plots niet meer kan ingericht worden : 3 jaar na mekaar 249 studenten of minder volstaan om het forfaitair aantal toegekende OBE's definitief af te bouwen. Gevolg : financiering uitsluitend volgens puntengewicht 1, met andere woorden een zeker failliet met een aanzienlijk sociaal passief, gelet op de hoge personeelsbezetting in de sector. Een „stabiele” financiering voor het studiegebied Kunst moet ook stabiel blijven ten aanzien van conjuncturele schommelingen. Dit is in het ontwerp niet het geval. (De financieringscurve in functie van het aantal studenten vertoont een sterke discontinuïteit.)

-De voorziene financiering voor de opleiding „Audiovisuele Kunst” is onvoldoende : ofwel wordt de opleiding ge-

financierd a rato van 1 OBE per student (namelijk in de hogescholen die én „Beeldende Kunst” én „Audiovisuele Kunst” inrichten : zie opmerking hoger). Ofwel wordt de opleiding gefinancierd a rato van 2,25 OBE, s voor de eerste 200 studenten (namelijk in de hogeschool die wél “Audiovisuele Kunst,, en niet “Beeldende Kunst,, inricht : $\frac{250 + 200}{200}$). De eerste financieringswijze (1 OBE per student) is onmogelijk, de tweede (2,25 OBE per student) is onvoldoende. De financiering van de opleiding Audiovisuele Kunst moet losgekoppeld worden van deze van de Beeldende Kunst. Gelet op de reële kostprijs van de audiovisuele opleidingen moet minstens eenzelfde aantal OBE's worden toegekend als aan de Beeldende Kunst.

– Alternatief voorstel :

* Audiovisuele Kunst

- 4 OBE / student voor het aantal studenten van 1 tot 300
- 1 OBE / student voor het aantal studenten boven de 300.

* Beeldende Kunst

- 4 OBE / student voor het aantal studenten van 1 tot 400
- 1 OBE / student voor het aantal studenten boven de 400.

* Muziek

- 5 OBE / student voor het aantal studenten van 1 tot 400
- 1 OBE / student voor het aantal studenten boven de 400.

* Dramatische Kunst

- 6 OBE / student voor het aantal studenten van 1 tot 50
- 1 OBE / student voor het aantal studenten boven de 50.

4. Het personeelsstatuut

Een aantal artikelen in het ontwerp van decreet hebben tot doel een speciaal statuut te creëren voor de personeelsleden, belast met artistiekgebonden onderwijsactiviteiten :

- Art. 113 : afwijking (beperking) taakomschrijving
- Art. 142 + Art. 321 § 2 : Speciale (lagere) weddeschalen
- Art. 150 : afwijking cumulregeling (geen normale beschikbaarheid).

Men gaat hierbij uit van de redenering dat deze personeelsleden volop actief moeten kunnen zijn als kunstenaar en/of vormgever buiten de hogeschool.

Het is uiteraard wenselijk dat bepaalde personeelsleden, belast met artistiekgebonden onderwijsactiviteiten, tegelijk actief blijven in het professionele, artistieke veld, teneinde de kwaliteit en het niveau van dit onderwijs te vrijwaren. Even vanzelfsprekend echter zullen zij hierdoor niet voltijds ter beschikking kunnen zijn van de onderwijsinstelling. Het is dus aangewezen dat zij ook niet als “voltijds,, worden ingeschreven.

De huidige situatie in het hoger kunstonderwijs, waarbij personeelsleden in feite niet voltijds presteren (12 uur artistieke begeleiding per week gedurende + 30 weken per jaar), administratief tóch als voltijds worden aanzien, is een anomalie. De voortzetting van deze anomalie in het nieuwe decreet (weliswaar met een lagere weddeschaal dan “echte,, voltijdsen ter compensatie) bestendigt deze dubbelzinnigheid, die een erfenis is van de “speciale,, behandeling van het kunstonderwijs in het verleden. Evenzeer als in de andere sectoren van het onderwijs, is een professionalisering onmogelijk zonder voltijdse beschikbaarheid van het voltijds personeel.

Nog minder evident is de regeling waarbij personeelsleden,

belast met artistiekgebonden onderwijsactiviteiten, slechts zouden mogen belast worden met onderwijsactiviteiten. Als men weet dat in het hoger kunstonderwijs 80 à 90 percent van de personeelsomkadering belast is met deze "artistiekgebonden onderwijsactiviteiten,, is het duidelijk dat met hierdoor de uitbouw van het hoger kunstonderwijs als volwaardig hoger onderwijs van het lange type — zowel in nationale als internationale context — quasi onmogelijk wordt.

In een volwaardige kunsthogeschool van academisch niveau, zoals bepaald in het decreet van 23 oktober 1991, moeten naast de onderwijsactiviteiten een groot aantal andere opdrachten uitgevoerd worden :

- Maatschappelijke dienstverlening (organisatie van culturele activiteiten, concerten, tentoonstellingen, . . .)

- Ontwikkeling en beoefening van de kunsten (artistiek onderzoek, . . .)

- Eigen organisatie en onderwijsondersteuning (curriculumontwikkeling, internationale samenwerking en projecten, studentenbegeleiding buiten de normale "lesuren,, , ombudsfunctie, uitbouw van interne kwaliteitscontrole, beleidsvoorbereidend werk in afdeling- en departementsraden, . . .).

Men kan zich dan ook niet van de indruk ontdoen dat de lijn die voor het hoger kunstonderwijs werd uitgetekend in het decreet van 1991 (nl. de klassering in het hoger onderwijs van het lange type) op het gebied van het personeelsstatuut niet wordt doorgetrokken. In het huidig ontwerp heeft men eigenlijk niet meer gedaan dan de vroegere "korte type-regeling,, te vertalen in het nieuw statuut. De overstap naar een volwaardig onderwijs van academisch niveau wordt op deze manier niet gerealiseerd.

De invoering in de HOLT-kunstopleidingen van een speciaal "voltijds,, regime (dat in feite deeltijds is) voor het gros van het onderwijzend korps, gekoppeld aan een lager weddebarema en de vrijheid van het personeelslid om zelf zijn beschikbaarheid voor de hogeschool te bepalen, zal een onoverkomelijke hindernis vormen voor de uitbouw van een volwaardig hoger kunstonderwijs, vergelijkbaar met de buitenlandse instellingen.

Het hoger kunstonderwijs heeft nodig :

- Actieve kunstenaars en vormgevers uit het artistieke beroepsveld. Aangezien zij een groot deel van hun tijd besteden aan beroepsactiviteiten buiten de hogeschool, zijn zij deeltijds.

- Voltijdse (of deeltijdse) assistenten, werkleiders, docenten en hoogleraren die naast hun onderwijsactiviteiten (ook artistiekgebonden) kunnen belast worden met andere taken in de hogeschool.

Voor beide groepen van personeelsleden moeten de gewone weddeschalen en de gewone cumulregeling van het nieuw decreet toegepast worden.

In elk geval moet de opdrachtbreuk, uitgedrukt in percent, een reële weergave zijn van de beschikbaarheid van het personeelslid t.a.v. de hogeschool.

5. De voortgezette opleidingen

Het ontwerp van decreet beperkt sterk de financiering van de voortgezette opleidingen (maximum 3 jaar). Blijkbaar gaat men ervan uit dat dergelijke opleidingen "zichzelf financieren,, na een korte aanloopperiode.

Het is niet realistisch om er van uit te gaan dat dit ook voor de voortgezette kunstenopleidingen zal mogelijk zijn. Nogtans zijn dergelijke voortgezette opleidingen onontbeerlijk, zowel voor de internationale uitstraling van een **kunsthogeschool** als om een kans te geven aan de meest getalenteerde studenten tot bijkomende studie. Het decreet van 23 oktober 1991 voorziet bovendien — volkomen terecht — in een voortgezette lerarenopleidingen voor de kunstenopleidingen binnen de eigen hogeschool. Het inrichten hiervan is onmogelijk zonder een bijzondere financiering.

Ofwel moeten de studenten in de kunsten die een voortgezette opleiding volgen worden meegeteld voor het totale aantal van de overeenkomstige basisopleiding, ofwel moet voorzien worden in een aparte financiering voor de voortgezette kunstenopleidingen.

6. Het hoger kunstonderwijs in Brussel

Op dit ogenblik worden in Brussel door een aantal hogescholen verschillende disciplines ingericht die behoren tot het hoger kunstonderwijs of er nauw mee verwant zijn :

— De Sint-Lukas scholen (Beeldende Kunst HOLT, Audiovisuele Kunst HOLT, Bouw HOKT, Interieurvormgeving HOKT, Architectuur HOLT)

— Het RITS (Audiovisuele Kunst HOLT & HOKT, Dramatische Kunst HOLT)

— Het Narafi (Beeldvorming HOKT)

— Het Koninklijk Conservatorium (Muziek HOLT, Dramatische Kunst HOLT)

Hoger werd reeds gesteld dat een fusie van **kunsthogescholen** met anders gerichte opleidingen niet zinvol, wel bedreigend is. Dit is in het bijzonder het geval in Brussel, waarop het gebied van het HOBU, naast een vrij volledig **kunstenaanbod**, voornamelijk een zeer sterk economisch hoger onderwijs bestaat. De rest van het HOBU-aanbod in Brussel is versnipperd over een groot aantal diverse, relatief kleine hogescholen van het korte type.

Indien het Vlaams hoger kunstonderwijs in Brussel in gespreide slagorde zou blijven, verbonden met totaal vreemde disciplines, zal het zeer moeilijk zijn om de kwaliteit en het niveau te waarborgen. In het bijzonder in het domein van de audiovisuele kunsten is er momenteel een versnipperd aanbod : Sint-Lukas (HOLT), Narafi (HOKT), RITS (HOLT + HOKT). Deze doublures hebben geen zin, zijn niet stimulerend, veroorzaken onnodige concurrentie en werken kostenverhogend.

Het samenbrengen van de Brusselse kunsthogescholen in één Vlaamse Kunsthogeschool Brussel zou leiden tot :

— Een inhoudelijke en vernieuwende meerwaarde door samenvoeging van de verschillende kunsten artistieke disciplines .

— Een sterke artistieke uitstraling als kunsthogeschool, zowel nationaal als internationaal.

— Een verbetering van de culturele dienstverlening vanuit de Vlaamse samenleving in Brussel en daarbuiten.

— Een versterking van de profilering van het Nederlands-talige kunstonderwijs in Europese context vanuit Brussel als Europese hoofdstad.

— Een doelmatig aanbod door concentratie van gelijke en verwante artistieke opleidingen in Brussel.

Globaal zou dit resulteren in kwaliteitsverbetering van het hoger kunstonderwijs in Brussel.

II. Visie van de heer M. Scheck, directeur van het KMC te Antwerpen

De opleidingen muziek en dramatische kunst in het HOBU

De herwaardering van het hoger onderwijs schept de mogelijkheid om jarenlange problemen op te lossen die in het verleden tot een onaanvaardbare achterstand van het hoger kunstonderwijs ten aanzien van het Europees niveau hebben geleid. Een belangrijke vernieuwing is ook de uitbreiding van de zending van de (kunst-)hogeschool, waardoor de maatschappelijke betrokkenheid verhoogt.

Met betrekking tot de basisopleidingen muziek en dramatische kunst is de aanpassing of verfijning van sommige opleidingen noodzakelijk.

1. Omkadering (artikel 192, par. 2) : onvoldoende

Kenmerkend voor de basisopleidingen muziek en dramatische kunst is het grote aandeel van de individuele lessen en van het onderwijs in kleine groepen. Deze maken een hoge omkadering noodzakelijk.

In de veronderstelling dat 1 onderwijsbelastingseenheid 100.000 frank vertegenwoordigt en het semi-forfaitair bedrag per student 35.000 frank, komt men tot een gemiddelde omkadering van 480.000 tot 500.000 frank per student. Dit is meer dan waarschijnlijk reeds te weinig voor de organisatie van het onderwijs alleen.

Wil de verruiming van de zending van de hogeschool geen dode letter blijven — met inbegrip van de lerarenopleiding, de ontwikkeling en beoefening van de kunsten en de maatschappelijke dienstverlening — dan moet dit zijn weerslag vinden in de omkadering.

Ook dient er rekening te worden gehouden met de kosten van een aangepaste infrastructuur (individuele studio's, theater- en concertzaal, enz.) en de noodzakelijke, vaak zware investeringen (muziekinstrumenten, elektronische, licht- en geluidsapparatuur, e.d.).

Het ontwerp van decreet voorziet voor een opleiding tot meester in de muziek en een opleiding tot meester in de dramatische kunst in 300 studenten. Het minimale studenten-aantal voor de combinatie van deze opleidingen — die gebruikelijk is in de Koninklijke Conservatoria — moet echter minstens 350 bedragen om beide richtingen inhoudelijk leefbaar te houden. Ook kunnen schommelingen in de populatie alleen worden opgevangen zonder financiële afstraffing wanneer het effectieve studentenaantal hoger ligt dan het minimum (b.v. + 20 tot 30 eenheden).

Een werkzame oplossing voor de financiële problemen biedt de verhoging van de forfaitaire onderwijsbelastingseenheden van 1.200 naar 1.500.

2. Financierbaarheid opleidingen (artikel 175, par. 1, 3°) : minima herzien

Met betrekking tot de basisopleiding dramatische kunst is het noch wenselijk noch haalbaar dat deze opleiding ten minste 40 studenten moet tellen voor de eerste cyclus en ten minste 20 studenten voor de tweede cyclus. Op dit ogenblik worden er in Vlaanderen vier basisopleidingen dramatische

kunst georganiseerd. In het licht van de beperkte tewerkstellingskansen is een overproduktie ten stelligste af te raden, terwijl het bestaan van meer dan één opleiding artistiek verrijkend is. Deze bepaling dient geschrapt te worden of herleid tot een minimum van 20, respectievelijk 15.

3. Artikel 113

Artikel 113 bepaalt dat de personeelsleden belast met artistiekgebonden onderwijsactiviteiten niet worden belast met andere taken dan met onderwijsactiviteiten. In een **kunsthogeschool** zijn het echter juist deze leraars die de instelling moeten dragen. Deze kan trouwens niet functioneren zonder mankracht voor de uitvoering van algemene pedagogische en organisatorische taken, studiebegeleiding en andere artistieke of academische opdrachten. Zo begrepen is dit artikel strijdig met de zending van de kunsthogeschool en moet het worden geschrapt.

4. Toegang tot de ambten (artikel 128)

Dit artikel beschermt de kwaliteit van het onderwijzend personeel en is als dusdanig positief. Er rijzen echter problemen met betrekking tot paragraaf 2. Van de kandidaat-leraar in een theoretisch of historisch vak kan namelijk geen nuttige beroepservaring buiten het onderwijs worden vereist, tenzij op een ander gebied dan het vak dat hij doceert. Deze bepaling dient te worden genuanceerd in functie van het te begeven ambt.

5. Voortgezette opleidingen (artikel 176)

Dit artikel bepaalt dat de financiering van voortgezette opleidingen uitdovend en beperkt is. Voor de artistieke opleiding is deze regeling niet aan te houden, omdat voortgezette opleidingen onontbeerlijk zijn :

a) ten dienste van de internationale uitstraling van de Vlaamse kunsthogescholen (vermaarde leraren trekken studenten uit andere landen aan voor vervolmaking) ;

b) voor uitzonderlijk getalenteerde studenten die mits een toegevoegd aantal studiejaar kans maken om door te dringen tot de internationale elite ;

c) voor studenten die zich na de basisopleiding, op grond van persoonlijke interesse of omwille van de situatie op de arbeidsmarkt, breder willen oriënteren.

Het getuigt van een gebrek aan realisme wanneer gesteld wordt dat de voortgezette artistieke opleidingen zouden kunnen gefinancierd worden door sponsoring of andere externe bronnen.

Een oplossing kan gevonden worden doordat ofwel de studenten die een voortgezette opleiding volgen, worden meegeteld voor het totale quorum van de betreffende opleiding, ofwel een aparte financiering wordt bepaald voor het beperkte lessenpakket dat voor een voortgezette opleiding noodzakelijk is.

6. Lerarenopleiding (artikel 19)

De invoering van de aggregaatsopleiding van academisch niveau is positief, op voorwaarde dat deze vervat is in de omkadering, voldoende gestoffeerd kan worden en toegang verleent tot zowel het lager als het hoger secundair onderwijsniveau.

7. *Huidige statutaire toestand van het onderwijzend personeel*

Volledigheidshalve wordt aan deze uiteenzetting de melding toegevoegd dat het voor de Koninklijke Conservatoria en het Hoger Instituut voor Dramatische Kunst te Antwerpen bijzonder moeilijk zal zijn om het komende academiejaar naar behoren te organiseren, wegens het ontbreken van omkaderingsnormen, ambten en opdrachtsbepalingen.

Voorgesteld wordt dat in het Onderwijsdecreet-VI een voorlopige oplossing gegeven wordt aan de huidige, onhoudbare toestand waarin het grootste deel van het onderwijzend personeel van de kunsthogescholen op jaarcontract moet aangesteld worden (doorgaans in cumul met een vaste betrekking elders) en daarvoor een salaris ontvangt dat lager ligt dan in het secundair onderwijs.

III. *Visie van de heer Huys, directeur van het KMC te Gent*

1. Dat er heel wat mank loopt in het hoger kunstonderwijs (om van het deeltijdse maar te zwijgen) in Vlaanderen, daarvan is men zich terdege bewust. Alleen, vreest men, dat de geplande 'hervormingen' (vooral de voorziene fusies) de 'misvormingen' niet zullen wegwerken, doch integendeel het 'kwaad' enkel zullen verergeren.

In een 'grote' multidisciplinaire hogeschool dreigt het kunstonderwijs (zeker de studiegebieden Muziek en Toneel) een op springen staande 'appendix' te worden ! Dit klinkt pessimistisch, doch er zijn een aantal redenen om dit pessimisme te rechtvaardigen.

Even verduidelijken : deze appendix is duur (zeer duur zelfs) en weigert (om zijn status van appendix te bewaren, met andere woorden, zijn levensnoodzakelijk ke eigenheid) zich aan de rest (= de meerderheid) van 'Het Lichaam' aan te passen. Doet hij dit toch (zoals men eigenlijk zou willen, — kunnen die kunstenaars nu eens niet gewoon doen, zoals iedereen ? -) dan maakt hij zichzelf overbodig.

De Kunst en ook het kunstonderwijs bezitten een specifieke functie in een samenleving. Uiteraard bieden ook deze domeinen werkgelegenheid aan velen (wellicht té velen ?), maar daar heeft men het niet over. Belangrijker is hun functie als een soort laatste bolwerk waar nog 'revolutionaire voorhoedes' kansen tot ontplooiing geboden wordt. En deze (hoe afwijkend hun gedrag ook moge zijn) zijn van levensbelang voor iedere samenleving die wil ontsnappen aan om het even welk totalitair en dus intolerant systeem. De kunstenaar is diegene die zich verzet tegen alle dwangmatige regelingen die zijn denken en handelen als kunstenaar beknotten. Zij zijn het die ook op niet-verbale wijze kritiek uiten, voorspellingen doen, betere mogelijkheden voorspiegelen.

De spreker heeft het uiteraard over echte kunstenaars. Moge het hoger kunstonderwijs zich dan al richten tot een heel wat minder 'elitaire' meerderheid van studenten die heel wat rustiger en veiliger levensverwachtingen koesteren, haar bijzondere taak en haar belangrijkste rechtvaardiging blijft het oog hebben voor en het ontwikkelen van al diegenen die 'gek' genoeg zijn (talentvol gek) om tegen iedere 'gevestigde orde' in te gaan. De organisatie van het kunstonderwijs dient men over te laten aan de kunstenaar zelf. Als hem genoeg infrastructuur en financiële middelen ter beschikking worden gesteld, dan moeten zij zelf (= echte kunstenaars) in staat zijn om voor maatschappelijk efficiënt kunstonderwijs te zor-

gen. Kunnen zij dit niet, dan geeft men hen tenminste niet de kans de schuld op de kafaiaanse bureaucratie te steken. Nu dus wel.

2. Het model (Amerikaans ?) van een grootschalige, multidisciplinaire hogeschool is op zichzelf beschouwd wellicht zinvol. Niet oninteressant binnen een vrij uitgestrekte regio met een vrij dichte bevolking en een actief economisch en cultureel leven. Vlaanderen is niet zo uitgestrekt, doch kent met zijn + 5 miljoen inwoners een redelijk actief economisch en cultureel leven, wat men ook moge beweren.

Een tweetal super-hogescholen lijken binnen Vlaanderen dan ook gerechtvaardigd. Afgezien van de vorige opmerkingen over wie de benaming 'kunstenaar' verdient, acht de spreker het zinvol dat één zo'n hogeschool bijvoorbeeld over een 'Music Department' binnen een 'Faculty of Arts' zou beschikken.

Het is echter pure waanzin te denken dat er in Vlaanderen vier dergelijke constructies zouden kunnen bestaan met een interessante en leefbare (wat betreft de kwaliteit van het aanbod en de toekomstmogelijkheden) **Kunstfaculteit**, laat staan Muziek en/of Theater departement. De huidige, hopeloze versnippering van het aanbod zou hierdoor nog in de hand gewerkt worden. Is het dat wat men wil ? Misschien goed voor de werkgelegenheid, het valt echter zeer te betwijfelen of ook de kwaliteit van het kunstonderwijs daarmee zal gebaat zijn !

3. Aangezien spreker het nog niet zo vlug ziet gebeuren dat er één of twee multidisciplinaire hogescholen in Vlaanderen opgericht worden, lijkt het voor 'De Kunsten' in het bijzonder goed dat zij eerst loskomen uit hun 'verzuilde' situatie. Nu men alom de nadelen (helaas zijn er blijkbaar ook nog heel wat voordelen) van de politieke verzuiling begint te beseffen, wordt het de hoogste tijd dat men komaf maakt met de funeste disciplinaire verzuiling binnen de **kunstensector**.

De oprichting van één kunstenhogeschool in Vlaanderen zou een (postmodern ?) begin kunnen zijn. Hier ligt eindelijk eens een kans voor het kunstonderwijs om niet altijd maar achter de maatschappelijke realiteit aan te hollen, maar mede een stimulerende invloed op het nationale en internationale kunstgebeuren uit te oefenen. Dat dit in de eerste plaats een inhoudelijke kwestie is, de spreker betwist niet, doch inhoudelijke stimulering van het cultuurgebeuren buiten het onderwijs, is slechts mogelijk (voor het **kunstonderwijs** zelf) binnen een onderwijsstructuur en reglementering die soepel genoeg is om dit mogelijk te maken.

4. Tussen de 'opvattingen' van de spreker over wat echt interessant kunstonderwijs zou moeten zijn, tot welke leerlingen het zich zou dienen te richten en over welke bekwaamheden men zou moeten beschikken om er te doceren en de huidige realiteit, gaapt een grote kloof.

Momenteel is de situatie dubbelzinnig. Enerzijds ziet de spreker een aantal mogelijkheden (men wil toch hervormen !) om deze kloof wat minder groot te maken, doch anderzijds vreest hij dat allerlei (weinig artistieke) belangen het tegenovergestelde zullen veroorzaken. Nu al is de tendens om zo groot mogelijk te worden, volop aan de gang. Iedereen wil zo veel mogelijk studenten (= zagezegd democratisch en goed voor de interne werkgelegenheid), die liefst allemaal gediplomeerd worden (dit heet dan kwaliteit). De leerkrachten willen een hogere status en dus ook wedde. Allerlei reglementen (zo ongelooflijk omslachtig dat er wel

fouten moeten gemaakt worden, wat dus weer koren op de molen is voor juristen) beogen de bescherming (?) van zowat iedereen die bij het onderwijs betrokken is, uitgezonderd wellicht de ‘autonome’ bestuurders !

Het dreigt een nachtmerrie te worden, waar alleen machtsgeile bureaucraten kunnen van dromen. De ‘sfeer’ dreigt zodanig verstikkend te worden dat er van enige ‘creativiteit’ nog nauwelijks sprake zal zijn. Is het dat wat men wil ? Spreker hoopt van niet.

5. Een aantal ‘zinvolle’ oplossingen liggen nochtans voor de hand. Op korte termijn zal dan wellicht één en ander pijn doen, maar hij vreest dat er anders op lange termijn heel veel zal pijn gaan doen.

Eén kunsthogeschool voor Vlaanderen bijvoorbeeld. Eén kunsthogeschool waar alle kunstuitingen éénmaal (verspreid over Vlaanderen) aan bod komen. De bestaande infrastructuur kan blijven. De organisatie van de studies in leerjaren moet herdacht worden. Hoger onderwijs : goed. Maar dan een specifieke vorm met een apart beheer en een aangepaste (zo summier mogelijke) reglementering. Een eigen aanwervingsprocedure voor deskundige leerkrachten (zowel uit eigen land als uit het buitenland). Een maximale studieduur voor de studenten, niet ingedeeld in leerjaren. Kortom : zo ongeveer alles moet anders zijn. Dit zou spreker willen. Wie nog ?

Wat spreker voorstaat komt neer op het omvormen van het conservatorium tot een permanent en experimenteel discussieforum, waarbinnen een veelheid aan onderwijsmodellen functioneren en gecombineerd kunnen worden. Hij is van oordeel dat het nu eindelijk eens moet afgelopen zijn met het vooropstellen van één exclusief model, dat als het beste wordt verdedigd en alle andere schijnbaar overbodig maakt. Tegenwoordig overheerst de tendens om iemand slechts dan als musicus te waarderen als hij in staat blijkt om een muziekstuk harmonisch grondig te analyseren, historisch te duiden, enz.

Het is natuurlijk zo dat er heel wat uitstekende musici bestaan die een ruime intellectuele vorming genoten hebben. Maar het omgekeerde is evenzeer waar, zoals hij heeft proberen te suggereren. Een musicus die alle theoretische vakken doorworsteld heeft en bovendien over een universitair diploma beschikt, zal niet per se beter spelen dan een virtuoos die enkel maar zijn instrument beheerst. Nogmaals, hij kan zich voorstellen dat er uitstekende musici bestaan die nooit harmonieles gevolgd hebben, die misschien zelfs nooit naar school zijn geweest en die desondanks over zoveel persoonlijkheid en kracht beschikken, dat ze erin slagen een expressieve en emotionele sonore wereld te creëren die even rijk, volledig en imposant is als de intellectuele, de kenniswereld.

In de oude structuur kreeg de student een heel gerichte scholing. Met de oprichting van de nieuwe structuur heeft men geprobeerd de opleiding te verruimen, omdat men van oordeel was dat een musicus zich zo totaal mogelijk diende te ontwikkelen. Gevolg : elke student uit de nieuwe structuur krijgt, om het even welke richting hij kiest, een volledig leerplan voorgeschoteld. Spreker begrijpt deze visie en is ervan overtuigd dat het nieuwe systeem in bepaalde opzichten interessanter is dan het oude — maar het blijft één model. En dat model is bijvoorbeeld niet geschikt voor mensen die niet geïnteresseerd zijn in een totaalpakket of die andere of slechts één specifieke bejaafdheid hebben.

Hij is dan ook voorstander van het zo ruim mogelijk opentrekken van het conservatorium, zodat én de veelzijdige

musicus — die de meest diverse partituren uit heden en verleden kan reproduceren, die evengoed zijn plan kan trekken in een jazzband als in een dans- of symfonieorkest — én zijn tegenpool — de musicus die alleen maar zijn eigen muziek wenst uit te voeren — aan hun trekken kunnen komen.

Men verwijt spreker soms dat hij het oude systeem wil afbreken zonder duidelijk te weten wat hij in de plaats wenst. Men beweert dat hij niet weet wat hij wil, omdat hij regelmatig van ideeën verandert.. . En inderdaad, hij wil geen nieuw uniform systeem. Het enige wat hij wil is het conservatorium 'ont-systematiseren', in beweging zetten, ombouwen tot een dynamisch centrum dat drijft op discussie, veelzijdigheid, verandering en waar de nadruk ligt op het produktieve. De weg is zeker nog lang, maar spreker blijft hopen, geloven . . . en werken.

Conclusie :

De heer Huys pleit vooral voor één Vlaamse kunstenhogeschool. Hij stelt vast dat een nieuwe opera-opleiding, een musical-opleiding, een opleiding tot pop-musicus ontbreken in Vlaanderen. Vanuit deze optiek pleit hij voor een takenverdeling en een efficiënte rationalisatie, zodat het ganse gamma slechts één keer in Vlaanderen wordt georganiseerd. Hij wil twee soorten studenten creëren : één die met het oog op zijn beroepskeuze opteert voor een beperkte keuze, (bijvoorbeeld één specialisatie), en een ander type van student die het bredere gamma van de opleiding zou willen bestrijken. Het huidige systeem laat dit echter niet toe.

IV. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Appeltans stelt dat hij enerzijds een pleidooi hoort voor het samenbrengen van hogere kunstschole in één regio (Kunsthogeschool in Brussel — het pleidooi van de heer Foque), anderzijds pleit de heer Huys voor één Kunstenhogeschool in Vlaanderen. In welke mate zijn de woordvoerders van het hoger kunstonderwijs akkoord om zich in te schakelen in de constructie van de Vlaamse Autonome Hogeschool, die toch netoverschrijdend zal zijn ?

De heer Huys repliceert dat inderdaad de mogelijkheid wordt gecreëerd in het decreet om netoverschrijdend te werken maar hij meent dat er daarvoor niet veel enthousiasme bestaat in de kunstsector. Vooral de muzieksector heeft daar nogal bedenkingen bij. Op de vraag van de heer Moors of er effectief een overleg is geweest over netoverschrijdende fusies, bevestigt men dat er overleg heeft plaatsgehad met de ARGO : Peter Steenhaut, voorzitter van de ARGO zou echter twee weken terug gesteld hebben dat hij de formule op dat ogenblik tot zijn spijt voorlopig niet haalbaar acht.

M.b.t. de netoverschrijding vindt de heer Denys het positief dat men ook vanuit het vrije net pleit voor netoverschrijding. De heer Denys wil vernemen of het statuut van de Vlaamse Autonome Hogeschool geen hinderpaal vormt voor de toetreding van een vrije instelling als Sint-Lucas ?

De heer Foque stelt dat voor wat de creatie van één kunstenhogeschool te Brussel betreft, die idee vooral voortspuit uit de bekommernis inhoudelijk de kunstenopleidingen te bundelen : een groot deel van de personeelsleden en de studenten staan achter die operaties. De inleider kan zich vanzelfsprekend niet engageren voor ARGO en de raad van bestuur van zijn vrije school. Eén van de problemen hierbij kan inderdaad het publiekrechtelijk karakter zijn van de nieuwe constructie.

Op de vraag naar verduidelijking antwoordt de heer Foque dat het feit dat privaatrechtelijke initiatieven die zich volledig overdragen aan de Vlaamse Autonome Hogeschool, vragen doet stellen naar hun medezeggenschap in de toekomst, in die nieuwe structuur. Op de opmerking van de heer Tavernier dat het decreet toch voorziet in een vertegenwoordiging van de inrichtende machten in de Vlaamse Autonome Hogeschool, antwoordt de heer Foque dat er inderdaad decretaal een inbreng is, maar dat zijn bekommernis als directie vooral inhoudelijk is.

De heer Tavernier stelt vast dat er bij het hoger kunstonderwijs een grote vrees is voor minorisering en dat men daarom twee pistes bewandelt : er is enerzijds de optie voor een apart kunsthogeschooldecreet, er is anderzijds de optie voor een kunstendepartement op voorwaarde dat er garanties zijn voor voldoende autonomie voor de kunstsector. Het lid vraagt of men voldoende waarborgen ziet in de departementsformule ?

De heer Tavernier heeft het gevoel dat het kunstonderwijs pleit voor een veel strengere selectie (een numerus clausus) uitgaande van de afzetmarkt, kwaliteit, inzet en kennis, vaardigheid van de studenten ?

De heer Tavernier heeft horen pleiten voor de afschaffing van wat de heer Foque een 'anomalie' noemt. Anderen pleiten daarentegen dat deze anomalie, het vroegere 'niet-uitsluitend ambt' (NUA), minimaal moet behouden blijven, want zo krijgt men actieve, creatieve niet-commerciële kunstenaars. De heer Scheck stelt dat in het decreet het gecreëerde ambt van 70 percent verdacht veel lijkt op het "niet-uitsluitend ambt,..". Het probleem is echter dat de leraar zelf zijn opdracht samenstelt. Heeft hij 1 student dan heeft hij één uur, heeft hij vijf studenten, dan heeft hij vijf uren in zijn opdracht.

M.b.t. de in bijlage van het decreet opgesomde studiegebieden vraagt de heer Tavernier naar de opportuniteit om voor wat de 'vrije kunsten' betreft, een onderscheid te maken naar gelang de opleidingsvorm (b.v. schilderkunst, beeldhouwkunst.. .) of verkiest men eerder de algemene formulering ? De heer Foque stelt dat de meningen hierover verdeeld zijn : de meesten opteren voor de vrije kunsten in één geheel. De vraag naar specialisatie die sommigen opwerpen, gaat in tegen de trend tot integratie in de vrije kunsten.

De heer Denys ziet wezenlijke verschillen tussen de visie van de inrichtende machten en de visie van de directies. Hij hoort de sector van het hoger kunstonderwijs in tegenstelling tot ondermeer de inrichtende machten die de idee van een multi-sectoriële schaalvergroting bepleiten, een lans breken voor een mono-sectoriële schaalvergroting. Het is een belangrijk onderscheid dat de heer Denys kan onderschrijven. De heer Denys stelt verder vast dat de inrichtende machten pleiten voor een geleidelijk invoeren van het nieuwe financieringssysteem, terwijl de sector van het kunstonderwijs fundamenteel pleit voor een wijziging van dit financieringsmechanisme. In verband hiermee wijst het lid op de premisse dat het budget globaal 16,7 miljard frank bedraagt en dat bijgevolg een verhoging van het budget voor het kunstonderwijs, een vermindering voor andere sectoren zal teweegbrengen. Heeft men dat voldoende ingeschat ?

De heer Foque meent dat een andere alternatieve financieringswijze niet noodzakelijk een meerkost met zich meebrengt, wel een herschikking omdat de kleinere scholen in een lineair proportioneel systeem minder krijgen dan de grotere. Men beklemtoont trouwens dat de wetgever sinds 1970

niets gedaan heeft om deze sector te herwaarderen en een adequate financiering en een personeelsstatuut in te voeren. Men herinnert aan het engagement van de decreetgever die in oktober 1991 weliswaar het hoger kunstonderwijs als HOLT heeft gerangschikt, maar daarvan niet de consequenties, ook financieel, heeft genomen.

De heer Moors stelt dat dit juist de grote uitdaging zal worden. Men heeft in 1991 lang geaarzeld en slechts na het pleidooi van de sector, het kunstonderwijs opgenomen in het HOLT ; in Onderwijsdecreet-V heeft men een resem **anoma**liën die bestonden in het hoger kunstonderwijs, rechtgezet. Nu hoort de heer Moors een pleidooi om er terug uit te stappen : hij kan de sector volgen als men pleit voor enige specialiteit maar niet om nu terug volledig apart te gaan staan.

VII. VISIE VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN SPECIFIEKE BELANGENGROEPEN UIT HET VELD

A. KVIV

I. Visie van de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging vzw

A. Kwaliteitsbewaking en -verbetering in het technisch hoger onderwijs

1. Inleiding

Het technisch hoger onderwijs heeft de laatste decennia bewezen een belangrijke functie te vervullen in onze maatschappij. Zijn bijzondere aantrekkingskracht bij de jongeren, het positieve imago van deze vorming en de goede positie van de afgestudeerden op de arbeidsmarkt maken deze opleiding tot een succesverhaal.

Toch mag men niet blind zijn voor een aantal gebreken, waarvan er overigens ook in andere onderwijstakken terug te vinden zijn. Een bestendige kwaliteitsbewaking en -verbetering zijn noodzakelijk voor het onderwijs van de toekomst, en moeten behoren tot de dagelijkse zorg van allen die bij het onderwijs betrokken zijn.

Het onderwijs staat voor ingrijpende veranderingen. Dit houdt een risico in, met grote draagwijdte voor de komende generatie en voor onze industriële gemeenschap. Dit document is opgemaakt door een werkgroep, waarvan de leden vele jaren ervaring in het technisch hoger onderwijs vertegenwoordigen, en heeft de bedoeling denkpijsten aan te geven voor de toekomst.

2. De profilering van het technisch hoger onderwijs

Het profiel van het technisch hoger onderwijs van het lange type kent de laatste jaren een steeds verdergaande vervaging. Definities en omschrijvingen verschenen en werden weer herroepen. Een duidelijke omschrijving en heldere, controleerbare eindtermen zijn echter het enige mogelijke vertrekpunt voor de inrichting en een kwaliteitscontrole van onderwijs.

Bij deze profilering wordt gesteund op de volgende pijlers :

— De output verlangt op dit ogenblik een beroepsprofiel dat dient als link tussen de academische ingenieur en de gegradueerde of techniker. Dit profiel beantwoordt nu al meer dan 50 jaar aan een reële behoefte !

— De input, of het profiel van de zich aanbiedende student. Iemand met een technisch-wetenschappelijke opleiding uit het secundair onderwijs zou zich in de eerste plaats tot een hogere opleiding van industrieel ingenieur moeten aangetrokken voelen. De student die zich aanbiedt voor dit soort praktisch georiënteerde of toegepaste loopbaan, heeft een specifiek profiel, wat ook noopt tot ander onderwijs dan aan de universiteit (ondermeer een andere pedagogische aanpak).

Input, het profiel van de zich aanbiedende student, en output, het profiel van het eindprodukt, moeten beter gedefinieerd worden, zoniet wordt de rest ongeloofwaardig.

Op dit ogenblik stellen we een te kleine doorstroming vast van het technisch secundair onderwijs naar het technisch hoger onderwijs.

De oorzaken hiervan zijn tweërlei :

— de overheersende opvatting dat iedereen ASO moet doorlopen, zodanig dat het nog weinig voorkomt dat intelligente leerlingen gericht kiezen voor een technisch georiënteerde opleiding in het secundair onderwijs, wat dan weer leidt tot een daling van het algemeen peil (niveau) van het technisch secundair onderwijs. Op die manier stoten weinigen met een technische basiskennis door naar het hoger onderwijs ;

— te theoretische en tegelijk te weinig praktijkgerichte kandidatuursjaren in het technisch hoger onderwijs van het HOLT. Er wordt soms wiskunde om de wiskunde, fysica om de fysica, ... gegeven waardoor het geheel zeer wetenschappelijk wordt, maar tegelijk te weinig technisch onderbouwd blijft. Tijdens deze kandidatuursjaren zijn niet alleen de inhoud, maar ook de selectienormen volledig gericht op deze theoretische kennis. De belangrijke technische kennis, opgedaan in het TSO en tevens belangrijk voor de latere carrière, wordt dus helemaal niet in de eindappreciatie opgenomen.

Bovenvermelde oorzaken zijn onderling met elkaar verbonden met als gevolg dat het technisch hoger onderwijs voornamelijk bekwame leerlingen uit het ASO krijgt, een beweging die nog eens ondersteund wordt via de PMS-centra. De verminderde doorstromingsmogelijkheden maken dat er uiteindelijk verminderde interesse is voor het technisch secundair onderwijs zelf.

Besluit :

Een herwaardering van het TSO dringt zich dan ook op zodat van hieruit een doorgroeien naar het technisch hoger onderwijs mogelijk wordt. Ook in het hoger onderwijs dient het onderwijspakket en de selectie in alle jaren overeen te stemmen met het eindprofiel. Een minder theoretisch en meer technische oriëntatie van de basisvakken zal hiertoe bijdragen. Ook wordt gedacht aan een “kredietstelsel,, , waarbij voor de evaluatie van de kandidaat rekening wordt gehouden met de technische kennis en vaardigheden, opgedaan in het secundair onderwijs of in speciale cursussen.

Noot : cfr.studie over “dalend aandeel van het TSO in het secundair onderwijs,, door Jan Denys, TORB 93-94/3,p.155-161.

3. Functieomschrijvingen van het personeel

Ontbrekende, onvolledige of onrealistische functiebeschrijvingen voor elk ambt hebben in een aantal gevallen geleid tot de volgende mistoestanden.

a) Te veel aandacht voor activiteiten die als dusdanig niets met het lesgeven te maken hebben, zoals externe projecten (oprichting van allerlei VZW's) en Europese programma's. In sommige hogescholen ligt het hoofdaccent op dit soort activiteiten, wat ervoor zorgt dat, als functie van een te verwachten promotie of premie, de onderwijsopdracht verwaarloosd wordt. Dit leidt tot te weinig appreciatie voor die mensen, die het hoofdaccent op de lesopdracht houden.

b) Te veel technische lesgevers moeten administratieve opdrachten vervullen en worden hierdoor onttrokken aan het onderwijskader dat op die wijze onderbezet geraakt. Bijvoorbeeld lesroosters opmaken, begrotingen opstellen, onderhandelen met leveranciers van technische uitrusting, inrichten van congressen, opmaken van offertes, facturen, technische dienstverlening, . . .

c) De functieomschrijving van de assistent wordt momenteel in vraag gesteld. Dit ambt kan geen kopie zijn van het assistentschap aan de universiteiten. Daar krijgt een assistent of wetenschappelijk medewerker ongeveer 5 jaar de tijd om in het kader van zijn opdracht terzelfdertijd te doctoreren en dus een extra diploma te behalen.

Het nadeel van het systeem aan de universiteit is de verminderde begeleiding van de studenten en de overaandacht van de student aan zijn hun eigen specialiteit. Dit kan ertoe leiden dat thesisonderwerpen aan het doctoraatswerk gekoppeld worden. Een thesis van een student moet echter gezien worden als een kleine praktische opdracht ten behoeve van de plaatselijke industrie, wat duidelijk verschilt van een doctoraatsthesis. Bovendien kan dit zelfs zijn invloed hebben op de infrastructuur van een laboratorium (de assistent geeft graag iets waar hij zelf goed in thuis is en/of specialist is).

Besluit :

1) Om kwaliteit te bereiken moeten de verschillende taken gedefinieerd worden, niet alleen op onderwijsvlak, maar ook op het vlak van externe projecten, van administratie en technische dienstverlening.

2) Er is vooral een assistent nodig met een pedagogische opdracht en die tevens volwaardig in het vaste kader moet kunnen opgenomen worden.

4. Actualisering van de leerstof

4.1. Bijscholing

Er bestaat te weinig kans tot technische herscholing of vervolmaking voor de lesgevers. In heel wat domeinen in de techniek is feeling met wat er in de bedrijven gebeurt uiterst belangrijk. Iedereen met een technische opdracht zou daarom geregeld de kans moeten krijgen om binnen zijn opdracht gedurende een zekere periode stage te lopen in een domein overeenkomstig zijn lesopdracht.

4.2. Samenwerking tussen technische hogeschool en bedrijven

Ook samenwerking tussen een technische hogeschool en de bedrijven in de onmiddellijke omgeving draagt bij tot vervolmaking van de lesgevers en actualisering van de leerstof. Binnen deze samenwerking zullen ook de bedrijfsstages beter te organiseren zijn. Ook kan er zo interesse groeien van gekwalificeerde technici uit de industrie voor een onder-

wijstaak. Hun overstap naar het onderwijskader moet echter beter geregeld worden en meer garanties inhouden. Deze elementen bevorderen de synergie tussen onderwijs en beroepsleven en maken vernieuwing van de leerstof mogelijk.

4.3. Informeel overleg binnen de instelling

De synergie tussen theorie en praktijk, tussen de kandidaturen en de specialiteitsjaren, waardoor basisvakken worden getoetst naar hun bruikbaarheid in de technische vakken, in labo's en bij oefeningen in de hogere jaren, kan verbeterd worden door efficiënte overlegstructuren, met de gepaste inspraak en luisterbereidheid, die tot taak hebben het onderwijs inhoudelijk te verbeteren. Een regelmatige interne positieve kwaliteitscontrole moet tot stand komen, bijvoorbeeld door verplicht overleg in kleine entiteiten, waardoor een wisselwerking zal ontstaan die de kwaliteit ten goede komt.

4.4. Specialisatie van de lesgever

Iedere school wil zoveel mogelijk opties aanbieden, om zoveel mogelijk studenten aan te trekken. Het gevolg is dat technische lesgevers hun aandacht moeten spreiden over te veel verschillende specialiteiten. Het aantal aangeboden opties moet passen in de organisatorische mogelijkheden van een instelling en in de mogelijkheid om voldoende gespecialiseerde lesgevers aan te stellen. Bovendien moeten zij afgestemd zijn op de arbeidsmarkt.

5. Een flexibeler personeelsbeleid

De volgende maatregelen vallen te overwegen op het vlak van het personeelsbeleid.

5.1. De mogelijkheid tot jobrotatie. Hierdoor krijgt de lesgever een beter overzicht over de verschillende cursussen. Dit houdt ook telkens een nieuwe uitdaging in, wat motiverend kan werken, en bovendien is de kans groter dat uiteindelijk de juiste persoon op de juiste plaats terecht komt.

5.2. De mogelijkheid tot vervroegde oppensioenstelling, zoals in de industrie.

5.3. Bekwaamheidseisen in functie van de opdracht

Soepeler, minder stringente minimum bekwaamheidseisen, maar gekozen in functie van de geformuleerde lesopdracht en het profiel van de afgestudeerden. Hoewel niet opgenomen in minimumeisen kunnen bij komende kwaliteiten toch gebruikt worden bij dossiervergelijking.

5.4. Gastdocenten

Gastdocenten moeten beschikken over de nodige pedagogische kwaliteiten. Zij mogen enkel aangeworven worden voor opdrachten van korte duur.

5.5. Promoties

De verwachtingen en promotiekansen van de personeelsleden, die zich inzetten voor de kwaliteit van de opleiding, moeten gevrijwaard worden. Er dient te worden vermeden dat heel wat jonge mensen verdwijnen en dat meer dan de helft van het personeel mistevreden wordt met demotivaties als gevolg. Zoniet dreigen heel wat jonge assistenten verplicht te verdwijnen wat demotivaties en mistevredenheid

meebrengt. Bovendien zullen bekwame elementen zich niet aangetrokken voelen tot een onderwijs loopbaan.

5.6. Mandaten en premies

In principe kan dit een interessant middel zijn om het personeel te stimuleren. Wel dient medezeggenschap erover te waken dat dergelijke voordelen enkel worden toegekend voor prestaties overeenstemmend met de vooraf vastgelegde doelstellingen van de onderwijsinstelling.

6. Bekwaamheidseisen van het personeel

In het onderwijs aan de hogescholen staat de wisselwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt centraal.

Dit betekent dan ook dat de bekwaamheidseisen van het personeel moeten afgestemd worden op

- de input : de studenten
- de output : de arbeidsmarkt, voornamelijk de industrie

Ieder instituut zou de mogelijkheid moeten krijgen zijn eigen profielbeschrijving met de daaraan gekoppelde bekwaamheidseisen te formuleren en in te vullen als functie van een bepaalde opdracht. De minimum bekwaamheidseis wordt dan variabel, met inbouw van de nodige garanties voor ieder niveau, teneinde willekeur en favoritisme uit te sluiten. Voorbeeld :

- 1) industrieel ingenieur : voor praktijkvakken
- 2) academisch ingenieur of doctor : voor theoretische vakken of als hoofd van een onderzoekslabo

Waarom geen aantal jaren praktijkervaring vragen en in de profielbeschrijving opnemen voor bepaalde onderwijsopdrachten ?

Een aangepaste pedagogische opleiding moet aangemoedigd worden. Bovendien moeten pedagogische vaardigheden beoordeeld worden

- tijdens de aanvaardingsprocedure
- tijdens een voldoende lange proefperiode, gekoppeld aan een gestructureerde evaluatie
- voortgaand op voorafgaandelijke pedagogische ervaring als tijdelijk lector of docent
- op basis van een geschreven cursus of begeleidend lesmateriaal

Bekwaamheidsvereisten zijn onvoldoende gekoppeld aan het specifieke van de onderwijsopdracht of aan de algemene doelstellingen. Soms ook uit overmacht worden onderwijsopdrachten willekeurig van lesgever naar lesgever overgeheveld.

Er is geen beletsel om bij een bepaald functieprofiel een doctoraatstitel te vragen. Er is ook geen bezwaar bij het toekennen van een bevordering het diploma te laten meespelen, doch het mag niet het enige criterium zijn.

Er wordt echter geen kwaliteitsverhoging bereikt door een blinde verhoging van de minimumbekwaamheidseisen, integendeel. Een doctoraat als minimale eis is een intrinsieke beknotting van de vrijheid van keuze voor de hogeschool bij de invulling van de bekwaamheidseis voor een bepaald lesgeversprofiel. De keuzemogelijkheid wordt hiermee zeer sterk beperkt en hetgeen de instelling werkelijk wenst vindt ze wellicht niet binnen die smalle groep. Bovendien zullen de academisch en industrieel ingenieur, werkzaam in de indus-

trie waar geen algemene behoefte van doctorandi-ingenieurs bestaat, niet aangetrokken worden om naar het onderwijs over te stappen : lagere wedde, weinig kans tot vast werk, geen promotiekansen tenzij ze doctoreren. Medezeggenschap voor personeelsleden in het personeelsbeleid (**prestatieregeling**, aanwerving, evaluaties, . . .) en het pedagogisch beleid van een instituut is noodzakelijk voor de goede werking van het bovenstaande (zie punt 8).

7. Fusies

7.1. Beheersstructuur

Noodzakelijk is dat vooraf de democratische **beheersstructuur** wordt op punt gesteld, om een eventuele fusie te organiseren, te begeleiden en na de voltooiing mee te beheren.

7.2. Normen

Fusies kunnen positief en zelfs kostenbesparend zijn, wegens het beter benutten van de huidige middelen. Fusies zouden moeten kunnen over de netten en over de **provinciegrenzen** heen. De juiste norm moet echter gebaseerd zijn op economische en pedagogische studies (die nog niet voorhanden zijn), en mag niet bij voorbaat gesanctioneerd worden door het subsidiesysteem. Sociale infrastructuur, waarvoor alternatieven zijn zoals regionale netwerken, kan geen norm zijn.

Bij de fusies moet in de eerste plaats gezocht worden naar het samengaan van opleidingen in gelijkaardige of aanverwante studiegebieden, wegens de gemeenschappelijke behoefte aan dezelfde **know-how** infrastructuur.

7.3. Opties en vakgebieden

Er is nood aan een beperking van het aantal opties en subopties per vakgebied, en van het aantal vakgebieden. Lesgeven aan te kleine groepen moet vermeden worden, tenzij deze opleiding elders niet bestaat.

Voor de HOKT-opleidingen is echter een andere, meer gediversifieerde waaier van opties te voorzien : de grotere praktische gerichtheid en de eis tot snellere inzetbaarheid in de industrie onmiddellijk na de studies maken dit noodzakelijk. Om te voorkomen dat deze studenten met een onnodig uitgebreide theoretische bagage worden belast, moeten deze theoretische vakken van bij de aanvang maximaal aangepast worden aan het eindprofiel. De **opdeling** van de studenten in de verschillende optierichtingen zal dus al in een vroeg stadium moeten gebeuren. Gezien de specifieke (dure) infrastructuur echter zeer gelijklopend is met deze voor de **HOLT**-opleidingen moeten beide opleidingen ondergebracht worden in dezelfde instellingen, zelfs in dezelfde departementen.

Opleidingen en specialisaties moeten gekozen worden als functie van de regio.

8. Inspraak en beheer

8.1. Inspraak in het beleid door de personeelsleden en de studenten is een noodzaak. Voor besluiten op het pedagogische vlak en op het gebied van het personeelsbeleid is een goedkeuring vereist van de meerderheid van alle personeelsleden.

Hier zijn voorgespiegelde bepalingen nadeliger dan de bestaande toestand.

8.2. Hoofden op de verschillende niveaus van de onderwijsinstellingen moeten verkiesbaar zijn in alle netten en in alle hogescholen, en dit telkens voor een bepaalde termijn als vorm van garantie voor medezeggenschap en het aanhouden van de eigenlijke doelstellingen die men zich zou moeten stellen, namelijk een goede, kwaliteitsvolle opleiding verstrekken.

8.3. Insppraak en verantwoordelijkheden per studiegebied

Verantwoordelijkheid moet gelegd worden bij de lesgevers die samen een studiegebied vormen, afgebakend rondom een studiefinaliteit, en waarin zowel basisvakken als technische vakken gegroepeerd zijn, betrokken bij deze finaliteit. Zij moeten instaan voor

- het invullen en opstellen van de vak inhouden per studiegebied
- de profielbeschrijving van een openstaand ambt of van een nieuwe functie
- het beheer van hun investeringsbudget

Periodieke vergaderingen en inspraak van alle **betrokkenen** zijn hierbij noodzakelijk.

8.4. Industriële uit de directe omgeving in het hogeschoolbestuur

Politieke benoemingen moeten vermeden worden. Veranker van de industriële lokale gemeenschap per hogeschool, bijvoorbeeld in het hogeschoolbestuur, kan een middel zijn om politieke benoemingen tegen te gaan, vermits vakbekwaamheid belangrijker wordt.

9. Subsidiering

9.1. Subsidiering met het oog op kwaliteit

Er moet een systeem van subsidiëring uitgedacht worden waarin het aantal studenten minder doorweegt, doch waarin de kwaliteit een rol zal spelen. Hiervoor is een realistische en gefundeerde berekening nodig van de subsidies voor de technische infrastructuur. Is er al een studie gemaakt over de minimum infrastructuur voor de opleiding van een gegradueerde of een industrieel ingenieur ?

Kwaliteit vereist bepaalde infrastructuur. De subsidiëring moet dus minder strikt afhankelijk zijn van het aantal studenten → dat is kwaliteit.

9.2. Een vermindering van het aantal studenten mag geen reden zijn tot het dalen van het onderwijsniveau door nog minder investeringsmogelijkheden, gemakkelijker deliberaties omwille van de schrik voor jobverlies, enz... .

9.3. Versnippering van onderwijsmiddelen

Met de beste intenties werden in het verleden lokalen en moderne uitrusting ter beschikking gesteld van alternatieve onderwijsvormen, zoals in het kader van de VDAB. In vele gevallen zouden deze middelen echter veel rationeler aangewend kunnen worden, indien zij ook ter beschikking zouden staan van de bestaande onderwijsinstellingen.

10. Europa

In eigen land bestaat een driedigheid van het hoger onderwijs die voornamelijk het gevolg is van het sterk algemeen vormend karakter van het secundair onderwijs waardoor de behoefte van een bijkomende beroepsvorming voor de meesten in het HOKT een noodzaak vormt. Bovendien beantwoordt de diversiteit van het opleidingsaanbod in eigen land duidelijk aan een behoefte aanwezig bij de arbeidsmarkt waar men een ruime afname van de drie oriëntaties-irs,ings, technische graduat, kent.

Het zou verkeerd zijn dat omwille van het omringende Europa waar ogenschijnlijk op het eerste gezicht slechts een tweeledigheid in hogere opleidingen bestaat bij ons ook een binair stelsel zou moeten ingevoerd worden in het bijzonder door ondermeer het onderbrengen van de opleiding van industrieel ingenieur aan de universiteit.

Het gevaar is immers groot dat hierdoor de opleiding industrieel ingenieur te theoretisch wordt en bijgevolg een kopie wordt van de academisch ingenieur waardoor het zijn specifieke waarde en troeven dreigt te verliezen. Bovendien is het niet ondenkbaar dat de 2 soorten ingenieursopleidingen mettertijd zullen samensmelten tot een eenheidsprofiel (vb. wanneer de kandidatuursjaren voor beide opleidingen zouden samengegeven worden).

De drang naar een universitaire diplomatie omwille van Europa is een vals probleem. Zo heeft bij wijze van vb. in Groot-Brittannië waar alle hogescholen van de een op andere dag “universities”, geworden zijn, bij de eerstgenoemde het imago van een tweederangsonderwijs gecreëerd.

Vlaanderen mag niet in een soortgelijke val trappen. Waar het in het Europa van morgen voornamelijk om te doen zal zijn, is dat onderwijsinstellingen zich zullen profileren door het uitbouwen van een eigen kwaliteitsprofiel dankzij het voeren van een gepast autonoom benoemingsbeleid waartoe de nodige ruimte moet gecreëerd worden in het nieuwe hogeschooldecreet (zie uitleg in voorgaande punten 3-5-6).

B. Amendement bij artikel 128 § 1 toegelicht door de heer Monsereez

Art. 128 § 1. De bekwaamheidsbewijzen die behoudens het bepaalde in § 2 van dit artikel minimaal vereist zijn voor aanstelling en benoeming in de hierna vermelde ambten zijn 5° voor het ambt van docent, hoofddocent, hoogleraar, gewoon hoogleraar :

— een diploma van doctor op proefschrift, van burgerlijk ingenieur, landbouwingenieur, ingenieur scheikunde en landbouwindustrieën, bio-ingenieur of burgerlijk ingenieur-architect

Motivering

In de laatste versie die bekend is, staat in art. 128 § 1, 5° vermeld als minimaal bekwaamheidsbewijs „een diploma van doctor op proefschrift of een diploma van burgerlijk ingenieur of bio-ingenieur behaald voor 1/10/91 voor wie in dienst was op 1/10/91”.

Met deze versie kan men zich geenszins akkoord verklaren om de hierna volgende redenen.

Men pleit niet voor opname van een louter overgangsmaatregel voor academische ingenieurs omdat men er principieel

van overtuigd is dat het opleggen van een doctoraat op proefschrift als minimalistische eis voor in ontwerpartikel 128 § 1, 5° bedoelde ambten geenszins de kwaliteit van de opleiding van industrieel ingenieur ten goede komt. Deze overtuiging vloeit voort uit de specificiteit van het industrieel hogeschool-onderwijs.

De intentie om de bedoelde ambten uitsluitend toegankelijk te maken voor houders van een doctoraat op proefschrift houdt immers geen rekening met de visie van de **HOLT**-instellingen van het studiegebied industriële wetenschappen die er in het bijzonder in bestaat praktijkgerichte ingenieurs te vormen die in staat moeten zijn de resultaten van het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek toe te passen.

Concreet betekent dit dat een docent aan een industriële hogeschool in de eerste plaats bekwaam moet zijn om zijn technische kennis op een toepassingsgerichte en wetenschappelijk verantwoorde wijze over te brengen, met aandacht voor het profiel en de eigenheid van zijn studenten en voor de verwachtingen van het bedrijfsleven. Het bedrijfsleven verwacht van de docent dat hij een polyvalente kennis heeft met ruime belangstelling voor de evolutie van techniek en technologie en intensieve contacten met de industrie.

Dankzij de polyvalentie en het algemeen erkend niveau van hun vorming voldoen academisch ingenieurs aan al deze voorwaarden. Dit wordt bewezen door het blijvend succes van de industriële hogescholen en door de algemene waardering voor het onderwijs dat de academisch ingenieurs er verstreken.

De opleiding tot doctor in de toegepaste wetenschappen geeft aan een academisch ingenieur een aanvullende opleiding in het zelfstandig wetenschappelijk onderzoek dat zich beperkt tot een sterk gespecialiseerd onderzoeksgebied. Het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek behoort niet tot het opdrachtenpakket zodat dit bijkomend diploma geen meerwaarde biedt voor de uitoefening van een ambt in een industriële hogeschool. Voor het verzorgen van praktijkgericht technisch onderwijs is een diploma van academisch ingenieur nodig en voldoende.

Weinig academisch ingenieurs zijn nu gedoctoreerd. In de veronderstelling dat een slappe arbeidsmarkt dit gegeven tijdelijk zou kunnen beïnvloeden, dan nog zal het aantal gedoctoreerde ingenieurs laag blijven zolang er geen behoefte hier toe is vanuit de industrie. Het weglaten van deze minimale eis tot doctoraat biedt integendeel het voordeel dat academisch ingenieurs die een aantal jaar in de industrie werkzaam waren kunnen aangetrokken worden. Het risico is dan ook niet gering dat het verplicht maken van een doctoraat voor academisch ingenieur eerder een verschuiving bij de lesgevers van gediplomeerden in de toegepaste wetenschappen naar gediplomeerden in de zuivere wetenschappen zal veroorzaken.

Gevreesd wordt dat door het verplicht stellen van een doctoraat voor de docenten i.s. de opleiding van industrieel ingenieur theoretischer zal maken zodat deze een louter afkooksel wordt van dat van de academisch ingenieur. Zo het de bedoeling is om mettertijd de opleiding van industrieel ingenieur te integreren in het universitair onderwijs, dan is het niet ondenkbaar dat de twee soorten ingenieursopleidingen mettertijd zullen samensmelten tot een eenheidsprofiel. De K VIV kan zich geenszins uitspreken over de ideeën die hier omtrent geopperd worden voor andere dan de technisch georiënteerde hogeschoolopleidingen. Dit wil evenwel niet zeggen dat men deze redenering kan doortrekken ten koste van de kwaliteit van de twee bestaande ingenieursopleidin-

gen. De complementaire taakverdeling tussen deze twee soorten ingenieurs vindt men terug in alle Europese lidstaten

- waar trouwens evenzeer een duale structuur van ingenieursopleidingen bestaat

- temeer omdat de beide opleidingsprofielen vandaag hun nut bewijzen en overigens beide als hoogstaand gewaardeerd worden in binnen- en buitenland.

Het ontwerpdecreet creëert bovendien ook **discriminaties** ten aanzien van de academisch ingenieur daar waar het eveneens onder bedoeld artikel 128 par.3 zou willen voorzien dat voor de nautische wetenschappen het brevet van kapitein ter lange omvaart een voldoende bekwaamheidsbewijs zou zijn voor de ambten van docent, hoofddocent, hoogleraar terwijl dit voortaan niet meer zou kunnen voor een academisch ingenieur die er nochtans op even volwaardige wijze les geeft.

Met ontwerpartikel 128 par.2 ontstaat er eveneens een discrepantie door de artistiek gebonden onderwijsactiviteiten de toegang tot de hoogste ambten te laten voor houders van een tweede cyclusediploma, terwijl in dezelfde **hogeschoolopleiding** aan de academisch ingenieurs die tot op heden over het vereiste bekwaamheidsbewijs beschikken de toegang tot deze ambten te ontnemen omdat ze niet-artistiek gebonden onderwijsactiviteiten verrichten.

Tenslotte komt het als uiterst onlogisch over dat in de inmiddels van kracht geworden nieuwe wet van 16 maart 1994 betreffende het statuut en de bezoldiging van het onderwijzend burgerpersoneel van de Koninklijke Militaire School het diploma van academisch ingenieur wel voldoende blijft als bekwaamheidsbewijs voor de volle onderwijsbevoegdheid aan deze school naast het diploma van doctor op proefschrift. Nochtans verwerven de afgestudeerden van de KMS de graad van burgerlijk ingenieur.

Om al deze redenen verzoekt K VIV met aandrang om het amendement aan te nemen zoals omschreven in voormelde zin.

II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider

De heer Denys stelt dat hij het eens is met de visie van de inleider dat ingenieursscholen niet mogen uitgroeien tot universiteiten ; het lid constateert dat de heer Monserez benadrukt dat fusies moet gebeuren na inspraak van de basis. De heer Denys wil weten of de inspraak zoals die is georganiseerd in het decreet, voldoende is uitgebouwd om te resulteren in kwaliteitsvolle voorstellen ?

De heer Monserez verwacht meer van het **departementshoofd** dan van de academische raad. Uit ervaring pleit de inleider dat pedagogische materies (die met de opleiding te maken hebben) op een democratische wijze zouden toevertrouwd worden aan de mensen die er dagdagelijks mee bezig zijn.

De heer Tavernier hoort KVIV een pleidooi houden voor een praktische opleiding van industrieel ingenieurs, het lid heeft moeite met de stelling dat de mensen uit het technisch onderwijs meer mislukken . KVIV pleit duidelijk voor meer praktische vorming in plaats van het verwerven van een doctoraat. Hetzelfde lid wil weten hoeveel personeelsleden zonder de doctoraatsverplichting, er nu les geven die wel praktijkervaring hebben. De heer Tavernier herhaalt zijn vraag naar het aantal personeelsleden dat les geeft als burgerlijk ingenieur of als assistent met jarenlange praktische ervaring

in de industrie. Het lid vraagt wat de stelling is van KVIV over het ontbreken van pedagogische en didactische vereisten ? Is het als dan niet hebben van een doctoraat garant voor het al dan niet kunnen lesgeven ? De heer Monserez repliceert dat het al dan niet hebben van een doctoraat geen negatief punt is maar hij stelt vast dat die mensen het vooral in de industrie zoeken. De heer Monserez stelt dat voor zijn eigen hogeschool een 60 percent van de lesgevers één tot twee jaar ervaring in de industrie heeft. De inleider poneert dat er vroeger meer aansluiting met de praktijk was en hij is van oordeel dat met het huidige ontwerp de uitstroom van goede elementen wordt geconsolideerd. Op de vraag van de heer Eeman of er geen tegenspraak is tussen enerzijds de stelling in de tekst dat „er toch een minimum moet geëist worden om bijvoorbeeld willekeur en favoritisme uit te sluiten” en de zinsnede anderzijds „dat er geen kwaliteitsverhoging bereikt wordt door een blinde verhoging van de minimumbekwaamheidsbewijzen, integendeel”, repliceert de inleider dat als men nu plotseling het minimumbekwaamheidsbewijs verhoogt tot doctor, dan kan men dat een blinde verhoging noemen. Hij wil echter niet wars zijn voor bepaalde minimumeisen, anders krijgt men parachutages. De minimumeisen die er nu zijn, voldoen volgens de KVIV.

B. VIK EN NUT1

I. Visie van de Vlaamse Ingenieurskamer (VIK) (Ing. Guy Roymans)

De essentie van het fundamenteel bezwaar tegen het voorliggend ontwerp van decreet werd door de Vlaamse Ingenieurskamer reeds op grote schaal verspreid en dat is dan ook wellicht bekend.

Vandaag spreekt de VFIK echter in naam van alle Vlaamse industrieel ingenieurs en vertegenwoordigt men alsoz minstens 30 tot 40.000 Vlaamse gezinnen.

Toch wil men in deze hoorzitting, nogmaals het standpunt van de VIK meer uitgebreid, maar duidelijk stellen en, daar waar nodig, verder toelichten. Vooral wil men, zoals dit reeds eerder het geval was, het voorstel van VIK tot oplossing, door een kostenbesparende schaalvergroting, centralisatie en taakverdeling benadrukken.

1. Fundamenteel bezwaar van de VIK

Deze bedenking, zoals alle andere bedenkingen trouwens, is gebaseerd op meer dan dertig jaren ervaring door een intense betrokkenheid bij de ingenieursproblematiek. Zoals twintig jaar geleden gaat de bezorgdheid vandaag weer uit, toen naar Belgische en thans naar de Vlaamse wetgeving. Vooral de gevolgen ervan voor de beroepsgroep die steeds meer evolueerde en nog evolueert op Europees en internationaal vlak vormde de essentie van deze bekommernis.

Vandaag voelt men zich andermaal verplicht om, vanuit jarenlange opvolging en ervaring op het vlak van de Europese pogingen tot uniformisering, harmonisatie en convergentie van de ingenieursopleidingen, te waarschuwen. In Vlaanderen wordt immers gewerkt aan een regulering, die voor de maatschappelijke waarde van de graad en het diploma van de Vlaamse industrieel ingenieur, nefaste en asociale gevolgen zal hebben op het Europees vlak.

De Europese en internationale gevolgen op het stuk van de maatschappelijke waarde en het civiel effect van onze ingenieursgraad zijn gewoon catastrofaal.

Al te dikwijls wordt de ingenieursopleiding, verstrekt door het technisch en het agrarisch hoger onderwijs van het lange type, in Europa reeds beschouwd als behorende tot een categorie met daarin de Duitse Fachhochschulingenieur, de Engelse ingenieur gediplomeerd door de Polytechnics, de Nederlandse HBO-ingenieur en nog enkele anderen.

Daarentegen zijn deze eerder genoemde opleidingen soms meer te vergelijken met onze Vlaamse graduaatsopleiding, verstrekt door het hoger onderwijs van het korte type.

De ingenieursvereniging VIK heeft dan ook de grootste moeite om de Europese industriële duidelijk te maken wat onze ingenieursopleiding in feite inhoudt en formeel betekent. Jammer genoeg wordt de VIK, bij het informeren over de correcte waarde, zelden gesteund door de overheidsinstanties. In hun publikaties blijven zij het nog voortdurend hebben over niet-universitair onderwijs en hoger onderwijs buiten de universiteit. Terwijl de VIK met handen en voeten moet uitleggen dat het over een opleiding op universitair en thans op academisch niveau gaat. Zo staat het immers in de wet.

Jarenlange pogingen om onze opleiding eerst van universitair en later van academisch niveau te noemen, hebben blijkbaar niets veranderd.

Het is dus duidelijk dat het probleem met de Europese en internationale erkenning maar zal worden opgelost indien de ingenieursgraad een academische graad wordt. Een academische graad wordt in Vlaanderen echter toegekend door de universiteiten en vandaar het pleidooi om de opleiding van de Vlaamse industrieel ingenieur te hechten aan, om ze later te integreren in de universiteiten. Deze redenering is voor iedereen duidelijk.

De veel gehoorde drogreden, alsof dergelijke integratie de eigenheid van deze opleiding zou ondermijnen of doen verwateren, wijst men resoluut van de hand. Er bestaat momenteel ook een verschil in finaliteit en eigenheid tussen de diverse, binnen de universiteit opgeleide, ingenieurs. Waarom zou de finaliteit en de eigenheid tussen bijvoorbeeld een burgerlijk en een industrieel ingenieur niet kunnen blijven verschillen? Het is alleszins niet de bedoeling om in de verre toekomst van alle industrieel ingenieurs burgerlijk ingenieurs te maken. Wel is het zo dat, na realisatie van het op het getouw staande decreet, ook de faam van de Vlaamse burgerlijk ingenieur op het Europees vlak zal geschaad worden. Het naar beneden halen van het structureel niveau van de ene zal immers het geheel van de Vlaamse ingenieursopleidingen raken. De twee groepen van Vlaamse ingenieurs steken immers beiden, qua niveau, met kop en schouders uit boven hun Europese respectievelijke soortgelijke collega's.

Op de vraag of de universiteiten er ook zo over denken, kan de VIK bevestigend antwoorden. Uiteraard zijn er voor- en tegenstanders, maar men meent te kunnen stellen dat, ten overstaan van onze opleiding en rekening houdend met de schaalvergroting, die ook Europees zal dienen te gebeuren, het antwoord uiteindelijk positief zal zijn.

2. Standpunt van de VIK bij het voorliggend ontwerp van decreet

Het voorliggend ontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap bevat ongetwijfeld ook

voor de ingenieursvereniging VIK heel wat positieve uitgangspunten en elementen :

- de rationalisatie door schaalvergroting en centralisatie ;
  - de uitbreiding van de zending en de opdracht naar toegepast onderzoek ;
  - de kwaliteitsbewaking ;
  - de samenwerking met de universiteiten ;
  - de praktisch identische regelgeving als aan de universiteiten op het vlak van het onderwijzend personeel en de vereiste bekwaamheidsbewijzen ;
  - de mogelijkheid voor de collega's, tijdelijke assistenten, om 50 percent van hun werktijd te besteden aan de voorbereiding van een doctoraatsproefschrift ;
  - de autonomie ;
  - de sociale voorzieningen voor de studenten ;
  - de opwaardering van het HOKT ;
- en nog dergelijke meer.

Wat voor de ingenieursvereniging VIK echter niet kan, is de fusie van de korte en lange types. Dit is om de reeds aangehaalde en bekende redenen maar vooral voor de te vrezen kwaliteitsverlaging totaal onaanvaardbaar.

Door dit soort fusies wordt de integratie van onze opleiding in de universiteiten definitief onmogelijk gemaakt, en alzo onttrekt men, met één pennetrek, 50.000 Vlaamse industrieel ingenieurs hun Europees en internationaal paspoort en dit aan de vooravond van de Europese verkiezingen. Dit kan niet.

Bovendien zal :

- de praktisch gelijke benaming van afdelingen, opties en richtingen
- en de naar vorm en inzicht identische diploma's uitge-reikt door dezelfde „Hogescholen” zowel voor de internationale als voor de Europese vergelijking de verwarring alleen nog maar groter maken.

Het in deze vorm goedkeuren van dit decreet betekent het einde — de doodsteek — van de Vlaamse industrieel ingenieur op het Europees en op internationaal vlak.

Daarom bepleit men in de eerste orde een fusie tussen HOLT-instellingen. Dit zal meer besparingen opleveren en dit zal ook zeker de kwaliteit van de opleiding ten goede komen. Fusies tussen HOKT-instellingen en fusies tussen HOLT-instellingen afzonderlijk zijn vandaar de oplossing. De oplossing voor de opwaardering van het HOKT, zonder nadelen voor het HOLT. De ingenieursvereniging kan moeilijk een keuze maken voor andere opleidingsvormen.

Men stelt daarom voor in elk geval de **ingenieursopleidingen** van het technisch en het agrarisch hoger onderwijs van het lange type uit dit decreet te houden, voor deze opleidingen de wetten van 7 juli 1970 en 18 februari 1977, respectievelijk met betrekking tot de structuur van het hoger onderwijs en de instelling van de graad en het diploma van industrieel ingenieur evenals het vigerende hogeschooldecreet van 23 oktober 1991 niet op te heffen en het dus voorlopig te behouden.

Tevens stelt men voor om, zoals in enkele van de ons omringende landen, de industriële hogescholen tot één of slechts enkele te groeperen en ze technische universiteiten te noemen.

In Engeland zijn de reeds eerder geciteerde Polytechnics in maart 1992 ook met één pennetrek omgevormd tot „Universities”.

In Duitsland worden de Fachhochschulen, weliswaar na een doorlichting, langzamerhand omgevormd tot „Technische Universitäten”. In Nederland en in tal van andere landen bestaan vergelijkbare „Technische universiteiten”.

Het is duidelijk dat, steeds met het oog op de Europese situatie, een dergelijke omvorming zou kunnen bijdragen tot meer correcte, meer rechtvaardige en vooral minder verwarrende toestanden, zeker op het stuk van titulatuur en terminologie. Vaak zijn Europese industriële en andere instanties enkel op benamingen aangewezen om het niveau van een buitenlands ingenieursdiploma te bepalen.

Deze argumenten worden wellicht nog sterker als men weet dat men in verschillende Zuideuropese landen, zoals Spanje en Italië, een tweede ingenieursopleiding binnen de universiteiten uitbouwt zeer dikwijls naar ons model.

Het is even duidelijk en essentieel dat voor deze technische universiteiten fusies tussen verschillende industriële hogescholen noodzakelijk zijn, zodat zeker op termijn kan bespaard worden op personeelskosten, infrastructuur en uitrusting.

3. Tot slot

Het kan toch de bedoeling van de Vlaamse wetgever niet zijn, vandaag 50.000, en morgen duizenden jongeren een toekomst voor te spiegelen die er geen is.

Deze duizenden Vlaamse industrieel ingenieurs, die tot de wezenlijke vezels van ons Vlaams economisch weefsel behoren en die mee aan de basis liggen van onze huidige, maar ook van onze toekomstige, welvaart en ons welzijn worden uitgestoten, door hen hun Europees paspoort te ontnemen.

Men vraagt rekening te willen houden met deze argumenten en deze standpunten. Men ziet namelijk maar al te goed wat er gaat gebeuren, vooral met de toekomstige en jonge ingenieurs. Daarom vraagt men naar een bekrachtiging, eindelijk, na meer dan 50 jaar, een bekrachtiging die definitief en onomkeerbaar is en die juridisch de feitelijke zeer hoge waarde van de graad en het diploma van de Vlaamse industrieel ingenieur consolideert.

Dit pleidooi is geen vorm van corporatisme, zoals men soms wel eens hoort, het is een pleidooi voor de toekomst van duizenden van onze beste jongeren, voor de toekomst van onze Vlaamse Gemeenschap, voor een internationale en Europese erkenning van de Vlaamse industrieel ingenieur, of zoals men dat reeds formuleerde, een Europees paspoort voor de Vlaamse industrieel ingenieur.

II. Visie van de Nederlandstalige en technische ingenieur v.z. w. (NUTI) (Ing. Vekemans)

1. Inleiding

Ingevolge de kaderwet van 7 juli 1970 op het hoger onderwijs, universitair inbegrepen, wordt gesteld dat zowel hoger onderwijs en universitair onderwijs met elkaar verweven moeten zijn zowel voor wat betreft economische als sociale optiek.

Zoals destijds minister De Croo, minister van Nationale Opvoeding schreef, dat de kaderwet van 1970 het probleem van de technische ingenieurs niet oploste en hij schreef ver-

der : „Alhoewel de specifieke opleiding van technisch ingenieurs ontegensprekelijk aanzienlijk heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van onze nationale nijverheid, inzonderheid voor die takken afgestemd op transpositie en vervaardiging, werden door de evolutie van de industriële infrastructuur en de appreciatie van deze titels op Europees niveau andere eisen gesteld, zodat de studies door een nieuwe wet dienden gerangschikt te worden”, einde citaat.

Dit werd de wet van 18 februari 1977. Deze wet legt de structuur en benaming van het hoger onderwijs van het lange type, dat bij wet van 7 juli 1970 van universitair niveau werd betiteld. Het betreft een hoger onderwijs dat zoals de bevoegde commissie van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid het uitdrukte “op het hoogste niveau talenten moet kunnen valoriseren van diegenen die een andere vorm van intelligentie hebben dan zijn, die meer wetenschappelijk opgeleide beroepsmensen, die hun opleiding op ander problemen wensen toe te passen.”

Sindsdien heeft men een decreet gekregen op het universitair onderwijs en het hoger onderwijs.

Het nieuwe decreet dat ter tafel ligt, zal alleen een actualiseren en optimaliseren van de studies voor industrieel ingenieur mogen inhouden en absoluut geen afbreuk doen aan de verworven rechten.

In het voorliggend voorstel van decreet wordt de opleiding van industrieel ingenieur cfr. art. 11 georganiseerd als bestaande uit 2 cycli in het studiegebied van industriële wetenschappen en technologie en van landbouwkunde. Daaraan worden de graden van kandidaat-industrieel ingenieur en industrieel ingenieur verleend.

Art. 12 vermeldt dat geen nieuwe basisopleiding of opties mogen gegeven worden die een overlapping inhouden met het universitair onderwijs of zoals vermeld opleidingen die voorkomen en voorbehouden zijn voor het academisch onderwijs. Het lijkt logisch dat dit wederkerig ook het geval zal zijn.

Art. 14, § 1 en § 3 handelt over het grondgebied van een hogeschool of meer vestigingen. Bij art. 14 § 3 wordt duidelijkheidshalve toegevoegd dat „Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest behoort tot het grondgebied Vlaams-Brabant”.

Daarmede wordt dubbelzinnigheid vermeden en blijven Brusselse Hogescholen niet geïsoleerd van fusies met andere provincies als Antwerpen, Limburg, West-Vlaanderen.

Gelijkwaardigheid – cfr. art. 5.7 en anderen

Er dient duidelijk gesteld dat bepaalde opleidingen in buurlanden opzettelijk vergeleken worden en gelijkwaardig gesteld met de opleiding tot industrieel ingenieur. Onder meer in Nederland — de zogenaamde Niria-ingenieurs en in Duitsland — de Fachhochschule-ingenieurs. Analooq aan de EEC decretief van Architecten worden het minimum niveau van onderwijs en stage aan bepaalde criteria onderworpen voor de architecten met een driejaarsopleiding in een Fachhochschule van de Duitse Republiek. Er wordt duidelijk een supplement aan „Training” van 4 jaren gevraagd.

De Europese specifieke richtlijn voor ingenieurs bestaat nog niet. Zodoende zijn de ingenieurs in België gehouden aan de algemene Europese richtlijn die geldt voor gediplomeerden van minimum 3 jaar post-secundair onderwijs. (cfr. algemene richtlijn van 21 december 1983).

Zo zullen de houders van een diploma van hoger onderwijs met minimum 3 jaar toegelaten worden tot de andere lid-staten. Het komt erop aan dat de onthaalstructuren en criteria voor migranten duidelijk en streng worden behandeld in controle-organismen, wenselijk met toezichtmogelijkheid van de betrokken beroepsgroep.

2. Onderwijzend personeel

Art. 122 betreffende het ambt van assistent is discriminerend voor de jonge industrieel ingenieur. Het ambt wordt tijdelijk toegewezen voor een periode van twee jaar, en 3 maal met 2 jaar te verlengen.

§ 2 beperkt het aantal vastbenoemde assistenten tot 25 procent van het aantal assistenten. Zoals voor de burgerlijk ingenieur een afwijking wordt toegestaan voor zover zij op 1 oktober 1991 in dienst waren, is het fundamenteel eerlijk hetzelfde toe te staan voor assistenten, in hoofdzaak industrieel ingenieurs.

De toegang tot de ambten is al niet rooskleurig voor de industrieel ingenieurs. Wat assistenten betreft zijn zij in hoofdzaak industrieel ingenieurs zodat deze maatregel art. 122 § 1 en § 2 een hypotheek legt op de loopbaan van veel belovende industrieel ingenieurs, bijzonder diegene die nu in dienst zijn.

Ook de continuïteit op vele vlakken in de industriële hogeschool is hierdoor bedreigd, bijvoorbeeld in de laboratoria. De betere assistenten zullen gemotiveerd hun taken vervullen indien er in doorgroeimogelijkheden voorzien wordt tot werkleider en indien de industrieel ingenieurs assistenten gelast worden met het geven van technologische vakken, vakken waarin zij de technologische facetten van de wetenschap beter dan wie ook kunnen doorgeven; voorbeeld van technologische vakken als Stedebouw, Waterbouw, Wegenbouw en anderen.. . Werkleiders moeten kunnen doorgroeien naar docenten en mits doctoreren, naar hoogleraar. Het is hypocriet en onverantwoord de industrieel ingenieurs die capaciteiten en roeping hebben om te doctoreren te dwingen uit te wijken naar het buitenland. Dit is volledig asociaal en zou alleen aan een bepaalde klasse voorbehouden zijn. De Belgisch-Vlaamse universiteiten hebben een onverholven stop opgezet tegen het doctoreren van industrieel ingenieurs. De universiteiten sluiten de mogelijkheden praktisch uit.

Industrieel ingenieurs voelen zich bedreigd in hun werk en hun idealen zodat motivatie wegebt en apathie ten opzichte van de hogeschool dreigt, hetgeen nefast is voor een bedrijf als een hogeschool.

3. Bestuur en medezeggenschap art. 285 art. 305

Het bestuur en het medezeggenschap van het onderwijzend personeel in gesubsidieerde hogescholen zou cfr. de Vlaamse Autonome Hogeschool moeten georganiseerd zijn.

Ook zouden in de raad van bestuur afgevaardigden moeten zetelen vanwege de gediplomeerden van de betreffende hogeschool.

Art. 291 betreffende de Academische Raad zou aangevuld dienen te worden als 4° vertegenwoordigers van gediplomeerden van de hogeschool, aangeduid bij voorkeur door de vereniging van afgestudeerden van de betreffende hogeschool.

Dit vormt een positieve bijdrage vanwege de ingenieur werkzaam in de industrie en kan bijdragen tot de kwaliteitsbewaking van het onderwijs.

III. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Denys stelt dat het pleidooi van de ingenieursverenigingen hem sterk doet denken aan het betoog van de vertegenwoordigers van het hoger kunstonderwijs. Zo pleit men eveneens duidelijk voor een aparte structuur (meer schaalvergroting per sector in tegenstelling tot de inrichtende machten die schaalvergroting benaderen vanuit verschillende sectoren). De heer Denys wil het standpunt van de ingenieursverenigingen kennen over netoverschrijding. De inleider van de VIK stelt dat men zich niet uitspreekt over netoverschrijding, dat is niet relevant voor de VIK, men kan zich daarmee verzoenen ; uit contacten met directies en inrichtende machten blijkt dat er voor- en tegenstanders zijn van de netoverschrijding.

Bij mevrouw Leysen roept de inleiding integendeel opnieuw de discussie op die gevoerd werd n.a.v. de goedkeuring van het hogeschooldecreet. Toen was er ook de vraag naar integratie bij de universiteiten. Mevrouw Leysen stelt de vraag of gelet op de dalende trend inzake populatie bij de industrieel ingenieurs, er geen problemen met een systeem van enveloppefinanciering zullen rijzen bij fusering, ook omdat de sector zeer conjunctuurgevoelig is. De heer Roymans repliceert dat de dalende trend geldt voor alle exacte wetenschappen (het is een conjunctuurtrend) maar de VIK meent dat in globo de vraag naar ingenieurs niet zal dalen.

Mevrouw Leysen polst naar de ervaring met bestaande hogescholen die zowel HOLT als HOKT groeperen en multicategoriaal werken. Werken die minder goed ? De VIK stelt niet dat de kwaliteit van HOKT-HOLT-hogescholen sowieso slecht is, maar men constateert dat men overal in het buitenland aan de ingenieursopleiding een universitair cachet geeft, daar waar in Vlaanderen men deze opleiding degradeert. Dit stelt grote problemen op Europees niveau. De heer Vekemans (van de NUT1) sluit zich daarmee aan en refereert naar de situatie in Duitsland waar men het niveau opkrikt om het Europees niveau te halen. De heer Denys confronteert VIK en NUT1 met de stelling van KVIV die helemaal geen voorstander is van een integratie in de universiteiten met als belangrijke argumentatie dat het technisch onderwijs niet té academisch mag worden. De heer Denys beklemtoont dat KVIV pleit voor een herwaardering van de ingenieursopleiding tot technisch onderwijs van het lange type om contact te houden met de industrie. De VIK stelt dat hun pleidooi vooral ingegeven is door de internationale context (de Vlaamse ingenieurs krijgen niet de erkenning die ze verdienen omdat hun diploma niet van universitair niveau is). Op de bewering van mevrouw Leysen dat de universiteit zich vooral met wetenschappelijk onderzoek inlaat, repliceert de heer Roymans dat er aan de universiteit ook zeer veel toegepast onderzoek gebeurt. De essentie van het pleidooi van de ingenieursverenigingen is vooral te waken over de kwaliteit : de opleiding is prima maar men wil die juridisch bekrachtigd zien (de kwaliteit is in vergelijking met het buitenland zeer goed, maar het diploma wordt niet gevalideerd).

De heer Tavernier wil in het kader van opwaardering vernemen of de verplichting tot het behalen van een doctoraat voor de burgerlijke ingenieurs, die in het decreet ingeschreven is, een goede stap in die richting is ? De heer Vekemans

(NUTI) is van oordeel dat het doctoraat geen absolute noodzaak is ; er zou trouwens aan de universiteiten een stop zijn inzake doctoreren van industrieel ingenieurs. De heer Roymans signaleert wel vanuit de praktijk dat er een 100-tal dossiers in behandeling zijn die essentieel te maken hebben met de problematiek van de vereiste bekwaamheidsbewijzen.

VIII. VISIE VAN DE REGIONALE NETWERKEN

I. Visie van vertegenwoordigers van het Regionaal Netwerk Gent (RNG)

Sociale voorzieningen voor HOBU-studenten

Standpunten rond organisatie en financiering

1. Wat voorafging

De Vlaamse Executieve keurde op 24 juni 1992 het besluit goed tot opstarten van proefprojecten voor de uitbouw van sociale voorzieningen in het HOBU. Na advies van de VLOR werden 5 proefprojecten aangeduid voor de duur van één academiejaar. Bij de keuze van de projecten werd rekening gehouden met de specificiteit van de ingediende projecten en de zorg een zo breed mogelijke waaier van situaties en mogelijkheden uit te testen. Zo zijn er bij de weerhouden projecten een aantal die geografisch sterk geconcentreerd zijn (Gent, Mechelen), anderen die een vrij grote geografische spreiding kennen (Kempen, N-W-Vlaanderen) of concentratie in grootsteden (Brussel). Alle zijn ze net- en niveauoverschrijdend, waarbij sommigen met een universiteit samenwerken (Gent). Naargelang het landelijk karakter van de netwerken (Kempen), de concentratie in middengrote steden (Mechelen) of in studentensteden (Gent), de al dan niet aanwezigheid van bepaalde voorzieningen, liggen de opties en prioriteiten sterk verschillend. De goedgekeurde projecten hebben het in de beginfase vaak moeilijk gehad door de vertraging in het doorstorten van de betoelaging, door de juridische onzekerheid (feitelijke vereniging), door de afwezigheid van administratie en coördinatie. Sommige netwerken beschikken over vast personeel (Brussel, Gent), anderen over benevole werkers (Mechelen). Verscheidene hebben evenwel, door creativiteit en doorzetting, vrij snel een structuur uitgebouwd naar effectieve sociale voorzieningen naar HOBUstudenten toe. Bij een nieuw besluit van de Vlaamse regering werden de bestaande netwerken met een jaar verlengd.

Netwerken :

*** netwerk Kempen :**

- vrij grote geografische spreiding
- vrij Onderwijs + Gemeenschapsonderwijs + Stedelijk Onderwijs, 10 instellingen
- 5.000 studenten
- geen vast personeel
- ieder initiatief moet schooloverschrijdend zijn
- elke te besteden frank moet een meerwaarde krijgen

*** netwerk N- W- Vlaanderen**

- grote geografische spreiding
- Vrij Onderwijs + Gemeenschapsonderwijs, 11 instellingen
- 4.500 studenten
- geen vast personeel
- gedecentraliseerde werking

* netwerk Brussel :

- geografische spreiding
- Vrij Onderwijs(12) + Gemeenschapsonderwijs(8),20 instellingen
- 11.000 studenten
- vast personeel (5)
- moet werken volgens de tekst van het besluit van 24/6/92

* netwerk Mechelen :

- geografisch sterk geconcentreerd
- Vrij Onderwijs + Gemeenschapsonderwijs + Stedelijk Onderwijs, 9 instellingen
- 6.000 studenten
- geen vast personeel (benevole werking)
- gecentraliseerde werking
- activiteiten worden georganiseerd van zodra 5 van de 9 scholen instemmen

* netwerk Gent :

- geografisch sterk geconcentreerd
- Vrij Onderwijs + Gemeenschapsonderwijs + Provinciaal Onderwijs + Stedelijk Onderwijs, 12 instellingen
- 12.000 studenten
- vast personeel (5)
- zie **bijlage 1 : Evaluatie januari 1994**

Samengevat :

Gedurende de schooljaren 1992-1993 en 1993-1994 waren 5 regionale netwerken belast met het uitbouwen van sociale voorzieningen voor HOBUS-studenten. (Brussel, Gent, Kempen, Mechelen, Noord-West-Vlaanderen).

De vijf netwerken kenden een verschillende werking :

- het ging immers om een experiment („zoeken” is dus ingebouwd)
- algemeen geldende directieven werden niet gegeven
- de plaatselijke situatie noopte tot „streekeigen” uitwerking

(vb. regionale spreiding van de scholen : Gent (Regionaal Netwerk Gent) versus Kempen) de verschillende uitgangspunten van de reg. commiss. het al dan niet werken met zg. „trekkingsrechten” sommige scholen aangesloten, andere niet (discriminatie !) aan/afwezigheid van soc. voorzieningen in de scholen enz.

Er is een ruime consensus dat een aantal sociale voorzieningen centraal dienen georganiseerd : juridische-statutaire probleembehandeling, huisvesting en vervoer, gezondheidszorg, psyche-sociale begeleiding, cultuur, sport, medische hulp, ... Voor meer opleidingsgebonden materies moeten de hogescholen zelf de nodige voorzieningen kunnen treffen.

Op het vlak van sociale voorzieningen is de huidige situatie erg verschillend van school tot school. RNG-scholen versus niet RNG-scholen, scholen met eigen traditie op het vlak van soc. voorz. en scholen waar tot op heden vrijwel geen initiatieven werden genomen, enz. De RNG-werking heeft alvast een inventarisatie van de bestaande initiatieven en noden toegelaten. Wij kunnen dus stellen dat het benutten van de opgedane ervaringen in de toekomst een vanzelfsprekendheid is.

De experimentele fase van dit initiatief eindigt op 31 augustus 1994. Experimenten moeten afgesloten worden met een

evaluatie, zodanig dat eenieder met kennis van zaken conclusies kan trekken voor de definitieve decretale regeling van de sociale voorzieningen.

2. Verslag Studiedag RNG van 10 mei 1994

Sociale voorzieningen in het 'Hoger Onderwijs' Verleden. Heden.. De toekomst ?

2.1 Lezing van Prof dr. E. Verhellen, Hoogleraar RUG : „Sociale dienstverlening van gunst naar recht ?”

zie bijlage 2

2.2 Lezing van de heer I. Nicaise, projectleider HIVA, en mevrouw C. Claeys, projectleider HIVA : „Behoeften in de huidige voorzieningen : gegevens uit vroeger onderzoek”

zie bijlage 3

2.3 Verslag workshop 1 : „Realisatie van een sociale sektor voor het 'Hoger Onderwijs' : een beleidsopdracht”

zie bijlage 4

2.4 Verslag workshop 2 : „Student : wat willen wij en hoe kunnen we het verwezenlijken”

zie bijlage 5

2.5 Verslag workshop 3 : „Netwerk : net werk ?”

zie bijlage 6

2.6 Verslag workshop 4 : „Beroep : geen. Neen, student”

zie bijlage 7

Samengevat

1 Het standpunt : „sociale toelagen per hogeschool en we zullen ons plan trekken” lokt heel wat negatieve reacties uit :

— men moet zich hoeden voor misbruiken van sociale toelagen, d.w.z. hoeden voor een discussie over sociale toelagen die zouden verworden tot een concurrentiewapen tussen onderwijsinstellingen. Het is prettig voor een instelling om te kunnen afficheren : ‘We hebben een eigen zwembad, ...’ Dit is niet de bedoeling van sociale voorzieningen !

— de inspraak van de student komt in het gedrang : **schijninspraak** !

— een individuele instelling kan niet bieden wat een centrale werking wel kan in bepaalde werkvelden. De versnippering van middelen en de **know-how** komt duurder uit. **Solo**-inspanningen op verschillende terreinen zijn nutteloos (bv. huisvesting, juridisch advies, OCMW, . . .). Contacten met allerlei officiële instanties kunnen beter centraal ten behoeve van alle scholen binnen een bepaalde regio i.p.v. het individueel openen van eigen kanalen naar die diensten.

2 Er wordt sterk gepleit voor overkoepelende werking (netwerk).

— zo kan men de aangewende middelen beter laten renderen

— via behoeftenonderzoek kan de nood aan eigen middelen binnen de hogeschool bepaald worden ; een gedeelte van de beschikbare middelen kan dan aan de instelling toegekend worden.

3 Consensus : Ja aan een netwerk met een zekere **autonomie** voor de identiteiten die er deel van uitmaken. **Problemen** :

- netoverschrijdend ? (in principe wel)
- geld naar sociale raad van de instelling of naar netwerk ?
  - verdeelsleutel instelling / netwerk ?

3. Het voorstel van decreet.

In het voorstel van decreet wordt duidelijk gesteld dat in sociale toelagen wordt voorzien voor alle hogeschoolstudenten, a rato van 3.000 frank per financierbare student.

Over het beheer en de aanwending van deze middelen blijft het decreet te vaag en te algemeen. Onvoldoende garanties zijn ingebouwd om de sociale sector voor de hogeschoolstudenten efficiënt te kunnen uitbouwen.

Art. 210 : „de sociale toelagen worden toegekend aan hogescholen. ”

Omdat alle betrokkenen ervan overtuigd zijn dat versnippering inefficiëntie met zich brengt, voorziet het decreet in de mogelijkheid tot het oprichten van regionale netwerken. Art 211/1 : „de toelagen worden drie-maandelijks ter beschikking gesteld van de hogeschool of van het regionaal netwerk”.

Meer duidelijkheid en regelgeving is noodzakelijk om een efficiënte uitwerking te kunnen verzekeren. (cfr de gedetailleerde uitwerking in het decreet-ontwerp van bvb. de financieringsregels en de personeelsomkadering).

Gesteld dat het bedrag van 3.000 frank integraal naar de hogescholen gaat, stellen zich een aantal problemen.

1. Decentraliseren is duur : risico op versnippering en verspilling (vb. sociale voorzieningen als troef, publicitair aspect primeert).

2. Inspraak van de studenten komt in het gedrang (studenten – zonder beschermend statuut – gingen nooit in tegen directies en/of docenten ; zij zullen dat in het isolement van de eigen school ook niet doen).

3. Solo-inspanningen op het vlak van de uitbouw van sociale voorzieningen moeten vermeden worden. Contacten met bvb. OCMW, huisvestingsdiensten, kinderbijslagfondsen en allerlei administratieve en andere diensten kunnen best regionaal georganiseerd worden.

4. Heel wat studenten verkiezen contactmogelijkheden op het vlak van sociale voorzieningen buiten de eigen school.

5. De voorbije twee jaren werd heel wat opbouwwerk verricht door de regionale netwerken. De opgedane ervaringen moeten gebruikt worden.

6. In de ons omringende landen worden de soc. voorz. centraal (en niet binnen de afzonderlijke scholen) georganiseerd.

Anderzijds dient ook gesteld dat een sterke centralisatie moet vermeden worden.

1. De regionale spreiding van de hogescholen levert problemen op qua bereikbaarheid van een centrale dienst. (Oplossing kan via zitdagen ter plaatse.)

2. Schoolgebonden materies worden uiteraard binnen de eigen hogeschool aangepakt. (vb. vakgerichte studiebegeleiding, regeling stages, ombudsdienst, enz.)

3. Allicht dient ook in dit dossier rekening te worden gehouden met de specificiteit van de verschillende on-

netten. Sociale voorzieningen lijken ons nochtans het voorbeeld bij uitstek waarbij bewezen kan worden (en reeds werd) dat netoverschrijding geen problemen hoeft op te leveren. (Maaltijden, studentenjobs, huisvesting, . . . hebben in se niets met ideologische of filosofische aspecten te maken.)

Art.212. „De sociale voorzieningen van een hogeschool of van een regionaal netwerk worden beheerd door een of meer verenigingen zonder winstgevend doel, hierna VZW genoemd, die . . .” Deze VZW moet echter worden opgericht door een stichtende vergadering , waarvan minstens de helft van de aanwezigen studenten zijn van de betrokken hogeschool of hogescholen.

Samengevat

Het ontwerp HOBU-decreet (Titel IV/hfdst.III – p. 50 t/m 52) voorziet in sociale toelagen voor alle HOBU-studenten.

Gelet op de consensus, bereikt op de studiedag dd. 10.05.1994 Gelet op de ervaringen van de diverse netwerken (1992-1993 en 1993-1994)

vragen wij de nodige aandacht voor een decreet waarin de regelgeving omtrent sociale voorzieningen voldoende concreet gespecificeerd wordt, uitgaande van volgende principes :

1. Sociale voorzieningen worden deels centraal, deels binnen de hogeschool georganiseerd. Om efficiënte werking te bevorderen, is het aangewezen de werkgebieden te inventariseren en toe te wijzen. De raad van bestuur speelt hierin een belangrijke rol.

2. De oprichting (i.c. verderzetting) van netwerken (in het ontwerp V.Z.W. genoemd) is noodzakelijk. Er kan niet op basis van vrijwillige toetreding gewerkt worden : de student mag niet de dupe worden van het feit dat zijn school niet toetrad. (Een hogeschool kan participeren in een netwerk, ... Quid met de student van een niet-participant die om advies, info, begeleiding, financiële tussenkomst verzoekt ?) Indien principe 1. en 2. worden aanvaard, wordt „kan” vervangen door „zal”. (ook waar staat : „bestaat de mogelijkheid om.. . , eventueel.. . .)

3. Er moet rekening gehouden worden met specifieke situaties. De nodige soepelheid naar inhoud moet ingebouwd worden. (vb. de taak van een netwerk kan zich desgewenst beperken tot coördineren en informeren cfr. standpunt Kempen : „laat ons samenwerken waar het kan, niet omdat het moet .)

4. De financiering gebeurt volgens een verdeelsleutel, gekoppeld aan de taakomschrijving en de personeelsbezetting van het netwerk. (vb. netwerk Gent : 50/50) Onduidelijkheid in de formulering moet weggewerkt worden : “De sociale toelagen worden ter beschikking gesteld van de hogeschool of van het regionaal netwerk,, (art/211.2)

De overheid beslist tot financiering van ofwel : a) de hogeschool (die op haar beurt het netwerk financiert) b) het netwerk (dat trekkingsrecht overdraagt aan hogeschool) c) beide (volgens verdeelsleutel – zie hoger).

BIJLAGE 1 :
Evaluatie januari 1994

1. Organisatorisch

Netwerk

Samenwerkingsverband tussen 12 hogescholen, net- en type overschrijdend.

Vaststelling :

- * In de beginfase van project, moeilijke samenwerking wegens
  - de eigen schoolcultuur
  - het verschil in prioriteiten
  - de niet-tijdige uitbetaling van subsidies
- * Maar daar is langzamerhand verandering in gekomen
  - effectieve samenwerking tussen de diverse hogescholen en daarbij is betrokken o.a. UG, vzw „Begeleiding Student met een Handicap”, andere instellingen
  - de onzekerheid over de toekomst van het netwerk drukt op het opkomend enthousiasme

Geografische ligging

Invloed op de optimale werking van het netwerk

Tijdigefinanciële inbreng

Armslag voor de optimale werking

Tijdelijk experiment

Weegt op formele samenwerkingen, creatieve projectontwikkelingen, op de uitwisselingsbereidheid, de personeelsinvulling.

Beheersorganen

Raad van Bestuur

- Een paritaire vertegenwoordiging van de studenten, echter de studentenparticipatie moet beter voorbereid worden ; ook de onbeschikbaarheid tijdens stages, blok- of examenperiodes is een probleem.
- Evenveel leden van elk net, maar niet alle scholen zijn vertegenwoordigd.
- Doet aan beleidsbepaling, personeelsbeleid, budgettair beleid.
- Beslissing bij consensus ; geeft aanleiding tot lange vergaderingen.

Het Bureau

- Paritaire vertegenwoordiging van studenten (ondervoorzitter + lid) ; hierdoor is elk net vertegenwoordigd. Het bureau wordt aangevuld met de coördinator.

Het team-veldwerkers

- Bestaande uit de coördinator, 3 sociaal-assistenten en pedagogisch-psycholoog (1/2-time). Er ontbreekt, voor een optimale werking, een administratief bediende.
- Moeten beschikken over een grote flexibiliteit en mobiliteit (contacten onderhouden met de diverse instellingen).
- De aanwezigheid van de Minister van Onderwijs, Luc Van Den Bossche op 3 december ll. op een team-vergadering werd als een erkenning van goede werking gevoeld. De actieve medewerking en constructieve inbreng van de minister bij deze teamvergadering was voor het team een grote stimulans.

Sociale Raden

Binnen elke aangesloten hogeschool.

- Bestaande uit minstens 50 % studenten.
- Opstellen van een bestedingsplan, binnen elke instelling rond 3 thema's :
  - sociale dienst
  - psyche-sociale begeleiding
  - sport en cultuur

2. Doelstellingen

* „Een pakket van studentenvoorzieningen aanbieden zodat dit voor alle studenten een bijdrage levert in de mogelijkheid zich optimaal te ontplooiën en te studeren, dit in wederzijds respect voor eenieder's identiteit”.

De bekendheid van het programma „Student in Gent” onder de studentenpopulatie is sterk gegroeid na de uitdeling van een informatiepakket bij het begin van het academiejaar. Ook door de mond aan mond reclame is de toeloop van studenten naar het RNG-huis sterk toegenomen.

De concrete werking van de diensten raken meer en meer bekend :

- huisvesting
- jobdienst
- sport
- cultuur
- gezondheidszorg

* Bijdrage leveren tot de integratie van alle studenten in het studentengemeenschapsleven, dit in zijn aspecten. Alle betrokken geledingen dienen er terecht te kunnen voor specifieke deelaspecten van de dienstverlening.

— concrete en persoonsgerichte hulp en informatie moet het belangrijkste aandachtspunt blijven in de werking van het netwerk (op 3 maand tijd : 700.000 BEF financiële hulp)

- juridische en statutaire hulp
- psyche-sociale begeleiding
- oriëntering en heroriëntering
- aandachtspunten waaraan nog verder moet gewerkt worden
- huisvesting studenten met een handicap
- verplaatsingskosten bij stages
- verkeer en veiligheid
- verbeteren van de rechtspositie van de student t.o.v. OCMW, VDAB en domicilering

3. Werkvelden

Studentenadvies :

— financieel :

- * studietoelage max. 5000 BF, eenmalig en niet terugvorderbaar.
- * studiefinanciering : > 5000 BF, in principe niet terugvorderbaar
- * voorschotten op studietoelagen
- * tussenkomst huisvesting in crisissituaties of voor studenten met een handicap

— juridisch-statutair :

- * huur van studentenkamers
- * statuut zelfstandige student
- * OCMW versus student
- * RVA-VDAB : werkloosheid
- * kinderbijslag
- * studietoelagen : advies, berekenen, opvragen, controle.. .
- * RIZIV : ziekte en invaliditeitsverzekering

— psyche-sociaal : doorverwijzing naar :

- * PMS
- * studentenarts
- * C.A.T.
- * C.G.G.Z.

Huisvesting:

— 20 kamers in Universitaire homes :

- * buitenlandse studenten
- * studenten in crisissituatie
- RNG-modelcontract
- RNG-kamerlijst
- huisvesting van studenten met een handicap
- advies m.b.t. huisvesting

Jobdienst:

- verzamelen en aanbieden van vacatures
- jobinfo
- juridische onderbouw
- modelcontract

Sport :

- contactgroep sport :
- * organisatie RNG-tornooi (maart 1994)
- * afhuren sportaccommodaties
- samenwerking VUSF :
- * coördinatie van inschrijvingen
- * organisatie van vervoer
- samenwerking GUSB :
- * kwasi gelijkgeschakeling UG en HOBUS-studenten

Cultuur :

- overleg met cultuurdiensten van de stad Gent
- afspraken met NTG (extra kortingen op bep. voorstellingen)

- samenwerking met HOBU-kunstafdelingen : tentoonstellingen in RNG-huis
- extra kortingen op voorstellingen van o.a.film, theater, muziek, dans, ..

Studiebegeleiding : (is sterk verbonden aan de onderwijsvorm en de opleiding)

- ondersteuning initiatieven i.v.m. studiebegeleiding binnen de hogescholen : inhoudelijk, studiemethode, faalangst, motivatie, depressie, examenstress.
- eerstelijns hulp i.v.m. studieoriëntatie en heroriëntatie
- eerstelijns hulp (consultaties) i.v.m. psyche-sociale problemen
- medewerking met allerlei instanties

Gezondheidszorg :

- samenwerking met vzw "Begeleiding Studenten met een Handicap,"
- * begeleidt studenten met een handicap
- * overleg met de hogeschool, met participatie van de student met een handicap
- * er wordt financiële steun voorzien voor technische problemen
- project 1994 : "een BLOK aan mijn been,"
- * blokontbijt in de RNG-scholen
- * infosessies rond gezond blokken : geneesmiddelen, voeding, stressbeheersing.

- verkennende gesprekken m.b. t . medisch huis in samenwerking met UG en BSH (hier zijn de ideologische en ethische verschillen tussen de netten een moeilijk te omzeilen kaap maar niet de voorname, wel de onzekerheid van de continuïteit van het project)

Vervoeren veiligheid

- verkeers- en mobiliteitseducatie
- verplaatsingen voor stages
- veiligheid in en rond de hogescholen

Samen werking :

- contact met Gents stadsbestuur voor opname RNG-vertegenwoordiger in de stedelijke preventieraad.
- samenwerking met Gentse brandweer i.v.m. dossier huisvesting.
- contacten met andere Netwerken.

Besluit : het uitbouwen van een netwerk is een toegevoegde waarde aan de studenten voorzieningen binnen bepaalde werkvelden. Vandaar de noodzakelijkheid van een preciese omschrijving van de centrale werking van het RNG.

4. Besteding

Binnen de begroting van de Vlaamse Gemeenschap wordt voor de financiering van de activiteiten van het Regionaal Netwerk, per academiejaar, een bedrag van 3.000 Bef. per financierbare student toegekend. Daarnaast dienen de RNG-instellingen een eigen bijdrage van 750 Bef. per student ter beschikking te stellen voor de sociale voorzieningen. Vorig academiejaar vertegenwoordigden de 12 hogescholen samen 12.000 studenten, dit academiejaar zijn er 12.250 studenten. De eigen inbreng per student van een RNG-instelling, samen met een trekkingsrecht van 1.500 Bef. per student wordt gebruikt ter financiering van strikt schoolgebonden projecten van de sociale raden van de verschillende hogescholen. De sociale raden, die voor 50 % uit studenten moeten bestaan, moeten daartoe een bestedingsplan opstellen en voorleggen aan de Raad van Bestuur van het Regionaal Netwerk. Het centrale programma voor de studenten voorzieningen van het Regionaal Netwerk Gent ging van start onder de naam "Student in Gent," en beschikt voor haar werking over de resterende 1.500 Bef. per student.

BIJLAGE 2

Studiedag RNG 10 MEI 1994

Sociale voorzieningen in het „Hoger Onderwijs” Verleden.
Heden... De toekomst ?

SOCIALE VOORZIENINGEN : VAN GUNST NAAR RECHT ?

Prof. Eugene Verhellen.

Vierde wereld, OCMW, zelfhulpgroep, opvangtehuis, ziekteverzekering, studiebeurs, subsidieregelingen... . Onze taal staat bol van termen die verwijzen naar sociale voorzieningen, naar sociale zekerheid, naar sociale rechten. Dat niet alles koek en ei is met die zekerheid en met die rechten hoeft geen betoog.

Wij leven hier en nu. Hebben wij binnen onze cultuur bereikt wat wij moesten bereiken ? Hoe was het vroeger ? Hoe is het elders ? Wat brengt de toekomst ?

De sociale zekerheid in brede zin staat — op zijn zachtst gezegd — ter discussie : on sociaal, onbetaalbaar, oneerlijk verdeeld, oneigenlijk aangewend.. .

Een bezinning ten gronde voert onvermijdelijk naar reflectie over de universeel geldende normen : de fundamentele rechten van de mens.

Deze inleiding zet de toon van de drieledige lezing onder de titel : sociale voorzieningen, van gunst naar recht ?

Vooreerst wordt de evolutie van de sociale voorzieningen geschetst : van gunst over plicht naar recht

Via de “schuldenaar-metafoor,” wordt vervolgens gezocht naar de plaats van de jongere binnen deze evolutie.

Tenslotte breekt de inleider een lans voor de „preferentiële benadering”.

Bijlage 3

Studiedag RNG — 10 mei 1994

Sociale voorzieningen in het „Hoger Onderwijs” Verleden.

Heden... De toekomst ?

SOCIALE VOORZIENINGEN, BEHOEFEN EN AANBOD

Ides Nicaise (HIVA)

Christel Claeys (HIVA)

Inleiding

Over behoeften en aanbod inzake voorzieningen bestaat alleen fragmentaire informatie, aangezien de geplande behoeftenstudie tot op heden niet werd uitgevoerd. Het HIVA heeft in het verleden wel diverse onderzoeken gedaan naar de materiële leefsituatie van studenten ; hieruit kunnen enkele tentatieve conclusies getrokken worden. Bij voorbaat waarschuwen wij dat men sociale voorzieningen niet éézijdig mag benaderen, als een manier om de studiekosten te drukken en aldus het HO toegankelijker te maken. Sociale voorzieningen hebben daarnaast ook tot doel een globaal en evenwichtig leefkader uit te bouwen waarin de studenten zich op allerlei terreinen kunnen ontplooiën (sport, cultuur, levensbeschouwing, enz.). In (het eerste deel van) onze inleiding gaat het echter vooral om de materiële/financiële aspecten.

1. Studiekosten en sociale voorzieningen

Sociale voorzieningen (SV) hebben een duidelijke invloed op de financiële drempels in het HO. Toch moet men die invloed niet overschatten, binnen het geheel aan kosten en financieringsmodaliteiten van hogere studies. Een jaar studeren in het HOBUS kost aan de student anno 1994, ruw geschat, 392.000 fr. (waarvan 69.000 directe en 323.000 indirecte kosten¹. Het totaal aan sociale transfers (studietoelage, kinderbijslag, belastingaftrek) bedraagt gemiddeld 104.000 fr. Een jaar universiteit kost gemiddeld 406.000 fr., (83.000 direct + 323.000 indirect), terwijl de financiële transfer 101.000 fr. bedraagt². Een paar duizend frank sociale toelagen daar bovenop zal geen wonderen doen.

De invloed van SV op de directe studiekost is onrechtstreeks merkbaar wanneer men de kosten vergelijkt tussen HOBUS en univ, na controle voor het percentage kotstudenten³. Voor thuiswonenden ligt de studiekost in het HOBUS anno 1990 ca. 3300 fr. hoger dan aan de univ ; voor buitenhuiswonenden ca 5850 fr.

¹ directe kost = alle uitgaven die rechtstreeks met de studie verbonden zijn (inschrijvingen, materiaal, vervoer, huur kamer . . . niet leefkost ; indirecte kost = het gedeelde inkomen).

² Nicaise I., Methoden van studiefinanciering, deel III : empirische studie voor Vlaanderen, HIVA, Leuven 1987.

³ A. Dewaele, studiekosten in het hoger onderwijs, Leuven, HIVA, 1987 ; M. Vos e.a., Hogere studies : een goede investering ? Leuven, HIVA, 1991.

⁴ Algemeen gemiddeld ligt de studiekost aan de univ (op jaarbasis) hoger omwille van het hoog aandeel kotstudenten.

Aangezien SV deels selectief aangewend worden ten gunste van minder begoede studenten, is het interessant als indicatie alleen naar bursalen te kijken : daar bedraagt het verschil HOBU-univ anno 1990 voor thuiswonenden 8650 fr., voor kotstudenten 13.150 fr.

Opgelet : deze feitelijke verschillen zijn niet alleen toe te schrijven aan het bestaan van SV aan de univ ; ze zijn ook het gevolg van verschillen in het inschrijvingsgeld en allerlei andere factoren. Maar bv. voor de post huisvesting alleen bedraagt het verschil HOBU-univ anno 1990 gemiddeld 2300 fr., terwijl de universiteiten uit de sociale toelagen naar schatting ca. 2400 fr. per student aan huisvesting spenderen.

Het kostenverlagend effect van sociale toelagen is hier dus deels overschat, want gemengd met andere effecten. Tegelijk is het onderschat aangezien andere kosten (vnl. voeding) waarvoor aan de universiteit ook minder betaald wordt, hier niet opgenomen zijn.

Hoe dan ook is de hogere studiekost in het HOBU -na controle voor de huisvestingssituatie — een anomalie, die wijst op een nood aan sociale voorzieningen.

2. Enkele indicaties over de eigen behoeften van het HOBU

Uit rechtvaardigheidsoverwegingen zou men geneigd zijn zonder meer te pleiten voor een gelijkshakeling van de sociale toelagen tussen HOBU en univ. Er zijn immers geen argumenten om te verantwoorden waarom een maaltijd in het HOBU méér moet kosten dan aan de univ, en analoog voor een kamer.

Nochtans moet rekening gehouden worden met een aantal verschillen in behoeften.

Uit vroegere studies kunnen we daarover het volgende inbrengen :

a Het HOBU (vnl. het HOKT) is meer gedemocratiseerd dan de univ. : lagere inkomensdecilen, lagere socio-professionele categorieën zijn veel meer vertegenwoordigd in het HOBU⁵. De inkomenselasticiteit van de participatie aan het HOBU is lager dan die aan de univ, terwijl het omgekeerde geldt voor de **kostengevoeligheid**⁶. Dit kan ofwel geïnterpreteerd worden als een indicatie van de relatieve onefficiëntie van sociale toelagen aan de univ, ofwel (dit lijkt plausibeler) als een teken van de nood aan méér SV aan de univ. Uiteraard betekent dit alles ook dat meer minvermogene studenten in het HOBU zitten, zodat selectieve sociale voorzieningen (tot en met individuele financiële hulp) daar zeker van pas komt.

b De geografische spreiding van de universiteiten is beperkter, vandaar de nood aan meer SV inzake huisvesting en voeding aldaar. Onder de bursalen aan de univ zijn 2/3 kotstudenten, tegenover 42 % in het HOLT en 30 % in het HOKT. Daartegenover staat dat HOBU-studenten méér pendelen en dus méér uitgeven aan vervoer. Moeten de sociale voorzieningen op dat vlak géén rol spelen ? Terloops kan hier een haakje geworpen worden naar de schaalvergrotingsdiscussie : schaalvergroting zal zich vertalen in toenemende voedings-, vervoers- en/of huisvestingskosten in het HOBU.

c Zowel de pendelsituatie van HOBU-studenten als hun dagindeling maken dat hun nevenactiviteiten (sport, cultuur..) zich méér buiten de onderwijsinstelling afspelen.

d Door hun omvang kunnen de universiteiten schaalvoordelen genieten bij de organisatie van SV. Anders uitgedrukt, kan men verwachten dat dezelfde voorzieningen in het HOBU relatief meer zullen kosten (per student). Regionale netwerken kunnen dit enigszins opvangen, maar dat zal zeker niet voor alle HOBU-scholen het geval zijn.

e Er zijn ook socio-demografische verschillen : universiteiten zijn meer genternationaliseerd, hebben “oudere,, studenten (tweede diploma's, specialisaties...). Vandaar de nood aan diensten voor vreemde studenten, kinderopvang e.d. ; hogescholen hebben een (relatief) jonger publiek met wellicht eigen educatieve noden (studiebegeleiding).

Deze elementen tonen alleen aan dat er verschillende accenten zullen moeten gelegd worden in het SV-beleid van het HOBU. We kunnen ons op basis van onze fragmentaire informatie echter niet uitspreken over precieze budgetten en hun verdeling. Daarvoor is o.i. een diepgaande studie nodig.

⁵ H. Deleeck & Storms, Blijvende ongelijkheden in het onderwijs : tien jaar, De Gids op Maatsch. Gebied, dec. 1989.

⁶ Nicaise I., Home Inputs, resource constraints, and the unequal demand for education : a **micro-economic** approachn EALE-Conferente (Eur. Assoc. of Labour Economists), Warwick, sept. 1992, 20 pp.

⁷ Uit vroeger enquêtes bleek (logisch) dat kotstudenten veel meer gebruik maken van studentenrestaurants dan thuiswonenden.

3. Het huidige aanbod aan SV buiten de regionale netwerken

We bekijken het aanbod van voorzieningen bij de Vlaamse universiteiten en bij een steekproef van Vlaamse hogescholen⁸ anno 1991. We vermelden beknopt de belangrijkste bevindingen van deze studie.

Algemeen kunnen we stellen dat het aanbod aan de universiteiten ruimer (er zijn meer voorzieningen) en algemener (de voorzieningen zijn aanwezig bij een groter aantal instellingen) is dan aan de hogescholen. Uiteraard heeft dit alles te maken met het ontbreken van sociale toelagen in het HOBu.

De kleinste verschillen in aanbod tussen hogescholen en universiteiten treffen we aan voor de domeinen studentenbegeleiding, educatief materiaal, gezondheidszorg en plaatsingsdienst.

Hogescholen hebben een kleiner aanbod aan huisvestingsmogelijkheden, voeding, sportinfrastructuur, cultuur en studentenjobs. Deze verschillen kunnen slechts ten dele verklaard worden door het feit dat hogescholen minder kotstudenten hebben en doordat de dagindeling in hogescholen meer aaneensluitende lesuren bevat, waardoor de behoeften aan deze voorzieningen lager liggen.

Hogescholen hebben een aanzienlijk lager aanbod aan financiële voorzieningen zoals aanvullende studiebeurzen, studietoelagen en voorschotten. Dit verschil is des te schrijnender omdat hogescholen een groter aantal bursalen onder hun studenten kennen.

Het aanbod van kinderdagverblijven en de opvang voor buitenlandse studenten is in hogescholen nagenoeg onbestaand. Wellicht echter liggen de behoeften daaraan ook zeer laag.

4. Slotbeschouwingen en discussievragen

1 SV hebben een (beperkte) rol te spelen bij het verlagen van de financiële drempels in het hoger onderwijs. De huidige verschillen in studiekosten tussen HOBu en univ (na controle voor de huisvestingssituatie) zijn minstens gedeeltelijk toe te schrijven aan een gebrek aan voorzieningen. Het kostenverschil wordt sterker naarmate men zich beperkt tot de lagere inkomensklassen.

2 Daaruit volgt de vraag, in welke mate SV selectief moeten gericht zijn op minvermogende studenten – een vraag die zich overigens evenzeer stelt aan de univ als in het HOBu. Argumenten pro algemene sociale voorzieningen zijn : de onafhankelijkheid van de student t.o.v. (het inkomen van) zijn ouders ; de gelijkheid en solidariteit tussen studenten ; de schaalvoordelen van algemene voorzieningen ; minder administratieve controle ; minder inbreuk op de privacy... Argumenten contra zijn : de hogere kost ; het Mattetis-effect ; het gevaar voor misbruik van SV als concurrentiewapen tussen onderwijsinstellingen...

3 Een andere vraag betreft de concrete organisatie van de SV : welke is de optimale grootte van een regionaal netwerk (in aantal studenten, in km) en wat doet men met de kleinere, geïsoleerde instellingen ? Wat zal het organisatorisch verband zijn tussen regionale netwerken en de (al dan niet netgebonden) fusiescholen ?

4 Het komt ons voor dat SV in het HOBu niet noodzakelijk identiek moeten zijn aan die in de universiteiten : noch qua bedrag, noch qua besteding. Welke criteria zal men dan wel aanwenden ? Er bestaat nog geen objectief behoeftenonderzoek.

aanvullende documentatie : 15 transparanten

Bijlage 4

Workshop 1

„Het realiseren van een sociale sector voor het ‘hoger onderwijs’ een beleidsopdracht .”

Moderator : Sigfried Bracke, BRTN-Nieuwsredactie
Voorzitter : Peter Nyffels, lid Raad van Bestuur
Secretaris : Guido Galle, lid Raad van Bestuur

⁸ Vos, M., Van Poecke J., Quaegebeur L. en I. Nicaise (1991), Hogere studies : een goede investering ? HIVA rapport, 139 pp.

1. Noodzaak van sociale voorzieningen in het HOBU

1. het HOBU is sterker gedemocratiseerd dan het universitair onderwijs. Het HOBU heeft immers een groter aandeel studenten uit kansarme gezinnen.

2. Gemiddeld zijn de studiekosten in het HOBU groter. Dit heeft o.m. te maken met een aanzienlijk pakket praktijkstages in deze opleidingen.

3. Een sociale sector in het HOBU ondersteunt de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheid die gekoppeld is aan een meerderjarigheid op 18 jaar. Voor vele elementen van het sociaal leven blijft die meerderjarigheid op 18 immers louter theoretisch.

4. Vanuit het gelijkheidsbeginsel moeten studenten in het HOBU ook kunnen rekenen op een gelijke behandeling met universiteitsstudenten. Na drie decennia van sociale voorzieningen aan de universiteiten, hebben onze HOBU-studenten nog een grote inhaalbeweging voor de boeg.

5. Sociale voorzieningen zullen rechtstreeks of onrechtstreeks bijdragen tot het verbeteren van de slaagkansen van de studenten. Op die wijze kan er een aanzienlijke besparing gerealiseerd worden op de uitgaven voor het hoger onderwijs

2. Waarom blijft het HOBU verder gediscrimineerd ?

1. De grote versnippering van instellingen voor het HOBU vermindert hun slagkracht. Terzelfder tijd stellen we daar meer gratuite inzet vast voor de sociale voorzieningen en de begeleiding van de student.

2. Het HOBU is veelal gegroeid uit het secundair onderwijs.

3. De universiteiten hebben een sterke politieke macht en verdeelen hun competitievoordelen t.o.v. de hogescholen.

3. Wat na uitvoering van het hogeschooldecreet ?

1. Grotere gehelen leveren enkele schaalvoordelen op. Bovendien zorgt meer kennis ook voor meer macht. Grote hogescholen zullen "specialisten,, aantrekken voor de verzorging van de soc. voorzieningen

2. De vorming van grotere hogescholen zal ook schaalnadelen met zich brengen : we voorzien een grotere nood aan sociale voorzieningen in het domein van transport, maaltijden, stagekosten, psychosociale begeleiding.

3. Wegens het behoud van talrijke vestigingsplaatsen per hogeschool zal de uitbouw van een pakket sociale voorzieningen in het HOBU voldoende aansluiting bij de bestaande hogeschoolcultuur en de specificiteit van de opleidingen veronderstellen.

4. Waar halen we de middelen ?

1. De uitbouw van de sociale voorzieningen in het HOBU zal de slaagkansen vergroten en op die wijze tot besparingen leiden in andere begrotingsposten.

2. Een volledige en gelijke herverdeling van de middelen voor sociale voorzieningen in het gehele hoger onderwijs blijft een mogelijkheid om de beschikbare middelen rechtvaardiger aan te wenden. Zeker op termijn moeten de overheidsinspanningen voor alle studenten hoger onderwijs op hetzelfde niveau gebracht worden.

3. De reeds gerealiseerde besparingen op de studietoelagen van het hoger onderwijs (geraamd op enkele honderden miljoenen) kunnen een krachtige injectie van middelen voor sociale voorzieningen in het HOBU op korte termijn mogelijk maken.

5 Organisatie van de sociale voorzieningen HOBU

1. Enkele deelnemers aan het gesprek wensen de bestaande proefprojecten uit te breiden en een vast statuut te geven. Ook in andere Europese landen worden de sociale voorzieningen los van de hogescholen georganiseerd. Niettemin merken anderen op dat een servicepakket bijzonder verscheiden is. Bepaalde domeinen zoals studiebegeleiding en psyche-sociale begeleiding kunnen beter in nauw contact met de hogeschool georganiseerd worden. Andere domeinen zoals huisvesting en transport zijn dan beter te voorzien via netwerken.

2. Bij de bestaande proefprojecten zijn er positieve aspecten aan de netwerkvorming in het netwerk Mechelen en het netwerk Gent. Ook een vri' ontstaan netwerk Leuven blijkt goed te werken (zonder subsidiëring). De netwerkvorming in het netwerk de Kempen heeft volgens een deelnemer geen enkele toegevoegde waarde. De grotere afstanden tussen de hogescholen van het netwerk zorgen zelfs voor een ondoelmatige aanwending van de middelen. Deze deelnemer pleit voor spontane samenwerkingsverbanden tussen hogescholen.

3. In de hogescholen van het RNG werkt men met sociale raden die voor minstens 50 % bestaan uit studenten. De inspraak van de studenten wordt als bijzonder positief beschouwd om een goede aansluiting bij hun noden te bereiken. Binnen het RNG blijft er nog wel discussie over de verdeling van de middelen over enerzijds de centrale werking en anderzijds de werking van de sociale raden in de hogescholen. Momenteel is er een gelijke verdeling, maar een deelnemer pleit voor een groter aandeel voor de sociale raden.

4. Iedereen is het er over eens dat voor belangrijke beleidsmaten (het statuut van de student, de studietoelagen, de samenwerking met het OCMW, ...) een gemeenschappelijke netoverschrijdende werking beloftevol is. Toch vinden de meeste deelnemers een Vlaamse koepel voor sociale voorzieningen te log en te bureaucratisch.

5. Enkele deelnemers merken op dat de noden op het vlak van de sociale voorzieningen sterk kunnen verschillen volgens de regio en de specifieke situatie van de hogescholen. Studentenkamers in Brussel kosten bijvoorbeeld gemakkelijk het dubbele van een **studentenkamer** in Gent. Ook de studiekosten per opleiding zijn sterk verschillend. Dit alles kan nog versterkt worden door grote verschillen in de bestedingscultuur van de hogescholen.

6. Samenwerking met de universiteiten is beslist mogelijk. Een gelijke subsidiëring vanuit de overheid kan deze samenwerkingsverbanden sterker doen ontwikkelen. Het HOBu hoeft echter het model van de universiteiten niet te kopiëren. Daarvoor is hun **beginsituatie** te sterk verschillend (cf. de bijdrage van de heer Ides NICAISE en mevrouw CLAEYS, onderzoekers bij het HIVA).

7 Een Europese studentenkaart voor sociale voorzieningen die aan elke student gelijke toegang zou verlenen tot alle sociale voorzieningen blijkt voor de deelnemers enkel verre toekomstmuziek. De idee kan best eerst uitgetest worden in Vlaanderen.

Guido Galle
Verslaggever

Bijlage 5

Workshop 2

Studenten : Wat willen zij ?

Hoe kunnen ze het verwezenlijken ?

1. Inhoud : Wat willen zij ?

* Volgende behoeften werden door de zaal als algemeen belangrijk gevonden :

- transport, vervoer
- huisvesting
- juridische bijstand
- psyche-sociale begeleiding

Hier bleek wel een belang aan een behoeftenonderzoek in de verschillende scholen. Zo bleek bvb. dat de behoefte aan warme maaltijden niet zo groot was als oorspronkelijk gedacht was. Een behoeftenonderzoek betekent niet dat men zomaar individueel het geld zal opstrijken (ook al zijn er verschillende behoeften waar te nemen).

Een andere behoefte bleek de nood van de HOBu-student aan een eigen identiteit. Dit kan bekomen worden via sport en cultuur, gezien de groepsgeest hierdoor bevorderd wordt (cfr. **sportmanifestatie RNG**).

* Welke criteria hanteren om prioriteiten te bepalen ? Algemeen criterium : alles wat het student-zijn in gedrang brengt wordt behandeld.

Vandaar dat het opportuun is dat sommige dingen centraal georganiseerd worden, andere schoolgebonden.

2. Vorm : Hoe realiseren ?

1. centraal aanbod : bvb. :

- huisvesting
- samenwerkingsakkoorden
- sport & cultuur

2. decentraliseren (via sociale raad) bvb. :

- studiebegeleiding
- studiekosten

Dit geeft de student de kans om te kiezen. Sommigen willen liever terecht kunnen in hun eigen hogeschool, anderen gaan liever naar een externe dienst (vb. RNG-huis)

Sommige zaken zijn zo schoolgebonden dat ze beter **gedecentraliseerd** worden.

. Vrees bij de studenten bij decentralisatie : beschikken niet echt over een statuut waardoor ze beschermd worden in de uitoefening van hun mandaat. Studenten 'vrezin' de confrontatie met hun directie in de Sociale Raad. Er zou misbruik van gemaakt kunnen worden.

Voorstel : statuut van de studentenvertegenwoordiger, conform met de studentenvertegenwoordiger aan de universiteit. Hiervoor moeten de verschillende studentenorganisaties samenkomen om de behoefte los te weken.

BESLUIT : Studentenvoorzieningen kunnen er maar komen als zowel de studenten als de directies geloven in een samenwerking, waar ze beide een meerwaarde aan beleven.

Bijlage 6

Workshop 3 : „Netwerk : Net werkt ?”

Voorzitter : P. Van Hauwermeiren, voorzitter Raad van Bestuur

Secretaris : A. Deloddere, lid Raad van Bestuur

1. Informatie uitwisseling.

. Evaluatie van de netwerken ?

. Informatie over personeel, interne werking

— met of zonder personeel

— met of zonder toelage van Brussel

Op de vraag waar blijft de evaluatie, werd volgend antwoord gegeven : het zijn niet de netwerken die niet willen, maar

1. het behoort niet tot de taak van de netwerken,

2. er wordt ook niet om gedetailleerde informatie gevraagd,

3. met de beschikbare informatie wordt niets gedaan, ze wordt niet gepubliceerd en ook niet ter beschikking gesteld van derden.

2. Samenwerking tussen universiteit en netwerk ?

De noden van de HOBU-student en Univ-student zijn verschillend.

. De HOBU-student heeft, omdat er zolang geen voorzieningen waren, een ander behoeftenpatroon ontwikkeld.

. De netwerken konden dus niet zomaar diensten afkopen van de univ, want dat was niet echt waar de HOBU-student naar vroeg. Er moest dus een aangepaste oplossing gezocht worden om aan de noden van de HOBU-student tegemoet te komen.

3. Behoort studiebegeleiding tot de soci. Voorz. ?

Ja, als je studiebegeleiding als algemeen behandelt. vb. in verband met faalangst, studiemethode kan er centraal gewerkt worden.

. Specifieke leerproblemen kunnen per school behandeld worden.

4. Hoe verder men uit elkaar ligt, hoe moeilijker samenwerken ?

. Ja, maar wanneer er op de scholen personen zijn die geregeld samenkomen rond sport, cultuur, psyche-sociale begeleiding enz., kan toch wel iets groeien uit deze samenwerking en brengt zij de hogescholen dichter bij elkaar.

. Antennefuncties op school zijn belangrijk.

5. Is de werking van de netwerken verschillend ?

Ja, de werking van de netwerken is grondig verschillend en dit door de verschillende houdingen van de **regeringscommissarissen**

Een evaluatie op dit punt zou niet zinvol zijn, omdat men niet heeft gedaan wat men met wou doen, maar wat men mocht doen.

Secretaris

A. Deloddere

Bijlage 7

Workshop 4

„Beroep : geen. Neen, student”

Moderator : Jan Huys, BRTN-Nieuwsdienst

Voorzitter : Véronique Rooms, lid Raad van Bestuur

Secretaris : Monika Malta, lid Raad van Bestuur

De rechtspositie van de student als persoon

Na korte tijd is reeds duidelijk dat de aanwezigen zich bewust zijn dat het feit van de verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd tot 18 jaar en de verlenging van de leerplicht tot 18 jaar met elkaar inhoudelijk niets te maken hebben. De studenten hoger onderwijs zijn evident quasi allen meerderjarigen, maar tussen beide eerder vermelde beslissingen bestaat geen bedoelde correlatie.

De student heeft in zijn eigen persoon geen directe rechten als student, hij heeft deze slechts als afgeleide rechten ; als kind van zijn ouders of als persoon ten laste van anderen.

Zo kan hij, men constateert verschillend optreden in de administratieve afhandeling door de verschillende kassen van kinderbijslag, (soms met moeilijkheden, soms eenvoudig op verzoek), zelf zijn kinderbijslag op eigen naam ontvangen maar wordt het bedrag bepaald door de beroepssituatie van de ouder (vb. : zelfstandige, loontrekkende).

De bespreking concentreert zich op de talloze problemen i.v.m. halsstarrig optreden, meestal weigering, van de lokale OCMW's i.v.m. het uitbetalen van financiële steun (bestaansminimum) aan studenten die om bijstand komen vragen. Ook hier worden diverse manieren van optreden benadrukt. Is hier meer duidelijkheid mogelijk ?

De normale onderhoudsbijstandplicht van de ouders wordt door alle aanwezigen als evident ervaren. Daar waar gelukkig genoeg de meeste studenten in goede harmonie leven met hun ouders, blijft het feit bestaan dat toch meer en meer o.a. door de verlenging van de gemiddelde studieduur, door gewijzigde leefomstandigheden, . . . meer jongeren dan vroeger een breuk kennen met hun ouders en minstens een financiële zelfstandigheid nastreven. Bijna steeds moeten zij constateren dat hun een inschrijving in de bevolkingsregisters wordt geweigerd, dat zij hun "recht op zelfstandigheid,, zo maar niet kunnen realiseren.

De werkgroep meent te moeten stellen dat zeker van een zelfs minimaal afgelijnd statuut van de student vooralsnog geen sprake is en spreekt de hoop uit dat hier op een coherente wijze wordt werk van gemaakt. Men is zich ten volle bewust van de verwevenheid van diverse takken van wetgeving zowel in het sociaalrechtelijk als fiscaalrechtelijk domein, om maar deze te noemen.

De rechtspositie van de student in het hoger onderwijs

Terzake gaat de discussie zeer geanimeerd verder. Tal van verschillende opvattingen blijken, de studenten blijken heel wat meer mogelijkheden te hebben in dit domein. Alle instellingen, ook bestaat hier wettelijke reglementering terzake, hebben studenteninspraak georganiseerd. Soms zijn het de studenten die er te weinig gebruik van maken, klassieke „drempels” blijven bestaan. Ook wordt aandacht besteed aan het aspect „niet durven”, angst voor repercussies bij inzet, geen begrip voor extra inspanningen die dit met zich brengt vanuit de instelling of vanwege individuele docenten, . . . Durven ? Geen belangstelling ? Onvoldoende gekend bij de studenten ?

Zeer lang wordt aandacht besteed aan de figuur „ombudsman”. Het is duidelijk dat de invulling van deze functie uitgesproken verschillend is in de verschillende instellingen. Van „problem solver” over „Juisterende stem” tot „bemiddelaar” tot „klachtenoplosser” tot... De studenten benadrukken nogmaals het aspect „drempel”, zelfs ook bij de ombudsman. Alhoewel de groep niet in discussie gaat over „hoe deze drempels dienen of kunnen weggenomen worden” wordt dit als een essentieel element ervaren.

Secretaris
Monika Malta

II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Appeltans hoort een sterk pleidooi voor netoverschrijdende sociale voorzieningen via netwerken. Men zal echter geconfronteerd worden met het probleem dat in de toekomst sociale voorzieningen per student zullen toegekend worden ; het zal' moeilijk zijn om in een overgangsfase verschillende landelijke scholen te groeperen via een netwerk. De heer Hanabalcke erkent dat dit een reëel probleem is naar volgend academiejahr toe : men komt in een niemands-

land. De netwerken worden als experiment beëindigd in de nieuwe situatie. Men pleit voor een gecoördineerde actie om op basis van de opgedane ervaringen uit de experimenten in een platform te voorzien waar die netwerken ook structureel met elkaar kunnen overleg plegen (de creatie van een soort koepel). De regionale spreiding is een probleem dat onvolgende is opgelost (cfr. het probleem van het netwerk Kempen). De inleiders pleiten voor overleg enerzijds, anderzijds voor de nodige soepelheid (een vormgeving à la carte). Voor specifieke behoeften, eigen aan de regionale spreiding, moet men overleg organiseren over de verdeelsleutel (trekkingsrechten) om eventueel bij te sturen.

De heer Appeltans vraagt of men op basis van het voorliggend ontwerp problemen onderkent om de bestaande netwerken verder te laten functioneren. De woordvoerders van het RNG zien geen echt beletsel maar vinden té weinig garanties in het decreet : 3.000 frank per student is aantrekkelijk voor bepaalde instellingen om niet via een netwerk te werken. De heer Appeltans meent dat het probleem is dat bijvoorbeeld het netwerk Gent geen garantie heeft dat alle scholen van de regio tot het netwerk toetreden. Dat wordt beaamd door de woordvoerders.

De heer Tavernier vraagt zich af hoever men decretaal met een algemene regeling dit systeem kan vastleggen voor gans Vlaanderen. De woordvoerders suggereren dat een financiële prikkel (de verdeelsleutel met eventueel een dubbel systeem van trekkingsrechten) het systeem van de netwerken kan aanmoedigen. De woordvoerders stellen dat ze na twee jaar werken louter op indrukken moeten voortgaan (er is geen systematische vergelijking gebeurd) : men heeft de indruk dat regionale spreiding moeilijk is, maar dat is niet noodzakelijk zo. Inzake huisvesting bijvoorbeeld zou zo kunnen gewerkt worden, dat is een niet schoolgebonden materie. Het is zinloos dat individuele instellingen dat werk moeten doen. Conclusie is dat de formule van het netwerk aanleiding kan geven tot een efficiëntere aanpak, zeker ook voor materies die juridisch advies vragen ; een versnippering (werken per school) leidt tot versnippering van de middelen.

De heer Denys heeft de indruk dat men blijkbaar overal in Vlaanderen zou kunnen komen tot de creatie van een netwerk voor basisbehoeften. Is het in die optiek niet wenselijk dat men in het decreet een bepaald percentage van de 3.000 frank per student inschrijft voor het netwerk ? De heer Denys vreest, na wat hij bij de inrichtende machten (en vooral het VSKO) gehoord heeft, dat het netwerk als het niet decretaal verankerd wordt, een experiment zal blijven. De woordvoerders van RNG beamen dat een verankering haalbaar is via kleine wijzigingen in een aantal artikels. Concreet zou de verdeelsleutel voor de sociale toelagen nader moeten omschreven worden via het toekennen van bevoegdheden aan de raden van bestuur van de netwerken. Na overleg en inventarisatie kan dan bepaald worden welk percentage men nodig heeft.

IX. VISIE VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN HET PERSONEEL

1. Inleiding door vertegenwoordigers van Forum

1. Inleiding

Een beetje orde scheppen in het chaotische HOBU-landschap was de oorspronkelijke bedoeling van het ontwerpdecreet. Om deze orde tot stand te brengen, hanteerde men nobele en betrouwbare principes : eenheid, schaalvergroting,

deregulering en een degelijk personeelsbeleid om de kwaliteit van het onderwijs te garanderen.

Maar wat blijkt nu, tot grote teleurstelling van Forum, dat het grootste deel van de artikels uit de ontwerptekst fundamenteel in tegenspraak zijn met de nobele principes. Uit 33 hogescholen (15 HOKT — 18 HOLT) over alle netten heen groepeerde Forum personeelsleden die, ondanks de laatste loodjes van het academiejaar, de thesisverbeteringen en de examens, met interesse en een steeds toenemende ontzetting blijven volgen wat er op het HOBU-front gebeurt.

Is het niet uniek in de Belgische geschiedenis dat over de netten heen personeelsleden aan hetzelfde laken trekken ? Wel het gebeurt hier en nu omdat Forum ervan overtuigd is dat dit decreet, in zijn huidige vorm, niet goed is ; omdat men constructief wil meewerken aan een nieuw, opbouwend en kwaliteitsbevorderend decreet.

2. De fundamentele kritieken van Forum

Terug naar de nobele principes en de invulling ervan. Hier zitten een aantal adders onder het gras en eigenlijk zijn het soms boa constrictors. Forum tovert ze even tevoorschijn :

Eenheid in het hoger onderwijs kan wenselijk zijn als dit geen argument is voor de samensmelting van het lange en korte type. Een driedelige onderwijsstructuur is uniek in Europa en beantwoordt enerzijds aan het verlangen naar een ruime vrije keuze bij de studenten en anderzijds aan de wisselende en uiteenlopende verwachtingen van het beroepsleven.

Schaalvergroting kan best organisatorische voordelen hebben maar in de praktijk houdt het evenzeer in dat heel wat extra kosten zullen ontstaan. Kosten die zullen onttrokken worden aan het budget dat voor het echte onderwijs beschikbaar is. Dat groter ook beter is, wordt als vanzelfsprekend vooropgesteld. Toch mag men in dit verband niet dagdromen. Want zelfs al fuseren twee of meer instellingen, kan men dan zomaar de bibliotheek van één van beide vestigingen liquideren ?

Deregulering, autonomisering en responsabilisering klinken natuurlijk zeer mooi en het wordt dan vertaald als 'meer autonomie voor de hogescholen'. Een minder fraaie vertaling is 'de overheid wast zijn handen in onschuld en in het kader van de enveloppefinanciering' mogen de hogescholen zelf hun personeel ontslaan. Enveloppefinanciering impliceert ook de niet denkbeeldige mogelijkheid dat een hogeschoolbestuur arbitrair omspringt met zijn budget. Daarenboven dreigt er een inflatie van regelgeving op vlak van benoeming en promoties.

En dan last but not least de kwaliteit van het onderwijs. Wat voor soort onderwijs verstrekt de HOBU-sector ? Het gaat om een praktijkgerichte opleiding die studenten concreet voorbereidt op het beroepsleven, op de arbeidsmarkt. Een student vertaler/tolk bijv. wordt opgeleid om te kunnen vertalen en tolken door middel van praktische cursussen als taalvaardigheid, vertaling van economische teksten, consecutief en simultaan tolkwerk enz. En hier zit precies één van de zwakste schakels van het decreet. Voor het HOBU-onderwijs is het funest wanneer men zomaar het personeelsstatuut van de universiteiten gaat kopiëren omdat de profilering, de doelstellingen en de situatie van het personeel totaal verschillend zijn. In het HOBU hebben assistenten, docenten en hoogleraars exact dezelfde opdracht nl. een full-time lesop-

dracht. Aan de kant van de studenten kent men zelfs de hiërarchieverschillen niet omdat elk personeelslid titularis is van een eigen vakkenpakket, los van zijn statuut als assistent, docent of hoogleraar. In dat specifieke verband hoopte Forum dat het decreet eindelijk zou aandacht hebben voor inzet, motivatie, praktische ervaring en competentie op het vlak van de lesopdracht. Maar men lijkt wel van de regen in de drop te komen wanneer men een doctoraat gaat eisen en een rotatiesysteem inbouwt voor assistenten. Een proefschrift is natuurlijk een troef, een bijkomend **bekwaamheidsbewijs**. Een proefschrift eisen, getuigt echter van een gebrek aan inzicht in het type van onderwijs. Een concreet voorbeeld : de heer Janssen studeert af als romanist. Hij gaat met een beurs naar Italië waar hij zijn taalvaardigheid **perfectionneert** en waar hij zich verder bekwaamt in het tolken en vertalen. Hij wordt aangeworven in een **vertaler/tolk** opleiding waar hij zich met het nodige enthousiasme en idealisme concentreert op z'n lesopdracht. Na 6 (max. 8) jaar moet de heer Janssen plaats ruimen voor een nieuwe, jonge assistent zonder ervaring ; een interessante zaak natuurlijk voor een hogeschool die gebonden is aan haar enveloppefinanciering maar duidelijk nefast voor de kwaliteit van het onderwijs. De heer Peeters studeert ook af als romanist. Hij heeft een echte vorsersmentaliteit en begint een doctoraat te schrijven over een morfologisch probleem in de Divina Commedia van Dante. Ook hij wordt aangeworven in een **vertaler/tolk** opleiding. Hij werkt hard aan z'n doctoraat en kan zich dus minder concentreren op z'n praktijkgerichte lesopdracht. Welnu, na 6 (max. 8) jaar wordt de heer Peeters beloond met een vaste benoeming en vooral met de nodige promotiekansen terwijl de heer Janssen het leger werklozen gaat vergroten.

Men kan toch niet ontkennen dat dit op z'n minst gezegd een bedenkelijke situatie is die zelfs op korte termijn de kwaliteit van het onderwijs serieus zal aantasten. Een hele reeks bezwaren dus vanwege het personeel dat geen officiële spreekbuis heeft en dat zich in de steek gelaten voelt door de vakbonden. Vandaar deze oproep aan u allen : herschrijf dit decreet, Forum wil er graag aan meewerken !

3. Amendementsvoorstellen, toelichtingen en standpunten

3.1. Hoofdeis

Het Forum eist dat het afhandelen van het decreet minstens verschoven wordt naar 1995 en volledig **herwerkt** wordt, op zulk een wijze dat de regelgeving voor het HOLT en het HOKT volledig gescheiden wordt. In de huidige teksten zijn beide gedurig verweven. Dat in tussentijd de benodigde studies gemaakt worden en dat het personeel geïnformeerd wordt en betrokken wordt in de adviesvorming, **ontrent** het volledige decreet.

De gebruikte artikelnummers om de **amendementsvoorstellen** te identificeren, zijn deze gebruikt in het voorstel van decreet en bijzonder decreet van de heren commissieleden J. Tavernier en L. Appeltans, omdat deze teksten langer in het bezit zijn van Forum. Na het artikelnummer wordt daarom voor benadrukking soms de afkorting (Tav.) geplaatst.

3.2. Amendementsvoorstellen

3.1.1. Democratische Bestuursorganen

Bijz. decr. Art. 6 Art. 82 (Titel VIII) + gewoon decreet Titel V, ook versie Vlaamse regering Titel V

Dit voorstel kadert in de depolitisering van het decreet.

Voorstel

Dit voorstel is gesteld op inhoudelijke basis en ontwikkelt zich rond volgende hoofdpunten :

- Alle leden van de raad van bestuur moeten verkozen worden door eenzelfde kiescollege
- Er mogen geen leden politiek worden voorgesteld.
- De voorzitter wordt verkozen onder de leden van de raad van bestuur.
- Ten einde een raad van bestuur te hebben die zich bewust is van wat er leeft in het hoger onderwijs en wat de behoeften zijn bij de „afnemers” van zijn studenten, moet deze bestaan uit :

1. 8 vertegenwoordigers van het personeel — verdeling zoals in Art. 82 (Tav. Titel VIII) en per fuserende hogeschool (die een departement wordt) de verkozen lokale directeur (departementshoofd)

2. 4 studenten volgens Art. 82 (Tav. Titel VIII) en per fuserende hogeschool de verkozen voorzitter van deze lokale studentenraad

3. 5 buitenstaanders, uit deze maatschappijsectoren, die de afgestudeerden van de hogeschool tewerkstellen en uit de universiteiten en per fuserende hogeschool een buitenstaander zoals hierboven is gedefinieerd. In een overgangperiode van twee jaar worden er per fuserende hogeschool afgevaardigden van de oude inrichtende machten opgenomen, die voorlopig de plaats innemen van de hierboven gedefinieerde buitenstaanders.

Commentaar

Zoals in het bedrijfsleven is het logisch dat de grootste groep wordt gevormd door het onderwijzend personeel, dat in zijn totaliteit echter in de minderheid blijft t.o.v. de anderen. Dit houdt in dat er bij conflict zal moeten gewerkt worden per **consensus** en niet per almacht. D.w.z. 12 leden behorende tot de hogeschool t.o.v. 5 buitenstaanders : 71 % van de raad van bestuur is rechtstreeks betrokken bij de werking van de hogeschool.

In de decreettekst voor de vrij gesubsidieerde netten is een fout gemaakt, door niet de definitie te geven van het hogeschoolbestuur (zie versie Vlaamse regering Titel V, vanaf art 245, versie Tavernier Titel V, vanaf art 256). Voor het Forum kan hier geen uitzondering gemaakt worden en gelden voor alle netten dezelfde bestuursstructuren, vorige raad van bestuur moet dus ook toegepast worden op de vrij gesubsidieerde hogescholen.

3.2.2. Algemeen Directeur

Bijz. **decr.** Art 20 Art. 96 (Titel VIII) + gewoon decreet o.a. Art 108, Art 132

Voorstel

De algemeen directeur moet minstens een diploma hebben van hoger onderwijs van academisch niveau, waarbij het bezitten van een doctoraat aanbevolen is. De kandidaten voor het tijdelijk ambt van algemeen directeur, worden met gewone meerderheid aanvaard door de raad van bestuur en vervolgens wordt overgegaan tot verkiezing door alle personeelsleden van de hogeschool. De algemeen directeur wordt aangesteld voor een termijn van 4 jaar, met mogelijkheid tot verlenging met 4 jaar. De algemeen directeur kan door de raad

van bestuur vervroegd ontheven worden uit zijn ambt bij geheime stemming met een tweederde meerderheid van de stemmen, onthoudingen niet inbegrepen.

3.2.3. Overgangs-voorzitter en overgangs-algemeen directeur

Bijz. decr. Art 6 (Tav) + gewoon decreet

Voorstel

In het geval van fusie of overgaan in een nieuwe hogeschoolstructuur mag er geen overgangsvoorzitter noch overgangs-algemeen directeur komen. De huidige bestuursorganen nemen in de overgangsfase van een jaar het bestuur waar, om de nieuwe bestuursorganen en organisatie van de hogeschool voor te bereiden.

Commentaar

Bekeken vanuit de dagelijkse praktijk in de hogescholen is de in het decreet voorziene regeling zinloos. Tevens kunnen tijdens deze periode beheersdaden gesteld worden die later zeer moeilijk te herroepen zijn.

3.2.4. Fusies

Overzicht van de voorstellen

- De minimale fusienorm is 650 subsidieerbare studenten.

- Deze kunnen maar van start gaan nadat de democratische bestuursorganen zijn geïnstalleerd.

- De personeelskaders met hun omringingsgraad dienen, voor elke fusiepartner, gescheiden te blijven tot bij elke fusiepartner het aantal vastbenoemden 70 percent of lager bedraagt van het totaal aantal onderwijzende personeelsleden.

- Patronen bij fusies :

- (a) HOKT-instellingen fusioneren normaal met HOKT-instellingen ; zij kunnen ook fusioneren met een HOLT-instelling, waarbij beide hun eigenheid bewaren.

- (b) HOLT-instellingen fusioneren normaal met HOLT-instellingen ; zij kunnen ook fusioneren met HOKT-instellingen, waarbij beide hun eigenheid bewaren.

De fusies gebeuren met wederzijds akkoord, en voor elk type fusie wordt een eigen juridisch kader uitgewerkt.

- Er moeten gescheiden personeelskaders zijn bij hybride fusies :

In het geval van hybride fusies, d.w.z. HOKT met HOLT, worden de personeelskaders gescheiden gehouden. De personeelskaders behouden derhalve eigen reglementen inzake samenstelling, aanwerving, benoeming, bevordering enzovoort. Bij voorkeur worden hier de beschikbare middelen voor het praktijkonderricht gedeeld.

Commentaar

Zoals de praktijk bewijst is een hogeschool met meer dan 600 studenten een meer dan leefbare entiteit. Binnen zulke hogeschool kunnen nieuwe opleidingen en opties georganiseerd worden. De studentenschommeling en een “dynamisch,, personeelsbeleid zijn geen reden om deze fusienorm te verhogen, heden worden ze immers ook opgevangen en het doorschuiven van docenten tussen specialiteiten heeft geen zin. Om zinnig te fusioneren moet men fusioneren met

dezelfde soort opleiding. Een wetenschappelijk studie die ook met de vorige factoren rekening houdt is nog steeds niet ter beschikking.

De ondemocratische enveloppefinanciering mag niet behouden blijven als voorstel. Immers de inrichtende machten krijgen zo de mogelijkheid zich jaarlijks met 1 à 2 miljoen frank per ontslagen personeelslid te verrijken. De enveloppefinanciering is dus geen zins een motivatie om de fusienorm te verhogen.

Ten einde kleinschaligheid te ontmoedigen dienen de hiervoor bestaande prikkels in de huidige reglementering niet overgenomen.

Een hogeschool met minimum 650 studenten zal geen problemen hebben met internationale samenwerking. Het succes hiervan hangt in eerste instantie af van de kwaliteit van de hogeschool en de inzet in dit kader.

Het moet decretaal vastliggen dat de sociale voorzieningen uitgewerkt worden d.m.v. overkoepelende regionale netwerken over alle netten heen. Het percentage voor de sociale voorzieningen voor de HOBU-studenten moet op een rechtvaardig niveau liggen zoals voor de universiteitsstudenten.

De personeelskaders dienen tijdelijk behouden te blijven, tot de 70 percent-grens bereikt is, om te verhinderen dat een fusiepartner met een grote benoemingsgraad (groter dan 70 percent en zelfs groter dan 100 percent is mogelijk) een andere fusiepartner met meer tijdelijken destabiliseert door deze tijdelijken hun ambt te ontnemen.

Daardoor blijven ook de promotiemogelijkheden voldoende gehandhaafd.

Vanuit het oogpunt van de kosten moet de schaalgrootte van een hogeschool worden opgedreven maar,

- weinig grootschalige instellingen creëren, creëert ook een gebrek aan competitiviteit, wat de onderwijskwaliteit schaadt. Dit vraagt dus om een beperking van de schaalgrootte.

- grootschalige instellingen hebben het moeilijker een gepersonaliseerde benadering in stand te houden tussen het onderwijzend personeel en de studenten. De HOBU-studenten zijn gemiddeld van jongere leeftijd dan universiteitsstudenten, waardoor ze meer studiebegeleiding nodig hebben. Dit vraagt dus om een beperking van de schaalgrootte.

- grootschalige instellingen ondermijnen de cohesie tussen het personeel. Deze cohesie is officiële belangrijke factor om de kwaliteit van het onderwijs te beoordelen. Dit vraagt dus om een beperking van de schaalgrootte.

Schaalvergroting zal zich vertalen in een toenemende voedings-, vervoers- en/of huisvestingskosten in het HOBU. De besparing in het HOBU wordt dus afgewenteld op de burgers.

3.2.5. Overgangsmaatregelen tijdelijken

Art 291 2°

Voorstel

De overgangsmaatregelen gelden voor alle tijdelijken welke in dienst zijn op het ogenblik dat het decreet van kracht wordt.

Commentaar

De huidige tijdelijken zijn in dienst gekomen i.f.v. het bestaand contract ; velen hebben daarvoor zelfs vast werk in de industrie laten vallen. Men kan niet eenzijdig een contract wijzigen zonder een vergoeding te voorzien. De datum van 15 januari 1993 heeft tot gevolg dat tijdelijken die in dienst zijn gekomen vanaf 15 januari 1987 niet meer onder de overgangsmaatregelen vallen. Als het decreet in werking zou treden vanaf 1 september 1995, zullen deze tijdelijken bijna 9 jaar dienstanciënniteit hebben. Dit is een wettiging van het systeem van supertijdelijken en is niet toelaatbaar uit menselijk oogpunt en uit verlies van **know-how** en dus kwaliteit. Deze commentaar wordt nog verder uitgewerkt in een bladzijde van bijlage 2.

3.2.6. Toegang tot de ambten — Doctoraatseis

Art 128 en 129

Commentaar

Hierbij verwijzen we vooreerst naar het **K.VIV-amendement** dat gisteren 30 mei 1994 door een K.VIV-afgevaardigde werd voorgelegd, op de hoorzitting van de commissie van Onderwijs, en waarmee het Forum het volledig eens is.

Voor alle specialiteiten moet ter vervanging van het doctoraat ook de nuttige ervaring als voorwaarde kunnen dienen.

Ervaring in het praktijkgerichte HOBU betekent **beroeps**-ervaring. Er moet promotie mogelijk zijn zonder doctoraat.

Het halen van een doctoraat is praktisch onmogelijk.

bijv. van industrieel ingenieur naar doctor in de Toegepaste Wetenschappen is vereist :

- a) een eenmalige toelatingsproef tot het brugprogramma ;
- b) het volgen van dit programma van 30 u per week gedurende 2 jaar (te slagen met onderscheiding en in de praktijk af te leggen op 4 jaar gezien de zware belasting van een full-timejob) ;
- c) een voorbereidend jaar tot het doctoraat.

In totaal geeft dit al 5 jaar, en dan begint het doctoreren pas !

Hiervoor heeft men maar 3 jaar tijdens **dewelke** men tegelijkertijd een full-time job uitoefent. Het stellen van een overgangsdatum, zoals 1/10/1991, in dit verband i.v.m. diploma en in dienst zijn is zinloos.

De bestaande ambten van hoofd van studie bureau en werkleider hebben betekenis in het HOLT. Deze ambten afschaffen houdt desorganisatie in. Deze ambten moeten bijgevolg behouden blijven.

Voorstel

- docent, hoofddocent :
- bij aanstelling : een diploma van doctor op proefschrift, van burgerlijk ingenieur, landbouwingenieur, ingenieur scheikunde en landbouwindustrieën, bio-ingenieur of burgerlijk ingenieur-architect
- of een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs
- of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau, aangevuld met 6 jaar nuttige ervaring

— bij benoeming :

een diploma van doctor op proefschrift, van burgerlijk ingenieur, landbouwingenieur, ingenieur scheikunde en landbouwindustrieën, bio-ingenieur

of burgerlijk ingenieur-architect

of een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs, aangevuld met 6 jaar nuttige ervaring.

of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau, aangevuld met 6 jaar nuttige ervaring en een akte van bekendheid.

— hoogleraar :

— bij aanstelling :

een diploma van doctor op proefschrift, van burgerlijk ingenieur, landbouwingenieur, ingenieur scheikunde en landbouwindustrieën, bio-ingenieur

of burgerlijk ingenieur-architect

of een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs

of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau, aangevuld met 10 jaar nuttige ervaring

— bij benoeming :

een diploma van doctor op proefschrift, van burgerlijk ingenieur, landbouwingenieur, ingenieur scheikunde en landbouwindustrieën, bio-ingenieur

of burgerlijk ingenieur-architect

of een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs, aangevuld met 6 jaar nuttige ervaring.

of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau, aangevuld met 10 jaar nuttige ervaring en een akte van bekendheid.

— gewoon hoogleraar :

dit ambt wordt geschrapt

Art. 129 (Tav) kan behouden blijven.

3.2.7. Assisterend personeel

Art 104

Voorstel

Het assisterend personeel werkt samen met de docenten, hoofddocenten, hoogleraren en gewoon hoogleraren. Zij kunnen belast worden met een onderwijsopdracht of een onderzoeks- of begeleidingsopdracht onder hun leiding.

Commentaar

Gezien de praktijkgerichtheid van de vorming in de hogescholen heeft het geen zin te stellen dat assisterend personeel de andere personeelsleden moet bijstaan en onder hun leiding moet werken. In het huidige systeem zijn assistenten volwaardig titularis van het eigen vakkenpakket en vervullen ze dezelfde taken als het overige onderwijzend personeel ; er is geen reden om aan te nemen dat een andere regeling zou leiden tot kwaliteitsverbetering (integendeel : de voorgestelde werkverdeling zou wel negatieve gevolgen hebben voor de collegiale verhoudingen en zouden de begeleidings-

taken bovendien helemaal op de rug van de assistenten doen terechtkomen).

3.2.8. Werving, bevordering en ambtswijziging

Art 122

Voorstel : dit artikel wordt geschrapt

Commentaar

De maximale periode van aanstelling is thans beperkt tot 8 jaar, uitzonderlijk 9 jaar.

Aan de aanstellingsperiode mag geen limiet worden gesteld.

De rotatie van assistenten heeft veel nadelen vooral voor de kwaliteit van het onderwijs. Het staat hoe dan ook vast dat de studenten beter af zijn met gemotiveerde en competente, dus bij voorkeur ervaren lesgevers, en die krijgt men pas als er reële kansen zijn op promotie, ook zonder doctoraat.

Voor ontwerp-gerichte vakken, bv. architectuur, **interieur-architectuur**, produktontwikkeling, worden personen aange trokken met een goede reputatie in hun vakgebied. Wanneer zij in het onderwijs stappen, verliezen zij hun marktaandeel, wat zij, na 8 jaar onherroepelijk kwijt zijn. Zij moeten bijgevolg zekerheid hebben in het ambt van assistent. Of zij kunnen doorstromen als docent hangt zuiver af van omstandigheden buiten hun wil nl. vrije plaatsen op het kader.

Het voorstel is in tegenstelling met de regeling bij de universiteiten, omdat er door een **beurtrol** nodig is om de beperkte beschikbare onderzoeksinfrastructuur ter beschikking te stellen voor onderzoek en aan de opeenvolgende assistenten die doctoreren. Dit behoort echter niet tot de opdracht van het HOLT.

3.2.9. Vaststelling van de personeelsformatie

Art 233 4°

Voorstel

— het aantal vastbenoemde leden van het onderwijzend personeel bedraagt ten hoogste 80 percent van het aantal leden van het onderwijzend personeel.

Commentaar

Voor dat in 1993 de 66 percent-bovengrens werd ingesteld, werd vroeger nooit zulk een bovengrens vooropgesteld. Het ontbreken van zulk een bovengrens heeft niet verhinderd dat de onderwijskwaliteit van het Vlaamse hoger onderwijs zeer hoog ligt. Het vooruitzicht van werkzekerheid door een vaste benoeming behoort tot de belangrijkste motivaties om een onderwijzend personeelslid kwaliteitsvol onderwijs te laten verrichten ; dit bekomt men niet door dwang. Huidig zitten praktisch alle hogescholen ruimschoots boven de voorgestelde 64 percent-bovengrens, en daardoor zullen voor zeer vele jaren geen benoemingen mogelijk zijn. (minstens na het jaar 2000). De voorgestelde 64 percent-grens is dus **kwaliteitsverminderend**.

Art 234

Voorstel

Er is verantwoording nodig als de **loonkost** boven de 90 en onder de 80 percent gaat.

Commentaar

In het artikel van Prof. Nonneman op p.139 wordt aangehaald dat de gemiddelde loonkosten 87,5 percent vormen van de totale kosten. Dit cijfer is dus de natuurlijke toestand die zich over de jaren gestabiliseerd heeft om kwaliteitsvol onderwijs te verkrijgen. Onderwijs blijft in de eerste plaats zo direct mogelijke kennisoverdracht van mens tot mens. Er zijn meerderheidspartijen die streven naar 70 percent, d.w.z. 20 percent vermindering dus ongeveer 20 percent personeel minder. Hierdoor wordt ernstig kwaliteitsvol onderwijs in de grond geboord.

5.2.10. Vakantiestelsel

Voorstel

De regeling dient in een zomerverlof te voorzien van 40 werkdagen. Met Kerstdag en Pasen is er een verlofperiode van 8 werkdagen. De wijze waarop deze regeling wordt toegepast behoort tot de autonomie van de hogeschool.

Commentaar

Het vakantiestelsel mogen niet bepaald worden door de Vlaamse regering, maar moet decretaal worden vastgelegd.

Het bestaande vakantiestelsel dient minimaal veranderd te worden.

De bij aanwerving overeengekomen prestatie-, vakantie- en promotieregeling moet behouden blijven en mag niet eenzijdig opgezegd wordt (d.i. een totaal onaanvaardbare contractbreuk, waar geen enkel ander voordeel tegenover staat).

3.2. II. Tuchtregeling — Beëindiging benoeming zonder vooropzeg

Art 78

Voorstel

I.p.v. het hogeschool bestuur dient een tuchtcommissie geïnstalleerd voorgezeten door een neutrale magistraat, bestaande uit leden van de raad van bestuur en het onderwijzend personeel.

Commentaar

Het hogeschoolbestuur kan niet tegelijkertijd rechter en partij zijn. Dit voorstel zal ook voorkomen dat men onnodig beroepsinstanties belast.

Art 93

Voorstel

Art 93 § 1 4° dient geschrapt en vervangen door een regeling waarbij gradueel over de jaren het personeelslid overgaat naar een toestand met een menswaardig invaliditeitspensioen in overeenstemming met het niveau van het ambt dat hij uitoefende.

Art 93 § 2 dient geschrapt en vervangen te worden door een regeling van weddevermindering gedurende een observatieperiode over meerdere jaren, die zou moeten bepaald worden uit een studie van voorbijge gevallen. Indien na de observatieperiode er geen beterschap is kan overgegaan worden tot de beëindiging van de vaste benoeming, waarbij het personeelslid nog eventueel het statuut kan krijgen van tijdelijke.

Art 94

Voorstel

Het ontslag om dringende redenen behoort de **tuchtcommissie** (art 78) toe.

Commentaar

De definitie van „dringende redenen” is nietszeggend en onaanvaardbaar.

3.2.12. Taakomschrijving en onderwijsbelasting

Voorstel

HOLT :

Het HOLT-onderwijzend personeel presteert maximaal 24 u. per week en heeft twee halve dagen per week vrij. Het onderwijzend personeel dat theorie doceert, doet dit voor maximaal 12 u. Het onderwijzend personeel dat oefeningen doceert doet dit voor maximaal 16 u.

HOKT :

Het HOKT-onderwijzend personeel presteert maximaal 24 u. per week en heeft twee halve dagen per week vrij. Het onderwijzend personeel dat theorie doceert, doet dit voor maximaal 19 u. Het onderwijzend personeel dat oefeningen doceert doet dit voor maximaal 21 u.

Commentaar

Buiten de lesopdrachten en andere taken in de hogeschool heeft het onderwijzend personeel nog een extra belasting (voorbereiden, bij blijven in zijn vakgebied, cursussen **opstellen/bijwerken**, verbeteringenevaluaties, . . .), die er voor zorgt dat de gemiddelde onderwijsbelasting minstens 32 u. per week bedraagt.

Een degelijk uitgevoerde onderwijsopdracht vertegenwoordigd méér dan een full-time job. Onderzoeken van het HIVA (Hoger Instituut voor de Arbeid) bevestigen dit trouwens, net als het Nederlands onderzoek ‘Taken en organisatie’. In ‘Klasse’ van januari ‘93 (p.5) lezen we bovendien dat het de leerkrachten uit het HOBÚ zijn die tijdens de **vakantieperiodes** het meest met schoolse taken bezig zijn.

Voorstel

Het uitbreiden van de hogeschoolactiviteit tot onderzoek en dienstverlening mag de kwaliteit van het onderwijs niet aantasten, maar moet ook dienen om het te verhogen.

Commentaar

De kwaliteit van de onderwijsopleiding mag niet bedreigd worden door de opdracht met twee extra taken (onderzoek en dienstverlening) te verzwaren. Dit vermindert de **studentenbegeleiding**.

Indien men onderzoek en dienstverlening wenst moet hierin geïnvesteerd worden door bijkomend personeel aan te werven en in de nodige infrastructuuruitbreiding te voorzien. Daar deze nieuwe gemeenschapsservice opgenomen is in de hogeschool, zullen de benodigde infrastructuurkosten lager zijn en zal dit personeel door interactie met het onderwijzend personeel nuttig werk kunnen leveren ; waarbij tevens de betrokken onderwijzende personeelsleden de kans krijgen nieuwe kennis te verwerven.

Antonio Ruperti, gewezen Italiaans minister van **wetenschappelijk onderzoek en onderwijs**, liet wetenschappelijk

onderzoeken waarom de slaagcijfers aan de universiteit zo laag waren. Dit kwam, aldus het rapport, 'niet zozeer door de strenge selectie van de universiteiten, maar wel door een verkeerde studiekeuze en een gerichtheid van het universitaire corps op dienstverlening en onderzoek i.p.v. op onderwijs' !

3.2.13. De cumulatieregeling

Art 147

Voorstel

Het uitoefenen van een andere beroepsactiviteit of een andere bezoldigde activiteit is een recht van het onderwijzend personeel. De uitwerking gebeurt in overleg met de hogeschool. Men kan de notie „buitengewoon” invoeren voor dit onderwijzend personeel.

Commentaar

Het verkrijgen van de cumulatie moet een recht en geen gunst zijn. Het uitoefenen van zijn specialisatie in de praktijk is de beste garantie voor een eigentijds bedrijven van zijn specialisatie en dus een garantie voor een kwaliteitsvolle kennisoverdracht. Het positieve of negatieve effect ervan wordt nagegaan door de evaluatie. De tuchtregeling kan hier indien nodig weddevermindering, . . . voorzien.

Het steeds maar lager zakken van de welstand van het onderwijzend personeel door de stagnerende lonen, noodzaakt meer en meer dat men in deze gezinnen naar andere inkomsten moet zoeken.

De notie „buitengewoon” moet gelden voor alle ambten vanaf hoogleraar tot en met assistent. Uiteraard wordt voor deze „buitengewonen” een eventueel lager barema voorzien dan voor de gewone personeelsleden. Cumulatie-activiteiten binnen de wettelijk toegestane vrije tijd van het onderwijzend personeel brengt geen weddevermindering met zich mee.

In het bijzonder heeft het HOLT recht op een eigen aangepast personeelsstatuut dat geen copie is van de universitaire toestanden, die hier weinig zinvol zijn. Het HOLT heeft niet dezelfde structuur, noch dezelfde doelstelling en krijgt niet dezelfde middelen als de universiteit.

We herinneren er aan dat het onderwijzend personeel van de universiteiten ook hun universiteitsdecreet kreeg opgedrongen zonder inspraak ; hierbij waren de standpunten van de rectoren geenzins representatief.

Het HOBU wil dus geenzins de ongunstige regeling welke de universiteiten is opgedrongen.

3.2.14. Behoud van de titel landschaps- en tuinarchitectuur

Ontwerp van decreet van 16 mei 1994 — Bijlagen 1 studiegebied architectuur

Voorstel

Voor basisopleiding van een cyclus komt er bij de derde gedachtenstreep : „ — landschaps- en tuinvormgeving, waarvoor de titel van landschaps- en tuinarchitect in de graad van gegradueerde in de landschaps- en tuinvorming wordt verleend.”

Commentaar

Dit is in overeenstemming met het schrijven van dhr. minister L. Van Den Bossche dd. 15-12-93 kenmerk O.1/JP/

kdd/0100 in antwoord op het gemotiveerde verzoek van 22-11-93.

3.2.15. Voortgezette gespecialiseerde opleidingen

Voorstel

Deze opleidingen moeten behouden blijven

Commentaar

Zelfs indien zij aanvaard zouden worden als „maatschappelijk relevant” worden zij nog slechts 3 jaar en uitdovend gefinancierd.

Voorbeeld :

Voor het Henri van de Velde-instituut uit Antwerpen betekent dit, dat zij de departementen Stedebouwkunde en Ruimtelijke Planning (dat 50 jaar bestaat) en Monumenten- en Landschapszorg (dat 25 jaar bestaat) moet sluiten.

Totale loonkost : 19,5 miljoen frank

Aantal studenten in 1993-94 : 95 studenten

gemiddelde loonkost per student : 130.000 frank

In het decreet van 23/10/1991 was hieromtrent geen probleem.

3.2.16. De financiering

Commentaar

De finale toestand na het toepassen van het decreet op de cijfers van het jaar 1993 en in het geval van de beste hypothese, toont aan dat in Vlaanderen het HOLT, met 1/3e van de HOBU-studenten, 21,97 percent inlevert en dat het HOKT dat 2/3e van de HOBU-studenten telt een extra-financiering krijgt van 16,04 percent.

Het HOLT dat huidig op de 100 percent-omkadering reeds 10,6 percent inlevert, zal dan 32,57 percent inleveren.

Is dit de bedoeling van de decreetgever ? Dit is politiek niet haalbaar.

We verwijzen hiervoor naar bijlage 3, naar het 8 bladzijden tellende document van het Henry van de Velde-instituut, Antwerpen. Deze berekeningen stemmen op een paar tiental frank na overeen met het berekende budget van de Vlaamse regering.

Het Forum vraagt dan ook met aandrang dat de Vlaamse regering tracht dit document te weerleggen en het resultaat dienaangaande openbaar te maken.

3.2.17. Wegens gebrek aan tijd nog volgende korte stellingen :

1. de onderhandelingscomité's mogen niet beperkt blijven tot vakbondsafgevaardigden, maar niet aangesloten personeelsleden moeten ook hier de mogelijkheid krijgen hun stem te laten horen bij monde van verkozen collega's, die dezelfde voordelen moeten krijgen (o.a. les van ambtenaren van het departement van Onderwijs) om zich in de materies te bewakemen ;

2. de omringingsgraad moet decretaal vastliggen en er moeten financieringsgrendels komen voor de personeelskosten (rond de 80 percent), de investeringskredieten (max. voorzien), afbetalingen (max. voorzien) . . . . De omkaderingsnormen mogen dus niet afgeschaft worden ;

3. de kwaliteit van de onderwijsopleiding mag niet bedreigd worden door het personeelskader in te krimpen en de opdracht met twee extra taken (onderzoek & dienstverlening) te belasten (de studentenbegeleiding zal dan verminderen, gevolg lagere slaagcijfers, meer 19-jarige werklozen). Indien men onderzoek en dienstverlening wenst, moet hierin geïnvesteerd worden door bijkomend personeel aan te werven en in de nodige infrastructuuruitbreiding te voorzien. Daar deze nieuwe gemeenschapsservice opgenomen is in de hogeschool zullen vorige infrastructuurkosten lager zijn en zal dit personeel door interactie met het onderwijzend personeel en hun voorzieningen performant werk kunnen leveren ;

4. Het HOLT en HOKT dienen eigen gescheiden decretale teksten te krijgen, en niet vermengde gemeenschappelijke teksten zoals in het voorstel tot ontwerp, waardoor de eigenheid van het HOLT binnen de 10 jaar zal verdwijnen.

Op een natuurlijke wijze hebben zich in onze industrieel en maatschappelijk performante maatschappij drie hogere onderwijsvormen gehandhaafd, die de basis zijn van onze zeer efficiënte samenleving : HOKT, HOLT en universiteit.

In aansluiting met het werkdokument, dd. 19/12/1990, van de Vaste Raad voor het Hoger Onderwijs : „Advies over de eigenheid van de opleidingsvorm in het hoger onderwijs” ref ; GD/JDS/2042/AEI, dat tot stand kwam over de netten heen en met akkoord van de diverse niveaus.

Zelfs in het verslag van de Staten-Generaal van het Technisch Secundair Onderwijs van maart 1993, komen de verschillende functies van HOKT en HOLT duidelijk naar voren. Hierna wordt verder toegelicht wat ze betekenen.

Hoger Beroepsonderwijs (HOKT)

Dit onderwijs geeft opleiding om één beroep met hoge bekwaamheid te kunnen uitoefenen. Men wordt dus specialist in dit beroep, in tegenstelling tot het TSO welke voor dit beroep nietspecialisten vormt.

Deze gegradueerden zijn niet opgeleid voor ruimere taken zoals technologische ontwerpen, managementfuncties en toegepast wetenschappelijk onderzoek.

Deze gegradueerden zijn dus gebruikers van de technologie, met een hoog kennisniveau van de technologie. Ze kunnen de werken uitvoeren en weten waarom.

Bijaldien zijn het de aangewezen personen om de fysieke arbeid in de technologie in goede banen te leiden volgens de regels van het goed vakmanschap. Hun opleiding moet dus wel voorzien dat ze leren omgaan met ondergeschikte arbeiders. Men wordt de mensenkennis bijgebracht van de goede voorman, werkmeester, werfleider, . . .

Hoger Onderwijs van Academisch Niveau (HOLT)

De opleiding specialiseert niet in een beroep maar in een vakgebied.

Deze gegradueerden hebben dus een ruimere kennis en worden getraind in creativiteit en het uitvoeren van conceptuele taken, ten einde vernieuwende toegepaste technologische ontwerpen te leren realiseren. Hierdoor ontstaat ook een dieper inzicht in hun vakgebied. Ze steunen op technologieën die aan de universiteiten ontworpen zijn en ze leren vlot de modellen gebruiken welke door dit niveau zijn opgesteld.

Hun opleiding voorziet dat ze een brede waaier van beroepen aankunnen :

- zuiver technologisch (ontwerp, onderhoud, beheer)
- ze bezitten capaciteiten om managementfuncties waar te nemen of te combineren
- ze kunnen ingezet worden als gekwalificeerde onderhandelaars en/of beoordelaars op een terrein dat verschillende beroepen omvat binnen hun vakgebied.

Deze gegradueerden zijn dus ontwerpers, gebruikers, uitvoerders en beheerders van de technologieën welke van toepassing zijn in hun vakgebied.

Er wordt erkend dat ze kunnen diversifiëren naar een managementfunctie, waardoor er in hun opleiding hiervoor vakken voorzien zijn.

De opleiding maakt hen niet geschikt voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, noch voor het realiseren van spitstechnologische ontwerpen in de technologieën van hun vakgebied. Dit omdat de diepste inzichten in hun vakgebied beperkt blijven door de oriëntatie van de studie, die niet het allergrootste belang hecht aan creativiteit, maar aan het ontwikkelen van hun praktische kennis.

In dit onderwijs is er dus een nauwe band met de wetenschap en tegelijkertijd een nauw contact met de beroepsrealiteit.

Het is nuttig dat dit onderwijsniveau voldoende kennis blijft behouden omtrent de behoeften van de industrie in hun vakgebied. Dit wordt gerealiseerd door stage-, thesis- en onderzoeksprojecten. In tegenstelling tot de universiteit dienen de onderzoeksprojecten rechtstreeks nuttig te zijn voor de industrie.

Het universitair toegepast wetenschappelijk onderwijs

Aan de studenten worden de strengste normen gesteld qua inzicht in een vakgebied. Het hoofddoel van de opleiding bestaat in het ontwikkelen van inzicht en creativiteit.

De gegradueerden zijn dus getraind om zelfstandig wetenschappelijk onderzoek en nieuwe technologieën te ontwikkelen of daarin mede te helpen op efficiënte wijze.

Hun vaardigheden zijn het sterkst intellectueel ontwikkeld, het zijn specialisten in ontwikkelen en gebruiken van modellen voor de werkelijkheid.

Naast de zuiver technische opdrachten zijn ze getraind om in de Industrie alle soorten leidende taken op zich te nemen.

Ze zijn niet gekwalificeerd om hoogtechnologische handenaarbeid uit te voeren, omdat de opleiding niet de nadruk legt op de praktische kant van de techniek.

Besluit in het kader van de HOBU-opleiding

Zoals uit de hierboven vermelde reeks aflijningen van soort onderwijs in de drie richtingen is geschetst, blijkt dat onze Westerse industrie een HOLT-opleiding nodig heeft die voldoende disjunct is met de intellectueel lagere en hogere trap. Het is geen kunstmatige creatie maar een noodzakelijk complement .

Wettelijk moet er aldus ook een scherpe aflijning komen tussen de drie, waardoor de verloning en de eerbied voor het beroep voldoende gewaarborgd worden.

Voor het HOLT is het belangrijkste externe verband niet deze met de universiteit maar deze met de industrie.

Dit vereist een wettelijke basis waarin het betrokken onderwijsend personeel volledig beschermd moet worden tot en met het pensioensysteem.

Enerzijds legt de industriële praktijk zelf vast dat het HOLT geen beroepsonderwijs is, anderzijds vereist dit soort onderwijs dat de opleiders op theoretisch gebied de universitaire kennis kunnen overdragen, maar tevens het belangrijke kenmerk vertonen de praktijk voldoende te beheersen en er bijgevolg steeds voldoende belangstelling hebben voor opgebracht.

Het is bijgevolg zinloos de HOLT-scholen te verheffen tot kleine faculteiten van toegepast wetenschappelijk onderzoek. Zulk een uitbouw vernietigt de noodzakelijke opleidingsvorm welke onze industrie nodig heeft.

Uit het voorgaande volgt dat de didactiek en de methodiek van het HOLT en HOKT-onderwijs totaal verschillend zijn.

In de V.S.A. bewezen Harrod en Thurow (bekend econoom en hoogleraar aan het prestigieuze MIT), dat sterke bedrijven en een gezonde economie niet kunnen zonder degelijke opleidingen op een 'tussenniveau', tussen universitair en secundair onderwijs.

In Nederland denkt men eraan, onder druk van de praktijk, een HOLT-niveau in te voeren.

Tot slot **weze**, als voorbeeld, vermeld dat in alle landen van Europa, zelfs nu ook in Italië, er twee soorten ingenieurs bestaan de fundamenteel universitair gevormde en de praktisch gevormde ingenieur. Voor beide is het fundamenteel dat ze een ruime opleiding krijgen en geen enge opleiding die toespitst op één soort beroep.

In Vlaanderen wil men een uitstekend HOLT in de toekomst opdoeken. Dit kan niet.

5. Het nieuwe voorstel van bijzonder decreet d.d. 6 mei 1994 is in strijd met de Grondwet.

De door de Centrale Raad van de ARGO gevolgde procedure om het voorstel van bijzonder decreet ter advies voor te leggen aan de lokale raden van het hoger **gemeenschaps**-onderwijs, steunt juridisch op twijfelachtige principes.

Bij de hogescholen kwamen de 2 bladzijden tekst van het bijzonder decreet en 2 bladzijden tekst van memorie van toelichting toe op maandagmorgen en -namiddag 16 mei 1994. Het advies moest binnen zijn bij de Centrale Raad van de ARGO ten laatste op woensdag 18 mei 1994.

— verscheidene lokale raden hadden hieromtrent reeds vergaderd zonder kennis te hebben van bovenstaande voorstel van decreet. Dit is bedrog.

— de lokale raden moesten advies geven met ten hoogste kennis van het voorstel van bijzonder decreet, zonder kennis te hebben van het bijhorende ontwerpdecreet. Een grondig verantwoord advies was dus onmogelijk te formuleren

— het bijzonder decreet is onherroepelijk verbonden, in zijn uitvoerbaarheid, met het bijhorende decreet en bijgevolg is de draagwijdte ervan ook verbonden met het personeelsbe-

leid. Bijaldien moesten de basisoverlegcomités (BOC) geraadpleegd worden, hetgeen nergens gebeurd is.

1. De constructie van het voorstel van bijzonder decreet op zichzelf is ongrondwettelijk. De bevoegdheid voor het creëren van onderwijsnetten (neutraal, pluralistisch, confessioneel) hoort de Vlaamse Raad toe, die moet beslissen met 2/3e meerderheid. Het toevoegen van art. 36 bis § 1 legt die bevoegdheid bij de vertegenwoordigers van de politici van de meerderheidspartijen, namelijk de Centrale Raad van de **ARGO**. Deze kunnen zelfs tijdelijke, voorwaardelijke, . . . overeenkomsten sluiten i.v.m. de vorming van de autonome hogescholen, bij gewone meerderheid en niet met 2/3e meerderheid. Dit is een omzeiling van de grondwet en doet afbraak aan de bevoegdheid van de Vlaamse Raad !

Tevens resulteert dit voorstel in een mogelijk overschakelen van een hogescholengemeenschap van de **ARGO** naar een autonome hogeschool, maar later ook vice versa ! In de toekomst is de Vlaamse Raad dus geblokkeerd om hier op in te grijpen.

De totale constructie is tegen de Grondwet, die vooropstelt dat zulke bevoegdheden bij de Gemeenschap horen en niet bij de afgevaardigden van de regerende partijen.

2. Het voorstel maakt het voortbestaan onmogelijk van de pluralistische vrije gesubsidieerde nietconfessionele hogescholen.

Op 6 mei 1994 heeft de huidige Vlaamse regering een nieuw voorstel van bijzonder decreet, neergelegd om de fusie van hogescholen te verwezenlijken.

Overeenkomstig artikel 2 van voornoemd voorstel verkrijgt de Centrale Raad de bevoegdheid om hogescholen van het gemeenschapsonderwijs vrijelijk over te dragen naar openbare instellingen met rechtspersoonlijkheid. Deze bevoegdheid ligt, volgens de memorie van toelichting, in het verlengde van artikel 24 § 2 van de Grondwet.

Dit is juist. Maar artikel 2 van voornoemd voorstel ligt eveneens in het verlengde van het artikel 24 § 1 lid 3 van de Grondwet : „De gemeenschap richt neutraal onderwijs in. . .”. Alsook in het verlengde van het artikel 24 § 4 van de Grondwet : „... De wet en het decreet houden rekening met objectieve verschillen, waaronder de eigen karakteristieken van iedere inrichtende macht, die een aangepaste behandeling verantwoorden. ”.

Overeenkomstig artikel 2 van voornoemd voorstel zullen deze openbare instellingen neutraal onderwijs verlenen.

Volgens het gewone HOBU-decreet zullen in het vrij gesubsidieerd onderwijs enkel (katholieke) privé-instellingen (katholiek) onderwijs verlenen.

Zodoende verliest een vrij-gesubsidieerde niet-confessionele hogeschool haar eigenheid. Deze hogeschool kan niet naar het gemeenschapsonderwijs, gezien de neutrale onderwijsvorming. Immers de Schoolpactwet voorziet in een duidelijk onderscheid tussen neutraal onderwijs en pluralistisch onderwijs. (art. 2, b, 4°).

Bij een vrij-gesubsidieerde hogeschool, niet-confessioneel, zijn (kunnen) de specifieke doelstellingen van de verschillende levensbeschouwelijke strekkingen binnen de schoolgemeenschap herkenbaar aanwezig (zijn). Bij het neutraal onderwijs komen voormelde doelstellingen niet aan bod.

Tevens kan de hogeschool niet blijven in het vrij-gesubsidieerde net gezien het ontwerp van het gewoon HOBU-de-

creet geen ‘plaats’ laat aan „andersdenkenden” binnen dit net.

Overeenkomstig artikel 24 § 4 van de Grondwet dient het ontwerp van decreet na te gaan

1. De objectieve verschillen per net.

2. De samenstelling en de bestuurshandelingen van iedere inrichtende macht per net getoetst aan het artikel 24 van de grondwet.

3. De aangepaste behandeling om de gelijkheid in het onderwijs te behouden.

Zowel het voorstel van bijzonder decreet als het gewoon decreet houdt geen rekening met voormelde objectieve verschillen, waaronder de eigen karakteristieken van iedere inrichtende macht. Bijgevolg dringt een nieuwe aangepaste behandeling zich op en dit overeenkomstig de huidige grondwet.

3. Het pedagogisch hoger onderwijs van de Gemeenschap heeft basis en secundaire oefenscholen. Indien zulke hogeschool toetreedt tot een autonome hogeschool verliest ze haar wettelijk voorrecht van onderwijsverstrekking in deze basis en secundaire scholen. Hierdoor wordt hen praktisch het recht ontzegd ooit toe te treden tot een autonome hogeschool.

Besluit

Voor het Forum maakt het voorstel van bijzonder decreet van 6 mei 1994 geen enkele kans als wettelijk decreet.

Het Forum eist dat het voorstel van bijzonder decreet en bijhorend decreet, samen voorgelegd worden aan de Raad van State en dat de Vlaamse regering de Raad van State niet tracht te omzeilen met de „truc” van hoogdringendheid.

Het Forum verzoekt aldus de commissie van Onderwijs de minister te adviseren om :

- het ontwerp van decreet **tesamen** met zijn bijzonder decreet, dat door de Vlaamse Raad behandeld wordt, voor te leggen ter advies aan de Raad van State.

- aan de hand van de benodigde berekeningen te bepalen hoeveel personeelsleden er zullen afvloeien in HOLT en HOKT, met het huidige ontwerp van decreet en zijn varianten, voor 2.000 respectievelijk 3.500 studenten en dit openbaar te maken. (voor de 13.000 HOBU-personeelsleden zou dit gemiddelde 15 percent zijn, zijnde 1.950 personeelsleden !)

- aan de hand van de nodige berekeningen te bepalen hoeveel budgetten er nodig zullen zijn voor de nieuwe overkoepelende bestuursstructuren bij fusies, dit voor 2.000 respectievelijk 3.500 studenten en dit openbaar te maken.

- aan de hand van de nodige berekeningen te bepalen welk he budgetbedrag is dat zal verschuiven van het budget van het gemeenschapsonderwijs naar het vrij gesubsidieerd niet-confessioneel onderwijs en dit openbaar te maken (tot het jaar 2001 zou dit ettelijke miljarden frank bedragen).

- ten einde fusies tussen hogescholen met dezelfde soort opleidingen en in hetzelfde geografische gebied over alle netten heen mogelijk te maken, en dit is pas zinvol, zou men kunnen adviseren de tweederde meerderheid in het parlement te gebruiken om op dit punt de grondwet aan te passen. Op deze wijze kan dan de overheid fusies regelen tussen officiële en vrije confessionele hogescholen.

Wegens de tijdsdruk en de korte ter beschikking staande tijd betreffende het uiteenzetten van onze voorstellen en standpunten, nodigt het Forum graag de commissieleden uit in de nabije toekomst van gedachten te wisselen op zijn werkvergaderingen of met een andere regeling. Het Forum is er zich immers van bewust dat ook de commissieleden het in de huidige omstandigheden moeilijk hebben een gefundeerd standpunt in te nemen en een oordeel te vormen.

Tot slot wensen alle leden van het Forum de commissie van Onderwijs te danken, om gehoord te worden.

Personeelsleden tewerkgesteld in volgende 22 Hogescholen vormen het FORUM (over gans Vlaanderen, over alle netten heen en gespreid over de specialiteiten) :

Erasmus Hogeschool, HIBO Gent, HILT Melle, HIPB Gent, HIPB Ronse, HIPSO Gent, HIVT Antwerpen, Hoger Arch.Inst.Gent, HOHAN Aalst, IH Anderlecht, IH BME Gent, IH CTL Gent, IHAM, KIH WVI, PHVT Gent, PIHO Gent, Vlekho Brussel, Henri van de Velde-instituut Antwerpen, Scola Para Medicorum,

alsook 11 hogescholen die anoniem wensen te blijven, en de studentenvertegenwoordiging VVS-HOLT-centrale.

Contactpersonen :

Gilbert De Groeve
(IH BME Gent)
tel/fax 09 231 48 69
219 78 79

Catherine Bouckaert
(PHVT Gent)
tel 09 224 31 28
fax 09 223 04 87

Mia Ratinckx
(Vlekho Brussel)
tel 016 23 87 05
fax 02 219 78 79

II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Tavernier zegt dat hij met stijgende verbazing de persmededelingen van Forum heeft gelezen ; het lid heeft vragen naar de representativiteit van Forum, dat pretendeert te spreken namens het personeel. De heer Tavernier heeft herhaaldelijk moeten constateren dat er in de argumentatie van Forum een aantal elementen en kritieken stonden die noch in de voorstellen noch ontwerpen van decreet voorkwamen. Het lid heeft sterk de indruk dat bepaalde eisen een optelsom zijn van toevallige vertegenwoordigers van toevallige drukkingsgroepen die op vergaderingen toevallig aanwezig waren : hetzelfde lid verwijst naar de problematiek van de doctoraatsthesis (op een vergadering van Forum heeft de heer Tavernier horen pleiten voor het invoeren van de doctoraatsthesis, mevrouw Ratinckx pleit hier als woordvoester van Forum daar tegen). De heer Tavernier stelt dus vast dat binnen dezelfde sector binnen Forum er verschillende tegen gestelde visies vertolkt worden. De heer Martens heeft eveneens vragen bij de representativiteit van Forum als groep en Vholt als vertegenwoordiger van HOLT.

De heer Denys vindt het positief dat er een personeelsvertegenwoordiging uit alle netten gehoord wordt. De heer Anemans vindt het erg dat dit de eerste delegatie is wiens

representativiteit wordt betwist. De heer Moors stelt dat het feit dat Forum is uitgenodigd een bewijs is dat de Vlaamse Raad hen erkent als gesprekspartner.

M.b.t. de representativiteit stelt de woordvoester van Forum dat 80 percent van de hogeschool waar ze werkt, achter de eisenbundel van Forum staat. M.b.t. de problematiek van het doctoraat stellen de woordvoerders dat het doctoraat niet verplicht mag worden (dat is de autonomie van de hogeschool).

De heer Martens vindt dat Forum de problematiek bijzonder defensief benadert ; hij heeft vragen over de ambitie van Forum.

De heer Appeltans stelt vast dat Forum als hoofdeis de volledige scheiding HOKT-HOLT poneert ; het lid verwijst naar een aantal getuigenissen die pro samenwerking pleiten, welke objectieve gegevens heeft Forum om te pleiten tegen die samenwerking ?

M.b.t. de eigenheid HOKT-HOLT betreft, stelt Forum dat men daar niet alleen voor staat. Men verwijst naar het advies van 1990 van de Vaste Raad voor het Hoger Onderwijs om dat te staven : de driedigheid moet voor Forum blijven, het personeel HOKT hanteert een andere didactiek dan het personeel in het HOLT en aan de universiteiten.

De heer Appeltans hoort Forum pleiten voor een andere vertegenwoordiging (8 personeelsleden, 4 studenten en 5 buitenstaanders) in de bestuursorganen. Hoe is dit voorstel te realiseren in het kader van grondwettelijke vrijheid van onderwijs : uiteindelijk zullen de inrichtende machten beslissen over fusies. Is in die zin dit Forum-voorstel realistisch ?

M.b.t. de medezeggenschap wil de heer Denys vernemen of vormen van inspraak aan de basis voldoende in dit decreet aan bod kunnen komen.

Forum eist in het kader van de inspraak een informatieplicht van het hogeschoolbestuur.

De heer Denys wil vernemen waarom Forum vraagt aan de Vlaamse Raad ernstig zijn tijd (tot in het najaar) te nemen vooral het decreet te stemmen, terwijl anderen pleiten voor een snelle beslissing. Forum vraagt uitstel omdat een aantal elementen van de hervorming niet grondig bestudeerd werden. Forum dringt terzake aan op wetenschappelijk onderzoek ; men vraagt degelijke berekeningen rond de financiering. Forum meent dat het HOLT op basis van het huidige mechanisme 21,7 percent zal inleveren, terwijl het HOKT 16,04 percent meer krijgt.

X. VISIE VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN DE STUDENTEN

A. HOLT

I. Visie van de studenten VVS-HOLT

1. Voorafgaande vermelding

De voorzitter geeft lezing van de brief die hij ontving namens het VVS-bestuur.

„Aan de voorzitter van de onderwijscommissie van de Vlaamse Raad.

Geachte voorzitter,

Vrijdagochtend 27 mei werd het VVS-bestuur in kennis gesteld van het feit dat de heer Wim Desloovere namens de

HOLT-centrale het woord zou voeren tijdens de hoorzitting van de onderwijscommissie, dinsdag a.s., n.a.v. het HOBU-decreet.

De Vereniging van Vlaamse Studenten neemt uitdrukkelijk afstand van de figuur van Wim Desloovere die conform de VVS-statuten – men beoogt een pluralistische, politiek onafhankelijke vereniging te zijn – onmogelijk een VVS-mandaat kan waarnemen gelet op zijn politieke (VLD)binding.

Weliswaar kunnen we niet ontkennen dat Wim Desloovere het voorbije jaar enige activiteit aan de dag gelegd heeft in de HOLT-centrale, maar anderzijds heeft het VVS-bestuur moeten vaststellen dat dit gebeurde vanuit louter persoonlijke politieke ambitie. Dat Wouter Heymans (HOLT-voorzitter) uitgerekend Wim Desloovere aanduidde zonder de HOLT-centrale te raadplegen, kan onmogelijk de goedkeuring van het VVS-bestuur wegdragen, temeer daar dit indruist tegen alle statutaire bepalingen terzake. Volgens het VVS-bestuur is het toch de bedoeling dat de mening van de Vlaamse hogeschoolstudenten op deze hoorzitting verwoord wordt en niet slechts deze van een bepaalde politieke strekking. Gezien de autonomie van de HOLT-centrale in de VVS-structuur, moeten wij ons als bestuur echter neerleggen bij de beslissing van de HOLT-voorzitter.

Wij menen dat de hogeschoolstudenten er enkel baat bij hebben wanneer u het door Wim Desloovere uitgebrachte standpunt met de nodige kritische zin wil evalueren.

Met beleefde groeten,
namens het VVS-bestuur

Jorn de Cock
voorzitter

Jokke Smets,
alg. sekretaris”

2. Visie van de heer Desloovere

De inleider dankt de voorzitter en de leden van de commissie omdat de studenten vandaag de mogelijkheid krijgen om hun stem te laten horen in de Vlaamse Raad, dit in tegenstelling tot vorig jaar toen de studenten niet uitgenodigd waren op een hoorzitting over dit dossier.

De studenten hebben de laatste tijd weinig van zich laten horen wat de HOBU-hervorming betreft. In november vorig jaar deden zij dit wel en waren er bijna dagelijks studentenbetogingen. Op 16 november 1993 was er een nationale betoging in Gent, waaraan ongeveer 10.000 studenten deelnamen. Eind november leek het erop dat men het decreet zou opbergen, wat meteen ook het einde betekende van allerlei protesten. Sinds november werd het decreet aanleiding tot allerlei partijpolitiek geredetwist en de studentenorganisaties wilden zich hier bewust niet in te mengen. Nu komt het decreet echter terug naar boven in volle examenperiode. Men betreurt dit ten stelligste, aangezien de studenten en personeelsleden nu niet meer de kans krijgen om zoals enkele maanden geleden te overleggen en hun mening te uiten.

Men grijpt terug naar een document van enkele maanden geleden, namelijk de eisenbundel van de nationale betoging in Gent.

1. De eerste eis van de studenten was dat er geen verplichte fusies mogen komen en dat er geen sprake mag zijn van kwaliteitsverlies.

Men stelt namelijk vast dat deze herstructurering er voornamelijk komt omwille van de druk op de minister van Onder-

wijs Van den Bossche om te besparen op het onderwijsbudget.

Het is daarom dat het hele decreet weinig onderbouwd is op het onderwijskundige vlak, wat o.a. tot uiting komt in het gebrek aan inhoudelijke omschrijving van het onderwijs verstrekt door de hogescholen.

Daarnaast stelt men ernstige vragen bij de snelheid waarmee deze herstructurering moet doorgevoerd worden en de eventuele -onherstelbare- gevolgen voor de kwaliteit van de hervorming'. De hogescholen en de studenten krijgen onvoldoende tijd om zich grondig voor te bereiden op de gevolgen van deze massale fusieoperatie. De meeste hogescholen storten zich in het onbekende en dit belooft het ergste voor hun toekomst. Men vreest dat dit de kwaliteit van het onderwijs zeker niet ten goede zal komen.

Daarnaast vraagt men zich af waarom men enkel aan de hogescholen een budgettair plafond en in een optimaal aantal studenten voorziet ?

Men vindt dat fusies tussen hogescholen geleidelijk moeten groeien, terwijl de hogescholen met het huidige voorontwerp van decreet teveel gedwongen worden om fusies aan te gaan met andere hogescholen (HOLT en HOKT).

Bovendien vindt men dat de fusies tot stand moeten komen met inspraak en goedkeuring van studenten en personeelsleden.

2. Tweede punt betreft de structuur van het hoger onderwijs en de relatie HOLT-HOKTuniversiteiten.

De samenvoeging van HOLT- en HOKT-instellingen is een gevoelig punt, waar enkele weken ook nog door studenten van het Van De Velde-instituut in Antwerpen tegen betoogd is.

Men beperkt zich tot twee vaststellingen.

Ten eerste dat de minister van Onderwijs al meermaals gezegd heeft dat sommige HOLT-opleidingen thuishoren aan de universiteiten.

Als student handelswetenschappen kan de heer Desloovere het best naar mijn eigens studiegebied verwijzen. Momenteel zijn er van de oorspronkelijk 10 handelshogescholen slechts 4 overgebleven. De andere instellingen zijn omgevormd tot de faculteit economie van een universiteit. Het laatste voorbeeld hiervan is de integratie van de Economische Hogeschool Limburg in het LUC, uitgevoerd door het universitair decreet van 1991. Iedereen stelt vast dat er tussen de twee types niet veel verschil is en dat het vreemd is om het kunstmatig verschil te behouden.

Ten tweede is het zo dat de enorme versnippering van de instellingen vooral een HOKT-probleem is.

Men moet zich dan ook de vraag stellen of het niet beter zou zijn om een grondige rationalisatie door te voeren in het HOKT zonder het HOLT erbij te betrekken. Wat er met het HOLT moet gebeuren (al dan niet -gedeeltelijk-integreren in de universiteiten) is dan stof voor een latere discussie.

---

¹ Vlor-advies : „De raad is er niet van overtuigd dat alle aangewende middelen en de voorgestelde modaliteiten de vooropgestelde doelen dienen. Ook kunnen vragen gesteld worden bij de timing die inzake de hervorming vooropgesteld wordt. Deze fundamentele hervorming wordt ijlings doorgevoerd. De vraag rijst of de haast de kwaliteit van de hervorming dient”.

3. Derde punt heeft betrekking op de participatiestructuur

De eerste versies van het decreet waren op het gebied van de participatie van studenten en personeelsleden op alle vlakken onaanvaardbaar. In de achtereenvolgende versies van het decreet konden wij een positieve evolutie vaststellen wat inspraak betreft.

Maar de aanwezigheid van 3 studenten op 24 leden in de raad van bestuur van de officiële hogescholen is nog steeds onvoldoende.

Het grootste probleem echter vormen de de vrije hogescholen, waar men door de grondwettelijke vrijheid van onderwijs blijkbaar moeilijk een degelijke participatieregeling kan invoeren. Hierdoor is het met de inspraak nog erger gesteld dan aan de officiële hogescholen. Volgens de studenten kan het toch niet zijn dat de Vlaamse Gemeenschap honderden miljoenen frank uitgeeft aan instellingen waaraan zij niet eens kan verplichten om een democratische participatiestructuur te hebben. Het is wenselijk dat er een uniforme beheersstructuur komt voor alle hogescholen, waarbij personeelsleden en studenten hun vertegenwoordigers kunnen aanduiden door middel van verkiezingen.

4. Volgend onderdeel betreft de politiek benoemingen.

De studenten verzetten zich ten stelligste tegen de massale politieke benoemingen in de nieuwe officiële hogescholen.

Wij zijn van oordeel dat de betrokken partijen van de hogescholen onder elkaar — via rechtstreekse en democratische verkiezingen — hun respectievelijke vertegenwoordigers moeten kiezen. Nadien kan deze raad van bestuur dan een voorzitter en directeur verkiezen voor een bepaalde periode.

5. Vijfde punt betreft het principe van de netoverschrijdende fusies

In dit decreet is de mogelijkheid voor netoverschrijdende fusies niet verboden, maar daar komt in de praktijk — om allerlei redenen — niets van in huis.

Men kan integendeel stellen dat door dit decreet pluralistisch hoger onderwijs in de toekomst onmogelijk wordt aanzien de tegenstellingen en concurrentie tussen het vrije en het officiële net enkel groter zullen worden.

Door dit decreet zal men immers komen tot fusies per net en in de toekomst zal er dan ook geen nood meer zijn aan netoverschrijdende fusies.

In Brussel waren er enkele pogingen om te komen tot netoverschrijdende fusies, maar die zijn door allerlei partijen geboycot. Een voorbeeld hiervan was de oprichting van één „Kunsthogeschool Brussel” als gevolg van een fusie tussen zowel vrije als officiële hogescholen. Dit lijkt veel logischer dan het bestaan van een kunstafdeling in de verschillende hogescholen per net.

Men is ervan overtuigd dat voor de grote meerderheid van de studenten de „overtuiging” van de instelling niet determinerend is bij de keuze van hun instelling en betreurt dan ook dat netoverschrijdende fusies — om allerlei redenen — onmogelijk zijn !

6. Zesde en belangrijk punt gaat over de sociale voorzieningen

De vraag naar sociale voorzieningen voor HOBU-studenten is een oude eis, waarover al vele beloften gedaan zijn.

Sedert vorig academiejahr kwam er voor het eerst iets van huis met de 5 proefprojecten, die echter slechts 1/3 van de hogeschoolstudenten bedienden.

Nu is er sprake van een veralgemening van de sociale voorzieningen voor alle hogeschoolstudenten. Men zal niet anders verwachten dan dat men hierover heel tevreden zijn.

Maar de inleider herhaalt nog eens dat desondanks deze veralgemening de hogeschoolstudenten nog steeds gediscrimineerd worden. Er is immers een bedrag uitgetrokken van 3.000 frank per student, terwijl de universiteitsstudenten ongeveer 8.000 frank ontvangen. Nochtans hebben recente studies nogmaals bewezen dat de studiekosten voor een hogeschoolstudent groter zijn dan voor universiteitsstudenten. Men moet hiermee rekening houden en op korte termijn zou men moeten komen tot een gelijkberechtiging van de hogeschoolstudenten.

Tot slot van dit punt nog even over de structuren voor het beheer van sociale voorzieningen. In het decreet is bepaald dat de hogescholen zelf hun sociale voorzieningen kunnen beheren per instelling.

De studenten zijn vragende partij om de sociale voorzieningen te organiseren in netwerken van hogescholen. Een netwerk zal immers veel meer mogelijkheden en grotere schaalvoordelen bieden dan een beheer per instelling. Bovendien is de inspraak van de studenten veel meer gegarandeerd in netwerken. Vandaar dat men ook vraagt om stimuli te voorzien in het decreet om te komen tot netwerken.

7. Het laatste punt heeft betrekking op de inschrijvingsgelden.

Door het decreet worden de HOLT-inschrijvingsgelden geuniformiseerd naar het voorbeeld van de universiteiten : dit betekent voor de meeste hogeschoolstudenten een enorme verhoging van de studiekost, aangezien vele instellingen tot nu toe minder dan 10.000 frank vragen.

Op dit ogenblik zijn er vele HOKT-instellingen die geen inschrijvingsgeld vragen, voor hen is de stijging dus nog erger.

Men verwijst naar het Verdrag van de Verenigde Naties van New York, dat in 1983 door België werd geratificeerd : dit verdrag bepaalt dat er moet gestreefd worden naar gratis (hoger) onderwijs. Men stelt daarom voor om het minimum-inschrijvingsgeld vast te leggen op 0 frank, waardoor men bovendien de instellingen de vrijheid laat om al dan niet inschrijvingsgeld te vragen.

II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleider

De heer Tavernier betreurt dat de spreker stelt dat de eisenbundel van november 1993 intact is gebleven, ondanks alle gesprekken die er ondertussen gevoerd werden. Het lid verwijst terzake naar de passages in de tekst van de heer Desloovere i.v.m. politieke benoemingen, verplichte fusies, inspraakregeling voor studenten.. . . De heer Tavernier beklemtoont dat er ondertussen heelwat is gewijzigd (studentenraad, sociale voorzieningen met een paritaire samenstelling..) en vraagt zich af of de inleider wel degelijk op de hoogte is ? De heer Tavernier vraagt of men met deze elementen nog durft beweren dat er niets veranderd is ?

De heer Desloovere stelt dat dit decreet netoverschrijden-

de fusies quasi onmogelijk maakt, dat er weliswaar geen verplichte fusies meer zijn. Men pleit niet voor verplichte fusies. Wat de inspraakregeling betreft stelt de heer Desloovere dat er slechts 3 studenten op 24 leden zetelen (het personeel is wel beter vertegenwoordigd). Wat de studentenraad betreft, repliceert de heer Desloovere dat de directie niet verplicht is met de adviezen van die studentenraad rekening te houden (men heeft slechts een adviesbevoegdheid). De studenten zijn zeer tevreden met het concept van de netwerken en de v.z.w.'s omdat daar de inspraak via een paritaire structuur verwezenlijkt is. De heer Denys kaart in dat verband de problematiek van de sociale voorzieningen aan : hij stelt vast dat de studenten pleiten voor regionale netwerken in Brussel ; het lid wil weten of de heer Desloovere dit pleidooi houdt als vertegenwoordiger van de VVS-HOLT-centrale. De heer Desloovere doet dit vanuit zijn persoonlijke ervaring met regionale netwerken in Brussel, waar men vaststelt dat dit netwerk voor 3/4 recruteert uit het vrij gesubsidieerd onderwijs, voor 1/4 uit het gemeenschapsonderwijs. De studenten willen duidelijk stimuli voor de netwerken.

De heer Appeltans betreurt dat de heer Desloovere kwistig gebruik maakt van sloganeske taal, die achterhaald is door de recente evolutie : hij stelt vast dat de heer Desloovere pleit tegen de samenwerking HOKT-HOLT. Houdt dit een defusionering in ?

De heer Appeltans stelt vast dat men pleit voor een verplichte netoverschrijdende samenwerking ; het lid wijst op het nieuw gegeven, het advies van de Raad van State waardoor de Vlaamse Raad dit niet kan en mag opleggen in een decreet. Het decreet biedt dan ook de mogelijkheid tot netoverschrijdende fusies. Het lid vraagt of de studenten wel een mogelijkheid zien om tot netoverschrijdende fusies te komen ?

De heer Appeltans stelt tenslotte naar aanleiding van het pleidooi voor meer inspraak van de studenten, de vraag naar de representativiteit van de visie van de tekst van de heer Desloovere ? De heer Desloovere repliceert dat deze tekst die hij heeft toegelicht, de letterlijke weergave is van de persconferentie n.a.v. de betoging in Gent in november 1993. De tekst is geconcipieerd op een vergadering van de HOLT-stuurgroep van VVS en wordt gedragen door de meerderheid van de hogeschoolstudenten.

De heer Annemans vraagt welk direct belang de studenten hebben bij die netoverschrijding. De heer Desloovere meent dat de vernetting enorm veel geld kost, temeer daar de meerderheid van de studenten bij hun keuze voor een hogeschool geen belang hechten aan het net waartoe deze school behoort.

B. HOKT

1. Visie van een HOKT-student, juffrouw Christine Ost

Mevrouw Ost, studente aan HIPB-Gent stelt dat ze weliswaar niet echt gemandateerd is door VVS. Ze spreekt haar enthousiasme uit over het decreet. Volgende punten worden positief bevonden : ten eerste het HOKT wordt als volwaardig aanzien. Verder wordt door de schaalvergroting die in dit decreet vervat zit, de mogelijkheid geboden om meer multi-sectorieel te werken, er is een grotere keuzemogelijkheid voor de studenten (beter kwalitatief onderwijs). Ten derde betreurt men wel dat op vlak van de financiering er geen koppeling is gemaakt tussen het budget en het studentenaantal ; men vindt het positief dat men inspraak heeft in

het budget via het RNG. Vooral tevreden is men over de inspraakregeling ; de evaluatieregeling van docenten en studieprogramma door studenten wordt ook geapprecieerd. Tenslotte is het lovenswaardig dat men in het kader van de internationalisering (bv het Erasmusprogramma) mogelijkheden biedt om contacten met het buitenland te intensifiëren.

II. Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de inleiders

De heer Tavernier informeert naar de betrokkenheid van de studenten in de school bij de schaalvergroting. Juffrouw Ost deelt mee dat men in participatiecomités en ook op informatieavonden informatie kreeg.

Mevrouw Leysen informeert naar de ervaring van juffrouw Ost in de werking van de regionale netwerken. De studente is zeer lovend over de werking van het RGN vooral inzake het systeem van noodbeurzen.
